

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Katedra psychologie

Astrologický a psychologický rámec pro porozumění člověku

Diplomová práce

Autor: **Mgr. Martina Stratilková**

Vedoucí práce: **PhDr. Bohumila Baštecká, Ph.D.**

Olomouc

2010

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci 6. 4. 2010

Martina Stratilková

Děkuji PhDr. Bohumile Baštecké, Ph.D. za její ochotnou spolupráci při vedení mé diplomové práce, za její otevřenost, trpělivost, ochotu kriticky přezkoumávat i pozitivně podněcovat. Za spolupráci děkuji také panu Pavlu Turnovskému, psychologovi a oběma účastnicím, kteří se otevřeli nové zkušenosti a umožnili mi do ní nahlédnout.

OBSAH

Úvod	5
I. Teoretická část	8
1. Astrologie a její porozumění člověku	8
1.1 Vymezení astrologie	8
1.2 Uvedení do systému astrologické symboliky – horoskopický obraz člověka	14
1.3 Interpretace horoskopu – astrologické poznávání člověka	20
1.4 Krátké dějiny astrologie	23
1.5 Astrologie ve službě člověku a psychologie v astrologii	28
2. Psychologie a její porozumění člověku	32
2.1 Vymezení psychologie	32
2.2 Psychologický obraz osobnosti	37
2.3 Psychologické poznávání člověka	44
2.4 Krátké dějiny psychologie	49
2.5 Psychologie ve službě člověku a astrologie v psychologii	53
3. Porozumění člověku v astrologii a psychologii: srovnání	57
4. Astrologické a psychologické porozumění člověku při aplikaci do kontextu poradenství	62
II. Empirická část	66
5. Metodologický rámec studie	67
5.1 Problémové okruhy, východiska a cíle výzkumné studie	67
5.2 Zkoumaný soubor	68
5.3 Aplikovaná metodika – metody získávání dat	69
5.4 Aplikovaná metodika – metody analýzy dat	70
5.5 Etické aspekty výzkumu	73
5.6 Časový plán	73
6. Výsledky studie – způsoby porozumění (v) psychologické a astrologické konzultaci	75
6.1 Porozumění jednotlivým pohledům na konzultace	75
<u>6.1.1 Porozumění jednotlivým pohledům na poradenskou konzultaci s psychologem</u>	<u>75</u>

6.1.1.1 Eliška o konzultaci s psychologem	75
6.1.1.2 Psycholog o konzultaci s Eliškou	81
6.1.1.3 Marie o konzultaci s psychologem	85
6.1.1.4 Psycholog o konzultaci s Marií	90
<u>6.1.2 Porozumění jednotlivým pohledům na poradenskou konzultaci s astrologem</u>	94
6.1.2.1 Eliška o konzultaci s astrologem	94
6.1.2.2 Astrolog o konzultaci s Eliškou	102
6.1.2.3 Marie o konzultaci s astrologem	108
6.1.2.4 Astrolog o konzultaci s Marií	113
6.2 Porozumění (v) psychologické konzultaci	120
6.2.1 Jak lze porozumět setkání psychologa a Elišky	120
6.2.2 Jak lze porozumět setkání psychologa a Marie	126
6.3 Porozumění (v) astrologické konzultaci	132
6.3.1 Jak lze porozumět setkání astrologa a Elišky	132
6.3.2 Jak lze porozumět setkání astrologa a Marie	140
6.4 Stálé (osobnostní) projevy zúčastněných napříč setkáními	147
6.4.1 Kdo je Eliška	147
6.4.2 Kdo je Marie	148
6.4.3 Kdo je psycholog	150
6.4.4 Kdo je astrolog	152
7. Diskuse	155
8. Závěr	160
9. Souhrn	162
10. Použitá literatura	165

Přílohy

- Příloha č. 1 – formulář informovaného souhlasu (účastnice-klientky)
- Příloha č. 2 – formulář informovaného souhlasu (astrolog)
- Příloha č. 3 – formulář informovaného souhlasu (psycholog)
- Příloha č. 4 – soubor otázek k rozhovorům
- Příloha č. 5 – vysvětlivky k přepisu rozhovorů
- Příloha č. 6 – záznamy rozhovorů
- Příloha č. 7 – dodatek k rozhovoru s Marií

Úvod

Cílem této práce je představit astrologii a psychologii jako obory, které usilují o porozumění individuálnímu lidskému životu a poznatky, získané touto snahou, nabízejí člověku jako základ pomoci při překonávání nepříznivé situace a v rozvoji osobnostních možností. Zaměřením i způsobem uplatnění se sobě podobají. Existují mezi nimi i zásadní rozdíly, které se v první řadě týkají společenského významu.

Psychologie získala svoji identitu v kontextu vědeckých disciplín a jako taková si vydobyla společenské uznání, jelikož novověký zájem o poznání, které je na subjektu nezávislé a empiricky vybudované, vědeckou činnost favorizoval. Lidovou věrohodnost psychologie podporuje také její úspěšné klinické užití. Psychologie získala značný kredit a také zodpovědnost a moc, které reprodukuje prostřednictvím oficiálních institucí (vzdělávání, profesní uskupení). Je vysoce rozmanitým oborem a s velkou dynamikou rozvoje, na kterém se podílí mnoho osobností. Psychologie se opírá o přirozený jazyk, jehož použití se stále proměňuje, jelikož se proměňuje život sám. Psychologie je proto také oborem, reflektujícím život v širokých souvislostech, přestože se orientuje především dovnitř člověka a umožňuje mu diferencovaně nahlížet svůj život v okolním světě.

Astrologie již po dlouhá staletí slouží člověku na jeho životní cestě, z velké části plnila v minulosti ty funkce, které dnes plní psychologie a její aplikační oblasti. Objevila se v době, kdy člověkův život byl mnohem více spjatý s koloběhem přírodního dění a jeho domov končil horizontem nebeského řádu. Starověk i středověk umisťoval člověka do nadpozemského řádu, což s novověkem zmizelo. Navíc se prudce rozvíjela astronomie, která svým exaktním vědeckým charakterem mířila proti astrologii, jež se stala nepotřebnou a nespolehlivou, protože nevycházela z empirických poznatků. Astrologie, z hlediska myšlenkových základů nadčasový obor, se v době rostoucího technického odcizení člověka sobě samému začala opět rozvíjet ve dvacátém století a nachází odezvu u mnohých lidí. Někteří ji používají jako nástroj k porozumění sobě samému či budují na astrologii vlastní světonázorovou orientaci. Jiní vyhledávají služby astrologů a doufají, že u nich naleznou pomoc v řešení konkrétních problémů či v otázkách smyslu svého života, případně získají nový zážitek, za kterým stojí tajemno.

V teoretické části práce chceme charakterizovat psychologii a astrologii v jejich historickém utváření, v jejich službě člověku a poznatkové základně, která si mj. klade za cíl porozumět člověku ve významových souvislostech. Uplatnění astrologie a psychologie v pomoci člověku je pak ve výzkumné části představeno jako kvalitativní studie jednorázové konzultace s astrologem a psychologem, která má přiblížit, jakým způsobem aktéři poradenské situace rozuměli, co jejich pohledy spojovalo a co spíše vzdalovalo, zda byly přítomné nějaké společné prvky anebo specifika poradenské situace psychologické a astrologické.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Astrologie a její porozumění člověku

V této kapitole budeme charakterizovat astrologii jako nauku, která interpretuje pozemské dění jako zrcadelní struktury dění nebeského a která předpokládá, že zkušenost člověka zapadá do soustavy archetypálních významů, přičemž takovou strukturu významů lze pro jednotlivou osobnost vyčíst z jejího horoskopu. Význam životních zkušeností každého z nás je potom v něčem tak trochu nadpozemský, ovšem v poněkud obecných významech. Astrologie někdy bývá chápána jako věštění poměrně konkrétních událostí, které se mají stát. Takový přístup se ovšem astrologické symbolice vzdaluje, a proto budeme vycházet z pojetí, orientovaného k významu zkušenosti.

1.1 Vymezení astrologie

V této pasáži se seznámíme s několika definicemi astrologie. Ukážeme si, na čem tyto definice staví a k jakému pojetí se kloníme v této práci.

Dane Rudhyar – astrologická publikace:

„Astrologie je zjevně úspěšný pokus o vytvoření komplexní řady logických a spolehlivých souvztažností mezi pozorovanými pohyby jasných zdrojů světla na obloze – Slunce, Luny a hvězd – a rovněž tak postižitelnými sledy změn, které se odehrávají v biosféře a především pak v životě lidských bytostí. Taková definice nepředpokládá žádnou *interpretaci* toho, co pohybující se body či kotouče světla skutečně znamenají...Nesnaží se objasňovat, proč a jak takové souvztažnosti působí. Ona pouze říká, že dvě řady faktorů – jedna nebeská, druhá pozemská – lze k sobě vztáhnout a že vytvoření takových souvztažností platí do té míry, do jaké se jedná o důsledně vyvíjenou snahu lidských bytostí používat mentální (neboli psychické) procesy...Účelem astrologie je využívat zmíněných souvztažností k pochopení repetitivní povahy procesů změny zakoušených všemi lidskými bytostmi žijícími v biosféře a významu toho, co se v průběhu těchto procesů odehrává; výsledek takového pochopení se projevuje jako vyšší schopnost lidských bytostí vyrovnávat se se změnami, jež zakoušejí, a využívat jich ve svůj prospěch.“¹

¹ In: Rudhyar, D.: Astrologie transformace. Půdorys, Praha 1997, s. 34.

Všeobecná encyklopedie:

Astrologie je „obor zabývající se nalézáním vztahů mezi momentální pozicí (postavením) Slunce, Měsíce, planet a hvězd a právě probíhajícími nebo i budoucími či minulými ději na určitém místě zemského povrchu. ... Využívá poznatky astronomie, je však zejm. uměním výkladu (interpretace) zjištěných vztahů.“² V textu tohoto slovníkového hesla je dále řečeno, že astrologie nepředpokládá kauzalitu, nýbrž spíše analogií a synchronicitou podložené vztahy.

Hartl, Hartlová – psychologický slovník:

Astrologie představuje „předvídání událostí z postavení nebeských těles; postavena na víře, že hvězdy mají vliv na osud člověka (princip „jak nahoře, tak dole“).“³ Možné uplatnění astrologie v rámci práce s klientem spatřují autoři v pojetí astrologických symbolů k metaforické obrazné komunikaci s vnímavějšími klienty (k čemu vnímavějšími?). Znamení zvěrokruhu lze podle nich považovat za archetypy, přičemž zmiňují skutečnost, že sám Jung projevil o astrologii zájem, tzv. archetypové astrologii věnují také samostatné heslo. Dále tvrdí, že psychologie považuje astrologii za nevědeckou činnost, protože údajně dosud v žádném výzkumu nebyly astrologické výpovědi potvrzeny.

Břetislav Horyna – filozofický slovník:

Astrologie je „označení nauk, které se zabývají uměním výkladu vlivu nebeských těles na charakter člověka, resp. předpovídáním lidského osudu podle specifických pravidel. Astrologie vychází z předfilozofických představ o oživeném vesmíru a ztotožnění hvězd s určitými božstvy.“⁴ Horyna přiznává astrologii roli ve vývoji náboženství, filozofie a vědy, ovšem na filozofii podle něho astrologie nedosahuje. Naopak v ní spařuje možný zdroj pro omluvu nezodpovědného jednání a fatalismus.

Nyní shrneme prvky, na nichž stojí tyto definice a jimiž bude veden další výklad. Jsou jimi:

- astrologie jako nauka mající pravidla, systémovost vs. nevědeckost astrologie
- postulování vztahů mezi nebeským a pozemským děním (pozemské dění vůbec, biosféra, člověk)
- postulování těchto vztahů pro specifickou interpretaci pozemského dění

² In: Všeobecná encyklopedie ve čtyřech svazcích. Díl 1, A-F. Nakladatelský dům OP, Praha 1996, s. 153.

³ In: Hartl, P., Hartlová, H.: Psychologický slovník. Portál, Praha, 2000, s. 59.

⁴ In: Horyna, B.: Astrologie. In: Filozofický slovník (kolektiv autorů). Nakladatelství Olomouc, Olomouc, 1998, s. 36.

- nezájem o případnou astronomickou kauzalitu (synchronicita, analogie) vs. astrologie jako založená na představě vlivu nebeského na pozemské
- pro člověka pozitivní vs. negativní funkce užití astrologie, nespécifické užití astrologie
- zaměření na repetitivní povahu životních procesů, jejich významovou charakteristiku
- specifické zasazení astrologie do lidských dějin

Psychologie považuje astrologii za nevědeckou, ovšem není pravda, že skutečně ve všech pokusech o potvrzení astrologie selhala (jak tvrdí Hartlovi). K tomu viz dále. Astrologii nicméně můžeme považovat za **nauku v širším slova smyslu**,⁵ neboť je utvářena stabilizovaným systémem konceptů a vznikla v motivaci zprostředkovávat určité poznání a jako výsledek určitého poznání. Není důvod domnívat se, že toto poznání je vědecké, proto astrologie jako nauka **překračuje rámec vědy**. Dalším tématem je předpokládání či odmítání kauzality, tedy vlivu nebeských těles na člověka (resp. život na Zemi..., dále upřesníme). Ve většině astrologických publikací, z nichž vychází tato práce, bychom se dočetli, že **astrologie předpokládá současný výskyt určitých jevů jednak nebeských, jednak pozemských. Kauzalita naopak netvoří její pozadí**. V uvedených definicích toto pojetí reprezentuje Rudhyar a heslo z všeobecné encyklopedie. Astrologové se někdy v pojmech, které signalizují předpoklad vlivu, vyjadřují, motiv ovšem lze spatřovat v urychlení výpovědi a zjednodušení výkladu.

S ohledem na mechanismus spojení nebeského a pozemského přijali astrologové téměř za svůj **Jungův pojem synchronicity**, z výše uvedených definic byl přímo či nepřímo přítomen ve dvou (Hartlovi s nepochopením uvádějí rčení „jak nahoře, tak dole“, které implikuje synchronicitu; zatímco oni je uvádějí v souvislosti s představou vlivu). Jung nashromáždil zkušenosti, své i cizí, o zdánlivě náhodných situacích, charakterizovaných společným výskytem události či jevu objektivní reality s obsahově blízkým subjektivním stavem nebo předmětem zkušenosti. Tyto koincidence nelze vysvětlit pouhou náhodou, stejně jako v nich nelze vysledovat kauzální vztahy.

⁵ Slovníky, které definují pojem nauka, jej rozdílně chápou s ohledem na požadavek vědeckosti. Ve Slovníku spisovného jazyka českého (Academia, Praha 1989, sv. III M-O, s. 277) je nauka definována jako „vědní obor, úsek, odvětví, disciplína“. Téměř totožná definice se objevuje ve starším Příručním slovníku jazyka českého (Školní nakladatelství, Praha 1938-1940, Díl III N-O.), kde se uvádí ještě další význam: „souhrn hlášených názorů, učení“ (ibidem, s. 267). Lze usuzovat, že užší pojetí se prosazuje s projekcí vědeckosti do doby, kdy nauky – např. astrologie – ani nemohly vznikat jako vědy v dnešním pojetí. Pokud by i pojem nauka byl problematický, museli bychom užít označení „učení“, které se chápe jako „souhrn zásad někt. myslitele, myšlenkový směr“ (Slovník spisovného jazyka českého, sv. VI Š-U, s. 283). Učení myšlenkově drží pohromadě, je předatelné a může být zcela subjektivní. Lze se však domnívat, že širší vymezení pojmu nauka unese, aby pojalo také astrologii. Za nauku označuje astrologii Horyna v cit. slovníkovém heslu i Zdeněk Neubauer in: Kosmologický rámec astrologie. In: Kritický sborník XV, 1995, č. 3, s. 42-48.

Jung zmiňuje v souvislosti se synchronicitou také astrologii. Výsledky k astrologii směřovaných výzkumů hodnotil jako statisticky nevýznamné, jelikož se ale z možných variant ukázaly ve výsledcích v nejvyšších četnostech ty očekávané astrologií, domníval se, že nejde o náhodu, nýbrž právě o smysluplný vztah synchronicity. Jung byl navíc přesvědčen, že u astrologie bude prokázán kauzální vztah, který z astrologie učiní vědu.⁶ To se ovšem dosud nestalo.

Co se týče předpovídání, astrologové se k němu často uchýlovali, v dnešní době se tato praxe jeví méně životaschopná. Musíme se však zastavit u **povahy astrologického systému souvztažností nebeského a pozemského dění**, abychom pochopili stanovisko astrologie k předpovídání, resp. okruh jevů, o kterých vypovídá. Rudhyar vztahuje výpověďové možnosti astrologie k „**organizovanému poli aktivity** (a živého organismu zejména)“.⁷ Pokud jsme se tedy v jednotlivých definicích setkali s pozemským děním jako adresátem astrologické symboliky, měli bychom vyloučit dění, které není vázané na život. Z toho, co je v našem světě živé, se pak astrologie vztahuje k jednotlivým jsoucnům obdařeným životem (rostlina, živočich, člověk) či celkům, tvořeným těmito jednotlivými životy (mundánní astrologie například zkoumá státní celky). Rudhyar zdůrazňuje, že z biologického hlediska běžně pojmáme vnitřní aktivity organismu jako omezené, pravidelně se opakující sekvence (např. krevní oběh), v rovině lidské zkušenosti však počítáme s téměř nikde nekončící bohatostí a různorodostí. Považuje ovšem prožívání člověka za omezené s ohledem na „*rozsah významů*“, které jsou mu k dispozici, aby do nich vtělil svou aktuální zkušenost.“⁸ Nad mnohost zážitků a životních událostí staví „sklizeň významů“.⁹ Prožívání dle astrologie zapadá do **soustavy archetypálních významů**, které tvoří **strukturu** (dávající smysl jednotlivým jejím částem), a tato soustava **se opakuje**. Pro příklad se Rudhyar obrací k cyklu ročních období v našem klimatickém pásmu. Čtyři roční období (života v přírodě) tvoří cyklus, v rámci každého z nich pozorujeme počátek, vrcholný rozvoj a konec. Rostlina například klíčí jako semínko, rozvíjí se v květ a plod, zaniká (resp. uvažá v životních projevech v zimě) apod. Obdobně je pojmána lidská životní zkušenost. Spočívá na funkčních aktivitách organismu (symbolizovaných planetami), modalitách jejich projevu

⁶ Srov.: Jung, C. G.: O synchronicitě. In: Archetypy a nevědomí. Výbor z díla, sv. 2, Nakladatelství Tomáše Janečka, Brno, s. 357-372.

⁷ In: Rudhyar, D.: Astrologická mandala. Půdorys, Praha 2003, s. 14.

⁸ In: Rudhyar, s. 15.

⁹ Srov.: Rudhyar, 2003.

(kvalitách bytí – cyklus znamení zodiaku) a existenčním poli archetypálních zážitků (domy horoskopu).¹⁰

Pokud astrolog zná **zasazení určitého momentu do určitého cyklu** a zná současné životní osudy člověka, pak by teoreticky mohl na základě znalosti nějakého budoucího momentu (jeho místa ve stejném cyklu) odhadnout budoucí životní osudy. Jedná se o jakousi trojčlenku v níž astrolog má doplnit chybějící člen. Seznali jsme, že astrologie se zajímá o zakotvení určité zkušenosti v životě člověka (pokud jsme si z astrologie vybrali její referenci k člověku). Toto zakotvení je vázané na význam zážitku, z čehož plyne, že se musí pohybovat **na rovině vědomí** a jeho vazby na zážitky, nikdy nestačí odkaz k událostem. Dane Rudhyar proto rozlišuje na události zaměřenou astrologii a na osobu zaměřenou astrologii, přičemž podporuje tu druhou.¹¹ Náš život je nám ovšem srozumitelný spíše na úrovni konkrétních situací, pocitů v nich a způsobů, jak se zachovat. Astrolog to musí vzít v potaz, současně ale nezapomínat, že jen usuzuje na možné varianty projevu a že tak činí na základě nepřímých prostředků.

S ještě větší abstrakcí se na celek astrologie a její reprezentaci člověka zaměřil Neubauer.¹² Astrologie dle něho představuje určitý rozměr lidské přirozenosti, vycházející z představy o smyslu přírodního dění, která byla rozmetána teprve novověkou racionalitou a která se nepřestala zcela prosazovat. Připomíná antické či středověké vztahování lidského světa ke kosmickému. Člověk je dle něho nejen pozemšťan, ale také obyvatel kosmu. Ukažme si dále, že Neubauerovu tvrzení, že **domovem člověka je veškerenstvo**, se nemusíme ani dnes tolik podívat. Heidegger říká, že člověk svému bytí vždy již rozumí. Neboli víme, že člověk je nadán vědomím, tedy věděním o svých životních úkonech, vědomím sebe.¹³ Díky tomu se na sebe dívá zvenčí. Pokud si vzpomeneme na vlčí děti, připomeneme si, že lidskost je vázána na společenskost lidského jedince. A je-li lidskost vázána také na vědomí sebe (zvenčí), je zřejmé, že každý člověk má **bytostnou potřebu pohlížet na sebe pomocí přesahu samotného lidstva**, k němuž náleží. Touto oblastí transcendence může být již jen kosmos. K podobnému pojetí kosmicity dospívá Neubauer v souvislosti s horoskopem, který zaznamenává kvalitu chvíle, v níž je počátek něčí existence. Horoskop překládá jako „chvílohled“, čímž odkazuje na charakter astrologických

¹⁰ Výklad se opírá o cit. práci D. Rudhyara, vyjma výrazu existenční pole, užitého v jeho Astrologii transformace. Půdorys, Praha 1997.

¹¹ Srov.: Rudhyar, D.: Person-Centered Astrology. Aurora Press, New York, 1980.

¹² Srov.: Neubauer, 1995.

¹³ Srov.: Blecha, I.: Vědomí. In: Filosofický slovník (kolektiv autorů). Nakladatelství Olomouc, Olomouc 1998, s. 428-429.

významů. Výrazu „hóra“ (doslova hodina) se používalo k označení kvality času, nějaké příhodné chvíle. Každý okamžik má svou kosmickou podobu (jako celek vztahů), která je zdrojem smyslu, a měnící se podoby tvoří kosmický čas, na kterém člověk participuje. Ke slibovanému pojetí kosmicity: „Každý začátek, tedy vstup do existence, se totiž *jakožto počátek* vymyká pozemským vztahům, okolnostem a souvislostem, protože do nich *teprve vstupuje*. ... Každý počátek je tudíž svou povahou kosmický!“¹⁴

Podle Neubauera astrologie výtečně charakterizuje různé situace i povahové rysy jedince, svou charakterologií a typologií předčí psychologické modely. Střízlivěji pak tvrdí, že horoskop je diagnózou „naladění jedinečnosti (-) vůči kosmu a kosmickému času“.¹⁵ Rudhyar za **hlavní poslání** astrologie považuje rozvíjení schopnosti celostního myšlení a asistenci člověku v procesu sebeaktualizace. Zavrhuje snahy o předvídání toho, co se člověku stane, které bývají vytrženy z rámce astrologické symboliky, a také bývají praktikovány bez zodpovědnosti před klientem¹⁶ – mohou člověku ublížit či jej zbavit odpovědnosti v jeho vlastním životním směřování, začne-li dotyčná osoba své chování omlouvat „nepříznivými konstelacemi“. Astrologie může být uchopena jako schematický pohled na svět. Skutečně **může být použita způsobem nesprávným**, takovým, který je v rozporu s jejím hlubším založením, které jsme načrtli a z kterého hodláme vycházet v naší práci. Ve smyslu kultivovaného pojetí např. Rudhyara má obecné mínění o astrologii a její častá podoba značné rezervy. Tímto tvrzením stále ještě nemusíme astrologii přijímat. Astrologie jako nauka představuje systém, který, čím soudržněji je pojímáný, tím vyšší úroveň dosahuje. V takové podobě jej musíme respektovat.

Dospěli jsme tedy k závěru, že astrologie představuje **interpretaci pozemských životních forem**, a to jejich vztažením k pozorovaným dějům na obloze. Přiblížili jsme v obecné rovině **povahu astrologické symboliky**. Astrologie poskytuje představu **zrcadlení** nadpozemských dějů v životě (člověka), čímž zachovává kontinuitu se starověkým a středověkým viděním světa. Astrologové (zpravidla) odmítají kauzální působení nebeských těles a konstelací na člověka, obracejí se ke konceptu **synchronicity**. Astrologie je organizována do podoby **nauky**, neboť je vyústěním motivace poznávat a charakterizuje ji systematickostí konceptů i interpretační aktivity. Astrologie usiluje o **zprostředkování** určitého typu **porozumění** (sobě a svému vztahu k druhým lidem či světu a k tomu, co člověk zakouší jako sebepřesah). Na základě této proklamované a

¹⁴ In: Neubauer, s. 46.

¹⁵ In: Neubauer, s. 46.

¹⁶ Srov.: Rudhyar, D.: Person-Centered Astrology. Aurora Press, New York, 1980.

lidmi vnímané **funkce** se pak může přibližovat filozofii či psychologii. Astrologická symbolika osvětluje duchovní směřování člověka, možnosti jeho seberealizace i řešení konkrétních životních situací. V této práci budeme předkládat astrologickou symboliku s přijetím astrologií postulovaných vztahů.

1.2 Uvedení do systému astrologické symboliky – horoskopický obraz člověka

„**Horoskop** je velmi důmyslné grafické a symbolické vyjádření postavení nebeské sféry se Sluncem, Lunou a planetami ve dvanácti znameních zvěrokruhu a ve dvanácti sektorech zvaných domy, v určitém čase na konkrétním místě zemského povrchu.“¹⁷ Špůrek v cit. práci současně dodává, že horoskop obsahuje také další prvky. Jeho vyjádření, říkájící, že horoskop zakresluje postavení nebeské sféry na konkrétním místě zemského povrchu ovšem postrádá smysl, mělo by vyznívat tak, že postavení nebeské sféry je pozorované z určitého místa zemského povrchu. Astronomické pozadí již přesahuje zájem našeho výkladu, řekněme si pracovně,¹⁸ že horoskop je jakási mapa oblohy, rozdělená dvěma způsoby na dvanáct dílů (znamení, domy), v nichž jsou zakresleny další prvky, především planety. Horoskop tedy zachycuje několik druhů prvků, z nichž čtyři nesou základní významy pro jeho interpretaci, Špůrek je nazývá astrologickou abecedou.¹⁹ **Planety** symbolizují archetypické energie a síly, které se prosazují v životě člověka – informují o základních životních procesech. O jejich spoluúčasti a síle vypovídají tzv. **aspekty** mezi nimi (úhlové vzdálenosti mezi jejich pozicemi na ekliptice). **Znamení** představují způsoby a charakteristiky manifestace životních projevů a **domy** ukazují na oblasti života, ve kterých se energie planet a kvality znamení uplatňují.²⁰ Pokud dům není obsazen žádnou planetou, charakterizují příslušnou oblast života znamení, která se v něm nacházejí, a zástupně planety, které jsou s těmito znameními spjaty – tzv. vládci (ze své pozice v jiných domech). Jakkoli vychází symbolika z mnohaleté tradice (především od dob Ptolemaia), přidržíme se moderního výkladu, zejména prací s výraznějším psychologickým pojetím.

¹⁷ In: Špůrek, M.: Encyklopedie západní astrologie. Vodnář, Praha 1997, s. 20.

¹⁸ Pro osvětlení astronomické terminologie v rámci astrologie srov. např. Goesová, T., Astrologie a sebepoznání. Argo, Praha 2005.

¹⁹ Srov.: Špůrek, 1997.

²⁰ Srov.: Jehle, M.: Astrologie v poradenské praxi. Sagittarius, Dolní Břežany 2002; Zandl, P.: Nebeský genotyp. Horoskop: symbolický obraz potenciálů. In: <http://www.inext.cz/astrologician/astrologie/>

Znamení zvěrokruhu

Jeden cyklus oběhu Země kolem Slunce, symbolizovaný dráhou Země (ekliptikou), se dělí na 360 stupňů – „postupných archetypálních fází“, sdružených do 12 stejně dlouhých úseků. Těmto následným úsekům odpovídá 12 (nejdůležitějších) fází jakéhokoli cyklického pohybu – procesu s jeho počátkem, průběhem a koncem.²¹ Podle prastarého způsobu se jednotlivá znamení dělí do skupin podle příslušnosti k jednomu z čtyř živlů. Tak **ohňová** znamení (Beran, Lev, Střelec) charakterizuje oživení, vůle, intenzita prožívání a akce, **zemská** znamení (Býk, Panna, Kozoroh) stabilita a praktičnost, **vzdušná** znamení (Blíženci, Váhy, Vodnář) adaptabilita a myšlení a **vodní** znamení (Rak, Štír, Ryby) univerzalita, vnímavost a citovost. Znamení se též dělí podle způsobu uchopení energie na **kardinální**, **fixní** a **mutuální**.²² Tyto charakteristiky jsou paralelní vlastnostem rohových, výsledných a padajících domů, odkazujeme na danou pasáž textu. O znameních se nebudeme rozepisovat, nýbrž odkazujeme na charakteristiku domů, z níž lze významy znamení pochopit. Nezapomeňme však, že se vztahují ke způsobu manifestace životních projevů a domy k prožívání významu dané zkušenosti.

Domy horoskopu

Představují oblasti individuální zkušenosti, kterým je podobně jako znaméním připisován archetypální charakter.²³ To znamená, že jimi chápeme základní vzorce, které teprve ožijí v konkrétních projevech. V jednotlivých domech lze spatřovat celkové nastavení našeho vztahu ke světu v určité situaci, kterou charakterizuje oslovení určité části naší existence. Výraz celkové nastavení není adresován k všudypřítomnému světu jako celku, ale k tomu, co se stává rámcem naší existence v určité chvíli. Naše prožívání kromě toho, že je zabarvené pozitivně či negativně, stejně jako určitými kvalitami, se vztahuje k něčemu, co nějakým způsobem zapadá do struktury našeho žití.

Zatímco znamení představují dělení ekliptiky, tedy roční dráhy Země kolem Slunce, domy se vztahují k subtilnější zkušenosti, k náplni každého dne, neboť jsou výsledkem denního pohybu Země kolem vlastní osy. Na horizontu vidíme Slunce (ale také znamení a planety, protože se vyskytují v rovině ekliptiky) vycházet, v poledne kulminuje nad naší hlavou, večer zapadá na horizontu, v nejtmaší noci kulminuje Slunce pod Zemí, na spojnici se středem Země. Toto se

²¹ Srov.: Turnovský, P.: Úvod do humanistické astrologie. In: <http://www.astrologie.cz/texty/uvod-ha/uvod-ha.htm>.

²² Srov.: Goesová, T.: Astrologie a sebepoznání. Argo, Praha 2005; Meyer, M.: A Handbook for the Humanistic Astrologer. Anchor Books, New York 1974.

²³ Srov.: Meyer, 1974.

v principu týká všech planet na ekliptice, které ale zdaleka nemusí vycházet ráno. Místo ekliptiky, které je na východním horizontu v okamžiku našeho narození (např. 10. stupeň znamení Kozoroha a Merkur, který je na 10. stupni znamení Kozoroha), se nazývá ascendent. Místo, které je v tom okamžiku na západním horizontu, je descendent, místo, které kulminuje nad námi, se označuje jako medium coeli (střed nebes) a místo dolní kulminace immum coeli (hlubina nebes). Spojnice těchto bodů tvoří tzv. **osy horoskopu**, jež dávají základní významovou strukturu celému horoskopu.²⁴

Ascendent je první vykročení člověka do světa, způsob, jakým se jeví druhým, vzhled a typický projev. Specifikuje vědomí sebe sama a přístup k sobě samému. Vyznačuje počátek **prvního kvadrantu**, ukazujícího **subjektivní zkušenost se sebou**. **Immun coeli** představuje zdroj našeho psychického bezpečí, naše kořeny, mateřský princip. Začíná jím **druhý kvadrant**, v němž do naší zkušenosti na **subjektivní** rovině vstupují **druzí lidé**. **Descendent** je místo uvědomění si druhých lidí, toho, jací jsou, vstup do vztahů. Počíná jím **třetí kvadrant**, charakterizovaný **objektivním** vědomím **druhých lidí**. **Medium coeli**, obrazně nejvyšší bod našeho života, se vztahuje k otcovskému principu, představuje naši účast ve společenském celku a schopnost zodpovědně plnit očekávané role. Vyznačuje počátek **čtvrtého kvadrantu**, symbolizujícího **objektivní zkušenost se sebou**. Horní polovina horoskopu se někdy označuje jako denní a představuje objektivní vědomí, dolní, noční polovina, značí niterné subjektivní vědomí. Levá část horoskopu, východní, odkazuje k sebezkušenosti a pravá, západní, ke zkušenosti s „Ty“.²⁵ Ve všech kvadrantech se pak ještě rozlišují domy **rohové** (zkušenost zdroje energie k dispozici), **následné** (soustředění energie) a **padající** (vyhodnocení a rozdělování energie).

Cyklus horoskopických domů²⁶

1. dům (Beran, Mars)	sebevědomí
2. dům (Býk, Venuše)	sebevymezení
3. dům (Blíženci, Merkur)	spojování
4. dům (Rak, Luna)	ustavení
5. dům (Lev, Slunce)	sebevyjádření
6. dům (Panna, Merkur)	sebezdokonalování

²⁴ Pro vysvětlení astronomického pozadí dělení domů srov.: Sasportas, H.: Astrologické domy a ascendent. Sagittarius, Praha 1997.

²⁵ Srov. : Meyer, 1974; Goesová, 2005.

²⁶ Srov.: Meyer, 1974.

7. dům (Váhy, Venuše)	vztahování
8. dům (Štír, Pluto)	přesahování vlastních hranic
9. dům (Střelec, Jupiter)	porozumění
10. dům (Kozoroh, Saturn)	společenská integrace
11. dům (Vodnář, Uran)	sociální vyjadřování
12. dům (Ryby, Neptun)	znovuzrození

Planety a jejich aspekty

Teprve planety a jejich aspekty ukazují, jaká životní energie (co), se projeví nějak (znamení) a někde (domy). Jelikož u aspektů existuje větší shoda, krátce se nyní zastavíme u jejich popisu. Výše jsme použili výraz planetární funkce a odkaz na aktivitu v souvislosti s planetami. Pokud je mezi pozicemi planet (zakreslenými body na kružnici) určitá úhlová vzdálenost, hovoříme o **aspektu**, což znamená, že dané planetární funkce se dostávají do určitého kontaktu. Jednotlivé typy aspektů se liší intenzitou, kvalitou a nároky na uvedení daných funkcí v součinnost. Aspekty jsou určeny dělením kruhu čísly 1-12, z čehož bývá odvozen i jejich název. V **konjunkci** se jedná o silný vztah, v němž se sjednocují a posilují planetární funkce. V **opozici** se dostávají do konfliktu, v němž dochází k objektivnímu uvědomění. Opozice je polovinou kruhu, čtvrtinou je **kvadratura**, představující napětí, nutící ke konstruktivnímu činu. S podobným nutkáním k činu je spojena také osmina, **semikvadratura**. Aspekty vzniklé dělením dvěma a jeho násobky jsou velmi dynamické a kladou vyšší nároky. Tradičně se nazývaly negativní či disharmonické. Oproti tomu třetinová a šestinová úhlová vzdálenost, **trinus a sextil**, se pojí s porozuměním a produktivitou (sextil je kombinací násobku 2 a 3, porozumění činem). Zejména trinus představuje téměř dar porozumění a hladce dosaženou součinnost planet, resp. funkcí. Nazývaly se harmonické, dobré. Další aspekty jsou slabší a představují jemnější vztah funkcí, svým způsobem duchovnější. Relativně nejvýraznější **kvintil** se pojí s tvořivostí, další aspekty nebudeme v našem stručném seznámení uvádět.²⁷

Nyní se vrátíme k samotným planetám: symbolizují činnosti, resp. základní životní aktivity, mluvíme o nich jako o **planetárních funkcích**. Pokud v psychologii hovoříme o psychických funkcích, pak vedení paralely s planetami jakožto symboly životních funkcí je přiléhavé. U některých planet se ale dostaneme do velkých potíží, a paralela již nebude možná. Některé planetární funkce totiž přesahují rámec duše člověka, funkcí je pak účast na vyšším celku.

²⁷ Pro výklad o charakteristikách aspektů srov. např. Meyer, 1974.

Psychologie samozřejmě počítá se zasazením do sociálního kontextu i s duchovními potřebami. Astrologie má však tyto věci lépe vyřešené tím, s jakou samozřejmostí tvoří součást základní systematiky, resp. principiálním nerozlišováním mezi funkcemi zajišťujícími fungování osobnosti zevnitř a funkcemi jejího nadosobního prostoru. Nejenže astrologie má takovéto funkce (Uran, Neptun, Pluto), ona s nimi velmi diferencovaně zachází a z jejich symboliky těží (pozice v domech, aspekty s planetami či osami horoskopu). Významová ohraničenost těchto funkcí je ovšem mnohem nižší ve srovnání s většinou pojmů psychologie, radost astrologie nemůže být neomezená.

Učiňme však pojednání konkrétnější. Základní významové prvky horoskopu si významově odpovídají, proto v předešlém výkladu o domech byla v závorce vždy uvedena planeta ve významovém souladu. Podobně jako jsme ovšem uvedli hrubší strukturaci v rámci zodiaku či cyklu domů, doplníme ji i zde. Astrologie pracuje se symbolikou přiřazenou osmi planetám naší sluneční soustavy (bez Země), Slunci a Měsíci Země (resp. Luně, v astrologické terminologii). Astrologové často píšou o planetách i v souvislosti se Sluncem či Lunou, někteří používají označení „světla“. Slunce, Luna, Merkur, Venuše a Mars bývají označovány jako **osobní planety**, Jupiter a Saturn (pomaleji obíhající kolem Slunce) jako **společenské** a „transsaturnské planety“ jako **kolektivní**. Jupiter a Saturn se vztahují ke společnosti jakožto organizaci, transsaturnské planety ke kolektivitě ve smyslu lidstva. Takto to vidí např. Goesová v cit. práci, zatímco M. Meyer v cit. práci považuje za osobní pouze Merkur a Venuši, Mars počítá ke společenským, právě on také tvoří samostatnou kategorii „světla“ – Slunce coby zdroj energie a Luna jako její reflektování a přijetí. Shrneme-li různá pojetí,²⁸ lze „tělesa“ charakterizovat následovně: **Slunce** představuje zdroj životní energie, instinkt k rozvoji naší individuální existence, **Luna** se pojí s přijímáním a distribucí této energie, emočními potřebami a reakcemi. **Merkur** lze bez rozpaků přechíst jako „vnímání, myšlení, řeč“ a **Venuši** jako hodnotovou orientaci (co se líbí, přitahuje) a city. **Mars** se chápe jako mobilizátor energie, lze použít výrazy motivace a vůle. U osobních planet tedy psychologii užívané pojmy prosákly do základní astrologické symboliky. **Jupiter** značí růst a expanzi oproti **Saturnu** vztaženému k omezení, koncentraci energie a pevné strukturaci. **Uran** přináší osvobození a nové podněty, je považován také za vyšší racionalitu. **Neptun** rozpouští hranice osobních i společenských struktur a umožňuje větší otevření se kolektivním obsahům, jemné vnímání a inspiraci, označuje se též jako

²⁸ Srov. např. Rudhyar, D.: Astrologická mandala. Půdorys, Praha 2003; Goesová, T.: Astrologie a sebepoznání. Argo, Praha 2005; Hamakerová-Zondagová, K.: Psychologická astrologie. Pantype, Liberec 1999.

vyšší oktáva Venuše, tedy cítění. **Pluto** zatracuje přežití struktury, transformuje vědomí do nové fáze, přirovnává se ke znovuzrození a vyšší vůli.

Některé další symbolické prvky horoskopu

Dračí hlava – dračí ocas (severní a jižní lunární uzel) představují prvek konceptu reinkarnace a ukazují vývoj, který má člověk v životě podstoupit. Spojují dvě protilehlá místa v horoskopu, resp. „dva póly magnetismu duše. Jeden směřuje do budoucnosti a druhý vychází z minulosti“.²⁹ Jižní uzel představuje bez námahy osvojené schopnosti, od kterých, jakožto bezpečného a přitažlivého místa, je třeba se odpoutat a směřovat k dalšímu vývoji. V místě severního uzlu má člověk dosáhnout maximálního rozvoje.³⁰ Koncept se běžně užívá i bez vazby na téma reinkarnace.

Lunační cyklus představuje náhled na vztah Slunce, jakožto energii vyzařujícího, mužského a individualistického principu, a Luny, coby přijímajícího, ženského a kolektivního principu. Při novoluní dominuje světlo Slunce, přičemž Luna je stále více osvětlována, až k úplňku, kdy se síly vyrovnají a je dosaženo objektivity. Další ubývání Luny je spojeno s využitím vědomí, kterého bylo dosaženo při úplňku, ve službách kolektivity. Vztah matky a otce.

Bod štěstí představuje místo (dům, znamení, kontakt s planetami či lunárními uzly) nejpřirozenějšího sebevyjádření osobnosti, svým způsobem místo nejmenšího odporu, jelikož dává do vztahu lunační cyklus a ascendent.

Retrogradita planety je spojována s obrácením funkce dovnitř, s introvertováním, případně též s méně vědomým užíváním této funkce.³¹

Spojení planet či znamení s **částmi těla** nebo jeho **tělesnými funkcemi** tvoří rovněž tradiční oblast symboliky, třebaže přiřazení významů nebývá ve výkladech jednotné. Za sotva zpochybnitelné lze považovat vyobrazení tzv. kosmického či zodiakálního člověka,³² jehož jednotlivým částem těla je přiřazeno určité znamení (od hlavy u Berana až po chodidla u Ryb). V modernějších výkladech se ovšem opouští podobná poměrně mechanická přiřazení symbolů k významům a prosazuje se hlubší znalost fyziologických funkcí (resp. role jednotlivých funkcí ve funkční struktuře organismu), které se posléze přiřazují planetárním funkcím či znaméním.³³

²⁹ In: Schulman, M.: Lunární uzly a reinkarnace. Eugenika, Bratislava 2000, s. 18.

³⁰ Srov.: Schulman, 2000.

³¹ Srov.: Meyer, 1974.

³² Srov. např.: Špůrek, 1997, zde obrázky na s. 217-225, 345.

³³ Např. u F. Riemanna (Astrologie. Portál, Praha 2004) či u M. Millardové (Casenotes of a Medical Astrologer. Samuel Weiser, New York 1980): „Mám své vlastní myšlenky, založené na funkcích orgánů, které nebyly známy, když Ptolemaios napsal *Tetrabiblos*, na nichž je založeno stále mnoho z astrologie.“ s. 16. (přel. ms)

Symbolika se zde tudíž rozvíjí a stává se podkladem poradenství v astrologické „psychosomatice“.

Nativita a aktualizace

Jak jsme již řekli, horoskop je chvílohled – v určité chvíli nahlédneme nebeské děje a zakreslíme je jako mapu oblohy, mapu významů. Ve vztahu k jednotlivému člověku nahlížíme především okamžik jeho narození (pak se jedná o horoskop zvaný radix neboli nativita). Je možné ovšem sestavovat horoskopy i pro jiné okamžiky jeho života, čímž nebeské sdělení o člověku „aktualizujeme“ – vztahujeme k jeho horoskopu zrození. Nejběžnější technikou aktualizace je horoskop tranzitní: pozice planet, jak jsou nyní na obloze (pro nás všechny stejně), zakreslíme do našeho horoskopu (ten máme specifický) a potom interpretujeme v jeho kontextu.³⁴ Jinou cestou aktualizace jsou například progrese, které se zakládají na symbolizování časového průběhu života malým časovým úsekem planetárního pohybu. Obecně se jedná o metody náhledu do přítomného či budoucího stavu (i oblast astrologické predikce).

1.3 Interpretace horoskopu – astrologické poznávání člověka

Třebaže v horoskopu mohou být zakresleny ještě další body, hvězdy, osy ad., jeho základní prvky známe. Víme ale, že individuální psychika člověka je organizovaná a integrovaná. Astrologie tvrdí, že tuto organizaci a možnosti integrace horoskop zobrazuje, ovšem záleží na člověku, jak je schopen horoskop číst. Něco lze pochopit z knih, to důležitější ovšem vychází ze zkušenosti, ochoty zkoušet to, vidět svět astrologicky, snahy o nalezení vlastního prožitkového obsahu jednotlivým symbolům. To je snad nejdůležitější moment, z něhož vychází významová stabilita jednotlivých symbolů, které obecně vzato jsou mnohoznačné. Je také nutné smířit se s faktem, že při kombinování dílčích symbolických obsahů dochází k jejich modifikaci. Stručně zmíníme ustálené způsoby, jak se v horoskopu orientovat a jak v něm nalézt zdroje pro integraci pohledu.³⁵

1) První pohled směřuje k tzv. **tvaru horoskopu**, tj. k základnímu rozmístění – kde se nejvíce vyskytují planety a kde se nevyskytují. Z něho se usuzuje na to, do kterých životních oblastí člověk nejvíce investuje energii. Mluví se např. o hemisféře (kdy jsou planety jen v jedné

³⁴ Srov.: Turnovský, P.: Tranzity.

In: <http://www.astrologie.cz/texty/tranzity/tranzity.htm>.

³⁵ Přidržíme se zejména postupu, jak jej uvádí Meyer, 1974.

polovině horoskopu) či houpačce, kdy se planety seskupí do dvou protilehlých shluků, a člověk se stále vrací k jednomu základnímu dilematu, k čemu se v životě orientovat (např. být sám – být zodpovědný ve vztahu, při seskupeních kolem druhého a osmého domu), které nabývá různých podob.

2) Další zájem směřuje k **důrazům, ohniskovým bodům**. Může být zdůrazněna jedna hemisféra (a tak např. zájem o niterné prožitky), planeta – je-li v konjunkci např. s ascendentem (jako spontánní aktivita sebeprojevu) či s dračí hlavou (jako ukazatel vývoje a zrání), dům, je-li v něm více planet, určitý živel (např. vzduch u člověka navyklého na častou komunikaci a majícího bohaté komunikační síť, snadno se kontaktujícího), typ domu (např. hodně planet v rohových domech může značit člověka vrhajícího se do vztahů a aktivit, které pak třeba i opouští a dále nerozvádí). Pozornost se upíná též k převažujícímu typu aspektů mezi planetami (soustředěný člověk při častých konjunkcích, člověk trochu v napětí daném pohotovostí k akci u kvadratur, spokojený rozumějící člověk u trinů apod.). Může být přítomno hodně retrográdních planet, ad.

3) Hledají se **planetární konfigurace** (vzájemná propojení alespoň tří planet), vypovídající o tom, které planetární funkce se k sobě vztahují a jakým typem vztahu. Velké „téčko“ například tvoří opozice dvou planet, spojených kvadraturou s třetí planetou. Téma nastolené opozicí ústí v konstruktivní čin, který ventiluje silné napětí plynoucí z konfrontace. Pokud tímto ventilem bude například Mars, setkává se astrolog s člověkem, který bude téma řešit akcí, s intenzitou projevu a odhodláním. Neptun naopak v takové pozici může představovat tendenci imaginovat různé situace, zobrazující kýžený soulad.

4) Do interpretace se zapojuje fáze lunačního cyklu, místa horoskopu, která představují více motivace (bod štěstí). Do všeho výše řečeného se **zapojují dílčí integrace** a vztahy planet, třeba určitých dvojic planet. Optika se stále více zužuje a snahou je definovat dílčí témata, hledat mezi nimi vazby. Nestačí jen celostní dojmy.

5) Zásadní je, zda je horoskop interpretován v interakci s člověkem, či pouze jako takový. Pokud se astrolog s člověkem dostane do kontaktu, mnohé vypožoruje.

Astrologicky vzato: pokud například vím, že můj protějšek má znamení Raka v sedmém domě a během komunikace sleduji jeho neměnný výraz v obličeji, je zřejmé, že dotyčný mě nebere jako druhou osobu, nezajímám ho jako člověk. Jsem jen něco, s čím on se teď ve svém životě musí potýkat, v danou chvíli zřejmě setrvává sám u sebe v prvním domě (neboť má na ascendentu znamení Kozoroha, které drží strukturu a tvar, není tolik ohebné). Pokud ale můj protějšek má descendent ve znamení Kozoroha, vím že mi věnuje pozornost také pro mě samého. To ale zase může být relativizováno. Pokud má dotyčná osoba silně zdůrazněnou oblast kolem

ascendentu, bude spíše každý její projev zabarven charakteristikou této oblasti, neboť potřeba mířit energii na sebeprojev bude velmi silná. Víc by bylo nad její horoskopicky viděné možnosti. Velmi dobrou představu o člověku si zřejmě astrolog udělá, dozví-li se, čím svůj život naplňuje a jak prožívá různé situace. Stále přitom hovoříme o rozlišení znamení a domu. Například znamení Panny ve dvanáctém domě lze číst jako zakoušení nadosobního smyslu vlastního života a podílu na nadosobním světě při aktivitě realizované přísně racionálně, jakoby ve službě a bez osobní účasti. A obráceně, znamení Ryb v šestém domě s sebou nese potřebu věnovat se introspekci, sebezpytování a práci s ohledem na porozumění tomu, co se dělá a s pocitem smysluplnosti této činnosti. Z hlediska osobnosti se tedy v prvním případě věnujeme účasti na nadosobním světě, v druhém případě sebezkoumání. Z hlediska realizované činnosti, projevu a způsobu v prvním případě zkrátka pracujeme a ve druhém se duchovně realizujeme. Zdá se že, duchovně se realizovat je „vyšší“, ale osobnostně zaměřená astrologie upřednostňuje domy před znameními, v tomto případě prosté pracovní úkony (znamení Panny ve dvanáctém domě). Jenže i tato astrologie ví, že nejprve se musí realizovat šestý dům a teprve později dvanáctý dům. Jde tedy o to, správně kombinovat.

Důležité je tedy také zpracování jednotlivostí a jejich významů, které mohou ukázat konkrétnější struktury v prožívání. V mezilidském kontaktu například potřebujeme být schopni projevat svůj citový vztah k druhému člověku emoční účastí s ním. Pokud však je Luna v obtížnějším aspektu na Venuši, bude to považováno za téma, na jehož zvládnutí musel člověk vynaložit více úsilí, za jeho možnou slabost. Pokud obě tato tělesa jsou v horní části horoskopu, bude existovat očekávání, že se více angažuje v otevřené komunikaci s lidmi a že tedy spíše mohl mít více příležitosti dané téma zpracovat. Pokud ale jedna z nich je pod horizontem a jedna nad ním, je možné že jednu tuto část citové stránky kontaktu ukazuje, zatímco tu druhou spíše jen niterně prožívá. Potom může komunikace ve vztahu v některých ohledech váznout.

Nesmíme ztrácet ze zřetele několik skutečností: astrologické **symbols jsou mnohoznačné**, ale takto postulovaná zdánlivá vágnost má jisté hranice. Každý význam je definován svou pozicí v určité struktuře, kterážto pozice při distinktivnosti dané struktury má hranice. Tak je rovněž zaručena stabilita těchto významů. Musíme si také uvědomit, na jaké rovině má být horoskop interpretován, a dále skutečnost, že horoskop pouze naznačuje. Pokud například člověk vyrostl v myšlenkově nepodnětném prostředí, může mít třeba konjunkci Jupitera a Merkuru, ale filozofem se možná nestane, ač by to z horoskopu mohlo plynout. Bude ale třeba vtipný, veselý při komunikaci a nebude preferovat praktická témata. Myšlenky mu budou navazovat jedna na

druhou velmi lehce a myšlenka bude existovat pro myšlenku. Z hlediska astrologie rodinné prostředí mohlo nabídnout kvalitní podněty, korespondující s jinými částmi horoskopu. Znáť člověka i jeho horoskop pak astrologie nechápe jako úskok, ale znalost vlastních možností. Astrologické **symboly se přísně neváží k terminologii**, astrologická strukturace sémantického prostoru se někdy těžko pojí s běžným jazykem, neboť u astrologických symbolů myslíme současně kontext dalších astrologických symbolů, přičemž kontext v jazyce je odlišný.

1.4 Krátké dějiny astrologie

Astrologii můžeme jako cestu k objektivnímu poznání snadno zavrhnout, nabízí se totiž otázka: jak je možné, aby se systém vypovídání o lidské zkušenosti neměnil po staletí? Mění se přece sama lidská zkušenost a máme právo očekávat prohlubování, tedy vývoj poznatků (jako ve vědě). Z druhé strany však lze spatřovat na astrologii cosi magického, právě proto, že v různých dobách (prohlašuje, že) dokáže s téměř identickými nástroji vypovídat o tom, co je pro člověka v jeho životě významné. Lze pak tušit duchovní vábení – hledání podstaty lidské povahy a vlastního smyslu života, pocit přesahu za lidský svět a účasti na onom „zá-světém“.³⁶

Některé skutečnosti jsou v historii astrologie sice samozřejmé, ovšem také zásadní:³⁷

- s počátky astrologických úvah se setkáváme hluboko v historii, kolem roku 3000 př. n. l.
- po dosažení určité úrovně se astrologie spíše tradovala, než vyvíjela – přibližně od počátku letopočtu, tedy po dvě tisíciletí!
- astronomie a astrologie byly zpočátku těsně spjaty, až s renesancí přichází definitivní rozluka

Počátky astrologie se pojí se starověkými civilizačními velmocemi, **Mezopotámií, Egyptem a Řeckem**, jejich podíl na utváření dnešního systému však je především předmětem diskuse. Eysenck s Niasem například ve svém krátkém pojednání o původu astrologie zmiňují prastaré počátky astrologie u Babyloňanů a jejich převzetí a rozvíjení Řeky. Egyptany zcela opomíjí. Hand úplné počátky spojuje s Babyloňany a Egyptanům připisuje vynalezení horoskopické astrologie, zatímco Fagan (v rámci svého boje za siderický zodiak, o kterém blíže v kap. 3) jednoznačně prosazuje historické prvenství Egypta.³⁸ Pramenů přímo se vztahujících k

³⁶ Používám termín Z. Neubauera, děkuji dr. Baštecké, že mne na něj upozornila.

³⁷ Zandl, P.: Dějiny astrologie od starověku po osvícení - zlatý věk. In: <http://www.inext.cz/astrologician/astrologie/>

³⁸ Srov.: Eysenck, H. J., Nias, D. K. B.: Astrology. Science or Superstition? Penguin Books, Harmondsworth 1984; Hand, R.: The History of Astrology: Another View. In: http://www.astro.com/people/hand_his_e.htm. 1996; Fagan, C.: Kořeny astrologie. Dobra, Praha 2002.

Mezopotámii se dochovalo více než z Egypta, o jehož astrologii je pak třeba více spekulovat na podkladě nepřímých zdrojů. Navíc Egyptané a Babyloňané se několikrát ocitli pod stejnou nadvládou, tudíž v užším kontaktu a s možnostmi promíchání kulturních prvků.³⁹

Starověké národy sledovaly oblohu proto, aby mohly **očekávat určité v přírodě se opakující jevy** a připravit se na ně – kdy je výhodná doba lovu, kdy přijdou pravidelné záplavy kolem Nilu apod. **Pozorování** v Mezopotámii byla velmi systematická a k pravidelným vzorcům změn na nebesích byly postupně přiřazovány události lidského světa. **Věštby** se vztahovaly k zatměním Měsíce a obzorovým jevům (východům a západům) především Venuše, případně ve spojení s hvězdami. Předpovědi přitom mířily k osudu státu, města či vládce jako jejich zástupce – astrologie začínala jako mundánní.⁴⁰ Dochované zápisy o pozorováních a k nim vztažených věštbách pocházejí z třetího tisíciletí od Sumerů, Akkáďů a později ze starobabylonské říše.⁴¹ Babyloňané dokázali na základě svých pozorování velmi přesně odhadnout pozice planet v budoucnosti, z roku 747 př. n. l. se například dochovaly záznamy o zatměních očekávaných do poloviny čtvrtého století př. n. l.⁴² Kolem roku 700 př. n. l. vynalezli 360stupňový zodiak a o sto let později jej rozdělili na dvanáct stejných částí pojmenovaných podle souhvězdí, která je vyplňovala.⁴³ V této době byli v Babylonii usídleni Chaldejci, s nimž byla astrologie natolik spojována, že podle nich byli označováni astrologové později v Římu.⁴⁴

Nejstarší egyptská předchůdkyně astrologie se zakládala na ztotožnění hvězd a planet s bohy, i kalendáře šťastných a neblahých dnů, dochované z druhého tisíciletí př. n. l. se vztahovaly právě k bohům.⁴⁵ Egyptané se řídili velmi přesným kalendářem, v němž se dvanáct měsíců dělilo na třicet dní, ke kterým se přidalo ještě pět dní. Udává se, že orientaci během roku umožňovalo sledování vybraných 36 hvězd, které vycházely v desetidenních intervalech nazvaných dekany.⁴⁶ Fagan nicméně dokládá, že se mohlo jednat pouze o pětidenní intervaly.⁴⁷ Princip však zůstává

³⁹ Například v 7.-6. stol. př. n. l. pod nadvládou Asyřanů, v 6.-4. stol. př. n. l. pod nadvládou Peršanů a v letech 332-331 př. n. l. byly obě říše dobyté Řeky. Srov.: Hand, 1996.

⁴⁰ Srov.: Heintz, E.: Stručné dějiny astrologie. In: Turnovský, P.: Rozloučení s tradiční astrologií. Půdorys, Praha 2003, s. 321-348.

⁴¹ „Pokud se Venuše objeví na východě v měsíci Airu a Velká i Malá Dvojčata ji obklopí, všechna čtyři, a je-li temná, pak Král Elamu onemocní a nezůstane naživu.“ 2300 př. Kr., Akkáďové, cit. in Hand, 1996. (přel. ms)

⁴² Srov.: Hand.

⁴³ Srov.: Eysenck, Nias, 1984.

⁴⁴ Srov.: Zandl, P.: Dějiny astrologie od starověku po osvětlení - zlatý věk.

⁴⁵ Srov.: Heintz, 2003.

⁴⁶ Srov.: Pingree, D. E., Gilbert, R. A.: Astrology, In: Encyclopædia Britannica.

In: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/39971/astrology>

⁴⁷ Srov.: Fagan, C.: Kořeny astrologie. Dobra, Praha 2002.

stejný. V každé hvězdě pak byl spatřován vládce pro období, které uvozovala (odtud zřejmě pozdější princip „vládcovství“, tj. přiřazení planet ke znamením).

Asi od roku **500 př. n. l.** začaly být **babylónské a egyptské verze astrologie asimilovány řeckým světem**.⁴⁸ Tomuto pohybu napomohl i Pythagoras ze Samu, který studoval na kněžských školách v Babylonu a v Egyptě a také babylonský astrolog Osthaneš kolem roku 480 př. n. l. V letech 332-331 př. n. l. se řecký vliv díky Alexandru Velikému rozšířil do Egypta a Mezopotámie. Namísto zápisů v klínovém písmu se stále více objevuje řečtina, ve které se dochovala i na dlouho významná astrologická práce Nechepša a Petosirise (asi 150 př. n. l., autory jsou egyptský faraón a jeho lékař a poradce).⁴⁹ Z doby helénismu se dochovalo několik horoskopů ještě v klínovém písmu, nejstarší z nich je vypracován pro 29. 4. 410 př. n. l., zaznamenává pozice planet ve znameních.⁵⁰ Důležitost vycházejícího znamení (ascendent) se pojí zřejmě až s Řeky, ostatně i výraz horoskop je řeckého původu. Horoskopická praxe se šířila po celém Středomoří, ovlivnila také astrologické myšlení a terminologii v Indii (opět zejména díky vpádu Alexandra Velikého).⁵¹ Astrologie se stala velmi **profánní záležitostí**, sloužila všem lidem, především pak vládcům v jejich rozhodování. Mnoho římských císařů bylo v blízkém kontaktu s astrologií (měli svého astrologa i se sami o astrologii zajímali).⁵² Někteří astrologii zakazovali či omezovali (byť se jí i zabývali – Tiberius, který dával astrologii i vraždit), ospravedlňovali ji trestání a vraždy nepohodlných lidí (také Tiberius, Domitianus)⁵³ či ji podporovali (Alexander Severus v Římě ustavil honorované profesory astrologie). Zásadní přínos pro budoucnost astrologie znamenaly knihy Claudia Ptolemaia (100-170), především Tetrabiblos, shrnutí tehdejší astrologie.⁵⁴

Astrologie netvořila součást ortodoxní křesťanské víry ani jí neodporovala, obecně byla **křesťanstvím** tolerována. Objevovala se extrémní stanoviska, jako naprosté odmítnutí sv. Augustinem (354-430) či naprosté přijetí biskupem Sinesiem (kol. 370-412), pěstovali ji novoplatonikové (Plotinos, Proklos) a Arabové. Ti původní odkaz rozvíjeli, překládali práce do arabštiny, přes jejich vliv ve Španělsku se pak astrologie dostávala opět do Evropy a arabské

⁴⁸ Srov.: Zandl, P.: Dějiny astrologie od starověku po osvěcení - zlatý věk.

⁴⁹ Srov.: Heintz, 2003.

⁵⁰ Srov.: Hand, 1996.

⁵¹ Srov.: Eysenck, Nias, 1984.

⁵² Srov.: Heintz, 2003.

⁵³ Srov.: Zandl, P.: Dějiny astrologie od starověku po osvěcení - zlatý věk.

⁵⁴ Srov.: Heintz, 2003.

texty byly převáděny do latiny.⁵⁵ Astrologie v době středověku zaujala místo na šlechtických a panovnických dvorech (císaře Friedricha II., 1194-1250, Alfonse X., kastilského krále, 1221-1284), žila v dílech svých zdokonalovatelů (Johannes Campanus ve druhé polovině 13. století navrhl metodu pro výpočet domů horoskopu) a stala se součástí tehdejší univerzitní výuky (v Bologni vznikla v roce 1125 katedra astrologie a astronomie, přidávaly se další univerzity).⁵⁶

V období renesance astrologie bujela, rozvíjeli či praktikovali ji také slavní astronomové: Regiomontanus (Johannes Müller, 1436-1476) s novou metodou výpočtu hrotů domů, Mikuláš Koperník ji snad jen studoval (1473-1543), ovšem Galileo Galilei (1546-1642), Tycho de Brahe (1546-1601) i Johannes Kepler (1571-1630) horoskopy sestavovali. Na počátku novověku se začíná obnovovat také **tradice hermetismu**, v jejímž rámci astrologie odkládá svou poradenskou funkci a stává se součástí tajemné duchovní vize světa. Z renesančních hermetiků se astrologii věnoval filozof Marsilius Ficinus (1433-1499), autor mohutné práce o okultismu, Agrippa von Nettesheim (1486-1535), vědec, filozof a lékař Girolamo Cardano (1501-1576) či významný lékař Paracelsus (1493-1541).⁵⁷

V sedmnáctém století ještě doznívá astrologii příznivě nakloněné období, vedle několika málo vznikajících titulů se objevuje další metoda výpočtu hrotů domů, jejímž původcem je Placidus de Titis (1603-1668), mnich a profesor matematiky na padovské univerzitě. **Osvícenství** přineslo víru v rozum, rozvoj přírodních věd a techniky, „mechanismus“ astrologie byl ale příliš neviditelný.⁵⁸ Duchovně zaměřený středověk si otázku po tom, co umožňuje fungování astrologie, nekladl, úvahy o zrcadlení makrokosmu v mikrokosmu byly zcela přirozené. Astrologové v osmnáctém století neznali odpověď na tuto otázku (ani dnes ji nikdo nezná), a tak je lidé přestali brát vážně a spíše se vysmívali (např. Jonathan Swift či Voltaire).⁵⁹ Astrologii se nadále věnovali spíše jednotlivci a uzavřené spolky.⁶⁰

⁵⁵ Srov.: Zandl, P.: Dějiny astrologie od starověku po osvěcení - zlatý věk.

⁵⁶ Srov.: Heintl, 2003.

⁵⁷ Srov.: Zandl, P.: Dějiny astrologie od starověku po osvěcení - zlatý věk. Hermetismus se vztahuje ke sbírce textů označované jako Corpus Hermeticum, která pochází z prvních staletí našeho letopočtu. Texty vycházely především z náboženských nauk, které tvořily alternativu k rozšiřujícímu se křesťanství (např. gnosticismus) a pojednávaly také o astrologii, mantice, filozofii, mystice či alchymii. Srov.: Horyna, B: Hermetismus. In: Filosofický slovník (kolektiv autorů), Nakladatelství Olomouc, 1998, s. 168-169.

⁵⁸ Srov.: Heintl, 2003.

⁵⁹ Srov.: Zandl, P.: Zrod skepticismu a úpadek astrologie. In: <http://www.inext.cz/astrologician/astrologie/>

⁶⁰ Srov.: Heintl, 2003.

V devatenáctém století se nicméně zájem o astrologii ožívuje a rozšiřuje. Angličané Ebenezer Sibly a James Wilson píší své velké práce na přelomu osmnáctého a devatenáctého století, v roce 1827 a posléze v roce 1830 začínají být vydávána astrologická periodika a v druhé polovině devatenáctého století, v reakci na příliš mechanistické vidění světa, se otevírá prostor novému zájmu o duchovnější podobu astrologie. Helena P. Blavatská a Henry S. Olcott založili v roce 1875 (v New Yorku) Teosofickou společnost, oživující pro západní kulturu spiritismus a zpřístupňující východní filozofie a náboženství. Společnost se rychle rozšířila po světě a vznikala uskupení, která na ni navazovala. Rudolf Steiner (1861-1925) stál u zrodu Antroposofické společnosti a Alan Leo (William Frederick Allen, 1860-1920), Blavatské žák, založil Astrologickou lóži Teosofické společnosti.⁶¹ Rozsáhlé dílo Alana Lea se považuje za základ moderní astrologie, stejně jako práce jeho nástupce Charlese E. O. Cartra (1887), který především vnesl do astrologie novou, namnoze psychologickou (modernější) terminologii.⁶²

Na počátku dvacátého století se tedy astrologie se značnou popularitou šířila, ústila ovšem také v soudní spory. Před soudem se jednou úspěšně (1914) a jednou neúspěšně (1917) bránil obvinění z věšectví Alan Leo. Překvapivě se vyřešila žaloba na americkou astroložku George E. Jordanovou, která předložila svou interpretaci horoskopu neznámé osoby (což byl soudcův syn). Soudce byl naprosto ohromen správností výkladu, že astrologii snad ještě pořídil reklamu. Švýcarský statistik a astrolog K. E. Krafft spolupracoval za druhé světové války s německým velením, což ho nakonec stálo život. V Německu se rozvinula tzv. hamburská škola, značně neortodoxně navazující na astrologickou tradici, ve Francii se k zájmu o astrologii připojili psychologové. Z Francie pochází také jeden z největších astrologů dvacátého století, Dane Rudhyar, který vztahoval astrologii k analytické psychologii C. G. Junga a k humanistické psychologii, prosazoval humanistickou astrologii a později transpersonální astrologii. Astrologie ve dvacátém století se již značně specializuje směrem k medicínské astrologii, poradenské astrologii a astropsychologii, karmické astrologii (propracované knihy Martina Schulmanna), horární astrologii (horoskop pro určitý dotaz), ad. Také neastrologové se věnují například dějinám astrologie a objevují se četné výzkumy o věrohodnosti astrologie, o nichž pojednáme v textu.

⁶¹ Srov.: Zandl, P.: Návrat zatracence - astrologie 20. století. In: <http://www.inext.cz/astrologician/astrologie/>; Horyna, B.: Teosofie. In: Filosofický slovník (kolektiv autorů). Nakladatelství Olomouc, Olomouc, 1998, s. 409.

⁶² Srov: Zandl, P.: Návrat zatracence - astrologie 20. století.

1.5 Astrologie ve službě člověku a psychologie v astrologii

Tracy Marksová⁶³ pojednává o astrologii jako o nástroji poradenství, přičemž především navrhuje astrologa na zodpovědný kontakt s klientem, neboť svou činností zasahuje do životů druhých lidí. Astrolog by podle ní měl získat odbornost v poradenství a pracovat pod vedením supervizora. Marksová se snaží ukázat na možné problémové oblasti, zejména možnost upřednostnit astrologické znalosti a z nich plynoucí pocit autority před zájmem o klienta, nedostatečně rozvinuté schopnosti v kontaktu s ním či slabé stránky v osobnosti astrologa, které jungiánsky nazývá jeho stínem. Nabádá k jejich uvědomění, přičemž to činí na základě jazyka astrologie (co astrolog vnímá jako negativní v horoskopu svém i druhých, jak se to projevuje v životě a co s tím udělat). Velká část jejího výkladu představuje obecné požadavky na práci astrologa v poradenství, plynoucí z uvedené zodpovědnosti za kontakt a přijetí interpretace horoskopu klientem. Zasazení interpretace horoskopu do konzultace zmiňuje spíše z pohledu praktické realizace, zdůrazňuje interaktivnost a nevnucování interpretací klientovi, potřebu ujišťovat se o tom, že klient rozumí.

Výrazně propracovanější pojetí nabízí Markus Jehle,⁶⁴ sjednocující **zodpovědnost s poradenským rámcem se zodpovědností astrologicky obsahovou**. Vedle toho totiž, že se zabývá organizací astrologické konzultace, vstupem astrologovy osobnosti do kontaktu i potřebou profesionalizace (také supervize), nasazuje poradci astrologické brýle. Rozlišuje například **typy poradců podle planet** (konzultant typu Slunce...) a s tím spojené akcenty v jejich vnímání druhých lidí. Soustřeďuje se na planetární symboliku. Každý **symbol** přibližuje na rovině obecné **jako určité životní téma a z pohledu konzultace**. Jehle nabízí interpretační představení nezvládnuté i rozvinuté podoby ve zpracování daných témat. Radí astrologovi, čeho se má vyvarovat a o čem má v konzultaci usilovat ve snaze pomoci člověku v jeho chování i prožívání lépe rozvinout ona životní témata, resp. astrologické archetypy. Nedostatečně zpracované lunární téma se například dle Jehleho ukazuje v tom, že člověk nezná své potřeby, neumí se nikde cítit bezpečně, silně podléhá svým emocím a náladám, není schopen péče o druhé. V rozvinutější podobě je člověkem v souladu se svými pocity, ví, co jej vyživuje a naslouchá potřebám svým i druhých, otevřeně dokáže dát najevo, jak se cítí. Na poradce pak jsou kladeny vyšší nároky ve schopnosti vcítění a jeho projevu, navázání blízkého kontaktu, přijímání pocitů klientů, nerozvíjení přílišné mateřské péče (aby schopnost pečovat našel klient u sebe).

⁶³ Srov.: Marksová, T.: Horoskop a jeho správný výklad. Fontána, Olomouc 2004.

Jehle se věnuje také **spojování dvojic symbolů** (např. téma Luna – Jupiter...). V každém případě velmi tvořivě zpracovává astrologickou symboliku do běžně srozumitelných výrazů a velmi si všímá **vztahového prvku**, svým způsobem se snaží o přiblížení terapeutickému postoji.

Hermann Meyer⁶⁵ nabízí **psychologický rámec jednotlivým prvkům horoskopu a využití astrologie v životě člověka**. Zřetelně přitom navazuje na **psychoanalytický výklad** (např. pojmy projekce, přenos, fixace, nadjá, Saturn jako trauma či vytěsnění, nadjá). Astrologie má dle něho pomoci člověku rozvinout jeho vlohy a schopnosti, nalézt zralé formy projevu. Meyer tedy pracuje s dvanácti typy životních zkušeností, u nichž identifikuje projevy nedostatečného rozvinutí (zábrany včetně somatických příznaků) a kompenzací. Snaží se dospět k vývojovému řešení, cestě k syntéze a dosažení zralé podoby. S pojmy zábrany a kompenzace zachází značně fatálně. **Zábrany** v jeho výkladu představují nedostatečně vyvinuté funkce a tendenci setrvávat v pasivní roli, nepokoušet se o osobní způsob řešení, opoždění za vývojovými požadavky. S ohledem na vztahy jimi myslí přenos. **Kompenzacemi** chápe nereálné „transplantace cíle na nynějším vývojovém stupni“.⁶⁶ Člověk se tak vyhýbá aktivnímu chování, má-li zábrany, či vyvíjí domněle žádoucí chování, které ale plně neinternalizoval a které se prosazuje značně nutkavě. Tělesné potíže pojímá jako projevy zábran, které člověk má ve vztahu k daným funkcím. Kompenzace díky svému externalizačnímu efektu méně často ústí v psychosomatické obtíže. Objeví se pak v případě ztráty možnosti zachovat se navykým způsobem. Orgán korespondující s životní zkušeností, v níž dochází ke kompenzaci, je také dle Meyera po letech zeslaben a možnost onemocnění pak vzrůstá. Meyer do významové mnohoznačnosti horoskopických prvků vnáší systém, který vychází z psychologické představy o dynamice vnitřního konfliktu a o hranici mezi normálním a abnormním projevem. Krátce pojednává o Freudově koncepci psychosexuálního vývoje, ve kterém se utváří Nadjá, často bránící přirozeným vlohám a schopnostem člověka v jejich rozvinutí. Horoskop považuje také za **zobrazení scénáře**, v pojmech Erica Berna, či **životní vůdčí linie** v pojmech Alfreda Adlera. (V přirovnání ke scénáři je nutné dodat, že horoskop zobrazuje scénář a zároveň možnosti pro autenticitu člověka). Analýzou horoskopu chce dospět k pochopení povahy a chování člověka, smyslu jeho života (což je značně troufalé), nevědomých motivací, zdrojů úzkostí a konfliktů, zábran, kompenzací, obranných mechanismů a vysvětlení případných onemocnění. Je přesvědčen o značné

⁶⁴ Srov.: Jehle, M.: Astrologie v poradenské praxi. Sagittarius, Dolní Břežany 2002.

⁶⁵ Meyer, H.: Astrologie a Psychologie. Sagittarius, Praha 1995.

⁶⁶ In: Myer, s. 43.

diagnostické i terapeutické síle horoskopu. Dále naznačuje cestu od nerozvinutých schopností přes zábrany a kompenzace k somatizaci a vlivu na partnerské vztahy (využívání partnera).

Astrologie se podle Fritze Riemanna⁶⁷ může uplatnit v poradenství, které se týká povolání (v rozpoznání sklonů a jejich podpoře), v manželském poradenství (identifikování hlubších a často nevědomých zdrojů potíží), výchovném poradenství (vzájemným srovnáváním horoskopů rodičů i dítěte dospět k životaschopným očekáváním, usměrňováním a interakci), životním poradenství (pomoc v krizích a jejich předvídání, v důležitém rozhodování či ve vývoji k seberealizaci). Riemann zdůrazňuje, že astrologie nemá vymezenou sociální roli a funkci a apeluje na to, aby si astrologové uvědomili své možnosti a dostatečně zřetelně je před klienty ozřejmili – také proto, aby nepodléhali nepatřičným očekáváním, vytvořeným mediální profanací astrologie. Astrologie si podle něj může činit ambice také na **užití v psychoterapii** – tím, že nabízí nezkreslený obraz primární povahy člověka či jako pomoc v řešení přenosových a protipřenosových prvků terapeutického vztahu. Riemann se pokouší o vazbu některých astrologických prvků na psychopatologii, což je zřejmě spíše zavádějící a schematizující. Riemann ovšem má tu odvahu jako psychoanalytický psychoterapeut vážně ve své praxi používat astrologii, což je z pohledu jeho i klientů zřejmě fungující.

V souvislosti s C. G. Jungem jsme se zmiňovali o konceptu synchronicity a budeme se dále zmiňovat o výzkumech v oblasti astrologie, které Jung realizoval. Nejsvébytnější kontakt C. G. Junga s astrologií představuje ovšem využití instrumentáře jeho teorie osobnosti. Na prvním místě je to pojem **archetypu**, který vyjadřuje základní vlastnost astrologických symbolů.⁶⁸

Jungovy pojmy byly aplikovány na různé horoskopické prvky, byť ne zcela jednotně. Polarita vědomí a nevědomí se Hamakerové-Zondagové⁶⁹ pojí s domy horoskopu, resp. s jejich strukturováním. Triády domů, utvořené jejich korespondencí s živlovými charakteristikami znamení (např. první dům jakožto „beranovitý“, tedy ohňový), spojuje například s podobami **vědomí** (osobní či kolektivní) u zemských domů či **nevědomí** u vodních domů. IC ve spojení na MC považuje za **osu persony**, AS a DS za **osu individuality**. S jednotlivými živly a částečně také s akcentovanými prvky horoskopu spojuje Jungovy **psychologické typy** (oheň – intuice,

⁶⁷ Srov.: Riemann, F.: Astrologie. Portál, Praha 2004.

⁶⁸ Archetypy jsou „nejstarší, typické a transkulturně sdílené zkušenosti lidstva ... pravzory lidského jednání a usilování, pocitů a poznání“. In: Hartl, P., Hartlová, H.: Psychologický slovník. Portál, Praha 2000, s. 54.

⁶⁹ Srov.: Hamakerová-Zondagová, K.: Psychologická astrologie. Pantype, Liberec 1999.

voda – citění, země – percepce, vzduch – myšlení). Liz Greeneová⁷⁰ pak na podkladě kazuistik dokládá dynamiku typů (inferioritu či roli pomocných funkcí, kompenzací) identifikovaných horoskopicky a s ohledem na typy předpokládá především doplňkovost ve volbě partnera. Celkově se soustředí více na planety a rozlišuje je na vědomé (osobní planety), prostředníky mezi vědomými a nevědomými (společenské), nevědomé (kolektivní). Jejich (ne)vědomost váže pak na vztah k pohlaví vlastníka horoskopu, např. Slunce v horoskopu muže lze považovat za vědomé a Lunu za nevědomou, u ženy je to pak obráceně. V souladu s motivací svého výkladu, jíž je synastrie (srovnávání horoskopů pro charakteristiku vztahu mezi jejich vlastníky), rozlišuje planety na ženské a mužské a zabývá se rozpoznáním archetypu **animy/animuse** v horoskopu. Hamakerová-Zondagová se soustředí především na vnitřní organizaci horoskopu s ohledem na celek (celý horoskop jako cesta ke svébytnému já), představuje **astrologickou teorii osobnosti**, Greeneová zase poskytuje živý materiál pro astrologicky podložené poradenství, resp. zachycení dynamiky **prožívání vázaného na mezilidský vztah** (včetně sexuality a vztahů k rodičům).

Obě zmíněné autorky také pojednávají o **ontogenezi v astrologickém rámci**. Běh lidského života nahlíží astrologie prostřednictvím tranzitů a progresí.⁷¹ Život se potom člení do cyklů odpovídajících cyklům planet či částem těchto cyklů. Například planeta Saturn obíhá kolem Slunce asi 29,5 let, což znamená, že za tuto dobu, měřenou od narození člověka, projde (tranzituje) celým horoskopem a dosáhne stejného postavení jako v době narození. Funkce Saturnu, strukturovat a dávat pevnou formu, se uplatní tak, že veškeré archetypické prvky z horoskopu člověka se stávají součástí strukturované zkušenosti. Dovršení věku 29,5 let, spjaté s ukončením prvního saturnského tranzitu, představuje astrologickou maturitu, možné dosažení dospělosti. Pro uvedení do problematiky jsme uvedli jeden příklad, astrologické pojetí průběhu lidského života je ovšem strukturované dosti jemně a v celém rozsahu.

⁷⁰ Srov.: Greeneová, L.: Duše a vesmír. Sagittarius, Praha 1995.

⁷¹ Tranzity chápeme přechody „pohybujících se planet přes postavení planet v nativitě“, „progrese jsou symbolické analogie mezi prostorovou a časovou mírou (1° = 1 rok)“. In: Riemann, F.: Astrologie. Portál, Praha 2004, s. 200.

2. Psychologie a její porozumění člověku

Tato kapitola bude vedena úsilím představit psychologii jako systém poznávání člověka, resp. identifikovat specifické pilíře, na nichž stojí. Psychologie sice nemá tak hluboko v historii zakotvené trvání, ovšem od doby svého vzniku v devatenáctém století se rozvinula do mnohých podoblastí, přičemž každou charakterizuje široký systém terminologie a konstruktů, které mohou vytvářet i paralelní plochy, tj. obtížně do sebe zapadající soustavy poznatků. Proto, abychom vůbec mohli psychologii charakterizovat jako celek, přidržíme se základních pilířů a obecnější roviny. Ostatně je otázkou, zda psychologii na strukturovanější rovině vůbec jako celek lze postihnout. Plháková např. uvádí, že psychologii tvoří nejméně pět hlavních přístupů, které, nejen že si vybírají určité okruhy psychologické problematiky, ale také rozdílně definují předmět psychologie (a následně upřednostňují určitá témata a metody), v návaznosti na Seamona a Kenricka (1992) říká, že „každý z nich se změřuje na jiný aspekt lidské existence a přispívá k jejímu porozumění“.¹ Plháková uvádí přístup biologický, behavioristický, psychodynamický, fenomenologický, gestaltistický, kognitivní a kulturní. Je zřejmé, že některé z těchto směrů tvoří podklad také pro poradenskou psychologii a psychoterapii (nebo v této podobě vznikly). V psychologické kapitole se budeme obracet přednostně ke směrům a konceptům, které v porozumění člověku vycházejí vstříc vlastní perspektivě člověka, jehož zkoumají, resp. se tuto perspektivu snaží zachytit. Ze zmíněných směrů je tomuto zaměření nejbližší směr fenomenologický, který se podle Plhákové (v cit. práci) zabývá prožíváním a vědomím jako centrem lidské zkušenosti, kterým i my budeme věnovat pozornost (především v kapitolách 2.1-2.3.)

Nejprve se zastavíme u povahy psychologického zájmu o člověka, v dalších pasážích představíme psychologické pojetí osobnosti a jejího poznávání, dále pak historii psychologie a její užití v životě člověka.

2.1 Vymezení psychologie

Psychologie, jak plyne z označení, je věda o duši. Pojem duše však představuje spíše problém duše.² A jelikož duševní je synonymum psychického, mluví se o psychice, která tolik nekonotuje

¹ Srov.: Plháková, A.: Učebnice obecné psychologie. Academia, Praha 2004, citace s. 18.

² Srov.: Nakonečný, M.: Úvod do psychologie. Academia, Praha 2003, s. 11.

filozofický a duchovní základ, na kterém se pojem duše objevoval. Podle Nakonečného jsou předmětem psychologie **psychické jevy**, které představují „způsoby, jimiž člověk **prožívá** události ve svém okolí, stav svého těla a své vlastní mysli (,) a způsoby **chování**, které z jeho zážitků vyplývají jako reakce na to, co prožívá a prožil v podobných situacích“³ (důraz ms). K upřednostnění pojmu psychika před duší se kloní také Říčan, který psychiku považuje za „souhrn psychických jevů a vlastností, jež umožňují, aby tyto jevy vznikaly“.⁴ Chování však nepovažuje za psychický jev, respektive dle něho je psychologie „vědní obor, který se zabývá prožíváním (psychickými jevy) a chováním“.⁵ Domnívá se, že vnější projevy člověka mohou mít význam samy o sobě, nejsou-li odpovídající psychické jevy důležité (hledisko funkce oproti poznání) či o nich nelze nic zjistit.⁶ Vazba chování na prožívání v této formulaci pak přece jen, podobně jako u Nakonečného, je zachována. Také behaviorismus nemůže vyloučit, či přímo musí předpokládat vnitřní zákonitosti, které jsou zdrojem stability chování člověka. Jelikož ale usiloval (či usiluje) především o ovlivňování lidského chování (o poznání možností, jak lze ovlivňovat lidské chování), v míře, v jaké k tomu stačilo poznávat samotné chování, mohl rezignovat na hledání souvislostí s prožíváním a dalšími psychickými jevy.

Abychom se propracovali k hlubšímu pochopení psychiky, pokusíme se další úvahy orientovat k původu pojmu duše. Říčan uvádí, že psychické a somatické jevy jsou různými **projevy** (jednoho) **života**, považuje je za životní děje či procesy.⁷ Již Aristoteles své pojednání o duši podal jako systematickou nauku o různých stupních pozemského života a duši považoval za „substanciální **formující princip průběhu života**“.⁸ Formování života, vycházející z duše, je účelově uspořádáno, tak jako vše v přírodě. Na každé úrovni organična se uplatňují určité životní funkce, Aristoteles předpokládal jejich hierarchii. Zdůrazňoval, že v přírodě je vše „účelně uspořádáno“ a že „nic, co se děje pravidelně, nemůže být vyloženo z náhody“.⁹ Morávek charakterizuje život antientropickou tendencí, přičemž dle něho „z uvedeného principu vyplývá, že **život je aktivní** a že jiný prostě nemůže být“.¹⁰ Existence živého organismu, i člověka, je vázána na výměnu s prostředím, do kterého se narodil, je závislá na přísunu energie, kterou

³ In: Nakonečný, 2003, s. 10.

⁴ In: Říčan, P.: Psychologie. Portál, Praha 2005, s. 18.

⁵ In: Říčan, 2005, s. 25.

⁶ Srov.: Říčan, 2005.

⁷ Srov.: Říčan, 2005 (důraz ms).

⁸ In: Brugger, W.: Filosofický slovník. Naše vojsko, Praha 1994, s. 357.

⁹ In: Störig, H. J.: Malé dějiny filozofie. Zvon, české katolické nakladatelství a vydavatelství, spol. s r. o., Praha 1996, s. 134.

¹⁰ In: Morávek, M.: Vědomí, jeho struktura a organizace. Avicenum, Praha 1974, s. 101 (důraz ms).

potřebuje z tohoto prostředí. Jeho život tudíž není pouhé trvání, nýbrž aktivní rozvíjení a růst. Potřeba rozvíjet a uchovávat život se navíc realizuje nad úrovní jedince, který svůj život dále rozmnožuje.¹¹ Posledně zmíněným bodem se zabývá především evoluční psychologie, první dva, **život v závislosti na interakci a růst organismu**, ovšem spadají vedle dalších oborů (sociologie, biologie...) do klasické psychologické výbavy, hned do několika psychologických oblastí.

Uvedme ještě definici K. Balcara. „Psychologie hledá zákonitosti žití jedince (především lidského) ve světě z hlediska jedné jeho kvality, označované jako život či dění *duševní*, duševno, či mysl. ‚Duševní‘ zde značí *prožívané*.“¹² Balcarova definice potvrzuje Bruggerovo pozorování, že současná psychologie se opětovně věnuje „vpletenosti duševního **prožívání do celku lidského života**.“¹³ Řekli jsme, že žití charakterizuje aktivita. Člověk, který disponuje energií, také **vyvíjí aktivity**, a to vnější (chování) a vnitřní, jejichž jednou kvalitou je i prožívání. Lidský život tedy má svou vnější stránku, interakci se světem, a vnitřní stránku, kterou představují mj. psychické jevy. Jakmile se zájem o člověka zcela odpoutá od vnitřní stránky, přestává jít o psychologický zájem, a ukázali jsme, že behaviorismus v tomto ohledu stojí v krajní pozici. Pozastavíme se ještě u psychických jevů, čili u členění psychiky.

Prožívání lze chápat jako „psychické dění, jak je našemu subjektivnímu vnímání přístupno“.¹⁴ Předpokládá určité zaměření na vlastní psychické procesy. Morávek říká, že „vědomí má jednu důležitou vlastnost: odehrává se v přítomnosti“,¹⁵ a dále, že „v určitém smyslu se problematika vědomí krystalizuje v subjektivním prožitku“¹⁶, slovy Waltera Bruggera je vědomí „druh doprovodného vědění (*con-sciencia*) o. vl. duš. bytí a jeho okamžitých ocitáních se“. Svě životní činnosti může člověk „svým doprovázejícím věděním o nich ‚prožívat‘, mít je jako ‚své prožitky‘.“¹⁷ Pokud tedy používáme adjektivum psychický, máme na mysli určitou kvalitu našeho vnitřního života (k níž odkazujeme díky introspekci), užíváme-li pojmu vědomí či prožívání, odkazujeme na aktuální dostupnost psychického dění, na jeho prožívanou přítomnost, jelikož vědomí „poukazuje na subj. duši“.¹⁸ **Vědomí** je tedy místo, z něhož uskutečňujeme náš vztah ke

¹¹ Srov.: Sokol, J.: Filosofická antropologie. Portál, Praha 2002, s. 23-24.

¹² In: Balcar, K.: Úvod do studia psychologie osobnosti. Nakladatelství MACH, Chrudim, 1991, s. 11.

¹³ In: Brugger, s. 357 (důraz ms).

¹⁴ In: Hudlíčka, P.: Prožívání – Zkušenost – Životní svět. Triton, Praha 2003, s. 59.

¹⁵ In: Morávek, s. 79.

¹⁶ In: Morávek, s. 104.

¹⁷ In: Brugger, s. 473.

¹⁸ In: Brugger, s. 473.

světu. Honzák hovoří o vědomí jako o integrující funkci psychiky.¹⁹ Lépe by však zřejmě bylo hovořit o sjednocení v rámci vědomí a vlivem psychiky: „Jednotlivé prožitky vědomí nestojí izolovaně vedle sebe, ale jsou normálně spojeny ve dvojím ohledu: svou příslušností k jednomu a témuž já, které v proudu střídání prožitků zůstává sebou samým; a svou vzájemnou souvislostí, srozumitelnou vhladem. I v obrazné řeči se proto o vědomí mluví jako o prostoru, v němž jednotlivé prožitky stojí jako *„obsahy vědomí“*.“²⁰ Funkcí vědomí je pozornost, která představuje v intencích Williama Jamese „výběrové zaměření a soustředění vědomí na určité objekty a aktivity“.²¹ Již výše jsme uváděli Heideggerovu myšlenku, že člověk rozumí svému bytí. Ta nachází své místo rovněž v psychologii – Říčan v cit. práci považuje vědomí za existenciální prožitek a dodává, že „vědomím rozumíme jedinečnou kvalitu psychiky člověka, který na rozdíl od zvířat a malých dětí ví o své existenci a ptá se, kdo je“.²² Z ryze psychologického hlediska ústí tato vlastnost lidského vědomí v možnost sebereflexe, prostřednictvím uvědomování si.²³ Vědomí umožňuje rozlišení mezi vnitřní a vnější zkušeností, mezi Já – Nejá, u živočichů alespoň schopnost jednání, beroucí v potaz hranice mezi Já a Nejá – „i čistě animální bytosti musíme připsat přinejmenším *doprovodné* vědomí, jímž nějak *„prožívá“* svou zaměřenost na objekt, i když bez možnosti reflexe vlastní osoby, subj. stránky aktů“.²⁴ Dále je to určitá vlastnost prožívání – každá zkušenost je prožívána jako zkušenost toho subjektu, který ji prožívá, tedy jako k sobě-vztahování.²⁵ Vědomí je pak prostor, který naplňují různé psychické jevy tak, že jsou prožívané. Z toho je také zřejmé, že prožitkovou povahu mají spíše emocionální procesy, které nás pozitivně či negativně poutají k okolnímu světu, zatímco kognitivní procesy teprve o tomto světě podávají informace, proto si jejich průběhu jsme méně vědomi (poskytují méně prožitkových možností).

Petr Hudlička nabízí vysvětlující vymezení pojmů prožívání, zážitek a zkušenost, z něhož nyní budeme vycházet. Jak již zaznělo, prostřednictvím vědomí je nám dostupné psychické dění, prožíváme. Jedná se o kontinuální proud, ve kterém každý přítomný okamžik („časový dvorec přítomnosti“²⁶) nazýváme **prožitek**. **Zážitek** potom představuje výsek z naší minulosti, ve

¹⁹ Srov.: Honzák, R. a kol.: *Základy psychologie*. Karolinum, Praha 2006.

²⁰ In: Brugger, s. 473-474.

²¹ In: Plháková, s. 78.

²² In: Říčan, s. 133. K existenciálnímu prožitku ovšem zřejmě nestačí vědomí o vlastním bytí, spíše je to „vědomí možného bytí a nebytí“. In: Morávek, s. 44.

²³ Srov.: Plháková, 2004.

²⁴ In: Brugger, 473.

²⁵ Srov.: Flanagan, O.: *Vedomie*. Archa, Bratislava 1995.

²⁶ In: Hudlička, s. 72.

kterém jsme byli v kontaktu s prožíváním. Vystal z kontinuálního toku prožívání svým poukazem ke smyslu, pramenícího z propojení všech rovin psychické činnosti a zahrnuje případně také rovinu behaviorální. Zážitek propojuje bezprostřední prožívání s celkem naší zkušenosti. Tím ovšem narážíme na další, dosud neobjasněný pojem. **Zkušenost** představuje osobní historii tak, jak si ji každý s sebou nese a jak na jejím základě vstupuje do nových situací svého života. Každý zážitek se zařazuje do celku naší zkušenosti, přičemž „když používáme pojem *zážitek*, klademe důraz především na jeho obsah (jako určitého úseku prožívání), mluvíme-li o *jednotlivé zkušenosti*, je důraz přesunut na její smysl v kontextu zkušenosti jako celku“.²⁷ Psychologové zkoumají různé aspekty duševní činnosti, usilují o vysvětlení a dokonce předvídání lidského chování. Vždy ale mají na paměti otázku psychologicky existenciální, pregnantně vyjádřenou Balcarem, totiž že „míra, v níž různé životní děje jsou zkoumány psychologií, je dána předpokládanou *účástí prožívání* na jejich průběhu, vedle dějů jiných“.²⁸

Je-li ovšem vědomí tím pravým místem, které dává vznik prožitkům a které je jejich doménou, kam se potom poděla psychika, duše, duševno? Jelikož problematika vědomí je spíše doménou filozofie, a problematika vědomí jako prožívání tématem fenomenologie, setrvejme na chvíli u Jean-Paula Sartra. „Duševno je transcendentní předmět reflexivního vědomí a je to rovněž předmět vědy, která se nazývá psychologií. Ego se zjevuje reflexi jako transcendentní předmět ustavičně syntetizující duševno. Ego je *na straně* duševna.“²⁹ Na vysvětlenou: pojmem ego označuje Sartre pojmy já a jáství, přibližující se jejich použití v psychologii. Pojem reflexivní vědomí Sartre volí pro odlišení vědomí, ve kterém si sebe uvědomujeme jako původce svých aktivit, od vědomí, ve kterém jsme do těchto aktivit cele pohrouženi a zaměřujeme se na věc.³⁰ Posledním a pro náš kontext zásadním termínem je transcendentní předmět. Takovým předmětem může být trvalý cit k druhé osobě. Sartre volí příklad nenávisti. Nenávist se mi jeví jako zakoušení odporu, jeho prostřednictvím. Ovšem současně se tímto zakoušením nevyčerpává – přesahuje je, neboť se dává „tak, že *jest* stále táž, třebaže se právě zabývám něčím jiným a žádné vědomí ji neodhaluje“, „nenávist *nepatří* k vědomí“, jelikož „přesahuje okamžitost prožitku“.³¹ Tato nenávist, city a postoje ad. představují podle Sartra transcendentní jednoty vědomí:

²⁷ In: Hudlička, s. 75.

²⁸ In: Balcar, s. 12.

²⁹ In: Sartre, J.-P.: Vědomí a existence. Oikúmené, Praha 2006, s. 33.

³⁰ Srov.: „každé vědomí kladoucí předmět je současně nethetickým (tedy nekladoucím, pozn. ms) vědomím sebe sama“. In: Bytí a nicota. Oikúmené, Praha 2006, s. 19. „Když běžím za tramvají, když se dívám na hodinky, když jsem pohroužen do prohlížení obrazu, není tu žádné ‚já‘. Je zde pouze vědomí *tramvaje*, *jež má být dosažena* atd., a non-thetické vědomí vědomí.“ In: Vědomí a existence. Oikúmené, Praha 2006, s. 20.

³¹ In: Sartre, J.-P.: Vědomí a existence, s. 28.

„Nenávist je úvěr na nekonečno minulých i budoucích vědomí hněvu či zhnusení. Je transcendentní jednotou tohoto nekonečna vědomí.“³² Vrátime-li se k úvodní definici, stane se vztah mezi vědomím, duševnem a jástvím srozumitelnější: duševno je transcendentní předmět – soubor transcendentních jednot, klenutých nad jednotlivými vědomími (prožitky), který se nám dává v reflexi. Je syntetizováno jástvím, které je „sjednocující pól prožitků“.³³ V této fenomenologické perspektivě je psychologie pozitivní věda, která chce čerpat ze zkušenosti, je to věda o faktech,³⁴ zkoumající jevy ve faktických souvislostech jejich výskytu – kdy, kde, proč jak. Ovšem z hlediska významu zkušenosti je třeba prozkoumávat, jak prožíváme naše vztahy ke světu v jeho aktualitě.

2.2 Psychologický obraz osobnosti

Obecné pojetí osobnosti a jáství

Podle Karla Balcara jsou vlastnosti osobnosti, jakožto útvaru duševního života, představovány **vnitřními i vnějšími projevy, uspořádáním v současnosti i v průběhu času, individualizací a uvědoměním**. Zdůrazňuje především stukturovanost (celistvost, uspořádanost) a individualitu.³⁵ Teprve zdůrazníme-li na člověku jeho jedinečnost, můžeme mu porozumět, zejména v bezprostředním kontaktu dvou lidí je to naprosto zřejmé. Každý máme svůj individuální život a jeho náplň a na základě toho, že současně máme také společné vlastnosti, víme, že podobně na tom jsou i druzí. **Pojem psychiky**, který je základním stavebním kamenem psychologie, označuje právě „všeobecnost celku duševních struktur a funkcí u daného rodu (tj. lidského, pozn. ms) živých bytostí (jako jim společnou kvalitu)“³⁶. Jedinečná podoba tohoto celku u konkrétního lidského jedince pak tvoří zájem psychologie osobnosti. Obrátíme-li se k samotné jazykové zkušenosti, zjistíme, že zájem o porozumění (v mezilidském kontaktu či výzkumně), je dán právě primárním zážitkem naší odlišnosti od druhých lidí. S ohledem na náš zájem se budeme věnovat

³² In: Sartre, J.-P.: Vědomí a existence, s. 29.

³³ In: Sartre, J.-P.: Bytí a nicota, s. 149. Zde také vidíme, že Honzáková teze o vědomí jako o integrující funkci psychiky by měla znít spíše obráceně: prožitky jsou sjednoceny jástvím, které je na straně (transcendujícího) duševna a nikoli na straně (okamžitého) vědomí.

³⁴ „Zakládající akty zkušenostního poznání kladou to, co je reálné, *individuálním* způsobem; kladou to jako něco, co existuje v čase a prostoru, jako něco, co se nachází v *tomto* časovém bodě, co má toto své trvání a reálný obsah, který by se mohl nacházet v souladu se svou podstatou stejně tak v každém jiném časovém bodě.“ In: Husserl, E.: Ideje k čisté fenomenologii a fenomenologické filozofii. Oikúmené, Praha 2004, s. 22.

³⁵ Srov.: Balcar, 1991.

³⁶ In: Balcar, s. 13.

především snaze psychologie osobnosti přiblížit se perspektivě člověka, tomu, jak člověk rozumí sobě samému i svému místu ve světě.

Pokud na člověka hledíme více **nomoteticky**, soustředíme se na jednotlivé prvky jeho duševní činnosti, jejichž specifický projev zjišťujeme u různých lidí. Pak můžeme jednotlivce porovnávat. Čím více opouštíme obecnou „psychiku“, tím více se zajímáme o provázanost jednotlivých prvků duševní činnosti. Stejně tak se ovšem vzdalujeme od možnosti vystihnout jedinečnost člověka jeho porovnáním s druhými. Pokud se tedy psycholog zajímá osobnost, usiluje (alespoň v minimální míře) o **idiografický** pohled, který bere v úvahu složitou provázanost duševní činnosti a těžkou porovnatelnost osobností různých lidí.

Určitý způsob, jak vyzrát nad zmíněnou skutečností, představuje snaha psychologů stanovit takové kategorie, které provázanost duševních dějů zahrnují, stejně jako stabilitu této provázanosti. Proto vznikaly různé teorie osobnosti, které se snažily postihnout, jakým způsobem je psychika organizována. Bylo by pak možné porovnávat osobnosti různých lidí z hlediska rozdílů v organizaci, které zahrnují také způsoby, jakými je integrována zkušenost s vnějším světem, především tím sociálním, či vázanost na biologické procesy. Tzv. **celkové popisy osobnosti**, jak je uvádí Balcar,³⁷ usilují právě o postižení úlohy jednotlivých prvků psychiky v celku duševního života. Hlavní vzorce popisu osobnostní struktury vycházejí podle něho ze zaměření na intraindividuální uspořádání (zájem o vnitřní fungování – zdůraznění vrstevnatosti psychiky), celostní kvality (jak se vyjádřit o člověku zdůrazněním jedné kvality – typologie) nebo interindividuální srovnávání (hledání míry vlastnosti u každého člověka – vlastnosti získané faktorovou analýzou).

K popisu osobnostní struktury psychologové vymezují také **vlastnosti**, které představují určité její prvky. Vlastnosti jsou formulovány na různé míře obecnosti a umožňují především diferencovanější posouzení lidského chování a prožívání a zejména možnost jejich předvídání. Vlastnosti totiž mají představovat relativně stálé prvky či dispozice.³⁸ Jak jsme již zmínili, vymezují se vůči **stavům**, které jsou přechodné. Vazba mezi nimi ovšem existuje: „častý výskyt určitého stavu je pokládán za důsledek vyšší míry jemu odpovídající vlastnosti...zároveň je pokládán i za činitele působícího k ustavení či posílení odpovídající trvalé vlastnosti“.³⁹

³⁷ In: Balcar, s. 68.

³⁸ Srov.: Balcar, 1991.

³⁹ In: Balcar, s. 59.

V psychologii se ovšem objevují také hlasy, které vystupují proti opodstatněnosti zájmu o vlastnosti, resp. hlásají jejich neexistenci. A. Wellek v rámci prosazování kvalitativní metodologie tvrdí, že psycholog se má zajímat pouze o aktuální prožitek, a nikoli o frekvenci, s jakou se u člověka objevuje, což právě je dle něho význam pojmu vlastnost. Nenašel ovšem výraznou odezvu.⁴⁰ I kdybychom připustili, že vlastnost je konstrukt výrazně vzdálenější realitě než stav, museli bychom snahu o identifikování vlastností hájit z jiného hlediska, které nastíníme.

Duševní stav, aktuální prožívání, je vázané na vědomí. Vědomí znamená vědění o své existenci i zakoušení všeho jako svého. Intencionální přitažení vědomí ke světu spolu s jeho vazbou na původce tohoto děje představuje prožitkovou strukturu, kterou označujeme jako **jáství**.⁴¹ Jáství je „jednak celostní představou o svém já, jednak komplexním vztahem k sobě samému“⁴², zahrnuje aspekt kognitivní – představu o vlastních charakteristikách, aspekt afektivní – různé podoby sebehodnocení, a stránku volní, vztaženou k podobám a intenzitě potřeby po sebeprosazení.⁴³ Jáství tedy představuje přístup k vlastnímu prožívání, na základě kterého si člověk definuje sám sebe. Zná totiž své prožitky – některé vyhledává a některé jsou pro něj cizí, což si uvědomí, když se u něj nečekaně objeví. Rozvíjí svůj život v souladu se svým ohodnocením různých způsobů prožívání, které nějakým způsobem chápe ve smyslu vlastností. Dále, pojem vlastnosti má rovněž silný sociálně psychologický význam, představuje nástroj ke komunikaci o různých lidech. Tolik k minimální opodstatněnosti pojmu vlastnosti, setrváme ovšem u jáství. Předmětný aspekt jáství, sebeobraz, představuje podle Řičana důležitou součást tzv. **osobní mapy světa či subjektivního univerza**.⁴⁴ Pro každého člověka je totiž klíčové, jak vidí svět, v němž žije, za jakého považuje sám sebe a jaké vidí své umístění ve světě, ke kterému je vždy již vztažen. „Nejlepší cestou k tomu, jak poznat nějakého člověka, je poznat jeho osobní universum, jeho mapu. To znamená vmyslet se do něho, podívat se na svět jeho očima.“⁴⁵

Koncepty a směry

Člověk rozumí sám sobě a svému místu ve světě. Psychologie se toto jeho porozumění snaží zachytit, a zároveň zjištění zobecnit (jinak by muselo být psychologií tolik, kolik je jednotlivých lidí a jejich osudů). Teorie osobnosti se proto zakládají na určité abstrakci. Tuto abstrakci však

⁴⁰ Srov.: Kolaříková, O.: Téma osobnostních rysů v psychologii dvacátého století. Academia, Praha 2005.

⁴¹ Srov.: Balcar, 1991.

⁴² In.: Smékal, s. 342.

⁴³ Srov.: Smékal, 2002.

⁴⁴ Srov.: Řičan, P.: Psychologie osobnosti. Psychodiagnostické a didaktické testy, n.p. Bratislava 1982.

⁴⁵ In.: Řičan, 1982, s. 179.

vesměs učinili také jednotliví lidé, kteří nějak rozuměli sobě a svému místu ve světě. Dále proto probírám teoretické přístupy k osobnosti podle jejich tvůrců; opomím autory „nomotetické“.

Jedním z užitečných zobecnění je považovat člověka za bytost směřující k rozvoji vlastních možností. Výrazným představitelem tohoto nazírání je Kurt Goldstein. Ve svém pojetí lidské bytosti se opíral o tvarovou psychologii. Zatímco se tedy gestaltisté tradičně zabývali vnímáním či myšlením, čili dílčími procesy, vztáhl Goldstein základní princip tvarové psychologie **na existenci**: „*Náš základní pohled souhlasí v mnoha ohledech s tvarovou psychologií.*“, „*Ovšem můj vedoucí princip je odlišný, protože pro mě ‚celek‘, ‚gestalt‘, vždy znamenal celý organismus a nikoli fenomény v jednom poli či pouze ‚introspektivní zkušenost‘, která v tvarové psychologii hraje důležitou roli.*“⁴⁶ Se zmíněným dílčím charakterem pregnancí vyprofilovaného celku souvisí také příliš „*objektivní faktory tvarové formace*“⁴⁷ a upozadění role struktury organismu.

Hlavní **podíl na směřování organismu** spočívá ve vztahu figury a pozadí, který centruje prožívání a ústí v **preferované chování**. Preferované chování plyne také z životní historie a nikoli jen z momentální situace: „*Čím centrovanější se organismus stal ... tím více je veden postojem celého organismu s ohledem na celou, danou situaci.*“⁴⁸ Goldsteinova teorie tudíž zahrnuje také odkaz ke smyslu či významu jednotlivých životních situací, podle kterého člověk jedná. Osobní rovinu vztahu ke světu vyjadřují zřejmě také pojmy **konkrétní a abstraktní jednání**, které rozlišují reakce člověka podle toho, zda se řídí spíše zákonitostmi věcí (konkrétní chování) či v sobě nechává rozehrát osobní významy, což umožňuje abstraktní chování, které znamená „*schopnost volního přesunu, diskurzivního myšlení, zaměřeného na samostatně zvolené rámce reference a svobodného rozhodnutí k činnosti*“.⁴⁹ Zastřešujícím konceptem, ovšem zůstává pojem **sebeaktualizace**, Goldsteinův významný příspěvek psychologickému myšlení, označení obecné antientropické povahy života, které znamená vedle aktivit k uchování života přirozenou potřebu tvořivého rozvíjení, jehož projevem je také určení preferovaného chování: „*preferované chování, dobrý tvar, či cokoli si vyberete jako označení, reprezentuje velmi určitou formu vyrovnání se organismu se světem, onu formu, ve které se organismus aktualizuje, podle své povahy, co nejlepším způsobem*“, „*Život má vždy pozitivní charakter, nikdy se neprojevuje negativně.*“⁵⁰

⁴⁶ In: Goldstein, K.: The Organism. Zone Books, New York 2000, s. 285, zde i dále přel. ms.

⁴⁷ Goldstein, s. 286.

⁴⁸ In: Goldstein, K.: The Organism. Zone Books, New York 2000, s. 159-160.

⁴⁹ Goldstein, s. 301.

⁵⁰ Goldstein, s. 287, s. 388-389.

Goldsteinovo pojetí se váže k celku žití, ve kterém určuje jednotlivá významová směřování. Členitější je pak teorie Kurta Lewina, která se rovněž ve vazbě na tvarově psychologickou tradici snaží o zachycení organizace prožívání v dané situaci. Lewin zdůrazňuje zasazení člověka do světa tím, že určuje horizont zkušenosti, kterým je tzv. **životní prostor**. Vychází přitom z **aktuální situace**. V ní člověk rozděluje svou pozornost skutečnostem vnějšího světa, který je jeho **psychologickým prostředím**, i svému vnitřnímu světu – jeho **vnitřní organizace** (osoby) je v danou chvíli také specificky vytvarována. Životní prostor se dělí do regionů (či polí), která jsou základem psychologických „událostí“.⁵¹ Člověk jako energetický systém v každé jednotlivé situaci představuje interakci samostatných systémů životního prostoru: „*Nemáme co dočinění s jedním jednotným systémem, nýbrž s velkým množstvím takových silných konfigurací (starken Gestalten).*“ „*Jednotlivé psychické zkušenosti, akce a emoce, účely, přání a naděje jsou spíše zasazeny v poměrně určitých psychických strukturách, sférách osobnosti a celistvých procesech.*“⁵² Psychologický životní prostor je neustále restrukturován: „*V každém případě se mohou objevit reorganizace [Umsichtungen, doslova “restratifikace”], skrze které se dostupná energie uvolňuje [arbeitsfähig].*“⁵³ **Psychické systémy pak jsou více nebo méně vysunuty do popředí:** „*Pouze skutečně extrémní vyloučení většiny ze všech simultánně přítomných psychických tenzí ... umožňují uspořádané jednání.*“⁵⁴ Uspořádání systémů podle priorit je předpokladem našeho smysluplného jednání, jehož předmětem se může stát psychologická událost s aktuálním či dlouhodobějším významem: „*Specifický problém, se kterým se v daném případě musíme potýkat, určuje, zda je to životní anebo momentální situace, co silněji vstupuje do popředí.*“⁵⁵ Mezi psychologickým významem životní a momentální situace není tedy principiálního rozdílu, dynamické pojetí osobnosti zde přibližuje stále rysy osobnosti momentálními stavům.⁵⁶ Pakliže jsme v předchozí podkapitole hovořili o prožívání a jeho toku, uchopuje Lewinova teorie právě proud prožívání a zaměřuje se na **celek a strukturovanost vědomí v každém okamžiku**, přičemž tento okamžik je definován vztahením ke světu, resp. k tomu, co se z něj ukáže jako významné a stane se regionem životního prostoru. Člověk je pro K. Lewina bytost, která ve stálé vazbě na okolí řeší (prioritní) problém.

⁵¹ Srov.: Hall, Lindzey, 1999.

⁵² In: Lewin, K.: On the Structure of the Mind. In: A Dynamic Theory of Personality: Selected Papers. McGraw-Hill, New York and London 1932, s. 57, 54.

⁵³ Lewin 1932, s. 47.

⁵⁴ Lewin 1932, s. 55.

⁵⁵ Lewin, K.: The Psychological Life Space. In: Schirmacher, W., Nebelung, S. (eds.): German Essays on Psychology. Continuum, New York – London 2001, s. 210.

⁵⁶ Poněkud nesourodě s tímto zaměřením na celek působí Lewinovo oddělení psychických systémů a psychických funkcí: „existence relativně oddělených duševních energetických systémů nemá co dočinění s odlišností různých psychických schopností, jako je paměť, vůle porozumění“. In: Lewin 1932, s. 57.

Prožitkově sjednocené vztahování člověka ke světu je předmětem také sociálně fenomenologické koncepce Alfreda Schütze, která navazuje na **koncept sub-světů**, představený Williamem Jamesem. Podle Jamese se člověk nikdy nevztahuje ke světu jako k celku, ale vždy pouze k jeho částem, které mají pro konkrétního člověka význam a jsou pro něj tedy reálné. Reálné je to, co probouzí náš zájem a aktivitu oslovením našeho emočního života. Každá taková realita má dle Jamese svůj řád a styl existence.⁵⁷ Oproti Jamesovi, jehož pojmenování odkazuje k objektivním oblastem reality, rozlišuje Schütz **uzavřené oblasti smyslu**.⁵⁸ Nejedná se pak o části jedné reality, nýbrž o pluralitu realit, respektive významových vztahů ke světu. Uzavřené oblasti smyslu Schütz definuje zkušenostním stylem, který zahrnuje specifické naladění vědomí, dominantní formu spontaneity, specifickou formu zakoušení sebe sama, specifickou formu sociality a specifickou časovou perspektivu. Oproti Lewinovi zde výrazněji vystupuje intencionalita vědomí, tedy niterná významovost oproti zdůrazňování obsahů vědomí (ty u Lewina spoludefinují jednotlivá pole vědomí), čili také existenciální vazba na svět. „*Mnohost těchto dílčích světů je potom podle Schütze řečově artikulována*.“⁵⁹ Pro A. Schütze je člověk bytostí, která si vytváří svůj svět na základě toho, co jí dává smysl.

Fenomenologické pojetí, které se otevírá tomu, že a jak něco vystupuje v našem vědomí, tvoří most k přístupu konstruktivistickému. Konstrukce světa bývá sledována jednak na rovině nadosobní (jako sociální konstrukce reality), jednak v rovině individuální, psychologicky relevantní. Na subjektivní svět potom lze pohlížet jako na svět **osobních konstruktů**, jak to nabídl George Kelly. Osobní konstrukty jsou výsledky naší interakce se světem a představují způsoby, jakými interpretujeme svět naší zkušenosti – „*Konstrukt je interpretace situace*.“⁶⁰. Utváření konstruktů znamená uspořádávat minulou zkušenost – „*Konstrukt ... je abstrakce ... je to vlastnost přisuzovaná několika událostem, jejímž prostřednictvím mohou být tyto události rozděleny do dvou homogenních skupin*.“⁶¹ Konstruování událostí znamená „*jejich abstrahování za účelem jejich pochopení*“⁶². Utváření konstruktů je ovšem zaměřeno k budoucnosti, jelikož Kellyho „fundamentální postulát“ spočívá v tom, že „*procesy osoby jsou psychologicky vedeny*

⁵⁷ Srov.: Schütz, A.: On multiple realities. In: Collected Papers, vol. I: The Problem of Social Reality (ed. M. Natanson), Martinus Nijhoff, The Hague 1962, s. 208-259.

⁵⁸ „Je to význam našich zkušeností a nikoli ontologická struktura objektů, který konstituuje realitu.“ In: Schütz, s. 230.

⁵⁹ In: Nohejl, M.: Lebenswelt a každodennost v sociologii Alfreda Schütze. SLON, Praha 2001, s. 69.

⁶⁰ In: Kelly, G.: The Psychology of Personal Constructs. 1955, s. 108-109.

⁶¹ Kelly, s. 120.

⁶² Kelly, s. 120.

*způsoby, kterými anticipuje události ... tyto kanály si představujeme jako existující v pojmech konstruktů.*⁶³ Kelly tedy pojímá člověka jako přirozeně aktivního, považuje ho za formu pohybu. Tato aktivnost ústí také v neustálou snahu posouvat osobní konstrukty k větší schopnosti předpovídat události (což je tzv. důsledek volby), čímž připomíná sebeaktualizační tendenci, kterou jsme zmínili u Goldsteina a která pronikla do humanistické psychologie. Osobní konstrukty jako významové prvky mají kognitivní podobu, ale odrážejí také emocionální a motivační vztahy k lidem či světu obecně.⁶⁴ Tvoří systém významů, kterým člověk disponuje a který je ustálený na podkladě osobní reprezentace konkrétních životních situací s jejich prožitkovou kvalitou. Kelly také počítá s **významovou typologií životních situací** – osobní konstrukty jsou totiž charakterizovány rozsahem vhodnosti (jsou omezeny použitelností v určitém okruhu událostí). Také v rámci svého přístupu k obsahové analýze, kterou pojímá jako **analýzu sebecharakterizace**, uplatňuje speciálně analýzu kontextových situací, ve kterých daná osoba úspěšně rozvíjí svůj konstrukční systém a které spontánně při sebecharakterizaci určuje.⁶⁵ V této proceduře se ještě zřetelněji projevuje respekt k vlastní perspektivě druhého člověka, jelikož Kelly zdůrazňuje, že se zde jedná o žádoucí uplatnění důvěřivého přístupu (chceš-li se o člověku něco dozvědět, zeptej se ho na to). Navíc sem přistupuje uplatnění konstruktů „v akci“, v konkrétních situacích: *„Cílem ... je vidět, jak klient strukturuje svět, vůči kterému musí setrvávat v určitém druhu role.*⁶⁶ To umožňuje dále nahlédnout vztah člověka nejen k vnějšímu světu, ale také k sobě samému: *„Začínáme spíše s jeho osobním dimenzionálním systémem, a teprve když jsme ho pochopili, zabýváme se jeho sebevnímáním ve vztahu k onomu osobitému systému.*⁶⁷ Pro G. Kellyho je člověk bytostí, která konstruuje a interpretuje sebe a události a výsledně svět do předvídatelné reality, v níž jednotlivé události dávají jedinci smysl.

Tato kapitola zachycuje přístupy, které popisují, jak člověk rozumí sám sobě jako celku, jaké dává věcem subjektivní významy (někdy nazýváno idiografický přístup). Zvolila jsem uvedené teorie osobnosti proto, že rovněž astrologie se snaží porozumět bytosti jako celku.

⁶³ Kelly, s. 320.

⁶⁴ Srov.: Hall, Lindzey, 1999.

⁶⁵ Srov.: Urbánek, T.: Psychosémantika. Nakladatelství Pavel Křepela, Brno 2003.

⁶⁶ Kelly, s. 324.

⁶⁷ Kelly, s. 325.

2.3 Psychologické poznávání člověka

Psychologie disponuje širokou škálou prostředků, kterými dospívá k poznání člověka, resp. jeho duševního života. Volba konkrétního postupu závisí v první řadě na **aspektech** duševní činnosti, **které mají být poznány** (např. kvalita jednotlivých psychických procesů, vnější projev člověka v různých situacích, prožívání identity, zvláštnosti jedince ad.). Dále je pro **získání dat** vybrána a aplikována metoda, která je přiléhavá povaze skutečností, o něž se zajímáme. Zjištěná fakta posléze sytí určitý **pojmový aparát**, kterým jsou vysvětlena.⁶⁸ Všechny tyto tři úrovně charakterizuje velká varieta prostředků, ovšem současně vzájemné tíhnutí některých prvků z jednotlivých úrovní. Smékal v cit. práci hovoří o **vztahovém rámci výzkumu**, sjednocujícím předmět, metodu získávání i analýzy dat. Například porozumění prožívání a způsobu, jakým si člověk uvědomuje svou zkušenost, spadá do fenomenologického rámce, který se váže na introspekci, výpověď a pozorování.

Psychologie poznává člověka s ohledem na různé společenské situace a jeho participaci na nich (jako např. psychologie práce či sociální psychologie) nebo se zaměřuje přímo na osobnost jedince. V takovém případě je pojmový aparát určen především osobnostně psychologickým uvažováním (zejména ve výzkumu) nebo vztažením jedince k psychiatrickým nosologickým jednotkám, tedy určením míry a způsobu jeho odchýlení od normy (zejména v klinické psychodiagnostice).⁶⁹ **Polarita nemoci a zdraví** současně s **psychologickými teoriemi** (zejména osobnostními) tvoří východisko zkoumání, předmětné zaměření, i rámec pro vyhodnocení psychologického poznávání člověka. Dále se budeme zabývat oním prostředním členem s jeho vazbami na obě strany – diagnostickými metodami. **Diagnózou** myslíme určení aktuálního stavu jednotlivce či jeho trvalejších duševních charakteristik v souladu s psychologickými či medicínskými kritérii. Diagnóza tedy nemusí odkazovat pouze k abnormitám, nýbrž také k poznání jedinečné osobnosti duševně zdravého člověka.⁷⁰ Právě toto spíše idiografické pojetí, umožňující porozumění druhému člověku, představuje náš hlavní zájem.

⁶⁸ Srov.: Smékal, V.: Pozvání do psychologie osobnosti. Barrister & Principal, Brno 2002.

⁶⁹ Srov.: Holzman, P. S.: Personality. In: Encyclopædia Britannica.

In: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/452993/personality>

⁷⁰ Srov.: Svoboda, M.: Psychologická diagnostika dospělých. Portál, Praha 1999.

Každou psychodiagnostickou situaci přitom charakterizují minimální požadavky, neboť „vyšetření bez úvodního rozhovoru nelze nikdy považovat za provedené lege artis“. ⁷¹ Také Jiří Šípek považuje **rozhovor** za královnu diagnostických postupů, která je nezbytná v každé diagnostické práci. ⁷² Stejně tak nestačí znát škálu diagnostických metod, mnohem důležitější je umět z nich **vybrat** tu **metodu** resp. soubor metod, které s ohledem na problém či zakázku poskytnou relevantní informace a jejichž užití je tedy příhodné. ⁷³ Svoboda v cit. práci rozlišuje diagnostické metody zejména podle toho, zda jsou psychometricky podložené a standardizované (tj. zda mají stejné zadání pro každého vyšetřovaného, daný – schematizovaný způsob registrace odpovědi i jejich vyhodnocení). Pak bychom mohli utvořit tři hlavní skupiny metod. Jednu by představoval rozhovor, pozorování, anamnéza a analýza spontánních produktů (tzv. klinické metody), druhou skupinu projektivní techniky a třetí skupinu testy (osobnostní či výkonové). ⁷⁴ Projektivní techniky se tedy nacházejí **mezi volným projevem člověka**, který ovšem hrozí ztrátou zaměření i chybným výkladem ze strany psychologa, a mezi **vysoce strukturovanou situací**, jejíž výkladové schéma je často úzce a fixně vymezené. ⁷⁵

„Pomocí projektivních technik je zachycován svět osobních významů, významností, vzorců reagování i prožívání. Na rozdíl od osobnostních dotazníků se můžeme více dozvědět o jedinečné osobnosti a její dynamice.“ ⁷⁶ Právě důraz na osobní významy, vlastní projektivním technikám, je důvodem pro naše soustředění na tyto diagnostické postupy v našem pojednání. V rámci rozhovoru se samozřejmě také vynořují osobní významy, jejich vyhodnocení se ovšem liší. Především zde není interpretační platforma (což je samozřejmě také přednost – otevřenost pro mnohotvárnost, flexibilita). To znamená, že interpretační platformy (resp. adresované kontexty) se různí dle podoby rozhovoru, a také to, že (téměř) vůbec být nemusí, protože za poznatek lze skutečně považovat obsah výpovědi, kterou vyšetřovaná osoba podá. ⁷⁷ U projektivních technik nabývají odpovědi vyšetřovaného ve vztahu k povaze a ke struktuře podnětového materiálu specifických významů. Neboli interpretační konfrontace s podnětovým materiálem ústí ve

⁷¹ In: Říčan, P., Ženatý, J.: K teorii a praxi projektivních technik. Psychodiagnostické a didaktické testy, n.p., Bratislava 1988, s. 153.

⁷² Srov.: Šípek, J.: Projektivní metody. ISV nakladatelství, Praha 2000.

⁷³ Srov.: Svoboda, 1999.

⁷⁴ Jedná se o upravení Svobodovy klasifikace z cit. práce, které je ovšem v souladu s jeho charakteristikou projektivních technik.

⁷⁵ Srov.: Šípek, 2000.

⁷⁶ In: Šípek, s. 21.

⁷⁷ „Nejlepším způsobem, jak zjistit, co si pacient myslí, je zeptat se ho na to.“ Klopfer, 1981, cit. in Říčan, Ženatý, s. 151. Vždy ovšem existuje vzdálenost psychologickému či medicínskému konstrukt, minimálně v zasazení poznatku do souboru dalších.

významovou modifikaci původní odpovědi, v její symbolizaci. Objektivním zdrojem symbolizace (vedle subjektivního zdroje – vyhodnocovatele) je tedy podnětový materiál – uzpůsobení projektivní techniky. Přítomnost **kontextu pro interpretaci** při současném **idiografickém zaměření** určuje ve zvýšené míře právě projektivní techniky pro konfrontaci s astrologií.⁷⁸ Na opačném pólu stojí metody, jejichž výsledky se těsně váží k teoretickým konstruktům (jako např. testy vycházející z Eysenckovy osobnostní teorie). Tyto konstrukty jsou psychologicky specifické, u testů zpravidla úzce vymezené a vázané na nomotetický princip, proto se jejich konfrontace s astrologií jeví méně plodná.⁷⁹

Diagnostické **znaky** zjištěné projektivní technikou jsou **výrazně víceznačné**. Jeden znak lze úvahou spojit s více charakteristikami osobnosti, ovšem rozhodující je rozvaha nad dalšími daty, která lokalizují získaný znak do jedné charakteristiky. Tím pak lze projektivní techniky rehabilitovat – neposkytují prosté náměty, nýbrž prostřednictvím **kontextualizace** dalšími daty nabízejí konkretizované diagnostické položky. Mnohoznačnost jednotlivých znaků je dle Svobody snižována tím, že se jim **význam** přisuzuje **s ohledem na celek** (v daném případě kresby postavy). Svoboda stejně tak doporučuje odkazovat k rozhovoru a datům z anamnézy.⁸⁰ Zajímavá je jedna jeho poznámka – psycholog si má povšimnout, zda „znaky objevující se na figuře jsou vlastní i probandovi“.⁸¹ Z čehož plyne, že projektivní technikou zjišťujeme znaky, které vlastně již známe.

S prosazením pojmu projektivní technika je tradičně spojován Lawrence K. Frank, který usiloval o „**holistickou strategii** v přístupu k osobnosti“. **Osobní svět** a jeho vazba na vzájemné působení člověka a jeho okolí představují „strukturaci životního prostoru“.⁸² Frankovo pojetí psychologické diagnostiky, opřené o projektivní metodu, předpokládá celistvost osobnostní struktury, úlohu osobního, introspektivního světa v regulaci činnosti, spontánní projev v diagnostické situaci a důležitost konfigurací (oproti kvantitám).⁸³ Podobně chápou projektivní techniky Sokolova a Stolin (1980), kteří v jejich výpovědích spatřují **osobnostní smysl**, který „je

⁷⁸ Na převodu odpovědi v psychologickou informaci o člověku jsou založeny všechny diagnostické metody, ovšem u projektivních technik existuje mnohem nižší vazba mezi odpovědí a psychologickým konstruktem, výsledkem je spíše informace, která je jiným diagnostickým postupem obtížně zjistitelná a kterou psycholog teprve převádí na psychologický či psychiatrický konstrukt.

⁷⁹ K problému konfrontace astrologických a psychologických konstruktů se vyslovíme v kapitole srovnávající oba pojednáváné přístupy k porozumění člověku.

⁸⁰ Srov.: Svoboda, M.: Psychologická diagnostika dospělých. Portál, Praha 1999.

⁸¹ In: Svoboda, s. 189.

⁸² In: Říčan, Ženatý, s. 118 (opak. cit.)

⁸³ Srov.: Říčan, Ženatý, s. 118.

svým obsahem zhodnocením životního významu (značeníje) objektivních okolností pro subjekt i významu jednání subjektu v těchto okolnostech.“⁸⁴ Další pojetí projektivních technik se výrazně posunulo k psychoanalytickému (k důrazům na motivační a interpersonální konflikt).⁸⁵

Specifičnost výsledků projektivních technik spatřují Říčan a Ženatý v jejich **citlivosti k potencialitě**. Co je potenciální ovšem ještě zcela neexistuje, což také znamená, že „některé výsledky projektivních technik lze jen obtížně vyjádřit pojmy, jež dovolují verifikaci pozorovatelným chováním“. ⁸⁶ Interpretaci výsledků to činí obtížnou, což může vést k použití jazyka nadměrně abstraktního a až esotericky vyznívajícího. Projektivními technikami je přitom lépe predikovatelné **dlouhodobé chování**, krátkodobá předpověď objektivními testy.⁸⁷

Diagnostické principy projektivních technik jsou podle Říčana a Ženatého mechanismy projevu a zpracování (co a jak se projevuje, transformace projevového impulsu). **Mechanismy zpracování** jsou reakcí na narušení rovnováhy, které vyvolal projevový impuls. Řadí se k nim obranné mechanismy, ale také humor, kreativní produkce či dramatizace. K **mechanismům projevu** patří mj. sebezobrazení, na kterém jsou založeny kresebné techniky – identifikace s lidskou postavou, se stromem, s domem (jakožto vnitřním prostorem, soukromím).⁸⁸

Říčan s Ženatým v cit. práci také poukazují na to, že (bezpočetné) **studie, které se zaměřovaly na validitu** těchto metod přinesly většinou negativní výsledky, ovšem přesto se projektivní techniky těší velkému zájmu ze strany praktikujících psychologů. Problém psychometricky dostupné validizace spočívá v tom, že projevy probandů jsou příliš rozmanité, aby se daly redukovat do statisticky testovatelných kategorií. Navíc vyhodnocení a interpretace se opírají ve velké míře o těžko postižitelnou zkušenost examinátora a jeho intuici.⁸⁹ Přiblížení psychometrickému přístupu se jeví jako možné spíše **u formálních aspektů**, ovšem osobnostní

⁸⁴ In: Říčan, Ženatý, s. 135.

⁸⁵ Srov.: Říčan, Ženatý, 1988. Samostatnou otázkou je také volba označení – „projektivní“. Projekce je chápána jako obranný mechanismus, v širším pojetí jako modifikující vliv, který vstupuje do naší percepce. Souhrn významů plynoucích z těchto pojetí může být podkladem pro projektivní techniky. Označení se vžilo, ovšem nebývá považováno za zcela přiměřené, nezbyvá než toto reflektovat. Srov.: Šípek, 2000.

⁸⁶ In: Říčan, Ženatý, s. 162.

⁸⁷ Srov.: Říčan, Ženatý, 1988.

⁸⁸ Srov.: Říčan, Ženatý, 1988. Autoři dále uvádějí identifikaci na úrovni tělesného schématu či identifikaci kinestetickou, identifikaci s protagonistou příběhu, nevědomé zrcadlení, percepci a produkci v souladu s převládající emocí či splňující přání, vyjádření akční tendence, korekci vzpomínek řízenou imaginací, personifikaci vnitřního konfliktu, vědomou výpověď o sobě.

smysl, v jehož poodhalení autoři spatřují specifické možnosti projektivních technik, se váže především k obsahové stránce. Validitu projektivních technik zmínění autoři dále charakterizují **selektivností a otevřeností**. Výpověďový potenciál techniky se totiž uplatní u některých lidí více než u jiných, někteří jsou reaktivnější, což může být dáno např. větším zaujetím vyšetřovaného pro projektivní aktivitu. Při aplikaci projektivní techniky psycholog také často neví, jaké osobnostní prvky technika ukáže, tedy „v jakém smyslu se ukáže jako validní“.⁹⁰ To klade velké nároky na tvořivost a zodpovědnost vyhodnocovatele. Na rozdíl od psychometricky výrazně podložených metod nemají totiž projektivní techniky zřetelně vymezené cílové oblasti, jsou **méně specifické** (se zaměřením např. na agresivitu, tvůrčí potenciál či osobnostní aspekt).⁹⁰ Validitu projektivních technik lze dále spatřovat v **diagnostickém nasměrování**, kdy poskytnutý údaj je chápán jako stopa. Této skutečnosti jsme se již dotkli, když jsme hovořili o roli zakotvení zjištěných znaků do kontextu dalších dat. Dále zde zůstává ono, snad nikoli jediné možné, chápání projektivních technik jako poskytovatelů hypotéz, ověřitelných následně specifitějšími prostředky.

Dále se zastavíme u vybrané projektivní techniky, u **Testu stromu**, jehož autorství se připisuje Karlu Kochovi. Volíme jej pro náš výklad proto, že interpretační rámec této techniky předpokládá **archetypální význam stromu**, projektivního materiálu. Zdeněk Altman⁹¹ dokládá bohaté symbolické možnosti stromu na základě asociací k bytí stromu v přírodě i na základě dávných představ o stromu. Zmiňuje také symboliku kříže, svázanou s křesťanstvím a nalézající odezvu u C. G. Junga. Kříž má představovat sjednocení protikladů: vertikála jako směřování od hmotného k duchovnu a horizontála jako protiklad aktivity – pasivity či vědomí – nevědomí.

Podle Altmana lze při interpretaci stromu užít několik vodítek. Vyhodnocovatel se samozřejmě orientuje podle **celkového charakteru** – jednak podle způsobu a úrovně provedení, jednak podle vlastního dojmu, který zaznamenává již emoční reakci na kresbu, co kresba vyvolává. Dále je možné využít grafologického posouzení tahu či tlaku, tj. charakterizovat **vedení čáry** (též plynulost, směr čar ad.). **Symbolika prostoru** má více zdrojů, jedním z nich je také grafologie. Levá strana se vztahuje k vnitřnímu a pravá strana k vnějšímu světu, horní část představuje

⁸⁹ Validita projektivní techniky podle Šípka sleduje „validitu“ toho, kdo ji administruje. To sice platí pro uplatnění psychodiagnostických metod obecně, ovšem standardizované, psychometricky zakotvené metody jsou přeci jen odolnější vůči slabostem administrujícího. Srov.: Šípek, 2000.

⁹⁰ In: Říčan, Ženatý, s. 145.

⁹⁰ Srov.: Šípek, 2000.

sebevědomí či duchovno a dolní část stažení se ze světa, instinkty či hmotu. Zaměřujeme se dále na identifikaci případných **infantilních znaků** (důraz na doplňky, špatné spojování, jednoduchost ad.) a **osobního vývoje** (podle poměrů jednotlivých částí či celkové velikosti). **Napojování či ukončování jednotlivých částí** symbolizuje proudění energie, navíc vlastní symboliku mají jednotlivé **části stromu** a jejich provedení. Symbolický výklad se ovšem prosazuje ve většině zmíněných východiscích pro interpretaci. Altman dále doporučuje interpretovat na jednotlivých úrovních a poskytnout závěr, např. doporučení. Říčan a Ženatý⁹² uvádějí Kochovu charakteristiku ve formě kazuistiky, obsahující řadu odkazů na terminologickou oporu diagnostické metody. Považují za zjednodušení uvažovat pouze bezrozporné či dalšími daty podepřené významy. Altman si zase je vědom problematické validity a doporučuje upřednostňovat významy, které jsou potvrzené více znaky, metodě věřit spíše při výrazných a bohatých rysech kresby. V každém případě zdůrazňuje kontextuální platnost významů. „Pracuje se s náznaky, které teprve při správném pochopení a zasazení do vzájemných souvislostí získávají informační hodnotu.“⁹³

2.4 Krátké dějiny psychologie

Zrození psychologie je kladeno do 19. století, ovšem zpravidla se vedle vzniku této vědecké disciplíny rozlišuje ještě **předvědecké stadium psychologického myšlení**.⁷² První kroky k psychologickému myšlení lze spatřovat **v životě** našich dávných **předků**, resp. v jeho proměnách. Život člověka se postupně stabilizoval a oddálila se reakce na podnět. S rozvojem předvídaní, plánování a systematického organizování se zkracoval čas věnovaný úsilí o bezprostřední zachování života. Rozvíjely se protoumělecké aktivity, člověk poznával a přizpůsoboval si svět, začal také přemýšlet o svém životě a jeho smyslu.⁷³ Lidé ve starověku se intenzivně zabývali otázkami po povaze mysli či jejího vztahu ke světu, ve kterém žili. Na rostoucí vědomí sebe navazovala snaha poznat vlastní mentální aktivity, jejich vztah k tělesnému a k chování.⁷⁴ Psychologické myšlení vyrůstalo **v rámci filozofie** jakožto odpovídání na základní otázky lidského života a osamostatnilo se s ohledem na přírodní vědy relativně pozdě, až když

⁹¹ Srov.: Altman, Z.: Test stromu. Pražská pedagogicko-psychologická poradna s. r. o., Ohradní 20, Praha 4, Praha 1998. Dále budeme vycházet z této práce.

⁹² Srov.: Říčan, Ženatý, 1988.

⁹³ In: Altman, s. 19.

⁷² Srov.: Nakonečný, M.: Průvodce dějinami psychologie. SPN, Praha 1995.

⁷³ Srov.: Hartl, P., Hartlová, H.: Psychologický slovník. Portál, Praha, 2000, s. 474-475.

⁷⁴ Srov.: Boneau, C. A.: Psychological science. In: The Concise Encyclopedia of Psychology. (Ed. R. J. Corsini), John Wiley and Sons, New York 1998, s. 702-703.

výrazně narostl celkový objem poznání a začaly se utvářet metody pro objektivní přístup k psychologickým otázkám.

Myšlenky zabývající se individuálním lidským životem a jeho vnitřními podmínkami se objevují v rozvinutých starověkých civilizacích. **Pojem duše** (lat. anima) představoval **princip života**⁷⁵ a tvořil součást různých představ. Jedna z otázek směřovala k původu tohoto principu. Duše pak byla spojována s **dechem**, který je viditelným projevem života člověka. V Homérových eposech se však o duši mluví teprve v souvislosti se smrtí a odchodem duše z těla člověka. Dechem je zpětně život označen, ovšem není chápáný jako jím probuzený – **životadárnou silou** je thymos, „životní a duševní síla, jak se projevuje především v podobě afektů, citových vzruchů, vášní, žádostí“. Další význam pojmu duše se vyvíjel tak, že se vázal na živého člověka a to, co ho vyživuje. **Orfismus** například předpokládal božský původ duše, která je nesmrtelná, existuje před vtělením i po smrti. Musí putovat různými vtěleními, dokud ji člověk čistým a správným životem neumožní návrat do božské říše. Zdroj v dechu pak měla životadárná duše v učení Anaximenově, pro kterého byl **dech pralátkou**, prapočátek všeho.⁷⁶ Duše jako princip života se pak v řecké filozofii váže na představy o prazákladu bytí, který je shledáván hmotný (např. u Demokrita) či nehmotný (u Platóna či Aristotela).⁷⁷ Empedokles sjednotil různá pojetí a považoval za základní čtyři pralátky, totiž **živly**, v čemž na něj navázal Aristoteles. Platón členil lidskou duši do tří částí, každé připisoval určitou ctnost a předpokládal, Aristoteles vyčlenil **tři složky duše** (chápané vlastně jako stupně), předpokládal **centrum duševní činnosti** (srdce), analyzoval **proces vnímání a myšlení** a ve spise Etika Nikomachova pojednal o různých **povahových sklonech**, v čemž na něj navázal Theofrastos svými Etickými charakteri.⁷⁸ Jedná se o počátky psychologie osobnosti, která ovšem měla také druhou linii – **astrologii**, praktikovanou přibližně od 5. století př. n. l. pro hodnocení osobnosti a předpovídání budoucnosti.⁷⁹ Řecko přineslo také **nemetafyzicky orientovaný zájem o duševní činnost** – sofisté a později skeptikové zdůraznili subjektivnost poznání, období helenismu pak přineslo zájem o život jedince i způsoby, jak dosáhnout spokojeného a správného života (regulace prožívání).⁸⁰

Období **středověku** se vyrovnávalo s antickým dědictvím, zejména Platónovým a později Aristotelovým. Myšlení o duši člověka bylo svázáno s křesťanstvím, které veškeré podněty

⁷⁵ Srov.: Floss, K.: Duše. In: Filosofický slovník (kolektiv autorů). Nakladatelství Olomouc, Olomouc, 1998, s. 96-97.

⁷⁶ Srov.: Stavěl, J.: Antická psychologie. Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1972.

⁷⁷ Srov.: Floss, 1998.

⁷⁸ Srov.: Stavěl, 1972.

⁷⁹ Srov.: Hunt, M.: Dějiny psychologie. Portál, Praha 2000.

konfrontovalo s vlastními postupně vznikajícími doktrínami. Sv. Augustin sice také podal svou představu o struktuře mysli (paměť, rozum, vůle), ovšem jeho osobitý přínos spočívá především v důvěře introspekci, která slouží jedinému skutečnému Augustinovu zájmu – poznání Boha a jeho nalezení v sobě samém. Tomáš Akvinský rozvíjel Aristotelovo učení a dával je do souladu s vyzdvihováním víry. Byl ale přesvědčen o možnosti rozumem podloženého rozvíjení zbožnosti, čímž pomohl tomu, aby víra a rozum nebyly stavěny proti sobě. Ve středověkém myšlení sehrál důležitou úlohu **arabský kulturní okruh**, jehož myšlenky se přes Španělsko a Řecko dostávaly do Evropy.⁸¹ Z arabského světa se do Evropy dostávaly překlady řeckých filozofů (z arabštiny do latiny) i původní často i přírodovědně orientované příspěvky. Právě Arabové se také stali významnými pokračovateli v Aristotelově odkazu, často byli lékaři jako Avicenna (980-1037), známý mimo jiné spojováním duševních aspektů s nemocí, resp. s možností uzdravit se. U Averroese (1126-1198) se přitom shledáváme s moderním spojením duše s mozkem, které se prvně objevilo u Alkmaia.⁸² V Evropě se však zrodily také originální koncepce. Robert Grosseteste (1175-1253), první překladatel Aristotelovy Etiky, je spojován s experimentálním výzkumem v oblasti optiky a zrkového vnímání, pojednal také o zvuku, pohybu či barvě.⁸³ Roger Bacon (1214-1292) chtěl revidovat základy vědy, své současníky tvrdě kritizoval a prosazoval **kontrolovaný empirický přístup a matematickou formalizaci**.⁸⁴ Také popularizoval díla islámského učenice Alhazena, jehož myšlenky zapojil do vlastního pojednání o vnímání.⁸⁵ Zárodky psychologického myšlení jsou tedy ve středověku roztroušeny mezi rozvíjení křesťanské víry vnitřním zážitkem či rozumem, první známky přírodovědecky přísného vědeckého myšlení, analýzu poznávacích procesů a léčení nemocných.

Renesanci charakterizuje obrat k individu, empirii a důrazu na rozum. Připravuje se půda pro specializované zkoumání, jelikož člověk již není vymezován svým vztahem k Bohu, který byl zdrojem jednotného pohledu na lidi. V renesanci ovšem ještě pokračuje proud iracionálního myšlení, představovaný například Paracelsem (1493-1541), který vycházel z představ o vazbě člověka na přírodu při léčení. Objevila se řada podnětů: Juan Vives zvýraznil význam empirie při introspekci, Juan Huarte zkoumal schopnosti, J. de la Bruyère přispěl psychologii osobnosti

⁸⁰ Srov.: Plháková, A.: Přehled dějin psychologie. Vydavatelství Univerzity Palackého, Olomouc 2000.

⁸¹ Srov.: Nakonečný, M.: Průvodce dějinami psychologie. SPN, Praha 1995.

⁸² Srov.: Plháková, 2000.

⁸³ Srov.: Henley, T. B., Thorne, B. M.: Lost Millennium: Psychology during the middle ages. Psychological Record 55, 2005, č. 1, s. 103-113.

⁸⁴ Srov.: Floss, P.: Bacon Roger. In: Filosofický slovník (kolektiv autorů). Nakladatelství Olomouc, Olomouc, 1998, s. 42.

⁸⁵ Srov.: Henley, Thorne, 2005.

v oblasti charakterologie.⁸⁶ Francis Bacon pak přispěl vědecké metodologii svým důrazem na empirii, postupné zobecňování a potvrzení prostřednictvím hledání protipříkladů. V dalších stoletích vítězil **racionalistický pohled**, který se střetával s primaritou empirie postulovanou Lockem. René Descartes postuloval pojem vědomí, rozdělil člověka na tělo a mysl, oproti empirii vyzdvihl rozum. Problematika vědomí se posléze dostane do popředí u Berkeleyho či Milla. V 18. století se vyčlenil také samostatný proud myšlení, který zdůrazňoval asociaci mezi psychickými obsahy jako zdroj duševního dění. Rodící se psychologie byla dále v područí hlavního proudu filozofie, tedy osvícenství a německé klasické filozofie (kde ovšem například u Kanta se setkáme s podporou temperamentových typů) s jejich důrazy na výchovné formování osobnosti, etiku a poznání u Kanta, nevědomí u Schopenhauera ad.⁸⁷

Vidíme, že s pokračujícím pohybem do přítomnosti se jednotlivé proudy dostávají do přímějších, byť i konfrontačních vazeb, dochází a ještě významněji bude docházet ke koncentraci pojmosloví, možné komunikaci jednotlivých pojetí. V 19. století se skutečně ustavuje psychologie jako samostatná disciplína poté, co již v **16. století** pro sebe získala **označení**.⁸⁸ Myšlenková **nabídka jiných oborů** (pozitivismus, vývojové teorie, rozvoj fyziologie a neurologie) usnadnila zvědečtění psychologie do podoby empirické a experimentální disciplíny. Psychologie získávala **institucionální zázemí** a již na přelomu 19. a 20. století ji tvořila **řada osobností či škol** s rozličnými teoretickými modely (strukturalismus, funkcionalismus, s psychiatrií a neurologií spjatá francouzská škola, würzburgská škola, filozofií ovlivněné školy).⁸⁹

Rozkvět psychologie probíhá ve **20. století**, které přináší velké **množství různých konceptů**, Plháková v cit. práci identifikuje: behaviorismus, gestaltismus, psychodynamické koncepty, fenomenologickou psychologii, transpersonální psychologii a kognitivní psychologii. Tyto koncepce také zpravidla **vytvářejí vlastní teorii osobnosti**, přičemž psychologie osobnosti byla obohacována také vytvářením diagnostických nástrojů. Psychologie se rozčlenila na poddisciplíny teoretického zájmu, oproti nim však vystoupily **aplikované obory**, které si s sebou nesly kredit vědecké disciplíny. Například psychologické poradenství se prvně objevilo v antropometrické laboratoři Francise Galtona, otevřené roku 1884. Jednalo se o pedagogicko-psychologické poradenství, následovala poradenská klinika při pensylvánské univerzitě a další,

⁸⁶ Srov.: Nakonečný, 1995.

⁸⁷ Srov.: Plháková, 2000.

⁸⁸ Srov.: Hartl, Hartlová, 2000.

⁸⁹ Srov.: Plháková, 2000.

v té době také vykrytalizoval poradenství pro volbu povolání, orientující se oproti předchozímu více psychometricky.⁹⁰

2.5 Psychologie ve službě člověku a astrologie v psychologii

V rozsáhlém komplexu psychologie rozlišujeme **teoretické** obory, které usilují o získávání poznatků o duševních jevech, a obory **aplikované**, které využívají dosažené poznatky v různých oblastech společenského života. Prostřednictvím psychologických poznatků pomáhají lidem zvládat nároky života ve společnosti. Nezřídka si ovšem také vytvářejí vlastní teoretické zázemí.⁹¹ K méně specifickým z hlediska vnějších požadavků patří klinická a poradenská psychologie, které se zaměřují na **konkrétní osobnost a nároky definované jejím jedinečným přízpůsobením**. Odborné poradenství chápe Baštecká, Francová a Bodlák jako „působení poradce na klienta, při němž poradce využívá ve vztahu ke klientově zakázce soudobé poznatky dané odbornosti, seznamuje s nimi klienta a ve spolupráci s ním je uplatňuje tak, aby zvýšily klientovu poznávací i citovou schopnost orientovat se ve vlastní situaci a v souladu s klientovými silami a vnějšími podmínkami ji co nejlépe řešit“.⁹² Poradenství upevňuje zdraví člověka⁹³ a „akcentuje osobnostně uvědomělý přístup“ v kontextu společnosti.⁹⁴ Poradenský proces utvářejí prvky specifické, vymezení problému a spolupráce na jeho řešení, a prvky nespécifické, „které tvoří obecný rámec pomáhajícího setkání“.⁹⁵

Poradenské přístupy lze dělit **podle obsahového zaměření** (lékařské, psychologické – partnerské a rodinné, pedagogicko-psychologické, profesní, sociálně-právní, pastorační, resocializační ad.), přičemž všechny oblasti staví na společném základu, a **podle psychologických škol**, ze kterých vychází poradce.⁹⁶ Gabura a Pružinská například rozlišují přístup dynamický, behaviorální, experienciální a eklektický.⁹⁷ Téměř shodně vymezuje hlavní teoretické bloky Timulák, ovšem

⁹⁰ Srov.: Kohoutek, R.: Základy užité psychologie. Akademické nakladatelství CERM, Brno 2002.

⁹¹ Srov.: Plhánková, A.: Učebnice obecné psychologie. Academia, Praha 2004.

⁹² In: Baštecká, B. a kol.: Klinická psychologie v praxi. Portál, Praha 2003, s. 343.

⁹³ Srov.: Kohoutek, R.: Základy užité psychologie. Akademické nakladatelství CERM, Brno 2002.

⁹⁴ In: Koščo, J. a kol.: Poradenská psychológia. Slovenské pedagogické nakladateľstvo, Bratislava 1987, s. 64.

⁹⁵ In: Baštecká a kol., s. 344.

⁹⁶ Srov.: Novosad, L.: Základy speciálního poradenství. Portál, Praha 2000.

⁹⁷ Srov.: Gabura, J., Pružinská, J.: Poradenský proces. SLON, Praha 1995.

v psychoterapii.⁹⁸ To nás upozorňuje na někdy tenké hranice mezi klinickou a poradenskou psychologií. Za základní rozlišující znak lze považovat přítomnost psychopatologie. Poradenství se zaměřuje na osoby bez vážnější psychopatologie, staví spíše na tzv. **pozitivní diagnóze**, mění spíše chování, hodnoty a postoje člověka. Klinická psychologie vychází z negativní diagnózy (ovšem stále více nikoli pouze z ní), identifikující patologické symptomy, a směřuje k výrazné změně osobnosti pacienta. Zmíněné aplikované obory mají odlišné pracovní a institucionální zázemí, ovšem některé prvky je spojují. Podle Novosada se psychoterapii blíží poradenství vedoucí k hlubšímu náhledu a změnám klientova chování a prožívání, tzv. counselling.⁹⁹ **Místem psychoterapie v poradenství** se zabýval Koščo, který přiblížil teoretické modely (R. Büchlera a R. Callise) pokoušející se vymezit různé úrovně hloubky problému. Identifikováním úrovně problému by případně bylo možné opodstatněně indikovat psychoterapeutické působení. Dále je možné uvést koncept L. E. Tylerové, terapii minimální změny, která usiluje nikoli o změnu osobnosti, ale o změnu směru, kterým se vyvíjí. Smíření pohledu poradenské a klinické psychologie nabídl rovněž Maslow, který považoval za nejvážnější chorobu zabrždění rozvoje osobnosti směrem k sebeaktualizaci.¹⁰⁰ Rozdíl by snad bylo také možné vymezit prostřednictvím efektů, jelikož posílení kompetence klienta dospěje do hloubky, jež určuje repertoár situací, ve kterých se změna projeví, a tedy rozsah osobnostní změny. Nicméně Koščo v cit. práci přisuzuje poradenství také roli při formování sebeobrazu. Pak by smysluplným rozlišením zmiňovaných pomáhajících oborů byla naléhavost, s jakou je potřeba změnu provést, nikoli jen její radikálnost.

V našem pojednání se zaměřujeme na porozumění člověku s jeho jedinečným prožíváním a vztahem ke světu, můžeme se tedy věnovat obecnějším rysům poradenství, které charakterizují především používané prostředky. Ty proto krátce představíme. Základním rámcem pro poradenství je **setkání dvou lidí** a komunikace, která mezi nimi probíhá. Klient přichází s problémem, který by chtěl vyřešit s pomocí poradce, majícího k dispozici své znalosti a vlastní osobnost. Poradce a jeho vlastnosti tedy tvoří důležitou proměnnou pro navázání vztahu s klientem a spolupráci s ním. Poradenská psychologie si uvědomuje specifický vstup proměnných, svázaných s osobností klienta a poradce. Vedle určení obecných nároků kladených na poradce rozlišují Gabura s Pružinskou **typy poradců** podle jejich chování v poradenské situaci (typ hodnotící, interpretující, suportivní, vyslyšející, aktivní a reflexivní). Stejně tak se

⁹⁸ Za základní přístupy v psychoterapii považuje: psychodynamické, kognitivně-behaviorální, humanisticko-existenciální a eklektické a integrativní přístupy. Srov.: Timulák, L.: Základy vedení psychoterapeutického rozhovoru. Portál, Praha 2006.

⁹⁹ Srov.: Novosad, 2000.

¹⁰⁰ Srov.: Koščo, 1987.

speciálně zabývají určitými **typy klientů** (nedobrovolným, v odporu, mlčenlivým, depresivním, suicidiálním, manipulativním a agresivním).¹⁰¹ Jiné typy klientů popisuje Novosad v cit. práci a typologickému pohledu podrobuje klienty rovněž Timuřák, který ovšem rozlišuje různé typy projevů na straně klienta.¹⁰² Zmíněné typologie umožňují poradci připravit se na obtížnější kontakt s klientem a autoři je doplňují doporučenými strategiemi k zvládnutí.

Psychologické poradenství se s ohledem na osobnost členů podle povahy problémů, na které se soustřeďuje. U dítěte se jedná především o problémy se školním prospěchem či problémy ve výchově, chování a hodnotové orientaci. Další oblastí je směřování vzdělání a osobnostního rozvoje související se zaměřením studia či otázka volby povolání. Důležitou kapitolu tvoří také vztahy (partnerské, rodinné), intrapersonální problémy či možnosti využití volného času. Hovoří se také o životním poradenství, které pomáhá klientovi konfrontovat se s jeho životní situací, či o biodromálním poradenství.

Metafora čtyř živlů

Radvan Bahboud stojí v čele skupiny, která se pokusila oživit koncept čtyř živlů, a to dle očekávání nikoli pro jeho původní funkci výkladu světa, ale k praktickému využití v psychologii.¹⁰³ Tím v podstatě uvádí v život inspiraci, kterou astrologie psychologii nabízí pro svůj „podnětný slovník popisu osobnosti“,¹⁰⁴ byť musíme podotknout, že živlových charakteristik se po jejich uvedení do myšlení o světě neujala pouze astrologie. Bahboud a kol. poukazují na to, že člověk se považoval za součást přírody, „a tak měl tendenci vidět i sebe samotného jako poměr základních přírodních sil“.¹⁰⁵ Představa o roli živlů navazuje na hledání pralátky jako prazákladu všeho jsoucího, která sjednotil do konceptu čtyř živlů Empedoklés. Další vývoj šel k **přirovnání živlů**, resp. jejich vzájemných poměrů, k **tělesnému** (i špatnému) **fungování, chování a vlastnostem člověka** (Hippokrates, Galénos). Živlové prvky byly podkladem pro léčení a pronikly také do **běžného jazyka**, ve kterém zůstaly zabydleny dodnes. Podle autorů by bylo škoda, aby se o živlové charakteristiky zajímali spisovatelé, astrologové a léčitelé, když by živlové bohatství jazyka mohla (v pojetí autorů opět, tedy jako své tradiční hájemství) opanovat

¹⁰¹ Srov.: Gabura, Pružinská, 1995.

¹⁰² Srov.: Timuřák, 2006.

¹⁰³ Srov.: Bahboud, R. a kol.: Jak živly (psychometricky) ožívají. In: Psychologie dnes 2006, roč. 12, č. 5, s. 34-37.

¹⁰⁴ In: Smékal, V.: Pozvání do psychologie osobnosti. Barrister & Principal, Brno 2002, s. 502.

¹⁰⁵ In: Bahboud a kol., s. 34.

psychologie. Koncept čtyř živlů je použitelný, pokud „lze rozmanitost projevů převést na poměr mezi živly, který navíc bude v čase relativně stabilní“.¹⁰⁶

Živloví výzkumníci shromažďovali **charakteristiky jednotlivých živlů a tvrzení**, používaná **k popisu chování a prožívání**. V testování sebraných tvrzení se prokázalo, že lidé rozumí živlovým charakteristikám také jako osobnostním a prověřování rovněž vyhovělo požadavku, aby rozmanitost tvrzení bylo možné vysvětlit charakteristikami čtyř živlů. Výsledkem povzbudivých zjištění byla **konstrukce dotazníku** (Four Elements), údajně psychometricky dobře podloženého, a příprava projektivní varianty. Dotazník byl vztažen k jiným testům s cílem zjistit podobnosti, ale také rozdílnosti, čili svébytnost nového diagnostického nástroje (např. vůči konceptu temperamentové typologie či z Jungových psychologických typů vycházející Myers Briggs Type Indicator). Autoři předpokládají dobré rozvojové užití testu, například v podpoře „nalezení vlastní dynamické rovnováhy“.¹⁰⁷ Předpokládají také životaschopnost psychologického využití konceptu čtyř živlů bez ohledu na vytvořenou diagnostickou metodu, přičemž teprve praxe a čas možnosti nového konceptu i odvozené metody prověří.

¹⁰⁶ In: Bahbouh a kol., s. 36.

¹⁰⁷ In: Bahbouh a kol., s. 37.

3. Porozumění člověku v astrologii a psychologii: srovnání

Astrologie představuje **interpretaci pozemských životních forem**, a to jejich vztažením k pozorovaným dějům na obloze. Vztahuje se k jednotlivým jsoucnům obdařeným životem či celkům, tvořeným těmito jednotlivými životy, především pak k jednotlivému organismu. Přesvědčením o **zrcadlení** nadpozemských dějů v životě (člověka) zachovává kontinuitu se starověkým a středověkým viděním světa. Astrologové (zpravidla) odmítají skutečné působení nebeských těles a konstelací na člověka, obracejí se ke konceptu **synchronicity**. Astrologie je organizována do podoby **nauky**, neboť je vyústěním motivace poznávat a charakterizuje ji systematickostí konceptů i interpretační aktivity. Astrologie se nejvíce obrací k individuálnímu lidskému životu. Usiluje o zprostředkování určitého typu **porozumění** (sobě, druhým a světu) a poskytnutí opory v procesu **sebeaktualizace**. Vychází vstříc **potřebě pohlížet na sebe pomocí přesahu samotného lidstva**, k němuž člověk náleží. Astrologie předpokládá, že lidská zkušenost je omezená rozsahem významů, jakých může nabývat. Veškeré prožívání zapadá do **soustavy archetypálních významů**, jejíž struktura se stále opakuje. Zrození člověka pak zapadá do konkrétní chvíle probíhajících cyklů. Pokud astrolog ví, jak je určitý moment (třeba životní situace) zasazen do probíhajících cyklů, může svou znalost dalšího průběhu cyklu použít v odhad budoucí životní situace. Je však kompetentní pouze k pohybu na rovině významu nějakého zážitku.

Psychologie se zabývá **životními ději, na jejichž průběhu se podílí prožívání**, ovšem někdy se tomuto předpokladu některými svými teoriemi či metodami vzdaluje, stejně jako se praktikovaná astrologie vzdaluje vlastním východiskům. Psychické jevy jsou chápány jako životní funkce, které umožňují růst živého organismu a jeho interakci s okolím. Celek té stránky života, kterou se zabývá psychologie, je psychika, v jejíž skladbě rozlišujeme procesy, obsahy a stavy. **Skladbu organismu**, jak ji podává astrologie, tvoří struktura existenciálních zážitků (domy), základní životní procesy (planety) a kvality projevu životních funkcí (znamení zvěrokruhu). V roli životních procesů se astrologie s psychologií setkávají, některé tyto funkce či procesy jsou dokonce i podobně definovány (viz například značnou podobnost ve význam planety Merkur a pojmu kognitivní funkce). Astrologie oproti psychologii ovšem zahrnuje funkce, které přesahují duši člověka, jehož domovem je podle astrologie veškerenstvo. Psychologie sice také začleňuje svůj pohled na člověka do sociálního a duchovního kontextu, ovšem astrologie v principu nerozlišuje mezi funkcemi zajišťujícími fungování osobnosti zevnitř a funkcemi jejího nadosobního prostoru. Zejména u těchto funkcí se pak astrologie dostává do

potíží s jejich významovým ohraničením, ovšem také právě vidí sebe-transcendenci i v každodennosti.

Na rozdíl od psychologie astrologie nemá speciální označení pro člověka, jako součást svého systému poznávání, které by prozrazovalo nějakou případnou astrologickou konceptualizaci člověka. Tou je např. respondent v sociologickém výzkumu, klient v oblasti služeb či osobnost jakožto pojem ukazující na individuální organizaci duševního života člověka. Z hlediska astrologie se zřejmě nejedná o nedostatek, viděli jsme, že astrologie se aplikuje na organizované pole aktivity (zejm. živý organismus). Společnými prvky je vazba na život a definovatelnost okamžiku vzniku. V případě zaměření na individuálního člověka proto astrolog může mluvit o zrození. Připomeňme si ovšem, že astrologie ve svém zájmu o člověka vychází z jeho jedinečnosti. Sice zřejmě mohou existovat lidé se stejnými horoskopy, pak je ale málo pravděpodobné, že se potkají, a navíc astrologie považuje horoskop za základní matici, z hlediska funkce podobné genetické informaci, či lépe a přesněji řečeno vrozenost. Podle astrologie je tedy **každý člověk jiný**. Dále můžeme říci, že horoskop představuje organizaci vnitřních a vnějších životních projevů člověka (a to také při specifikaci kontextu jejich aktualizace). Předpokládá tedy **organizaci a integraci prožívání v sepětí s chováním**. A ještě dále, horoskop zrození takřkajíc platí pro celý život člověka. Tím je též vyjádřeno přesvědčení astrologie o stabilitě zmíněné individuální organizace v průběhu života, čili také o **nenahodilosti rozvíjení životních projevů**. Proto nás nemůže překvapit tvrzení Vladimíra Smékala, že „mimo rámec oficiální vědy se osobností zabývá astrologie, předpokládající souvislost mezi konstelací vesmírných těles v okamžiku zrození a životní dráhou osobnosti.“¹ Pokud jsme si tedy vzali za cíl hledání podobností mezi astrologií a psychologií se zachováním jejich specifčnosti a s ohledem na člověka-jedince, obrátili jsme se v rámci psychologie ke studiu osobnosti.

Chceme-li jednotlivému člověku porozumět, musíme vzít v úvahu jeho **osobní mapu světa** či subjektivního univerza, která se utváří vždy **při zakoušení poměru ke světu**, tedy v konkrétních situacích, prožívaných jako přítomnost. Astrologie přirozeně počítá s dotvořením astrologického obrazu člověka až při konfrontaci horoskopu s životními daty. V psychologii se tento důraz projevuje spíše ve vybraných osobnostně psychologických konceptech. Důraz na dynamickou jednotu celku a jeho přizpůsobení existenciálním požadavkům změnami v zaměření našeho vědomí poskytuje např. Goldsteinovo pojetí člověka jako organismu. Členitější je teorie Kurta Lewina, která zasazení člověka do světa pojímá jako horizont zkušenosti (životní prostor), který je neustále restrukturován podle toho, co se ve vztahu ke světu ukáže jako prožitkově

¹ In: Smékal, V.: Pozvání do psychologie osobnosti. Barrister & Principal, Brno 2002, s. 502.

významné. Pohled na prožitkově sjednocené vztahování člověka ke světu nabízí také koncepce uzavřených oblastí smyslu, sociálně-fenomenologická koncepce Alfreda Schütze. Předpokládá pluralitu realit, respektive významových vztahů ke světu, která jsou definována zkušenostním stylem. Zde je nejzřetelnější vazba na astrologickou představu o oblastech zkušenosti (domech). Zájem o individuální přisuzování významu skutečností je předmětem také spíše kognitivních teorií (George Kelly), kde se vytrácí vazba na existenci, ovšem zůstává zde zdůrazněn zájem o osobní perspektivu člověka.

Interpretace horoskopu nachází v psychologii obdobu v **projektivních technikách**, které jsou založeny na hledání osobnostního smyslu různých skutečností. Pro práci s horoskopem i s projektivní technikou je charakteristické vyhodnocování jednotlivého znaku s ohledem na celek a validizace dalšími daty (kvůli charakteristické víceznačnosti). U Testu stromu se dokonce můžeme setkat s východiskem v archetypálním symbolu. Interpretační aktivita této techniky se ovšem obtížněji dopracovává celku než astrologie, neboť nepoužívá jediný interpretační rámec. Od projektivních technik se podobně jako od astrologie očekává odhalení potenciálů. Jejich validita je nižší, otevřená a selektivní a sleduje tak výpověďové možnosti astrologie.

V praxi žije astrologie především v podobě **poradenství**, které je také v psychologii jednou z hlavních aplikačních oblastí. Astrologie představuje jeden z nejstarších poradenských systémů, psychologické poradenství se začalo prosazovat koncem devatenáctého století v návaznosti na zvědečtění psychologie. Psychologické poradenství se dnes opírá o závazný rámec, který v uchopení vztahové roviny může navazovat na bohaté poznatky získané v psychoterapeutické praxi, poradenské systémy mají blízko těm psychoterapeutickým. Astrologové se snaží vést dialog o vhodných podobách poradenské pomoci, ovšem praxe je stále značně nejednotná. Do astrologického poradenství vnikají prvky Freudovy a především Jungovy teorie a podobně jako v psychologii je kladen důraz na rozvoj osobnosti. Ostatně symbolika, se kterou pracují zmíněné psychoanalytické školy, je původu spekulativního, teprve terapeutická úspěšnost (která ve výzkumech dvacátého století byla navíc často shledávána spíše napříč psychoterapeutickými přístupy) přinesla empirickou evidenci. Dosažení takového typu evidence principiálně u astrologie není vyloučené. Ještě krátce k paralele s psychoanalýzou: Plhákové popis psychoanalýzy se přibližuje povaze interpretačního systému, i s jeho slabostmi, který je připisován astrologii: „Psychoanalýza je mnohdy považována za hermeneuticky uzavřený systém, v němž teoretické ‚předporozumění‘ výrazně ovlivňuje veškeré interpretace.“² Plháková

² Plháková, A.: Učebnice obecné psychologie. Academia, Praha 2004, s. 22.

také dodává, že psychoanalýza vlastně dokáže vysvětlit každý jev – rozmanitost a obecnost horoskopických prvků také umožňuje cokoli subsumovat pod astrologické koncepty, což bývá astrologům vytýkáno.

Důležitost pojetí poradenské situace jako setkání dvou lidí se odráží například v různých typologiích – v psychologickém poradenství jsou to typy obtížných klientů a poradců podle jejich chování, v astrologii typy poradců na podkladě jejich stereotypního vnímání druhých a specifické podoby protipřenosu (která se identifikuje pohledem na to, co výklad daného horoskopu akcentuje). V astrologii se tak rozvíjí astrologická formulace vztahového dění, které je nedílnou součástí astrologického poradenství a u některých přístupů a jednotlivých astrologů se s ní také vědomě zachází, stejně tak jako se vyskytují psychologové, kteří klientovi nabízejí psychologickou péči obohacenou o astrologické pohledy. Objevuje se i snaha o užití astrologie v psychoterapii. Styčné oblasti s psychologickým poradenstvím jsou například v oblastech výchovného, manželského, životního poradenství a při volbě povolání. Ovlivnění mezi astrologií a psychologií nejsou příliš vzájemná, převážně se jedná o užití psychologie v astrologii, ojediněle je to naopak a zde ještě ne zcela specificky z rámce astrologie (viz metafora živlů).

Prapočátky psychologického i astrologického nazírání na svět sahají velmi hluboko do historie (ty astrologické zřejmě více), ovšem co se týče samostatné vyhraněné existence, pak astrologie je mnohem starší. Do systematické podoby byla přivedena na počátku našeho letopočtu Ptolemaiem a podstatnějšího se v astrologii později již nic nestalo, snad jen její otevírání psychologickému uvažování v minulém století. Ostatně astrologie staví na principech, které jsou nadčasové – na řádu dění na obloze a jeho vztahu k živému světu, který je stálou součástí kosmu. Psychologie naproti tomu žila dlouho v úvahách filozofů, teprve v devatenáctém století se stala samostatnou, což je ovšem spíše záležitost zrodu vědy v dnešním pojetí než věc specifiky psychologie. Psychologie se dále rozvíjela v mnohohvrstevnatý systém, který leckdy postrádá oporu o věcnou spojitost konceptů. Nepřestává tedy proměňovat svoji identitu, což také souvisí s tím, že se rychle mění konkrétní podmínky života a v hojně zalidněném světě jsou kladeny vysoké nároky na kontrolu prožívání a chování (svého i druhých). Navíc psychologie zachází z přirozeným jazykem, což umožňuje jejím představitelům přicházet stále s novými (anebo staronovými) koncepty.

Ve dvacátém století byla zrealizována řada výzkumů, které měly odpovědět na otázku, **zda astrologie má schopnost podávat nějaké prokazatelné informace o člověku**. Výzkumníci se v daném ohledu soustředili na zkoumání horoskopických prvků a jejich případných vazeb na určité životní faktory, jakými jsou preference určitého povolání, kvalita partnerského vztahu či

osobnostní rysy.³ Některé výzkumy přinesly potvrzení astrologie, většina nikoli. Různé přístupy k výzkumu zpravidla jen velmi málo respektují povahu astrologické symboliky a způsobů jejího odhalování. Astrologie byla a stále je tradičně vymezována negativně vůči vědě, zejména proto, že se opírá o uznaný vědecký systém astronomie, jehož data využívá ke „svévolné“ interpretaci životních dějů. Jak by mělo fungovat toto spojení nebeského s pozemským skutečně není známo (což ještě neznamená, že nefunguje). Na druhou stranu si astrologie vytvořila v různých zemích oficiální platformy, které zajišťují vzdělávání a další rozvoj oboru (časopisy, konference). Astrologie si buduje systém poznatků i jejich praktické využitelnosti a snaží se kontrolovat uplatnění jednotlivých svých představitelů. **Psychologie** je na tom (oproti astrologii a nikoli třeba přírodním vědám) téměř opačně. Své oficiální společenské postavení si vydobyla v kontextu vědy, vzdělávání má dlouhou tradici a pro uplatnění v roli psychologa je téměř vždy podmínkou, takže kontrola poznatkové základny se zdá být vysoká. Věrohodnost poznatkové základny nevzbuzuje tolik otázek, jako jejich uplatnění a další důsledky. Psychologizace zanechala člověka zmítaného ve vnitřních popudech, neznámo odkud pramenících, snížila potřebu rozumět vlastnímu životu ve svém zasazení do světa, spíše se svět stal vnějším faktorem, který přináší jakési doplňky, člověk s okolním světem začal zacházet jako s předmětem, který by měl ovládnout. Toto odcizení vlastnímu místu ve světě nastalo v důsledku velkých společenských změn a výrobních podmínek, ovšem psychologie zřejmě svým dílem přispěla. Mohlo by se zdát, že vytváří problémy (formuluje je), aby je mohla léčit. Na druhou stranu je to možná vlastnost každého poznání, zpředmětňovat, a člověk je bytost excentrická (v Plessnerově filozofické antropologii), která se touze poznávat neubrání.

³ Srov.: Eysenck, H. J., Nias, D. K. B.: *Astrology. Science or Superstition?* Penguin Books, Harmondsworth 1984. Tato kniha nabízí přehled různě pojatých výzkumů astrologie.

4. Astrologické a psychologické porozumění člověku při aplikaci do kontextu poradenství

Tato kapitola by měla představit způsoby, jakými astrologie a psychologie rozumí člověku při aplikaci v poradenském kontextu. Autorce ovšem nejsou známy výzkumy z oblasti astrologie, mapující tuto problematiku: výzkumy vztažené k astrologii se zaměřují především na její verifikaci; snahy o úpravu astrologické pomoci se objevují v podobě zamyšlení (opřených o zkušenosti) a nikoli ve výzkumném podání. V psychologickém poradenství k četným úvahám o zkušenostech z praxe přistupují výzkumy, na které se zaměříme. Navíc zodpovědnost před klientem je v astrologii často chápána nejen v astrologických pojmech, ale také odvoláním se na zkušenosti psychologické praxe, což ostatně plyne z cílů, které astrologie a psychologie má v aplikaci společné, totiž „aby se zlepšila schopnost jedince (...) se ve své životní situaci orientovat a na základě využití vlastních sil a zdrojů okolí ji co nejlépe řešit nebo přijmout včetně přijetí odpovědnosti za důsledky rozhodnutí“¹.

V následujícím textu se proto zaměříme na **výzkumy, které se zabývají porozuměním člověku v kontextu psychologického poradenství a psychoterapie**. Je třeba podotknout, že poradenství a psychoterapie nebývají ve výzkumech příliš rozlišovány, jak je patrné z prací Johna McLeoda, například ze studie o kvalitativním výzkumu v poradenství¹⁰⁸, která se zabývá převážně zjištěními z oblasti psychoterapie. (Ostatně i v našem výzkumu se psycholog zmiňoval o tom, že klientce ukázal, jak terapie probíhá - byť to slovo tam možná vnesla klientka).

Pojem **porozumění** označuje spíše přístup holistický, a proto jsou pro nás relevantnější zjištění kvalitativního výzkumu, realizovaného v oblasti poradenství a terapie. Kvantitativní přístupy sledují jednotlivé proměnné zkoumané situace a jejich relevanci.³ Zachycují tedy spíše jednotlivé faktory poradenské či terapeutické situace, které se podílejí na porozumění situaci, než obraz porozumění, poskytovaný kvalitativními metodami. Navíc jen těžko umí přispět k pochopení často potvrzované situace, že klienti a terapeuti se často jen málo shodnou na tom, co bylo v terapii nápomocné, terapeut často neví, co klient prožívá.⁴ Výzkum, který by chtěl porozumět těmto neporozuměním, by měl získat od klienta bohatou výpověď o situaci a nejlépe se zajímat také o perspektivu terapeuta.

¹ Baštecká, B., Škábová, M.: Poradenství v pomáhajících profesích. In: Baštecká, B. (ed.): Psychologická encyklopedie. Aplikovaná psychologie. Praha, Portál 2009, s. 236-241, zde 236.

¹⁰⁸ i když termín counselling nekoresponduje zcela s naším poradenstvím

³ Snaží se „komplexní faktory rozplést a zkoumat účinek každé dílčí proměnné zvlášť, popř. v interakci s jinou dílčí proměnnou“. In: Kratochvíl, S.: Základy psychoterapie. Portál, Praha 2006, s. 311.

⁴ Srov.: Timulák, L.: Současný výzkum psychoterapie. Triton, Praha 2005.

Ve výzkumech psychoterapie se rozlišuje mezi výzkumy zaměřenými na sledování efektu terapie a procesu terapie, případně se jedná o typ proces-výsledek, který vztahuje procesové proměnné k výsledku, ovšem pouze na makroúrovni. Teprve podrobné zkoumání procesu terapie může ukázat, jak se vliv příslušné proměnné uplatnil.⁵ V kvantitativních přístupech se často identifikují jednotlivé proměnné terapeutické situace a měří se jeho vliv. S ohledem na chápání psychoterapie jako setkání dvou lidí se například se zkoumají **proměnné na straně terapeuta či klienta** (vztahované k osobnosti, povaze pacientova problému či terapeutova vztahu k terapeutickým metodám, přičemž dle Timuľáka „osoba psychoterapeuta je centrální proměnnou v psychoterapii.“⁶) Zkoumání klientů a psychoterapeutů tvoří podle Timuľáka samostatné oblasti výzkumů psychoterapie, ke kterým řadí také zkoumání týkající se vzdělávání v psychoterapii a výzkumy vnímání psychoterapie klienty, které může ovlivnit postoje klientů k možné nápomocné síle psychoterapie a k postavení psychoterapie ve společnosti vůbec.⁷ Zkoumá se také přímo **vztah klienta a terapeuta**, totiž vzájemnost sympatií, očekávání ve vztahu k rolím, přitažlivost terapeuta pro pacienta, faktory přenosu a potipřenosu ad.⁸ Výzkumy potvrdily pozitivní vztah mezi osobnostní podobností terapeuta a klienta s ohledem na efekt terapie, přičemž je-li tato podobnost příliš velká, terapeut nedokáže pacientovi nabídnout obohacující perspektivu k jeho problému, což brzdí dosažení nějakého výsledku.⁹

Kvalitativní výzkumy podle Timuľáka jen orientačně naznačují vztah procesu a výsledku.¹⁰ Podobně předpokládá Kratochvíl,¹¹ že kvalitativní přístup se může v oblasti výzkumu terapie uplatnit spíše při zkoumání procesu terapie než jejích výsledků. McLeod ovšem zdůrazňuje, že **zkoumání výsledků kvalitativní cestou** má svůj význam, jakkoli uznává, že by stěžejí bylo možné dospět ke srovnání výsledků a metaanalýzám.¹² Poukazuje na možnost dosažení vysoké validity kvalitativní cestou a především na specifickou sílu kvalitativního přístupu, která se ukázala v různých studiích, totiž skutečnost, že kvalitativní výzkum je citlivější k negativním efektům terapie. Jedná se především o rozdíl mezi metodou jen málo strukturovaného rozhovoru, ve kterém se rozvíjí reflexivita, postihující komplexnost významu určité zkušenosti i

⁵ Srov.: Timuľák, 2005.

⁶ Srov.: Timuľák, 2005, s. 226.

⁷ Srov.: Timuľák, 2005.

⁸ Srov.: Kratochvíl, 2006.

⁹ Herman, S. M.: The Relationship Between Therapist-Client Modality Similarity and Psychotherapy Outcome. In: Journal of Psychotherapy Practice and Research, 7, 1998, č. 1, s. 56-65.

¹⁰ Srov.: Timuľák, 2005.

¹¹ Srov.: Kratochvíl, 2006.

¹² Srov.: McLeod, J.: Qualitative Research Methods in Counselling Psychology. Los Angeles: Sage Publications, 2003, s. 74-92; McLeod, J.: Qualitative Research in Counselling and Psychotherapy. London: Sage Publications, 2001.

dvojznačnosti, která ji provází, a cestou dotazníku, který naopak poskytuje velmi optimistický pohled.¹³ Kvalitativní metodologie „umožňuje klientovi volně povyprávět o všech oblastech, které vnímá jako relevantní z hlediska jeho zážitku v psychoterapii“ a pomůže nahlédnout „kognitivní reprezentace vlivu psychoterapie“¹⁴. Co je chápáno jako výsledek či vliv na klienta, je jím samotným konstruováno, čemuž je kvalitativní perspektiva otevřená. Kvalitativní přístup, zejména fenomenologický, by se podle McLeoda měl uplatnit v hledání nového významu „efektu“ či „výsledku“ (outcome) terapie.¹⁵ Také Timuřák chápe kvalitativní výzkum jako probíhající na „globální úrovni“ a zaměřený na specifické anebo i „všeobecné otázky, např. čím byla terapie nápomocná a čím ne“¹⁶. Howe podobně zkoumal hodnocení rodinné terapie a zdůrazňoval, že nesleduje zkušenost terapie v objektivním a měřitelném významu, nýbrž jako pocit, zda klientům terapie pomohla.¹⁷

Výzkum poradenství resp. psychoterapie se potom může zaměřovat na **zážitkovou a biografickou hodnotu**, kterou pro člověka nese. Takový výzkum realizovala I. Kuhnleinová¹⁸; ukázala, jak lidé začlenili zkušenost s terapií (KBT) do svého života a rozeznala čtyři typy zkušenosti zkoumaných osob podle jejich chápání problému, terapie a jejich začlenění do své biografie. První je typ přetížený, který považuje problémy za výsledek kritických životních událostí, psychoterapii přijímá, pokud mu pomůže vzdálit se potíží, nevyžaduje příliš sebeexplorace a podporuje pozitivní přístup k životu. Deviační typ hodnotí svůj život v pojmech toho, co je normální a očekává od terapeuta expertský přístup, který ho uzdraví. Deficitní typ nahlíží své problémy jako způsobené nějakou nedostatečností ve svém minulém životě a od terapie očekává, že mu pomůže deficity dorovnat (např. lépe se komunikovat a orientovat se ve vztazích). Vývojově narušený typ si uvědomuje složitou souhru faktorů v původu svých potíží, snaží se o hlubší náhled, který ho připravuje na zvládnutí případných budoucích potíží.

Životní události člověka i jejich vyprávění určily výsledek psychoterapie, její význam pro člověka, což Kuhnleinové umožnilo apelovat na přijetí kvalitativního přístupu ve výzkumu výsledků terapie, neboť ukázala, jak je efekt individualizovaný. Podobně McKenna a Todd zjistili, že pomáhající účinek terapie klienti chápali v závislosti na tom, co pro ně bylo v dané etapě života důležité, a rozlišil několik charakteristik, které byly podkladem pro identifikování

¹³ Srov.: McLeod, 2001.

¹⁴ Obojí Timuřák, 2005, s. 86.

¹⁵ McLeod, 2001.

¹⁶ Timuřák, 2005, s. 151.

¹⁷ Howe, D.: Client experiences of counselling and treatment interventions: A qualitative study of family views on family therapy. In: British Journal of Guidance & Counselling 24, 1996, č. 3, s. 367-376.

¹⁸ Srov. představení jejího výzkumu in: McLeod, 2001; Timuřák, 2005.

různých typů hodnocení terapie.¹⁹ Oba zmiňované výzkumy poukazují na skutečnost, že terapie má pro člověka individualizovaný význam, který hodnotí v kontextu svého života.

Výzkum porozumění v psychoterapii se ovšem může zaměřovat i na hloubku **dění v jednotlivém terapeutickém sezení**. Takový výzkum realizoval například Rennie,²⁰ který využil techniku IPR (Interpersonal process recall), spočívající v přehrání terapeutického sezení klientovi, který přehrávku zastavuje na místech, kde ho napadá něco k jeho prožívání v připomínané situaci. Identifikoval tři základní druhy významů, které se objevily v reflexi setkání: zaměření klienta na osobní významy, zaměření na vztah s terapeutem, zaměření na výsledek. Zajímavé bylo jeho zjištění týkající se vztahu k terapeutovi, totiž poměrně časté podrobení se terapeutovým intervencím, i když je klient vnímal jako nepříjemné a vzdalující se podstatným souvislostem problému. Klienti mohou například ustupovat psychologu předpokládanému expertství, pro které mu důvěřují, či protože nechtějí terapeuta zranit (mají například pocit vděku) anebo se domnívají, že by mu měli dát prostor, aby se mohl i on projevit (pokud se uplatňovali oni sami hodně). Howe²¹ zkoumal **hodnocení rodinné terapie** na podkladě rozhovorů s rodinnými příslušníky a zjistil poměrně negativní hodnocení terapie: rodiny ji brzy opouštěly (po jednom až třech sezeních) či v ní zůstaly, ale referovaly o nepříjemných zážitcích z terapie. Analyticky uchopil terapii, jak ji prožívali členové rodin, ve třech základních kategoriích - angažovanost v terapii, potřebě rozumět a být pochopen.

Kvalitativní výzkum možná obtížně dosáhne srovnatelnosti různých získaných poznatků, ovšem dokáže dle McLeoda odpovědět na otázku, proč a jakým způsobem se uplatnily různé aspekty poradenského či terapeutického setkání, jelikož jejich uplatnění je kontextuálně vymezeno.²²

¹⁹ Srov.: McLeod, 2001.

²⁰ Rennie, D. L.: Toward a representation of the client's experience of the psychotherapy hour. In: Lietaer, G., Rombauts, J. a Balen R. Van (eds.): Client-centered and Experiential Therapy in the Nineties. Leuven: University of Leuven Press, 1990, s. 155-168.

²¹ Howe, 1996.

²² Srov.: McLeod, 2003.

EMPIRICKÁ ČÁST

5. Metodologický rámec studie

5.1 Problémové okruhy, východiska a cíle výzkumné studie

Určité životní situace člověk vnímá jako nepříjemné či příliš náročné – zatěžující, vzbuzující úzkost. V takových případech se někdy obrací s žádostí o pomoc či podporu na odborníka – poradenského psychologa či terapeuta, případně na alternativního pomáhajícího odborníka, např. astrologa. Můžeme dovodit, že nabídka psychologie a astrologie se v něčem překrývá a v něčem liší. Výzkum se tedy zabývá tím, **jaké porozumění člověku nabízí astrologie**, a tím, **jaké porozumění člověku nabízí psychologie**. Na konkrétních případech se pokusíme podobnost a odlišnost práce astrologa a psychologa identifikovat.

Studie vychází především z fenomenologické perspektivy a všímá si zejména toho, že situace konzultace s psychologem či astrologem, s druhým člověkem, je zážitkově významná a že především od této skutečnosti se odvíjí její význam, který jí člověk přisoudí a od něho také odvozený význam pro oba obory jako takové. Výzkumy psychoterapie a poradenství ukázaly, že perspektiva terapeuta a klienta se od sebe většinou liší, a proto se zaměříme právě na zachycení obou těchto pohledů a jejich vztažení k sobě. V kvalitativním výzkumu psychoterapie se s úspěchem uplatnila metoda vzpomínání na interpersonální proces, která připomene dění v terapii a reflektuje ho. Naše výzkumná studie umožňuje více zachytit celkové hodnocení konzultace (což také určuje jednorázovost setkání) a současně dává účastníkům možnost vyjádřit rozmanitou totalitu jejich zkušenosti. Hlavní teoretické východisko je fenomenologické, které významy zachycuje tak, jak jsou, činí je zřetelnějšími. Tento přístup může být někdy přiveden blíže k hermeneutickému, který se snaží ukázat významy málo zjevné a ukryté. Vysokou kontextualitu sdělení respektujeme tak, že více pracujeme s narativní strukturou, méně abstrahujícím nástrojem.

Cílem výzkumu je prozkoumat:

- 1) co se odehrává v jednorázové konzultaci s astrologem a psychologem: tento cíl je součástí širší otázky – zda a čím může být astrologie resp. psychologie prospěšná člověku v rozvoji a při překonání nepříznivé situace
- 2) v čem se sobě podobají a v čem liší psychologické a astrologické porozumění člověku v poradenském kontextu jednorázové konzultace

Je potřeba dodat, že porozumění psychologie a astrologie člověku, včetně jejich pomáhajícího potenciálu, výzkum formuluje na podkladě výpovědí účastnic „klientek“ a účastníků „pomáhajících pracovníků“. V souladu s kvalitativním paradigmatem se výzkum zaměřuje na význam přisouzený konzultacím účastnicemi.

5.2 Zkoumaný soubor

Výzkumu se zúčastnily čtyři osoby: odborní pracovníci – psycholog a astrolog, a dvě ženy, které přijaly roli klientek užívajících službu nabízenou psychologem a astrologem. Výběr pracovníků se řídil jednak jejich samotnou **ochotou** výzkumu **se účastnit** (příležitostný výběr) a také jejich předpokládanou kvalitou, pojímanou jako **účasť na rozvoji oboru**, přesah požadavků vlastní odborné praxe (výběr prostý záměrný – účelový). Další požadavek si kladla interakční a vztahová povaha výzkumného kontextu: bylo vhodné **sjednotit stranu pracovníků i stranu klientů podle pohlaví**. Spíše vlivem okolností, nikoli v důsledku cílené volby, utvořily stranu pracovníků muži, a to 37letý psycholog, nechce být jmenován, a 55letý astrolog Pavel Turnovský. Klientky byly naopak ženy ve věku 28 let. **Věkové sjednocení** bylo vhodné jak u pracovníků, kde se spíše nezdařilo, tak u účastnic-klientek, u kterých teprve mělo zásadní důležitost a u jejichž výběru bylo adekvátně uplatněno. Adepty výzkumu se staly jeho účastnicemi poté, co kladně odpověděly na otázku: „Máš nějaký problém, nějakou otázku či téma, o kterém by sis chtěla popovídat s psychologem a astrologem?“. Astrolog i psycholog byli o tomto rozvržení srozuměni. Obě ženy byly do výzkumu přizvány na základě příležitostného výběru (s účastnicí Eliškou se znám již řadu let a právě ona pro výzkum získala účastnici Marii – spolu se dobře znají a zřejmě i proto u nich lze konstatovat srovnatelné vzdělání – VŠ, ale také např. temperament či zaměstnání vážící se k seberealizačním potřebám). Účasť ve výzkumu u nich dále podmínila **nedotčenost psychologickým či astrologickým působením** – ani jedna z účastnic nemá vlastní zkušenost astrologické či psychologické konzultace. Za optimální vyladění k tématu výzkumu, které je přece jen srovnávací, lze považovat neutrální či mírně pozitivní vztah k oběma zkoumaným pomáhajícím oborům. Věděla jsem, že Eliška má mírně pozitivní vztah k oběma zkoumaným pomáhajícím oborům (občasně vyhledá psychologickou literaturu, o astrologii jsem s ní dříve sama několikrát hovořila) a u Marie jsem z její kladné reakce na pozvání do výzkumu a z jejího zájmu o téma mé práce usuzovala, že její vyladění je spíše vyrovnané, rozhodně ne

zatížené extrémními polohami. Astrologa jsem o účast ve výzkumu požádala sama a psychologa oslovila dr. Baštecká.

S Eliškou se znám již dlouho. V našem vzájemném vztahu je ona ta čínorodá a vstupující do mnoha přátelských vztahů. Je otevřená novým dojmům, má bohaté prožívání, je spontánní, ale také hodně přemýšlí o sobě, lidech a o životě. S Marií jsem se seznámila až v souvislosti s výzkumem. Při našem prvním setkání mě překvapilo, že se mě sice na podrobnosti ptá, ale že jako by mi již garantovala svůj souhlas se vstupem do výzkumu. Dokonce si nebyla jistá, jestli opravdu má problém, nicméně nějaký si uvědomila. Astrologa Turnovského jsem poznala v souvislosti s výzkumem v rámci mé písemné práce, na které spolupracoval. Moc se neznáme, ovšem před několika lety jsem byla jeho studentkou astrologie (v korespondenční podobě, bez osobního kontaktu). Vybavuji si jen, že když jsem ho poprvé viděla, byla jsem překvapená jeho neokázalým vystupováním, měla jsem pocit (z hlasu na nahrávkách), že bude výraznější, až autoritativnější. S psychologem jsem se poprvé setkala teprve při rozhovoru, který je součástí této práce. Jeho mírný projev mi přišel uklidňující. Přišlo mi zajímavé, jak výrazně se v jeho jinak tichém hlase projevují emoční kvality, ještě víc jsem si to uvědomila při prepisu rozhovorů.

5.3 Aplikovaná metodika – metody získávání dat

Důraz je kladen na porozumění, což znamená na snahu pohlédnout do prožívání člověka mj. co nejbližše jeho vlastní perspektivě, zajímat se o to, jaký význam pro něho mají rozmanité momenty jedinečného poradenského setkání.

Zachycení osobní perspektivy vyžaduje takovou metodu získávání dat, která umožňuje spontánnost sebevyjádření i určení důležitosti témat. Volba proto směřovala do souboru **klinických metod**, které umožňují zachytit údaje **kvalitativní povahy** a „jsou orientovány na poznání konkrétního individua v jeho celistvosti, komplexnosti a jedinečnosti“, spíše než na zájem o dílčí stránky osobnosti.¹ Jako vhodná metoda získání dat se jevil **částečně strukturovaný rozhovor**, který umožňuje sledovat dění při konzultacích způsobem, utvářejícím prostor pro srovnání jednotlivých rozhovorů. Určitá míra nestrukturovanosti rozhovoru umožňuje vnášet do něj **narativní prvek**, který účastníkovi poskytuje prostor pro volbu vlastního hodnocení rozmanitých aspektů konzultace. Díky tomuto momentu je možné rozvinout do širších

¹ Srov.: Svoboda, M.: Psychologická diagnostika dospělých. Portál, Praha 1999, s. 25.

a osobitých souvislostí reflexe účastníků.¹⁰⁹ Základní obsahové směřování rozhovoru sleduje předpokládané dění v konzultaci, případně dění na konzultaci se váží, z perspektivy pracovníka a z perspektivy klienta, a snaží se zachovat paralelnost obou verzí. Soustředí se na vztahovou rovinu, cíl konzultace (a očekávání) a způsob práce s problémem. Otázky, reprezentující zkoumané okruhy, jsou součástí přílohy.

5.4 Aplikovaná metodika – metody analýzy dat

V analýze dat vycházím především z **přístupu fenomenologického**, který se snaží „popsat a analyzovat prožitou zkušenost se specifickým fenoménem, kterou má určitý jedinec nebo skupina jedinců“¹¹⁰. Zkoumaným jevem je interakčně bohatá, vztahově oslovující a pro člověka zpravidla poměrně osobní zkušenost setkání s psychologem a s astrologem, kteří se snaží člověku pomoci na základě odbornosti, proklamující pochopení individuálního lidského života.

Výzkum se snaží přinést porozumění způsobu, jakým se prožívání v této situaci vepisuje do zkušenosti zúčastněných osob, co pro ně znamená a jak k tomu došlo. Zaměřuje se proto na dění v konzultaci a na porozumění prožitkům pracovníka a klientky, které plynou z pojednávání nějakého klientčina problému. Tyto prožitky vypovídají o interakční a vztahové rovině setkání a odvíjí se od toho, co klientka, resp. i pracovník od konzultace očekávají.

Postup

Nejprve analyticky zpracovávám jednotlivé rozhovory, tedy jednotlivé pohledy na uskutečněnou konzultaci – vždy rozhovor s klientkou anebo astrologem, resp. psychologem. Takto získaná výsledková listina slouží k analytickému **zpracování jednotlivých** (celkem 4) **konzultací**, ve kterém se již přihlíží ke konstrukcím setkání, jak je poskytly obě strany – pracovník i klientka, jejich jednotlivé pohledy jsou k sobě vztaženy. Samostatná analytická pozornost je věnována také **osobnostem, resp. charakteristickému přístupu zúčastněných osob**, která má pomoci určit roli osobnostního faktoru, což je sice situačně proměnlivá, ovšem současně zásadní veličina poradenských setkání. A nyní **k první analytické fázi**. Amedeo a Barbro Giorgi ve své deskriptivní fenomenologické metodě¹¹¹ vymezují jako první zpracování

¹⁰⁹ Srov.: Miovský, M.: Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Grada, Praha 2006.

¹¹⁰ Hendl, J.: Kvalitativní výzkum. Portál, Praha 2008, s. 126.

¹¹¹ Srov.: Giorgi, A. P., Giorgi, B.: The descriptive phenomenological psychological method. In: Camic, P. M., Rhodes, J. E., Yardley, L. (eds.): Qualitative Research in Psychology. Expanding Perspectives in Methodology and Design. APA, Washington 2003, s. 243-273.

textu jeho **čtení kvůli smyslu celku**, což jsem (vícekrát) učinila. Povšechný smysl, se kterým se v této fázi má výzkumník seznámit, pro mě znamenal především celkový dojem (i ve smyslu dobrý / špatný), který zúčastnění měli. Již tato úroveň porozumění textu se ukázala jako příznačná. Druhé zpracování textu je již detailní, oživuje výzkumné otázky i jejich podrobnější rozvedení (viz výše) a podle nich v textu identifikuje **významové jednotky**, celky. Hlavním kritériem je zde zachycení každého posunu ve významu vyhodnoceného podle relevance k výzkumné otázce. Důmyslnější zpracování významového bohatství textu bych patrně vzhledem ke svému spíše začátečnickému pohledu neuplatnila s větším úspěchem.

Také proto jsem uvítala metodologický příspěvek Zdeňka Konopáska¹¹², který kritizuje nedostatek široce sdělných, srozumitelných a s různými přístupy kompatibilních popisů interpretace kvalitativních dat, „ekumenu“. Sám nabízí popis toho, jak se prakticky analýza dat dělá, ne jak by se dělat měla. Prvním krokem je budování seznamu úryvků – prakticky uchopitelných dat, dalším krokem „hromadu úryvků rozdělujeme na menší hromádky navzájem souvisejících kousků, přičemž každé takové malé hromádce přiřazujeme nějaké výstižné pojmenování“¹¹³, dalším krokem je vysledování různé relevance získaných tematických celků. Druhý a třetí krok Konopáskova návodu se setkává v dalších dvou krocích s fenomenologickou analýzou, kde se má dospět jednak k psychologicky explicitnímu formulování identifikovaných významů, jednak k holistické artikulaci problému, tzn. k určení struktury významového pole každého jednotlivého pohledu na konzultaci. Důležité je zde tedy určení témat – významové struktury, a jejich jazykové podoby. V kvalitativním přístupu se výzkumníci „snaží o izolování určitých témat, projevů a datových konfigurací. Obvykle je však ponechávají co nejdéle v kontextu ostatních dat.“¹¹⁴ V kvalitativním výzkumu by ovšem bylo možné data z jejich kontextu vyjmout ve vyšší míře, než na kterou jsem přistoupila. Přeforemulování zakotvené více v psychologickém jazyce a pohybující se na vyšší úrovni obecnosti by v této fázi analýzy ztížilo pozdější vztažení dvou pohledů k sobě, jejich interakční hodnota (a hodnota shody) by vůbec ztrácela na specifických významových diferencích („přesvědčil“, „ubezpečil“, „uklidnil“). Proto **témata mají narativní podobu**, maximálně opřenou o vlastní slova mluvčích-účastníků, která postihují interpretované jednání své i druhého a vlastní prožívání, resp. vcítění. Uvedení seznamu

¹¹² Konopásek, Z.: Co znamená interpretovat text? In: Mioviský, M., Čermák, I., Chrz, V. (eds.): Kvalitativní přístup a metody ve vědách o člověku IV, 2005, Olomouc, s. 85-94.

¹¹³ Konopásek, s. 91.

¹¹⁴ Hendl, J.: Kvalitativní výzkum. Portál, Praha 2008, s. 50.

témat je opřené o citace z rozhovoru, které význam tématu dokládají. Porozumění se ve zkoumané situaci realizuje **procesuálně** a tento kontext je pro identitu témat a jejich návaznosti důležitý – nejedná se zde pouze o to, co osoba prožívala, ale také o způsob, jakým to vyplynulo z dění v konzultaci. Zde je tedy patrné také jisté vzdálení fenomenologické perspektivě, která sleduje podstatné prožitkové typy jako takové.

Druhá analytická fáze, která je jádrem analýzy, spočívá v uplatnění témat v narativní struktuře, sledující vztah pracovníkova a klientčina posouzení konzultace. I tato část představuje jisté vzdálení popisné fenomenologické metodě, jelikož nabízí **interpretaci** jednotlivých pohledů účastníků. Postup se zde opírá též o perspektivu interpretativní fenomenologické analýzy¹¹⁵, kde Smith v návaznosti na Ricoeurovo rozlišení hermeneutiky důvěry a podezření, v poměru daném povahou zkoumaného případu, deklaruje využití obou zmíněných interpretačních rovin (pohled „důvěry“ i „podezření“). V této fázi se vychází z předchozích výsledků, ovšem stále je přihlíženo ke zdrojovým datům.¹¹⁶ Některé významy se totiž v individuálním pohledu na konzultaci objevily spíše okrajově, zatímco mohou být značně osvětlující vzhledem k pohledu, který na setkání má partner. Interpretační rovina se do tohoto typu analýzy textu dostává už tím, že se zde jedná o významy plynoucí z dialogického dění, ve kterém je mluvení podle Gadamera¹¹⁷ samo interpretací (proti monologu, kde je nutno ukázat na významový životní kontext, který v něm nikdy není dán v plném rozsahu). **Třetí analytickou fází** je zaměření na situačně nasvícené osobnostní momenty, jejichž role se ukazuje napříč jednotlivými konzultacemi v rozhovorech a pomáhá pochopit stanovisko, z kterého klientky a pracovníci konzultaci charakterizují a hodnotí. Ve všech fázích analytické práce jsou autorčiny závěry ke zvýšení validity výzkumu konfrontovány s analýzami Bohumily Baštecké (triangulace), vedoucí práce, která rovněž poskytuje „nezávislý mini-audit“.¹¹⁸ Tato procedura pomohla především precizovat významové jednotky a uvědomit si zkreslení, která jsem svými dojmy z jednotlivých účastníků výzkumu v závěrech zanechávala.

¹¹⁵ Srov.: Smith, J. A.: Reflecting on the development of interpretative phenomenological analysis and its contribution to qualitative research in psychology. In: Qualitative Research in Psychology 1, 2004, s. 39-54.

¹¹⁶ Ostatně kvalitativní výzkum je „pružný typ výzkumu“ (Srov.: Hendl, J.: Kvalitativní výzkum. Portál, Praha 2008, s. 48), který zahrnuje případně i „modifikace zvoleného výzkumného plánu“ (ibidem), resp. prolínání jeho fází – přezkoumávání domněnek a závěrů, ověřování výsledků.

¹¹⁷ Gadamer, H.-G.: The Hermeneutics of Suspicion. In: Mohanty, J. N. (ed.): Phenomenology and the Human Sciences. Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht 1985, s. 73-83.

¹¹⁸ Srov.: Smith, J. A.: Validity and qualitative psychology. In: Qualitative Psychology: A Practical Guide to Research Methods (ed. Smith, J. A.). London, Sage, 2003, s. 232-235. Smith jej doporučuje především pro učednické

5.5 Etické aspekty výzkumu

Zúčastněné osoby jsem informovala o své diplomové práci i výzkumném projektu, který je její součástí a na jehož realizaci by se měly podílet. V informovaném souhlasu svoji dobrovolnou účast na projektu potvrdily (viz příloha Formulář informovaného souhlasu). Tři zúčastněné osoby si přály zůstat v anonymitě. Údaje obsažené v rozhovoru však za určitých podmínek mohou vést k rozpoznání osoby, která hovoří. Aby byla taková možnost co nejvíce minimalizována, byly na datech provedeny nezbytné úpravy – jsou změněna jména a případně vypuštěny příliš konkrétní pasáže. Souhlas účastnic s publikováním materiálu byl v případě účastnice Elišky ve dvou detailech rozhovoru omezen – na její přání byly vypuštěny dvě krátké pasáže. Po rozhovoru se mnou, ve kterém se projevilo, že se známe, měla pocit, že málo vážila slova. Poskytla jsem jí tedy rozhovor o konzultaci s psychologem. Požádala mě o vypuštění dvou textových pasáží, jelikož v nich spatřovala „samoúčelnou zavádějící vulgarizaci“ a „nevhodnou formulaci“. Přípravu, rozhovory i analýzy jsem se snažila vést tak, aby účastníky nijak neohrožovaly a příliš neobtěžovaly. Současně věřím, že zapojení do výzkumu či výsledky zpracování rozhovorů mohou být pro zúčastněné přínosnou zpětnou vazbou a obohacením. Při analýze nebylo využito vyjádření účastníků k analýze a interpretaci rozhovorů, práci (včetně všech analytických pasáží a přepsaných rozhovorů) ovšem, jak jsem s nimi dohodnuta, dostanou k dispozici.

5.6 Časový plán výzkumu

Předkládaný výzkum sestává z rozhovorů o uskutečněných astrologických a psychologických konzultacích obou účastnic resp. klientek – z rozhovorů s účastnicemi a odborníky o proběhlých konzultacích (zhotovení nahrávek a přepisů) a z jejich analýzy. Rozhovory proběhly na místě, které vybrali respondenti (u psychologa, Marie i Elišky to bylo místo, kde pracují, rozhovory s astrologem proběhly u něho doma). První výsledkovou listinu tvoří analýzy jednotlivých rozhovorů, na které navazují analýzy setkání z pohledu obou jejich aktérů a integrace zjištěných skutečností směřovaná k výzkumným otázkám. Specifické časové nároky jsou kladené na plán konzultací a rozhovorů: mezi psychologickou a astrologickou konzultací každé z účastnic musel uplynout alespoň týden, od konzultace k rozhovoru mělo uplynout co nejméně času (dva dny). Účastnice-klientky absolvovaly konzultace v opačném pořadí, aby bylo možné alespoň částečně

výzkumy a chápe jej jako dozorování procesu analytické práce (vztah výstupů k původnímu textu a zvolenému přístupu) zkušeným výzkumníkem, resp. přímo školitelem.

setřít vliv tohoto parametru na jejich hodnocení poskytnuté pomoci. Účastnice byly požádány, jelikož se dobře znají, aby spolu v průběhu výzkumu o konzultacích nemluvily.

6. Výsledky studie

– způsoby porozumění (v) psychologické a astrologické konzultaci

V této kapitole nejprve přináším tematickou analýzu mých rozhovorů s pracovníky a klientkami o jejich zážitku společné konzultace. Témata mají převážně narativní podobu a jsou doložena citacemi z rozhovorů. V další podkapitole navzájem přiřazuji témata, která se shodně objevují anebo spolu souvisejí v tematické analýze mých rozhovorů s pracovníky a klientkami o jejich zážitku společné konzultace. Vztažení témat umožňují nalezené významové souvislosti či podobnosti. Výslednou podobou je vyprávění o setkání pracovníka a klientky, doplněné souhrnem. Na konci kapitoly přináším podněty k úvaze o osobnostech zúčastněných, jak se „pod řádky“ stabilně vyjevovaly v setkáních s různými protějšky.

6.1 Porozumění jednotlivým pohledům na konzultace

6.1.1 Porozumění jednotlivým pohledům na poradenskou konzultaci s psychologem¹

6.1.1.1 Eliška o konzultaci s psychologem

Myslela jsem, že mu to jako člověku, který se věnuje psychologii, bude jasný na první pohled a hnedko bouchne hřebíček na hlavičku

„já jsem myslela, jako že jako člověk, kterej se věnuje psychologii a to, že dokáže ty věci jakoby rychlejš rozklíčovat, nebo že mu to prostě jako na první pohled je nějak jakoby jasný“

„že bych nemu že bych nemusela všechno tak popisovat, takhle, jo já jsem jako nemusela nic popisovat moc zas až tak, jo ale že bych třeba nemusela jako jsem tak jsem si myslela, že to je jakoby snazší všechno, no“

„No, tak že by mně moh pomoci třeba jako hnedko během té první konzultace nebo že bych že by to byl nějak člověk, kterej jakoby byl schopnej hnedko poznat jako typ člověka, kterej před ním je, jo, že by hnedko jakoby vyvstal nějak takovej ten problém nebo jeho postřeh jo, konkrétně, jo, že by si mě hnedko nějak jako rychle zdiagnostikoval, jo, že už by byl prostě jako schopnej jako (i) rychlý reakce a hnedko prostě jako bouchnout hřebíček na hlavičku, jo prostě v čem to tak jako vězí, no“

¹ Citace podepírající témata mohou být oproti znění v rozhovorech, uvedených v příloze, nepatrně upravena (zejména vypuštěna opakovaná slova, nedokončená slova, hezitační zvuky apod.).

„Nó, já si jsem si říkala, že by moh mít už tolik zkušeností, jó že by prostě hnedko věděl jako, kdo před ním sedí. Jo, že prostě už je to takovej prostě člověk zkušeněj, že bych (se) nemusela tak jako úplně úplně jako vo všem mluvit a úplně jakoby si tu konzultaci jakoby výst sama, což v podstatě trošinku se stalo asi i jako s tím astrologem, že prže on třeba no, že spíš jsem měla jako představu, nebo jsem si myslela, že tam bude z jeho strany, jako teď mluvím o tom psychologovi, že tam bude prostě náká taková jako prostě už ta profesní zkušenost, jo že prostě jako hned jako bude vidět prostě kam tím mířím, jo nebo nebo tak, no.“

Došlo mi ale, že pomoci si musíš dycky sám, takže celkově pochybuju v tu psychologii, v to poslání psychologa

„a takhle mně došlo po té návštěvě u psychologa, jsem si říkala, tak psychologů je strašná spousta, ale jakoby pomoci si stejně dycky jako musíš sám nebo nebo že to není tak jednoduchý, že von Ti nemůže zas tak úplně jako pomoci, jo, no“

„Že tendle mně nepřišel prostě jako nákej špičkověj nebo prostě nic jako jako nákej prostě zázrak, ale že i celkově pochybuju v tu psychologii, jo. Pochybuju vůbec jako v to poslání jako psychologa. No, že i to jsem si vz, jako jedna moje kamarádka že taky chodí prostě půl roku prostě k psychologovi a furt vidím, jako že je stejná, že prostě ten problém tam nějak jako zázrak se nestal, jo, nebo něco Tak jsem si říkala jako to není jako že když si dáš spravit auto, že fakt jako bude spravený, no, že to prostě to“

Překvapilo mě, že je docela bystřej – že z jeho strany vzešlo pár pomocných postřehů i za tu první hodinu, vyřknul, co jsem měla podvědomě, i něco překvapivého, a něco mi secvaklo i po té konzultaci

„v podstatě musím říct, že i za tu první hodinu s jako i docela pár takovejch postřehů pomocnejch z jeho strany vzešlo, jo že tam jako docela jsem byla překvapená, že jako že je bystřej docela, no“, „To mě právě sedělo, to bylo fajn, jako že von vlastně to jakoby to vyřknul, to, co já jako jsem měla jenom jako podvědomě, že to bych třeba nebyla schopná jako takhle rovnou jako na to padnout.“ „já myslím, že snad ve většině případů, že to nebylo tak nějak jako úplně mimo“

„Hm, nó, já mám ráda, když jako, když mně někdo řekne něco jako překvapivýho, co já, na co si sama nepřiđu. ... von mně fakt jako řek pár těch spoj spojů, který jako by mě samotnou nenapadly ... ale co bylo teda pak eště hodně zajímavý, tak mně jakoby potom dojížděly ještě některý věci, asi to je normální, teda, (ale) nevím, i eště po té konzultaci, že třeba jsem si šla potom tři hodiny poté vlastně, (pouštět náhou) dývídyčko nebo něco a teď mně to vlastně jakoby secvaklo ty takový ty momenty, eště jednotlivý. Jako že eště jakoby dál, jo, ne že von to řek, ale že mně se spojilo, no jo, dyť já vlastně jako takhle vlastně to dělám třeba v oblasti práce, ale tu samou věc dělám i jako v oblasti toho osobního života ... takže to mně pak jako tak secvaklo až ... Jako že mně secvaklo eště něco jinýho, ale díky tomu, že proběhla tadlecta konzultace, no to bylo takový docela dobrý zjištění po dlouhý době, no, to bylo takový“

Jak on furt mlčel, tak jsem nevěděla, co mám dělat

„a potom von tak jako furt mlčel, no tak teďka jsem, teďka jsem říkala, tak co mám dělat jako“

„furt to bylo takový balancování, prže já jsem nevěděla jako, co mám dělat, mám jako já sama furt jako něco mluvit nebo von se třeba skoro na nic nezeptal, to spíš astrolog se jako ptal i víc docela, von teda jako vůbec, von jako dycky naslouchal, pak k tomu něco prostě nějak to rozved nebo se nebo jo takhle, von se ptal, jako jo, on se samozřejmě ptal, ale až na to, co reagoval na to, co já jsem řekla. Jo jakoby to jako

dál nějak no, doptával se, přesně tak, než aby přišel jako invenčně s nějakou otázkou úplně z jinýho jako úhlu, koše nebo tak“

„to vlastně jakoby nějak tak bylo na mně, že von prostě málokdy jako se nějak rozpovídal na dýl nebo tam prostě to bylo jen takový jako připomínky upomínky a že já vlastně i třeba chvilinku jako jsem někdy i mlčela, jo, že jsem najednou nevěděla jak jako kam dál, co mám jako dál zase jako něco ze sebe tady jako vy vyplodit nebo co, tak to bylo spíš takový zas no, že jako na mně na moji jako na moji povahu to bylo jako strašně málo řízený, jo, to bylo v podstatě i s tím astrologem, že jo“

„byl spíš takovej jako očekávající nebo ten tišší, jo nebo prostě takový jako to takový to zase, že se mi nechal jakoby prostor, kam se to bude jako ubírat, no“, „že bych (se) nemusela tak jako úplně jako vo všem mluvit a úplně jakoby si tu konzultaci jakoby výst sama, což v podstatě trošinku se stalo asi i jako s tím astrologem“, „ale bylo docela dobrý, že on třeba sám se na rodinu vůbec nezeptal, jo, to já jsem prostě až jako sama začla říkat a, já jsem říkala, no tak to jako vychází z těch rodinných poměrů“, „já jsem řekla vo tom tématu toho strachu a kde se to všude jako projevuje a von se tam vlastně jenom takhle vkládal tím třídletěch, jak jsem říkala to připomínkování nebo to povídání“, „spíš jakoby asi nechal na mně, jak se to jako abych to nějak vedla, no, to tématicky zabočování“

Já jsem si myslela, že ta hodina vždycky má nějakou strukturu, tady jsem měla nejistotu, kde se nacházím, co je správně

„tak já jsem prostě zvyklá furt na nějaký harmonogramy, syžety, jo, že prostě furt se to má v nějakých kolejkách jako odehrávat, ale mně přišlo, že tady to tak jako nebylo nebo že to má bejt jako že takhle volnějc, no“, „asi je taková ta praxe jako má bejt, takhle to prostě probíhá, ale mně to nebylo prostě příjemný, přže já jsem si nebyla jistá, tak jako je to správně, dostaneme se někam, jako nebo prostě kde co to jo tohleto, kde se nacházíme, ale spíš říkám, že to vychází z nějaký jako takový mojí povahy“

„No, že já jsem já jsem si myslela, jako že ta hodina dycky má nějakou strukturu, jo, třeba, úvodní, nebo potom prostě že nějak jako že se zastaví nad něčím a že se vo tom baví víc, jo nebo pak že se to přejde jinam, že vlastně máš takovou tu nejistotu, kde se nacházíš, jo, ale vono to asi fakt jako má bejt nějak jako spontánnější nebo že von to vopravdu nemůže nějak řešit dopředu nebo ne není to ani jako cílem, že jo, tak to jako proč ne, no, že to spíš jakoby taková moje jako vize, že prostě, když máš třeba vyučovací hodinu, tak to musíš mít přesně jako strukturovaný, musíš přesně vědět, co chceš dělat, že jo, takže jsem jako nějak takhle to aplikovala tudletu moji jedinou zkušenost tady do tohodle, že jo, takže tohle“, „víš co, to je to vono jak jsem Ti říkala, že jsem měla strach jako vo čem vlastně budu muset všem mluvit, že jo, tak já kdybych měla nějakou strukturu, taky bych tak přibližně věděla, kde se nacházím a nebylo by takový to jako nejisto, vágno, jako tak co se bude dít“, „Ti dá takovou prostě tu kotvu, taková ta jako struktura“

Upozornila jsem ho, že nevím, jak to probíhá a co mám vlastně dělat, myslela jsem, že mi to řekne

„já jsem ho (hned) na začátku upozornila, že vůbec jako nemám zkušenost jako s nějakým psychologickým, s psychologem, jo nebo prostě nějakou terapií nebo něco že v podstatě vůbec jako nevím, jak to probíhá, jo, nebo co vlastně mám dělat, a von mi to jako vylo ani neřek, jo že by třeba jako no tak to Vy stejně jako budete jako povídat, my si budeme tak nějak jako povídat v čem to spočívá, to mi jako prostě jako neřek“, „jako já jsem to uvedla tím takovým tím neználoststvím, a von na to neříkal nic, jo ... to mně moc nepomohlo, teda abych řekla pravdu, no, no, třeba kdyby uved jako, no tak nebo probíhá to tak a tak, nebo ted jako co máte teda jako“

Ta iniciační energie tam nebyla daná, jiskra tam nepřeskočila

„No spíš jako ze začátku mně fakt jako moc jako že to nevycejtil nebo že já jsem to spíš neřekla, abych mu řekla prosimvás, tak jak to bude probíhat, jestli Vy se jako budete ptát nebo já mám něco říkat nebo, jo, že vlastně tam že (ten) jako iniciační ta energie jako že tam nebyla daná, tak to bylo takový jako pro mě nevýhoda, no, trošinku, no, že jsem asi jsem se jako měla normálně zeptat, no jako prostě ale já jsem myslela, že když mu řeknu, že jsem prostě v životě u žádnýho psychologa nebyla a nic, tak že prostě von“

„ale to byla docela legrace, protože, tam nebyla taková ta terapeuti, takový to terapeutický přátelství, jako s tím Turnovským, tam jako nebylo, jo, taková ta alterantivní jiskra tam jako nepřeskočila, i když si taky říkám, jako že ke konci už tý terapie se tak začal jako víckrát posmávat a tak, to bylo hezký“

Nevím, jestli to byla standardní hodina, nemám srovnání

„No byl tam takovej neutrál spíš jako pozitivně, no. Spíš jako poměrně sympatie, i když si myslím, jako nemám srovnání vůbec žádný jo, že třeba někdo vede prostě terapii úplně jinak a jako úplně jako“, „ale zas nevím, jestli to byla standartní asi jako hodina, psycho, asi jo, terapeutická, asi to tak je pojatý“

Bylo docela dobrý, že nedělal ukvapený závěry, on třeba sám se na rodinu nezeptal, von to spíš postavil jako zrcadlo

„nedělal hnedko asi spíš náký ukvapený závěry, že vlastně jako čekal teprv jak, až jak se budu projevovat, což je vlastně asi taky dobrý, no“, „jako to co von dycky jako připomínal, to bylo docela dobrý“, „jsem si to jako konečně uvědomila, si říkám, tak před chvílí jsem říkala todle, teď zas prostě říkám todle, to bylo vlastně takový docela dobrý, že von to vlastně postavil jako zrcadlo, no, bylo docela dobrý že jsem najednou slyš jako že vlastně byl to zrcadlo toho, co já jsem jakoby řekla, no, že bylo docela dobrý“

Měla jsem strach, že budu muset popisovat něco, co mi není příjemný, obava z neznámého, a to uhodil hřebíček na hlavičku

„spíš jsem jako si říkala, no tak jako, kdo ví, k čemu tam jako může všemu dojít nebo že to byla taková spíš jako oba obava z neznámýho“

„Tak jsem si říkala, no tak ten strach ten je takovej jakoby jako důležitější nebo zajímavější, tak jsem pak už mluvila jenom vo tomhle. No a začla jsem tím, že jsem vlastně měla strach i tajdle, já mám strach jako většinou úplně ze všeho, a že jsem měla strach i tady z toho setkání, a to vono ho to jako zaujalo hrozně, nebo tak říkal, no tak proč nemůžeme začít teď prostě tajhletím konkrétním strachem, jo jako čeho jste se vlastně bála a to bylo strašně vlastně nepříjemný, protože von vopravdu zase uhodil ten hřebíček na hlavičku, že jo a já jsem říkala, no prostě z nákýho trapasu jo, nebo že se prostě a von to věděl prostě, jako já jsem říkala, no tak já jsem prostě měla strach, že budu mluvit jako vo něčem, co mně není příjemný, jo že prostě jako se dostanu někde tam, kde prostě jako najednou budu muset něco jako popisovat, co jakoby nechci, jo nebo co mně není příjemný, no tak jsem říkala, no prostě ten trapas. No a tak von říkal, no tak uvidíme během tý hodiny, jak se to prostě vyvine a nebo jak potom jako, jak se jak se Vám to bude na konci zdát, jo nebo tak, no a pak jsme mluvili jako vo těch jednotlivých“

On se totiž ptal konkrétně, v čem ten strach vězí, všechno konkretizoval

„von v podstatě se do toho vládal nějakajma takovejma třeba teď mně napadla prostě jako souvislost tady mezi tím, jo, zkuste se jako na to podívat z tohohle hlediska, anebo jako já bych se chtěl zeptat, jestli teda jako co bylo vlastně ta Vaše největší obava třeba, nebo se pak ještě ptal, to bylo teda spíše později, prže jsme se pak ještě prostě přesunuli trošku jinam jo von se totiž ptal jako konkrétně v čem v čem ten jako

v čem to vězí ten strach, jestli to je prostě ta představa toho, co se vlastně ještě (nestalo) nebo co by se mohlo stát, jo prostě, tak jako tohle se ptal, prostě jakoby to jakoby to konkretizoval všechno, jo, že já co jsem prostě jako vždycky jenom řekla tak jako z nějakýho takovýho jako popudu jenom emočního, tak von prostě jakoby ale jako čeho vlastně se jako bojíte, jo, co se teda stane, jo, co tam bude dál, jo“

Já jsem strašně chtěla, aby mi pomohl s téma fóbiema

„já jsem strašně chtěla, aby mně pomoh jako co s téma fóbiema mám jako dělat, jenže (? je pro) psychiatra, že jo, tak to já nevím <smějeme se> T: A řeklas mu, že chceš pomoci s téma fóbiema, co máš dělat U: <směje se> Ne, já jsem se ho zeptala, jestli by pomohla hypnóza, jako že třeba se stalo něco v dětství a to neumím vůbec jako zpracovávat, nevím vo tom, a právě to se projevuje právě jako spíš jako v těch vztahovejch věcích, jo, takže, a von říkal, ale že já jsem říkala, já se samozřejmě tý hypnózy zase strašně bojím, že jo, a von jako že prostě že to není úplně, že jako, že je to možný udělat, ale že jsou i jiný cesty, jo, že nevím, jestli jenom prostě hypnoticky. Tak já jsem pak řekla, že se Tě zeptám na hypnózu“

Pro mě nebylo příjemný se nad tím doopravdy zamyslet, ale on cejtil, že prostě má před sebou úzkostlivýho chudáka – nevyšlo to super trapně

„Že von třeba i jako samozřejmě ty votázky, co von mně jako dokládal nebo přidával, tak vono to mělo to vedlo to k něčemu jo, ale pro mě to třeba nebylo úplně příjemný se jako nad tím doopravdy teda zam jako mu zodpovědět zrovna na co se ptal, protože to protože to jako vopravdu bylo přínosný. Jo a člověk musel se že jo samozřejmě v tom trochu jako pohrabat a tak, ale vlastně ta forma, že jo, jak se třeba ptal, jo, nebo že prostě taky cejtil, že prostě má před sebou takovýho prostě nějakýho úzkostlivýho chudáka, tak jako pro mě to nevyšlo nějak tak úplně jako super trapně, jo“

No, ale celkem jsem to zahrála, když mi bylo něco nepříjemný říkat, tak jsem to převedla do srandy, pro něj ale už to byla asi rutinka, že se takhle lidi chovaj, že se to snaží takhle vodlehčit

„když jako (ted') taky, že s něco jako je nepříjemný nějak říkat, jo, nebo že to je prostě nejsi ve vlastní kůži, tak jakoby to převedeš do toho smíchu, jo, tak já jsem tam třeba něco tak jako říkala trochu nadsazeně nebo prostě jsem to pak převedla do nějakýho jako srandois srandoidního toho, aby to pro mě bylo taky jednodušší, že jo no no, jasně, no. Ale to já si právě nejsem jistá, jestli von to jako identifikoval, že to prostě poznal, jo, že tak ty lidi většinou se chovaj takhle nebo že to snaží se takhle jako vod vodlehčit to něčím asi už to prostě už pro něj byla taková rutinka, no, nevím.“

„já jsem samozřejmě reagovala hrozně dobře, jo nebo prostě celkem jsem to jako zase zahrála“

Myslela jsem, že si třeba přihřeje nějakou svoji polívčičku, ale on byl úplně neutrální – ale ne vyhořelej

„vo tom jsme se tam trošičku bavili, ale von jakoby sám jako ze svýho nic nepřidal, jo, že by začal prostě rozvíjet, jo, prostě jako nějaký výhody křesťanství nebo něco, to už to vůbec ... já jsem myslela, že si prostě jako třeba jako přidá nějakou svoji polívčičku přihřeje nebo tak, a von byl úplně jako neutrální, úplně jako tak jen nechal, samozřejmě věděl, vo čem mluvím a tak, jo, ale prostě tam nechal to úplně tak jako úplně ne v žádných jako hlubších dimenzích nebo v nějakých jako širších mezích. To ne“, „von byl takovej jako velmi jako, možná, konzervativní nebo oficiální, nebo takový jako prostě vodměřený, vodměřenost“

„nějak hrozně neprůstřelněj, takovej neutrální úplně bylo takový zajímavý, ... ale zase ne, aby člověk z toho cejtil, že je nějak vyhořelej, jo, že to bere jako prostě další anonymní jako ksicht mezi pohovorama, zas spíš to bylo takový jako velmi takový jako opatrný nebo jako takový, bych řekla, ladný, já nevím.

Nevím, no, nevím, co von, ale možná pak jak si myslím, že i se jak se chvílema smál nebo prostě i jsem cejtila takovou tu zase tu snahu zachraňovací, pomocnou, tak že to“

To bylo milý, taková ta starostlivost, chtěl mi pomoct

„i jsem cejtila takovou tu zase tu snahu zachraňovací, pomocnou“, „pak jsem zase zas ke konci cejtila, zas, no, že tam je zas taková jako taková starostlivost, jo, mě chtěl jako pomoct ... to bylo zase takový jako milý“

Bylo to docela příjemný setkání lidsky i prostředím, taková kostelní zpověď, klid; kdyby byl přitažlivej, tak by mě to rozptylovalo

„nebylo žádný veliký očekávání, vyplnilo se spíš v tom pozitivním smyslu, že to setkání v podstatě bylo docela jako příjemný i jako lidsky i prostředí jako, kde jsme seděli, že tam prostě jako byl klid a že se prostě i když to byla škola, tak že já jsem jako nějak tak to mě bylo jako bližší, jo, než kdyby to byla náká nevím, náká ordinace nebo prostě někde náká ta, to bylo jako docela dobrý“

„mně (to spíš bylo) trochu jako sympatičtější, protože já třeba vím jako že, mně prostě přišel i ta konzultace mně přišla, trochu asi předbíhám, i von tím hlasem, jo, já nevím, jestli von teda je věřící nebo ne, ale možná že jo, že jak prostě na zpovědi, prže já mám jako zkušenost tý zpovědi, trošinku malinkatou a von prostě úplně reagoval stejně jako kněz jeden z X, co já ho znám jo, nebo prostě někde tam u těch dominikánů nebo tak, že on prostě i ten způsob dikce, i to, i takový ty vodpovědi nebo i to jak se vkládal to toho mýho nákýho proslovu nebo průlivu tak to mně tak prostě úplně to kdyby měl kolárek tak to úplně jako talárek, to úplně vidím, no“ ... „to byla spíš identifikace s, aby člověk někde byl, nějakou jako půdu, no spíš tak bylo no, myslím, že jsem že mi to tak jako pak přišlo“, „spíš mně bylo sympatický, jak jako jednal, jo, že prostě bylo na něm vidět taková jako taková takovej klid, jako taková milost“, „jsem se tam cejtila jako docela dobře, s ním“

„já jsem třeba i v takový náký mojí nejhorší představě by to bylo to, že jako bych jakoby tu hodinu tam strávila v náký takový jako úporný snaze tu situaci nějak jako ukoučovat, jo, nebo prostě aby abych z toho neměla nákej špatnej pocit (Přežít) no, přežít to, nebo tak, což jako ani tak nenastalo, no, že prostě s to bylo docela prostě jako taková jako příjemná situace, no, celkem i.“

Tydlety kluky znám, co se cejtěj v kramflecích jen na určitý ploše

„hele jako já tydlety jako lidi znám, mně to prostě bylo spíš jako sympatický, že jsem měla se s čím identifikovat, i z toho prostředí jako říkám, toho kostelně zpovědního nebo tak a ale, že já nevím, no tak vono taky to vovlivňuje nějak, no i když já si myslím, že ne, ale možná, že zas kdyby byl nákej zase jako moc přitažlivej, tak že by mě to strašně jako rozptylovalo, zase tak to by (bylo) dobrý, no. To by to bylo vlastně asi takový, no ale říkám jako já prostě jako tydlety jako (takovýdle) kluky znám, takže to mi nepřišlo divný. ... Takovej, no no, já nevím takový jako opatrnější, introvertnější, ne moc suverénní, člověk, lidi, no i když možná míň s menším sebevědomím, jakože co se cejtěj v kramflecích jenom jakoby na určitý ploše, takový ty, ale to jsou náký asi blbosti jo že v určitým prostředí jako jsou si jistý, no, ve svý kůži ... spíš mně to přišlo takový docela sympatický, že jsem si nepřipadala tak jako odhaleně moc nebo že mi to nepřišlo tak blbý, no“

Bylo docela sympatický, že není tak suverénní, aspoň jsem si nepřipadala tak moc odhaleně; přišlo mi vhod, že najednou byl v nevýhodě vůči mně

„pak vlastně když přišla tadleta možnost jako že jo zadarmo vyzkoušet si to, tak že vlastně se mi to i hodilo, že jo“, „jako iniciační ta energie jako že tam nebyla daná, tak to bylo takový jako pro mě nevýhoda, no, trošinku, no, že jsem asi jsem se jako měla normálně zeptat“, „nebo prostě spíš i trošičku jako rozpaky, že on měl trošičku jako větší rozpaky než já“

„Ale tak vono asi fakt na tý první hodině nejde dělat žádný zázraky, on byl v takový nevýhodě, samozřejmě, že jo, jako jsem mohla napovídat úplně cokoliv“

„von vlastně hledal kam si sedneme. No, že vlastně nevěděl kde, tak to už vlastně jakoby ho víc nějak tak zaměstnávalo, což mně bylo docela sympatický, že to nebylo hned takový, tak pojdte sem, jdeme jako, tady se posadte, máme na to šedesát minut a dělejte, jo, prostě jako, to ne, že se tak jako vmlouval, že jsme si sedli (nějak i do) sborovny ... No, no, že to vlastně se řešil ten třetí problém, tak že vlastně to se tak hezky jako rozměnilo, no, takže mi to prostě přišlo vhod, že von najednou byl v nějaký nevýhodě vůči mně se to tak hezky rozplynulo“

Napadlo mě, že to bude asi takovej obětavej vzácnej člověk, nebo taky úplně střelenej

„tak to bude prostě nákej takovej jako obě, říkám vobětavej člověk, jo nebo i z toho, jak jsem Ti říkala už taky, že se vlastně uvolil tajle to jakoby dělat něco trošku navíc, jo že zúčastnit se tajletoho experimentu jo, takže to jsem si říkala, že to by mohl bejt jako někdo vzácnej, jo, nebo prostě někdo takovej jako už na úrovni, že jo nebo taky úplně střelenej“

Napadlo mě, jestli on taky něco neřeší – kdo má čas v pátek večer?

„tak jako dokážu se v tom najít, jo, že to bylo první sezení, vid', teď von to třeba taky to bral z nějakýho svýho hlediska jo, že sám si připadá prostě třeba nákej taky jako trošku nerozhodnej nebo něco“

„i když mě taky napadlo, jestli von taky něco neřeší, jo, nebo prostě, taky jsem, taky mně nepřišlo, že úplně je náko“

„No tak třeba v pátek večer kdo má čas, vid', takhlen v pátek večer“

6.1.1.2 Psycholog o konzultaci s Eliškou

Sympatická, přiměřeně jistá, aktivně třídila moje nabídky

„sympatická, ten dojem možná byl taky eště vlastně přestože mluvila o třeba o nějakém strachu nebo nejistotách taky, tak spíš jsem ji vnímal jako jistou, nebo jako poměrně jistou osobu takovou, na ten první dojem působila, jak to říct, nevím jestli sebevědomě, to asi ne, ale tak jako přiměřeně jistě“

„myslím, že docela jasně si řekla jo tohleto to by mohlo sedět, tohleto to asi takhle není úplně, dovysvětlila si to, takže si vlastně třídila ty moje nabídky poměrně taky jako aktivně a iniciativně, což vlastně taky jako k tomu mému dojmu jistoty nebo schopnosti se třeba rozhodovat a zároveň vlastně zároveň třeba jako těch pocitů strachu.“

V podtextu jako by měla pochybnosti, jestli jsou její potíže zvládnutelné, jestli je normální, že má strach

„spíš vlastně co tam bylo, tak možná i ta otázka někde tak jako možná spíš jako někde v podtextu, jestli to je vlastně normální, že takové třeba problémy mám, tak jako, jo takové pochybnosti o tom jestli vlastně ty ty problémy jsou zvládnutelné nebo jestli jsou normální, u té klientky ... něco v tom smyslu jako že já jsem třeba mám strach a proto jsem špatnej, že mám strach, nebo protože mám strach, tak jsem nějak míň hodnotnej, třeba. Taková ještě jako taková emoce, která je za eště za tou (taková) sebehodnocení té emoce, jo, něco v tom smyslu“

„Spíš jako spíš jako někdo, kdo s vlastně vnímá nějaké svoje potíže nebo nějakou situaci a chce s ní něco udělat, není si úplně jistý, jestli to dokáže. Ale zas na druhou stranu docela i bych řekl, že jako ví co chce nebo kdyby byl čas na to zeptat se jí, jak ten život chce mít zařízený, tak by si představuju si, to je fantazie, že by docela jasně mohla říct chci to tak a tak. Ale nevím, jestli to dokážu, nevím, jestli to můžu udělat, jo, nevím, jestli na to mám třeba“

Už uvažovala, že by zašla /za psychologem/, ale neví, co od toho čekat

„říkala mi, že přichází kvůli strachům a že vlastně i v téhle chvíli jako má strach z toho, co bude, takže trošku jsme jenom tak, ale chvíličku jenom jsme o tom mluvili“

„tak v podstatě to bylo tak, že jako tahle konzultace jakože to je na to zvědavá, že už o tom uvažovala, že by třeba k nějakému psychologovi zašla, že neví co od toho čekat, jako takže potom jsme krátce jenom jsem na to reagoval jenom jsem to vlastně tak trochu komentoval, jak by to v tomhle případě třeba pokračovalo dál, aby si mohla udělat představu toho, jestli si ji udála nebo ne, to nevím“

„Potom vlastně na konci ještě tak, protože ona na začátku taky říkala, že neví, jak vlastně ta terapie vypadá, tak jenom jsem potom vlastně eště taky jsme to shrnuli, tak jenom jsem si potřeboval ověřit, jaký to pro ni bylo. Tak se nezdálo, že by to bylo úplně jako nepříjemné, myslím že zmínila, že něco jako se jí tak jako propojilo, že to ocenila, že si to mohla říct nahlas prostě před někým ty věci a potom jsme skončili taky tím, že jsem ještě jako vlastně trošku komentoval to, jak vypadá vlastně terapie a jak by to případně mohlo vypadat dál. Protože vlastně tam několikrát zmínila, že přemýšlí jestli ano nebo že ne vyhledat třeba nějakou takovou terapeutickou pomoc, takže spíš jsem na to reagoval tak, že jsem jenom krátce popsat popsal vlastně jak to vypadá nebo jak by to mohlo vypadat dál třeba, no tak tím jsme vlastně končili.“

Držela to povídání na obecné úrovni, nicméně emoce byly autentické

„celé to povídání držela na hodně obecné úrovni, to znamená, že vlastně kdybych teď měl o ní něco říct, co dělá, kolik má sourozenců, a tak podobně, tak vím jenom velmi málo. Skutečně si držela jako nějakou úroveň obecnosti takovou, že vlastně jsme nemluvili o nějakých konkrétnostech“

„Takže vlastně jsme zůstali na té takové té úrovni, ale myslím si že to ani moc nevadilo, protože skutečně hodně o čem byla řeč, tak byly ty emoce a vlastně nějaké požívání v těch situacích, které popisovala technicky abstraktně, nicméně asi ty emoce nebo ten vztah nebo to jako se cítí ve vztazích, jsem měl dojem, že je prostě autentické, takže mám dojem, přestože jsme se nedotkli žádných jako konkrétních věcí, tak to bylo ze života nebo prostě týkalo se to jí, nebylo to nebylo to nějaké povídání jen tak jako odtahité.“

„Já jsem ne nereagoval jsem na to, že bych zjišťoval víc fakt. Reagoval jsem na to spíš, že jsem se skutečně ptal na ty emoce nebo jaké to bylo nebo co jí to přineslo co vlastně jak vlastně spíš spíš jsem si (zase)

vybral z toho z toho z toho zjišťování spíš toho prožívání než těch technických věcí kdo to byl a kdy se to stalo a tak podobně.“

„A zas jsem to asi uděl s ohledem na ten čas, kdybychom měli perspektivu asi několika sezení, tak bych to asi otevřel nabídl tu možnost o tom mluvit konkrétně, takhle jsem tomu, takhle jsem se spokojil pro sebe s tím, že jsme mluvili o tom, jaký to pro ni je.“

„Mám dojem, že i tak jako se, že se skutečně podařilo jako vlastně náka práce udělat, že i ta cesta jako jenom přes ty emoce bez těch konkrétních věcí kdo s kým jak že to funguje.“

„Jenom vlastně jsem si uvědomil, že vlastně jsem si připomněl spíš jako možná takové ty poučky rodžeriánské staré, že člověk o klientovi nemusí vědět až úplně moc a přesto s ním může jako udělat nákou práci právě když pracuje s tím prožíváním, s tím tady a teď a s emocena, no tak mi to tak jako blesklo občas hlavou, že vlastně jsem si uvědomil, že to je zrovna takový až fakt jako pěkný příklad toho, že se takhle dá dělat, (to už je zas jiná), na nákou práci déledobou by to asi nebylo takový přístup, ale prostě pro tu jednu konzultaci si myslím, že to docela stačilo a já vím, že vlastně to jako to funguje, no, tenhle princip. Tak ne že pokaždé ne že všude, ale zrovna tady se to tak jako potkalo, takže jenom jsem si oprášil nákou starší věc.“

Možná měla obavu v jednorázové situaci sdělovat něco víc

„myslím, že prostě to přebíhání nebo to rozvíjení bylo spíš jako v tomhleto z tohohle důvodu, že skutečně ty souvislosti se tam tak objevovaly a to bylo tou volností, že jsme neměli to omezený to nákým tématem, od kterého jsme nesměli uhnout. Myslím, že ta míra skutečně jsem z toho vnímal možná fakt jako obavu jako v té situaci svěřovat něco víc než chtěla prostě“

„věnovat se tomu problému do větší hloubky, by asi znamenalo možná o něm vyprávět víc, ale tomu se vyhla, protože prostě přešla třeba k dalšímu problému. Jo, to moje vysvětlení tohle, že skutečně jednak to prostředí možná nebylo úplně tak jako bezpečný napoprvý, a ta jednorázovost v tom asi hrála roli, tak bych to tak tipoval“

„spojoval jsem si to s tím, s tou obavou prostě možná, neznámému člověku na první na první setkání vysypat vlastně ty věci a potom taky to a to tam možná několikrát padlo, že to je vlastně jednorázová záležitost, že skutečně myslím, že myslím, že to tam i zmínila, že to je vlastně jako bez nějaké možnosti se k tomu vrátit“

Víceméně jsem nechal konzultaci jí, ona byla ten aktivní (člověk), hledala si souvislosti sama

„ona povídala docela tak jako sama si šla po nákých tématech a tak si je spojovala, takže vlastně jsem to pak nakonec omezil na to, že jsem skutečně jako nechal ji povídat, poslouchal jsem, občas jsem komentoval, třeba nějakou možnou souvislost jsem jí nabídl, taky jsem si trochu reflektoval ty emoce nebo vlastně jsem se doptával, víceméně jsem nechal v podstatě celou tu konzultaci jí. Aby nedirektivně jako nebo aby ona si sama si šla, skutečně to bylo tak, že myslím, že docela ty témata si ona si nějak jako objevovala, přecházela si od nich, procházela mezi nimi ... ona byla ten aktivní člověk“

„skutečně to bylo takové jako (měla tu) jako samostatnou schopnost přemýšlet o těch věcech, takže mám dojem, že si vytáhla téma, které neměla nepromyšlený. Zkrátka něco, na čem na čem asi pracuje delší

dobu a v té chvíli to jako vlastně tak jako vyslovovala nahlas a hledala si mezi tím souvislosti, víceméně sama“

Přišla mi aktivní, odhodlaná nebo schopná problémy řešit

„přišla mi jako aktivní, taková prostě odhodlaná nebo schopná prostě ty svoje problémy nějak řešit ve smyslu skutečně chci do toho jít a chci s tím něco udělat, jo, takže takový jako dojem můj byl, že kdyby skutečně se do té práce dala, tak by asi mohla postupovat docela rychle, jo, že určitě nebyla klientka, která prostě přišla a teď potřebovala, aby jí někdo řekl, že to vlastně nedokáže nebo aby jí někdo politoval“

„docela i bych řekl, že jako ví co chce nebo kdyby byl čas na to zeptat se jí, jak ten život chce mít zařízený, tak by si představuji si, to je fantazie, že by docela jasně mohla říct chci to tak a tak“

A možná díky tomu to mělo energii i pro mě

„Taková náká energie možná, jako která tak jako tu jsem tam vnímal tak to bylo asi příjemný pro mě, když už bych měl mluvit jako o nákém na téhle škále, jo <směje se>.“

„po některých konzultacích jsem tak jako úplně zničen a vycucán a některé konzultace člověka nabijou energií, tak to byla taková konzultace, která byla spíš jako spíš jako energetizující, možná právě jako díky té aktivitě nebo díky jako tomu, o čem jsem mluvil“

Tak po 10-15 minutách jsem zvolil strategii facilitace, naslouchání, pojmenování, a potvrdil jsem si možná takové ty poučky rodžeriánské, staré – myslím, že to docela stačilo

„jsem spíš potom zvolil tu strategii spíš jenom jako takové náké dalo by se to nazvat možná facilitace nebo skutečně aktivního naslouchání a pojmenování těch věcí, jo, to že jsem pak občas někdy jako prostě jenom pojmenovával nákou emoci nebo a přenechal jsem jí víc jako tu iniciativu, ...takže ta moje role byla možná skutečně náký facilitátor nebo okomentátor než že bych že bych tam asi nějak vkládal úplně ...nákou strukturu, kudy by se mělo jít“

„možná tak po deseti patná, tak po deseti patnácti minutách jsem spíš potom zvolil tu strategii spíš jenom jako takové náké dalo by se to nazvat možná facilitace nebo skutečně aktivního naslouchání a pojmenování těch věcí“

„Takže možná i díky tomu, že to téma bylo příliš široké na to, aby se dalo jako dokončit, tak jsem vlastně ji nechal prostě prostor, aby si s ním nakládala tak, jako jak uzná za vhodný. Kolik vlastně kolik toho bude chtít otevřít. To že vlastně jsme zůstali na té úrovni poměrně málo konkrétní, to bylo spíš až později to tak jako vlastně vyplynulo, že možná o kousek o kousek později“

„přišlo mi přišlo mi přirozenější v té chvíli to dělat tak jak jsem to pak vedl“

„vlastně jsem si připomněl spíš jako možná takové ty poučky rodžeriánské staré ... myslím, že to docela stačilo a já vím, že vlastně to jako to funguje, no, tenhle princip“

Dobře by se s ní pracovalo, byla konstruktivní

„jsem si tak jako říkal, že by se s ní dobře pracovalo jako, že jsem furt pak měl dojem takové jako práce náké aktivní nebo něčeho jako, že když se podívám na svoje klienty, s kterými třeba jsem dělal, tak jsem si

představil, že by že by se že by to byla dobrá práce ve smyslu že by asi postupovala, že by byla taková jako konstruktivní, takže to bylo takový jako asi příjemný nebo jako takový dobrý zjištění“

Je to můj zisk z konzultací, když vidím někoho, kdo se s něčím porve a třeba se nevzdává

„tak pro mě je i jako přínosný, vždycky když potkám někýho člověka, kterej jako má třeba něký potíže nebo má něco nelehkýho v životě a zároveň s tím něco dělá a daří se mu to, no. Což mám dojem, že u téhle klientky, že tak když jsme o tom mluvili, tak tam jako ten proces byl znát, ona o něm taky mluvila, takže to je pro mě dycky jako to jsou pro mě jako můj přínos, jako takový můj zisk z těch, z těch konzultací když vidím jako někoho, kdo se jako s něčím porve a třeba se nevzdává, nebo daří se mu to, no tak“

Měl jsem pocit splavnosti, potkali jsme se v tom rozhovoru

„to byla taková práce, jako která spíš odsejpala než když se člověk hmoždí s balvanem proti větru do kopce, tak to prostě, takhle to nebylo“, „skutečně to tak jako nějak spělo někam“

„pocit nějaké splavnosti nebo toho, že to jako šlo docela dobře, i v tom, že když prostě se podařilo jako se nějak chytit ve smyslu, že jsem reagoval tak, tak ta reakce jako byla buďto že teda jako to bylo k věci anebo mi řekla, jako myslím, že jsme se nedostali do situace, kdy bychom nevěděli úplně o čem jeden nebo druhý mluvíme, jo že skutečně (je) taková jako ta komunikace byla jako taková, jak to říct, spontánní asi ne, ale že to prostě nějak šlo jako takovým stejným směrem ... jako to stejným směrem znamená taky, že jsme vlastně tak jako chodili kolem těch, jako položili jsme si témata, jako různé se k nim vraceli, a nějak u nich pobývali“

„vlastně jako jsme se v tom rozhovoru nějak potkali, mám dojem“

„přemýšlím, co vlastně co by znamenalo ovlivnil, možná to, že jsem tak trošku jako sázel na to, že vlastně skutečně jako aktivně šla, to znamená, že jsem se mohl soustředit na to co povídala, tak jako vlastně když tak trošku něco jede jako tak jako splavně, tak vlastně jako bych měl docela víc prostoru jako poslouchat a hledat si hledat si ty souvislosti“

Asi mě ovlivňují motivovaní klienti, že se pro ně angažuju

„asi mě ovlivňují motivovaní klienti tím, že se pro ně víc angažuju nebo nějak jako s nima víc pro pracuju“

Odpovídalo to jednorázovému hovoru, tak jak ho znám z krizové intervence nebo z telefonického hovoru s klientem, byla si jednorázovosti vědoma

„myslím, že to skutečně odpovídalo takovému hovoru třeba jednorázovému, tak jak ho znám z krizové intervence nebo z nějakého telefonického hovoru s klientem, i když to téma tady nebylo krize, ale měla nějaké jako nějaké téma spíš jako děledobější, ale prostě tahle struktura byla taková jednorázová, jo, že si skutečně toho byla vědoma“

6.1.1.3 Marie o konzultaci s psychologem

Kontext pro konzultaci s psychologem

Když jsem Marii žádala o účast ve výzkumu a sdělovala jí podmínku – nemít osobní zkušenost psychologické či astrologické konzultace, až později se zarazila a ptala se, jestli není překážkou její

setkávání s Květou, s ženou, která je jí tak zčásti zpovědníkem, zčásti odbornou školitelkou. Řekla jsem, že to nevadí, vzhledem k tomu, že v jejich vztahu se nejednalo o terapeutický či poradenský rámec. Marie si však zmíněnou souvislost podržela, jak se ukázalo v našem rozhovoru, přičemž vedle povahy jejich setkávání se na tom podílela osobnost Květy. V rozhovoru o psychologické konzultaci se objevila témata daná kontextem. Proto jsem s Marií vedla ještě krátký (telefonický) rozhovor o tom, co pro ni Květa znamená a z tohoto rozhovoru vycházím v následujícím úvodu k vlastnímu tematickému zpracování rozhovoru o konzultaci s psychologem. Marie mi řekla, že v dětství hrávala divadlo a když jí později začalo chybět (rozešla se s přítelem a potřebovala vyplnit volný čas a snad i možnost (po)citového vyjádření), hledala dramatický kroužek. Prostřednictvím něho se seznámila s Květou, která nabízela soukromé hodiny. V jejich vztahu se téměř okamžitě objevilo osobní zaujetí, které trvá.

Duchovně založená žena, prostě úžasná

Květa je pro Marii především „*duchovně zralý hluboký člověk*“, „*žena nesmírně vzdělaná, filozofka, duchovně založená a prostě člověk který zná život a je prostě úžasná*“, „*ona je moudrá žena a ona to bere všechno přes to ženství*“, „*má ohromný přehled*“.

Je mamka, kterou poslouchám a která mě chválí

Květa Marii rovněž přímo poskytuje uznání podepřené mateřským zájmem: „*je pro mě i tou mámou, mně říká to, co mamka, která mi říká totéž, ale tu Květu poslouchám*“, „*prostě ona mě hrozně chválí*“, „*mě začala chválit, mně ukázala ty moje lidské kvality, uvědomíš si, že máš ráda sama sebe*“.

Dala mi dar člověčenství, my dvě si máme co dát

Stala se jí také duchovním vůdcem: „*ona byla ta, která Ti ukáže, jaká je Tvoje cesta*“, „*chodily jsme spolu, četly jsme spolu různé knihy o náboženství, duchovnu*“, „*mě vzala na Hubičku do Národního divadla*“. Mariina slova prozrazují až dojem jakési elitní bytosti, a to také zdůrazněním toho, že Květa se zná s herci, filozofy. „*Mě nebere jako klasickou studentku, hodně hodně přátelský vztah...ona mě bere jako svou asistentku*“, „*jsem lačná po jejích informacích, škoda házet perly prasatům, dává je člověku, který je vstřebá*“. Zdá se, že i díky Květě se Marie tolik zajímá o mistrovství v komunikaci: „*ona mi dala dar člověčenství*“, (Květa) říká, že „*komunikace je krásně prostřený stůl, musíš vytvořit atmosféru*“, Marie si teď uvědomuje, že „*když chceš komunikovat s lidma, je hrozně důležitý vážit si toho člověka – mít ho rád a vážit si ho*“, „*ona mně tohle všechno otevřela*“, „*hnedka víš, že mně toho může strašně moc dát*“, „*my dvě si máme co dát*“.

Vlastní rozhovor o konzultaci s psychologem

Cítím se bezpečně s lidma, kteří mají to charisma, z Květy to srší a všechno tam na Tebe dejchne, jsem na to zvyklá

„*Protože já jsem zkrátka zvyklá u té své Květy, tak z ní to srší a já jsem zkrátka, mám ve zvyku jednat s lidma, který opravdu mají to charisma a já se cítím s těma lidma bezpečně a věřím, že mi opravdu pomůžou nebo jo a prostě i to prostředí u té Květy je něco jinýho, to tam na tebe dejchne. A všechno.*“

Čekala jsem, že už to bude vidět, ano, to já jsem ten kdo pomáhá lidem, že mi přesně odpoví a řekne ze své praxe i své názory

Marie očekávala od psychologa osobně angažované vedení a autorství vhodných konkrétních návodů jak se chovat. Navíc předpokládala, že se psycholog bude opírat o svoji osobní zkušenost (potenciálem

charismatické osobnosti je strhávat lidi k vlastním myšlenkám, stanoviskům): „já jsem třeba čekala, že ... že mně pak přesně řekne odpo, že získám opravdu ty odpovědi na tu mou otázku a nějak to budeme víc řešit a přesně mi řekne tak tady by bylo dobrý tohle, tady tohle a prostě z mé praxe, si myslím, že mi řekne i své názory a postupy“. „To se nestalo, víceméně. Nebo že jsem si vlastně jakoby k tomu došla sama...že tam nebylo tak hele tady je dobrý udělat to, a co já vím, tak tadyten člověk jako takhle, se máš zachovat tak a tak. To mě, to tak nebylo“; „jenom jsem čekala trošku jako ty z vnější strany náky impulzy, tak těch bylo pár, no“. Dojem, který v ní psycholog vyvolával, spojovala přímo s jeho předpokládanou odborností, nikoli jen s výrazem osobní sympatie: „Ale víš co, já jsem zvyklá trošku na jiný lidi, ale i teda ty klidný, že jsem s nima schopná komunikovat, ale tady v týhle úloze jsem si představovala úplně jinýho člověka, teda“, že „prostě tam bude psycholog nebo že už to bude vidět, ano, to já jsem ten kdo pomáhá lidem. Ale tohle mi přišlo takový, že jsem nevěděla, co si o tom člověku mám myslet.“

Hledání člověčenství v obchodním jednání

Marie si původně představovala, že se při konzultaci budou věnovat otázce: „jakým způsobem jako najít ten prostor u toho obchodního partnera k tomu lidskýmu ... třeba takový to dítě za tou maskou nebo něco takovýho, jak to objevit“; „já jsem totiž chtěla původně mít jakoby jak se starat o nebo jak využít v tomhle komerčním světě tu lidskost.. Tu jakoby i v obchodním jednání tu lásku a to člověčenství“; „praktikuju takový to hodně člověčenství. Takže jak, jak si navázat toho člověka tou lidskostí“. „Takže tohle jsme řešili, jak vlastně ty své současné schopnosti, tu energii a všechno dát tak, a využít to i při komunikaci s naprosto novými lidmi, který vlastně o mně nic nevědí.“

Musíš něco předvést, zaujmout

Mariino zaměstnání spočívá v kontaktu s lidmi, který je prostředkem k naplnění obchodních záměrů. Marie tedy potřebuje být komunikačně pohotová, aby byla v zaměstnání úspěšná. Počítala s tím, že psycholog bude mistrovsky ovládat komunikaci, ve které se chtěla zdokonalit (a kterou by jednou také chtěla považovat za svou mistrovskou disciplínu), což se projeví mimo jiné ve způsobu komunikace s ní. Vzor pro její očekávání poskytla Květa. Marie si je vědoma souvislosti mezi Květou / divadlem a tím, čemu se věnuje pracovně: „musíš předvést něco, musíš je zaujmout, to je šou“. A čekala, že jí psycholog něco „předvede“. V tom ji ovšem od počátku zklamával.

Byl chladný, neprostřel stůl k příjemnému jednání

Psychologovo chování se ale velmi odlišovalo od Mariina očekávání: „já jsem si představovala trošku něco jinýho“. Psycholog byl „chladný“ a „odměřený“, nevytvořil si prostor „k příjemnému jednání“. Chyběla jí z jeho strany „objímavost“, představovaná třeba běžnou společenskou zvyklostí: „ani mi nenabídnul nic k pití“ či přechodem ke klientčinu problému, který pro ni byl příliš strmý: „že nepřichystal tam takovou tu půdu. Víš, že nerozprostřel ten stůl nebo neprostřel ten stůl k příjemnému jednání... pojďme to teda na tu diplomku probrat, jo“. Také prostředí na ni působilo spíše tísnivě: „tady sem teda vyšla nahoru do takovýho malin malinkatý kancelářky a už takový prostě pocít, že tak a teďka tady budem tu hodinu a už vůbec“. O psychologovi si navíc pomyslela „že to je leklá ryba“.

Ke konci se to otevřelo, když řekl jednu strašně krásnou větu, protože to je přesně ta myšlenka, se kterou budu potřebovat jít

„Pak třeba pak docela změknl, když nebo tak jako se to otevřelo, myslím si, že spíš jako tam ke konci, kdy on řekl jednu strašně krásnou větu a tak já jsem z ní byla úplně nadšená, můžu si ji zapsat, to je nádherný, tak úplně tak jako byl překvapenej, tak jako tady máte ten papír, a že to řekl hrozně hezky ... tak on mně povídá, no tak prostě když budete do nových firem a společností, tak když otevřete dveře, tak si představte,

že otevíráte dveře na krásnou, ale zaplevelenou zahrádku. A to já jsem si musela zapsat, protože to je přesně ta myšlenka, kterou já se kterou já pak budu potřebovat jít a mít ji mít ji na mysli, že vlastně jdeš k těm lidem a jak ačkoli se k Tobě můžou chovat hrozně nepříjemně a všechno, ale ty víš, že tam jako je to ty možnost jsou a to krásný tam je, jenom to vyčistit, takže jo třeba tenhle obrat a všechno pak jako mně tohleto hodně pomohlo. No to bylo pak jako milý.“

Když se bavím s muži v ředitelských pozicích, přestanu si věřit

Marie se ve svém zaměstnání setkává s určitým typem klientů, který ji znejistuje a bere jí sebevědomí. Jedná se o muže v řídících pozicích. S psychologem se domluvila na tom, že se budou věnovat tomuto tématu. Ve zmíněných situacích se Marii nedaří rozehrát její mezilidský um a vytvořit atmosféru dynamické komunikace. *„Když se začnu bavit s někým, kdo, jako s klientem, kdo je se od něho se očekává a je v té pozici jakoby tý ředitelský a vyšší, že se prostě toho člověka hned začnu bát a že si přestanu věřit. Že prostě jakým způsobem udělat to, že hnedka při tom prvním setkání nastavit tu naši komunikaci vlastně na stejný úrovni. Abych já se necítila jako nějak jako jenom taková asistentka, ale aby hnedka on mě cítil jako toho rovnocenného partnera.“*

Nejistota, obava, odpor

Marie si uvědomila, že daný psycholog není ten sršící angažovaný člověk, spíše ztělesňoval protikladný typ: *„Takovej tichej, klid, no klidnej, tak jako, taky si ke mně sed jakoby dozadu.“* Vystupování psychologa Marii uvedlo do rozpaků, takže *„jsem nevěděla, co si o tom člověku mám myslet“,* proto se cítila *„hrozně nejistá“,* *„měla jsem pocit, že si říkám, nevím tak on bude se mnou výst ten rozhovor nebo jak to bude, tak jsem byla hrozně nejistá prostě“,* *„necejtila jsem se tam nějak jako extra pohodlně, příjemně“.* Navíc *„chvilku trvalo, než jsme si něco specifikovali“.* Celkové rozladění z konzultace se přímo vztahuje k dojmu z psychologa: *„Já bych kdybych k tomu člověku chodila, tak bych k němu nikdy nešla, teda. Asi bych se tam nechtěla vrátit.“*

Není to extra osobní problém

Marie přišla na konzultaci s tím, že ona nemá problém, ale to, o čem by chtěla s psychologem hovořit, se týká komunikace obecně. Zmínila, že své téma nechápe jako *„extra osobní problém, který by mě trápil“.* Říká, že žádný problém nemá (psycholog v ní nevzbudil *„takovou tu důvěru, že tenhle člověk by mně mohl třeba, i kdybych ty problémy náky měla“*).

Možná to je asi taky dobře, že on byl jenom našeptávač a že jsem si dokázala odpovědět sama

Když Marie přijala téma, zaměřené na její prožívání, dokázala přijmout i jiný typ výsledku: *„ten výsledek z toho mám velmi dobrý pocit, to jo.“* Zpočátku se ale musela přemáhat. Prvotní rozladění se s postupným zpracováváním tématu snižovalo: *„No, ale pak zase v průběhu jsem už trošičku i ten názor změnila, jo. Že pak jsme začali hovořit o těch věcech a naopak si myslím, že trošku asi bylo dobře, že jsem si i na ty otázky dokázala odpovědět sama“,* *„potom jako postupně, no tak jako to začalo se uklidňovat, ale třeba z mé strany mně to dalo docela dost práce“.* *„Možná to bylo docela dobře, protože jsem se soustředila hrozně na sebe. Na ty své myšlenky“,* *„kdyby třeba tam cejtila takový, že to je osobnost, která opravdu je někdo, nebo kdybych si řekla, tak to je prostě pan psycholog, tak bych od něho hodně očekávala, že mně poradí, on“,* *„on vlastně tam byl jako nákej jenom takovej ten našeptávač a vedl mě jenom k tomu, abych já si odpovídala že mě prostě nerušil. Že mně nerušil ten tok myšlenek, což je velmi dobře“*

Uvědomila jsem si tu základní otázku, která mě trápí a která je skutečně problém

„výsledek byl sice jiný, než s jakým očekáváním jsem tam šla, ale myslím si, že byl potřebný“, „on mně pomohl sklouznout k nějakému takovému té základní otázce, která mě skutečně jako trápí, že tamto mě netrápí, to je jak jako jednat s těma lidma jakoby ty tipy“, „ta otázka ta už byla vlastně nadstandard toho základního problému, kterej jsem ani neviděla“, „si zpětně uvědomuju, že vlastně, co jsem s ním řešila, tak to skutečně byl problém“, „díky němu nebo prostě díky té konzultaci, že jsem spadla vlastně k tomu tomu základu“, „k původu prostě nějaký té nejistoty že vlastně to pů ta základní“, „ted'ka ten primární problém, kterej já mám nebo to, tak je na té základnější úrovni. Tam je ta nejistota. Takže tu jsme si řešili.“

Působil klidným dojmem, tak jsem se nebála něco říct, plynulo to, jak mělo

„já jsem tam byla úplně otevřená a jak se působil takovým tím klidným dojmem, tak jsem, tak jsem se nebála něco říct a prostě narovinu mu povědět třeba ty pocity a co si myslím a tak, takže jako prostě dobře naváděl“, „na konec to bylo takový vyvážený, jo, že on mě hodně nechal mluvit a pak zase když já jsem třeba chtěla nebo dala m najevo prostě to úplně tak jako vycházelo z té situace, když, když jsem potřebovala nebo cítila, že ted'ka už jako řekla, tak on na to navázal, zrekapituloval, co jsem řekla, takže ta komunikace byla vyloženě taková nenásilná, neskákali jsme si do řeči, to plynulo jakoby tak, jak mělo a zrovna to bylo zvláštní, že ve chvíli, když už jsem si říkala, tak už vlastně by to mohlo stačit, takže zrovna odbyla ta hodina“

Navedl mě k tomu, že jsem si řekla, že tu komunikaci už mám na takový úrovni, podpořil mě, když říkal, že to ze mě taky cítí

„a stalo se Vám to už někdy? Říkám ne, nikdy. Tak vidíte, takže zase prostě může vědět, že zas tak hloupá nejsem, že prostě mě řekl na rovinu, že třeba ty to vnímání a tu úroveň komunikace, že přece jenom už mám na takový úrovni, že to nikdy nenechám spadnout pod tu hranici a tak mě spíš i naváděl na to, že vlastně já nemám důvod se bát až takovýdleh krizových věcí, protože jsem schopná to a to a to“, „že mně ukázal, že já umím tohle nebo to jsem si vlastně řekla i sama, a že to umím tady a tady, tak vlastně on mě navedl k tomu, že jsem si uvědomila, tak vlastně já to umím tady, tak proč bych to neuměla umět i v třídletých příležitostech“, „on mně v tom prostě podpořil, když říkal, že to ze mě taky cítí, že prostě to je vidět, ten jako že tadyty schopnosti fakt mám, tak že jsme s tím pracovali, že prostě dycky to potvrdil, že si to taky myslí, že to tak bude“, „jsem to dokázala třeba ty dobrý věci říct nahlas, že člověk se málokdy umí pochválit nebo uvědomit si a říct nahlas to, co skutečně umí a říct si ty své silný stránky“, „mně taky doporučil, ať si tohle napíšu, všechno, ať si to napíšu, než takhle začnu třeba někam mám někoho nového oslovovat, ať si opravdu vzpomenu a napíšu všechny ty to dobrý, co se mně povedlo a ať si to uvědomím, a to ať si vezmu s sebou“

Hlavně jsem měla pocit, že to dělám správně, že to nemusí být moje chyba

„pak jsme si jako říkali, že často to nemusí být moje chyba. Já můžu odvést perfektní výkon, akorát ten člověk není zvyklý na to na ten způsob jednání, který mám já, takový ten osobní, rázný“, „hlavně jsem měla pocit, že to dělám správně, že třeba mě uklidnil v tom, jak jsem se bála, že třeba ty lidi z toho můžou bejt vyšokovaný nebo proč nejsou tak příjemný hnedka na prvních schůzkách, tak jedna z možností, která je, kterou mně řekl, může to být dost možný, že nejsou na takovýdle jednání zvyklý, a proto mně řekl ať jako třeba ať jim dám čas, že třeba to nem můžu být v šoku nebo nem přímo hnedka na při první jako reakci“, „to může být problém toho člověka na druhý straně, že potřebuje jenom chvíli, aby si to překousnul a zjistil, že i takhle to jde“, „právě i to chování k těm lidem, že třeba tu trpělivost, jo že mně jak mně ozná nebo osvětlil, že ta reakce může být taková a maková a s tím problémem vnitřním těch lidí, takže prostě tu trpělivost, to pochopení pro ty ostatní“

Marie ovšem ke konci byla otevřená možnosti prozkoumávat konkrétní situace a přemýšlet „kde jsem udála chybu“, „objasnit si to a proč a co se tam mohlo stát, a kde mohla být chyba, takže to jsme si tak jako řekli“.

„taky to podpořil, že to je hezký, že to tak jako je správně, no a jako fakt ta zahrádka, to je pro mě úplně stěžejní, opravdu to jak řekl, tak to přesně, on tak vystihnul, že kdyby nic jinýho z té hodiny, tak tohle bylo opravdu, to je velkej přínos, no, zaplevelená zahrádka“

Společně

Jako samostatná linie se v konzultaci objevovalo Mariino vnímání partnerské spolupráce: „společně jsme různými“ – „jsme si to pomohli specifikovat“, „nemám co řešit, nechci zase zdržovat zbytečně tohle“. Marie si povšimla přirozeného načasování průběhu konzultace a jeho vzájemnosti: „na konec to bylo takový vyvážený“ – „to plynulo jakoby tak, jak mělo a zrovna to bylo zvláštní, že ve chvíli, když už jsem si říkala, tak už vlastně by to mohlo stačit, takže zrovna odbyla ta hodina“. Ponořili se do řešení tématu a Marie přivykla situaci. Psychologa posléze ocenila jinak než podle svých původních měřítek, i když o vytvoření atmosféry by se zde, byť v jiném významu než u Květy, dalo hovořit: „já jsem tam byla úplně otevřená a jak působil takovým tím klidným dojmem, tak jsem se nebála něco říct a prostě na rovinu mu povědět třeba ty pocity a co si myslím a tak, takže jako prostě dobře naváděl“.

6.1.1.4 Psycholog o konzultaci s Marií

Poprosil jsem ji, aby přizpůsobila téma omezenému času a postavil jsem svůj přístup na konkrétní zakázku, abych to dodržel

Psychologovo pomýšlení na konzultaci s klientkou se odvíjelo od vlastního vymezení svojí role. Usiloval o to, „abychom uzavřeli za tu hodinu, abychom to uzavřeli tak, aby ona něco z toho měla“ a klientku požádal o přizpůsobení závažnosti tématu jednorázové konzultaci: „řekli jsme si do telefonu, že to bude hodina a poprosil jsem tu paní, aby vlastně tomu přizpůsobila to téma, abychom se vešli, že budeme mít ten tendleten čas, kterej je poměrně omezenej na nějaké řešení nějakých závažných věcí, takže to jsme si takhle řekli“. Současně si vyvodil požadavky na sebe: „postavil jsem vlastně ten přístup nebo tu práci na tu konkrétní nějakou zakázku, hm, a tak nějak jsem se spíš připravoval na to, že to musím udržet abychom uzavřeli za tu hodinu... Abychom nerozprskli se“.

Přišla s pracovní věcí – až agresivní reakcí mužů ve vedoucích pozicích, která ji sundává z její role; téma mužů bylo významné

„ona přišla s věcí jakoby pracovní nebo tak to uvedla, jakože chce mluvit o záležitosti, která se týká její profese, to znamená ta oblast nějaká prodejně manažerská, prostě taková komunikace s lidma ve firmách a s tím, že její reakce na nějakou takovou jako agresivní nebo hodně takovou jako velmi asertivní reakci některých mužů ve vedoucích pozicích, která ji nějak sundá z té její role, kterou chce mít a musí nějak pracně pracně zase zpátky vydobývat nebo si ji nacházet.“

„takže to byla ta zakázka asi, by se dala říct, vlastně, porad'te mi nebo řekněte co, co se s tím dá dělat, jo, když prostě se potkám s nějakým ředitelem a on na mě vyhoukne a mě to prostě, já se leknu a nějak, stane se ze mě sekretářka“

„nakonec se ukázalo, že vlastně tam to téma těch mužů je nějak jako významné, protože to jsou všechno muži a ona je na pozici, která je, nevím jestli úplně přímo na ženu neobvyklá, to asi ne, ale každopádně musí se tam vyrovnávat s tím, že prostě ti muži třeba mají někdy předsudky nebo nějak se na ni dívají a ona si vlastně tu pozici stejně vydobývá“.

Drželi jsme se profesní úrovně, ale mapoval jsem souvislosti zejména s její osobností

„To nějak souvisí samozřejmě s její nějakou její osobností nebo s jejím způsobem reagování, s tím, jaký má vztah k agresivitě, ke konfliktům a k dalším věcem, ale spíš asi jsme se drželi skutečně na té profesní úrovni.“ „Spíš jsem tak mapoval, co vlastně ty souvislosti a přitom právě se ukázalo, že tu práci dělá docela dobře, vypadalo to jako dílčí záležitost v nějaké situaci, když potom povídala, tak právě když tam přišla ta agresivita třeba nebo to téma toho konfliktu, té sebedůvěry, tak jsem to dycky nabídnul“. „Jsme vlastně tu situaci nějak jako prostě zmapovali, jsme tam vlastně různé souvislosti, to znamená fakt, co se děje, jaké emoce tam jsou, co se tam v té chvíli děje, jak to probíhá, taky širší kontext taky potom, samozřejmě třeba organizace“.

Nabídnul jsem téma agresivity, konfliktu, sebedůvěry, kam půjdeme dál, jsem nechával na ní

„když potom povídala, tak právě když tam přišla ta agresivita třeba nebo to téma toho konfliktu, té sebedůvěry, tak jsem to dycky nabídnul a ona na to reagovala tím, že třeba ještě povídala víc nebo jsem ještě se doptával právě k tomu, jak to má třeba jinde, jestli to je téma, které jako je nějak pro ni nějak důležité a spíš jsem si ověřoval, když mě něco takového napadlo, jestli, jestli jí to něco říká, a podle toho, jak reagovala na to, jako jestli mi řekla že jo nebo ne nebo jestli si toho všimla nebo jestli si toho vůbec nevšimla, tak jsem z toho potom vybíral, kam pudem dál. Většinou to bylo tak, že ona se jako toho chytla, řekla, jo, to máte pravdu, tohle to jako prostě se mi děje někdy nebo s agresivitou to mám tak a tak konflikty nemám ráda třeba nebo něco jsem tam potom taky hovořil o nějakých rolích, tak to pak to pominula, takže, spíš, z toho, co si vybírala jsem tak jako postupoval nechával jsem ji tak jako ty výhybky na ni, jako kam pudem“.

Poslouchal jsem a pojmenovával, co se tam dělo a emoce, shrnoval jsem

„Poslouchal jsem, a fakt, to co jsem se snažil jsem fakt se snažil pojmenovávat nějak obecně to, co se tam dělo. To znamená, jaké emoce, potom vlastně tam tu situaci, kterou popisovala, tak jsem tam vnímal nějakou agresivitu, tak jsem to pojmenoval a vlastně to nám pomohlo jít dál vlastně a zároveň, zároveň možná taky kromě toho shrnování, tak jsem se snažil možná pojmenovat ty souvislosti nebo nějaký ten celek“. „Přemýšlím, co ještě, v podstatě bych to asi shrnul jako nějaké pojmenovávání toho, co tam prostě zaznělo, a vytahování nějakých důležitějších věcí.“

Hledali jsme souvislosti a možné vysvětlení, proč to tak je a že se s tím může něco dělat

„to, co jsme dělali, že jsme pro to hledali možné souvislosti, možné vysvětlení, proč to tak je, co vlastně zatím může být, takže jsme došli asi ke třem možným vlastně tématům, které by k tomu mohly být, kolem kterých jsme tak jako si něco řekli nebo prostě něco jsem nabídl, ona nějak doplnila a s tím, že vlastně vždycky jsme skončili u toho, že pokud by to s tím chtěla něco dělat, tak může, že s tímhle tématem se dá dělat tohle, jo já nevím, například pokud chci zvládnout konflikt, tak se musím třeba něco naučit, nějak asertivitu nebo já nevím, prostě“

Předefinovali jsme problém a jeho příčiny ze selhání k tomu, že si buduje pozici, že lidé nemusí být přístupní jejímu stylu

„Takže jsme vlastně nakonec taky přeformulovali její roli nebo, jak to říct, že si ona si vlastně předefinovala ten problém jakoby z nějakého selhání k tomu, že vlastně si buduje pozici.“ „Vlastně trošku jsme předefinovali nebo pře přehodnotili vlastně možné příčiny toho, proč to tak dopadá, že to nemusí být její jako chyba, nebo její selhání, ale prostě to že někdo jako taky občas je třeba nepřístupný tomu stylu, že někdo ho třeba taky nemusí chtít přijmout. A že to jako není její chyba, že jo, takže vlastně jsme taky jako nebo, tohle jsme nabíd a vlastně ona taky nějak rozvíjela tohle hodnocení nebo posuzování výsledku. Nebo taky možná tu atribuci tomu, toho, proč se to děje vlastně, no.“

Snažil jsem se nacházet věci, které dělá dobře

„na druhou stranu teda ještě skutečně jsem vnímal nákou nejistotu, takže, přidal jsem k tomu, když mluvila o tom, co jí jde, tak, tak jsme hledali nebo snažil jsem se nacházet věci, které dělá dobře a ukázalo se, že skutečně jako si jich je vědoma, ale že ještě možná by pomohlo třeba je nějak upevnit“, „nějak jsem se snažil pojmenovávat jako silné a slabé stránky, které kolem toho má, vycházelo mi z toho postě, že těch silných stránek tam je víc, že převažují“

Aktivita, energie a iniciativa klientky usnadňovaly práci

„Další věc, která tam patří, jako náka aktivita té paní, energie, kterou do toho vkládá. Ta práce byla taková skutečně jenom takové doprovázení ve smyslu podporování aktivity, občas jako nějaký vstup. Aktivita, samostatnost, iniciativa, z její strany byla něco, co samozřejmě tu práci usnadňovalo nebo to dávalo dynamiku. Nebyla to práce s mlčením, nebylo to složité vytahování toho, s čím vlastně je problém“, „takže vlastně skutečně ona jako docela si ty věci tak jako říkala, byla aktivní, hledala si v tom“.

„ona byla hodně iniciativní, komunikativní, myslím že se podařilo se tak jako naladit na nákou jako vlnu, že vlastně teda, mám ten dojem“

Potkali jsme se ve stejném tempu

„Zdalo se mi, že asi jsme víceméně nějak potkali nebo to, co jsem jí řekl, tak jako sedělo“, „myslím, že se podařilo se naladit na nákou vlnu, že vlastně teda, mám dojem ... že jsme si rozuměli“. Psycholog měl pocit poměrně harmonického setkání, který se vázal především na způsob rozvíjení práce s tématem: „ono to je příjemné, když jako ta práce jde, když ten člověk reaguje nějakým způsobem, já mu něco nabídnou a on třeba na to nějak zareaguje a nějak se to rozvíjí, tak to je dobrá práce“. „Takže příjemný zážitek asi z té konzultace jako takové, že fakt jsem dojem, že to tak jako nějak plynulo, že přestože se nedalo udělat něco jako takového ohromného, tak ... že jsme asi fakt šli podobným tempem, stejným směrem, doufám, takže z toho jsem měl tak jako docela docela dobrou pocit“.

Partnerský rozhovor posunutý k podřízenosti, hranice si umí ohlídat

„přišla přesně úplně, což si říkám, když řekne, že přijde ve tři, já nevím, jestli ona fakt přišla tři, tři nula, třicet sekund asi zhruba“, „to je asi další věc, vlastně ten příchod, odchod, že přestože působila hodně sympaticky a tak jako vstřícně, tak jsem měl dojem, že své hranice si umí docela nějak ohlídat. Jo takže jsem měl takový dojem skutečně jako partnerského rozhovoru, jo, takového, jako posunutý víc k takové té podřízenosti nebo v tom smyslu poradte mi, ale nepřesáhlo to nákou, nepřesáhlo ty hranice, které tak jako jsou obvyklé. Jo, takže mi to nějak nepřekáželo nebo neměl nějaký dojem, že s tím musím něco dělat nebo věnovat tomu energii moc někam pryč“. Psycholog se soustředil na dohodu o zakázce: „Takže jsme se dohodli, že kolem téhle že téhle otázky se budem věnovat.“

Snažila se vyjít vstříc, zavděčit se, styl spíš zahlazovací, možná jí to někdy překáží

„co jsem taky vnímal, tak skutečně jakoby ten neverbální projev, jo, tu její vstřícnost takovou, tu kultivovanost, která byla taková hodně jako, jak to ještě nazvat, na to je nějaký správný termín, jo, já ho teď nemám v hlavě, zkrátka kdybych to řekl jako, tak jako obvykle, tak že se jakoby se snažila vyjít vstříc, snažila se zavděčit, taková jako hodně, sub, ne, teď mě to slovíčko nenapadne, takže i tohleto vlastně nějak, jsem nepojmenoval přímo, ale vlastně spíš jsem se ptal i jestli třeba skutečně toto má tak, že k těm konfliktům přichází tak, že se snaží jako třeba nějak zjemnit, urovnat, zahla, jo, myslím, že má takový styl skutečně jako zahlazovací“

„ty vztahy mezi lidma prostě spíš jako spíš jako urovnávat, ty spory tak jako taky, jo, možná za cenu toho, že, že teda občas že i někde jako ustoupí třeba, i když to je taková jako moje hypotéza, nedostali jsme se k tomu moc, zdálo se že z těch situací to je někdy tak, že jí to překáží, že to je víc než by třeba chtěla, jo“

„Jasně, tak, mám dojem, že se tak jako ptala, jestli, docela to bylo vidět na té neverbalitě, že skutečně seděla tak jako hodně jako dávala najevo prostě zájem, a tak, docela se taky tak jako, řekl bych, že aktivně naslouchala, takové ty věci, jako v té knížce to je, prostě takhle prostě takhle to bylo znát, hodně výrazně třeba přikyvovala, dávala mi najevo, že mě slyší, jo tydlety věci prostě všechny tam byly slyšet“

Působila na mě sympaticky, bylo to docela výrazné

„Přemýšlím, vzpomínám na to ... zněla sympaticky“, „trošičku to odpovídalo, když to tak jako zpátky spojuju, tak ta paní na mě působila sympaticky“, „to bylo takové docela výrazné, jako taková ta sympatie“, „kultivovaná, taková sympatická, vstřícná“, „vzhledem k tomu, jak potom mluvila o svojí práci, žejo, a o tom, jak jí pojímá, tak mi to dávalo smysl, že prostě to je nějak její styl komunikace, jak dává najevo zájem o lidi“

Sympatie je zajímavý zdroj informací, ale za hodinu se s tím nedá moc udělat

„S tím když ten klient je sympatickej nebo nesympatickej, tak ono za tu hodinu se s tím nedá moc udělat, ale jinak pro mě je to taky docela zajímavý zdroj informací, protože třeba určitý typ lidí je mi sympatickej, že jo, takže přestože jsem to tak jako spíš jen registroval, jak na mě ta paní působí, tak bychom se k tomu dostali v případě, že bychom třeba pracovali nějak déleodběji. Třeba i to, jakým způsobem třeba to má s těma konfliktama, tak možná bylo taky právě ta informace, možná zase nad tím jak na mě působila právě tou, tím, čím mi byla sympatická, jo“. Psycholog tak srovnával své prožitky a sebepoznání se svými dřívějšími sociálními zkušenostmi: „že mi byla sympatická, tak vnímám spíš jako svou náskou protipřenosovou reakci na ni“, „jak znám já jiné lidi, kteří na mě působí podobně, jaký ti lidi mají vztah, jaký mají třeba vztah ke konfliktům, k sebehodnocení, jo, a jestli prostě jí to můžu nabídnout. Nedostali jsme se k tomu úplně, protože to bylo málo času, ale pravděpodobně by to asi hrálo roli, protože to bylo takové docela výrazné, jako taková ta sympatie.“

„kdybych řekl něco, s čím ona by nesouhlasila, tak by mě zajímalo, jak bych se to dozvěděl“, „pro mě je otázka, jak ona to dělá, když s někým nesouhlasí“, „tu hodinu to snad ani není tak potřeba všechno projít ... ve mně vzbudilo prostě zvědavost, jak by to asi vypadalo, jo nebo jak ona to dělá, ale skutečně ten prostor prostě nebyl, jako za tu hodinu jsme to prostě se k tomu nedostali.“

Bylo to podobný krizový intervenci, ale je to člověk, který funguje dobře, jen potřebuje něco vylepšit a ujistit se, nebyly krkolomné zvraty

„vzhledem k tomu, že já pracuju jako hodně poměrně dost s lidma jako s krizovou intervencí, tak si myslím že to bylo hodně podobný, právě proto že ta práce je taky vlastně jako časově ohraničená, že se řeší nějak jako vlastně jakoby když jedna většinou konkrétně ohraničená věc, zároveň tadyto fakt bylo takové jako že když člověk, kterej poměrně funguje jako dobře, asi bych to tak odhad, potřebuje nákou věc jako zlepšit, tak to většinou nejsou nějaké jako, pak takové krkolomné zvraty jo, že to je spíš tak jakože potřebuju něco co dělám docela dobře ještě vylepšit, nebo se ujistit, tak to jsou takové jako jako když si člověk já nevím co, do bytu koupí nákou kytku ještě, tak to má pěknější než to bylo, jako jo, takže spíš takovej dojem z toho mám“

Utvrdilo mě to v tom, že lidi v sobě většinou mají potenciál, i když něco řeší

„možná zase takové utvrzení o tom, že lidi jsou docela jako, i když něco řeší, tak ještě většinou mají v zásobě náký svůj potenciál, který jim jako tu situaci docela jsou schopni třeba zvládnout nebo aspoň tady, ona je fakt, že ta paní taky vybrala, si myslím tak docela, to je taky známka náké jako asi její nákého jejího potenciálu, že vybrala téma, prostě takové, které tak fakt odpovídá tomu, té hodině, jo že si myslím, že vybrala tak přiměřeně nebo nebo rozsáhlé téma, kterému sme nějak byli schopni se věnovat, takže i tohleto vlastně znamenalo, že jsme se nedostávali do nákejš jako, jak to říct, ne že by to, do nákých překvapivých zvratů, takhle asi, jo, tak to je můj dojem z toho“

6.1.2 Porozumění jednotlivým pohledům na poradenskou konzultaci s astrologem

6.1.2.1 Eliška o konzultaci s astrologem

Byla jsem ovlivněná tím, co jsem zažila s tebou, ale myslela jsem, že to bude erudovanější

„Já jsem byla ovlivněná tím, teď už vím, naposledy vlastně něco podobnýho jsem zažila jako s Tebou, jo a já jsem si (v podstatě) myslela, že to bude jakoby jako detailnější, erudovanější, nebo náký takový jako osvícenější nebo tak, jo, že přece tenkrát byla jen taková prostě jako hurá akce na zábavu nebo vodreagování a tak, takže vlastně jsem myslela, v podstatě ten vzor byl něco, co jsme naposledy jako měly my“

„já jsem právě furt porovnávala s tím, cos mně řekla tenkrát pradávně Ty, že Tys mluvila vo tý důležitosti ascendentu a že vlastně ten Rak, jako že to je vlastně ten projev, chování a to, tak to von prostě říkal, no tak to je pravda, že máte Raka v ascendentu jo, ale prostě ... ascendent v Raku takže, jako to už pak to tak dál jako neběželo, no říkám no takhle postupně se to takový zvláštní“

„vlastněs řekla jako že i se to vlastně všechno jakoby mění, jo že prostě ten potenciál je největší, že jako ten člověk se během života mění, jo tohleto bylo prostě, to von tím totiž taky začal, to bylo taky dobrý, mi to vlastně připomnělo“

Já jsem myslela, že mu to bude jasnější než mně

„von vlastně mluvil jakoby hodně všeobecně a potom jak jsem vlastně začla já mluvit už vo sobě víc, tak pak to jakoby začal vztahovat, říkal no jo vlastně, to je pravda, dyť tady máte zrovna tohle“, „on to teda, že to co jsem mu říkala, že von to chápe, na základě toho, když se podívá na ten horoskop“, „a pak jsem říkala, že vlastně já v té práci jsem taková jako největší takovej buřič a rapl, a že furt každýho honím,

kontroluju furt co jako maj dělat dopředu, tak von říkal, jakože to odpovídá, jo to je taková ta aktivita, aktivnost“

„nepřišlo mně, že by to měl takový jako prokoumaný nebo že nebo prostě že i začal k tomu takovej ten všeobecněj úvod vo těch Vodnářích, že jo že to třeba taky moh si říct jako, sice tohle je všeobecný, ale Vy máte specifický tohle a tohle, jo nebo tady se to u Vás vodlišuje nebo že i hned že hnedko se mě třeba sám nezeptal a Vy jako hodně plánujete nebo Vy jste taková hodně pinktlích, že to, že mu to samýmu netrklo, jo, že prostě když jsem až teprve začala mluvit vo těch věcech, že říkal, no jo, dyť tady je prostě v Panně tohle a tohle“

„já jsem myslela, že mu to bude jasnější než mně“

Ze začátku mluvil hrozně všeobecně

„von třeba řekl jako tak všeobecně a pak říkal, no tady v osmým domě máte těch planet hodně, takže je to proto a proto a, jo nebo prostě tady v druhým domě tadleta Saturn nebo no, takže takhle to proběhlo“, „Von totiž jakoby začal mluvit ze začátku hrozně všeobecně von mně v podstatě řek to, co jako já se dočtu vo Vodnářích všude“, „von třeba řekl jako tak všeobecně a pak říkal, no tady v osmým domě máte těch planet hodně, takže je to proto a proto“

Šel přímo k jádru konkrétního stavu

„von přímo šel k jádru jakoby toho konkrétního stavu nebo toho tý reality dneška, jo než aby to zastínil nějakým osobnostním prostě jako vývojem“

„on v podstatě začal jakoby, (jak je) postavení planet při momentu mýho narození a potom se to proklíklo okamžitě do současnosti prostě ukázal, jak se ty planety samozřejmě posunuly a tak dále, no“

„vlastněs řekla jako že i se to vlastně všechno jakoby mění, jo že prostě ten potenciál je největší, že jako ten člověk se během života mění, jo tohleto bylo prostě, to von tím totiž taky začal, to bylo taky dobrý, mi to vlastně připomnělo“

„když von přepnul vlastně jakoby na tu současnost teďko jo, u který vlastně už jsme potom zůstali, von vlastně to moje naro tu dobu narození tam měl jen velmi krátce, jo, to byl jen takovej ten úvod a potom to přepnul na to současný“

Šoknul mě v předpovědi dalších dvou let

„von mě nejvíc teda šoknul v tom, v tý předpovědi těch dalších dvou let, což já jako ale vnitřně jakoby vím, jo, já to prostě jako cejtím, že jednak i objektivně se to bude muset vyřešit, i jednak to vím, že ten proces už jako začal, jo takovýho toho nahlížení úplně jinak na současnost i na minulost, no“

„Já jsem si ani jako, říkám, já jsem si ani neodvážila pomyslet na to, že von by tam by mně moh říkat, co se mně stane za dva roky nebo za rok, jo já jsem si fakt myslela, že mně řekne, no tak jste úzkostlivá, proto a proto a proto, jste energická, jste prostě přátelská kvůli tomuhle a tomuhle a tomudle“

Překvapilo mě, že se vyptával a odhlídnul od horoskopu

„mě třeba překvapilo, že on i se mě ptal, jo, že prostě on kladl dotazy, nejen že by prostě viděl vobrazec a teď by chrtil, co tam vidí“, „bylo strašně zajímavý, že von se mě třeba ptal, to bylo teda úplně totální

zajímavost, se mě třeba zeptal jako jestli mám děti a jestli jsem vdaná, von třeba že okamžitě z toho horoskopu nepoznal, že třeba ještě vůbec“

„von se vyptával jakoby už vodhlídnul vod toho horoskopu a vyptával se jakoby ohledně mého dětství, jo prostě jako situace v rodině, vzory jako mužský, vůbec jak jsem prostě strávila dětství ... von se zeptal, jo, tak jakej je Váš teda otec, jo, takže to bylo pak, a pak to vlastně přešlo v jakoby jako takovou poradnu“

Začal mi vyloženě radit, co mám dělat

„k tomu jsme došli vlastně takhle k té práci a von mně začal vyloženě radit, co mám dělat. ... No jo, dyť to dělejte, to má (budoucnost), to je na tom to dobrý, tady vidím tu Venuši, jo prostě tady to umění, tady máte tu službu prostě. To je pro Vás to vono, bych to tak viděl, tam je ta budoucnost, jo. ... to mi nepřišlo nepatřičný, to bylo dobrý právě, to bylo docela dobrý, akorát jako fakt ... úplně bez mého, no, no, no. Já jsem si ani jako, říkám, já jsem si ani neodvážila pomyslet na to, že von by tam by mně moh říkat, co se mně stane za dva roky nebo za rok“

Trošku mě to naštvalo, ale jak to kategoricky řekl, tak já to беру jako autoritu

„já jsem se ho ptala, jako jestli se to dá no i v tom, že třeba se s tím jako smíříš, no, on prostě řek, no to je tak, jo, to máte prostě tak jako daný, tak to prostě to musíte nějak přijmout ... tak trošku mě to naštvalo, že jo ... ale jako jak von to tak prostě kategoricky řek, tak já to беру prostě taky, že jo, nějakou autoritu takovou“

„já jsem se ho ptala, jestli se to teda může nějak změnit, vyvíjet dál ... ten můj konkrétní pocit, celoživotní, jo, jestli třeba vymizí do do mejch do mého věku padesáti let, jo ... Tak von říkal jako že ne, ale že to tam tak je a že se to bude prostě třískat s takovým tím zase tím vodnářským“

Myslela jsem si, že mi řekne něco, co mě uklidní, a ptala jsem se ho s prosíkem jako guru, asi mě litoval

„Jako myslela jsem si, že ty dotazy, na který se zeptám, že mi řekne něco, co mně třeba jako uklidní nebo potvrdí anebo takhle. Že von mi to jakoby osvětlí, jakože řekne jako proč to tak je, že to tak jako jinak nemůže bejt, což teda jako ke konci se vyplnilo asi tak na půlku, jo, ale to v podstatě asi nebylo ani jako v jeho silách, si myslím.“, „potom i třeba jakoby objasnil já teď jako nevím úplně přesně, třeba která planeta, jo, ale třeba mi řekl, proč v posledním roce jakoby si uvědomuju nebo řeším to, co řeším“

„spíš jsem si to jako uvědomila, že to co se děje, jako že to je třeba správně, jo, že to je jako, že ty pocity, co mám, že vlastně ten horoskop tam k tomu směřuje jo, nebo prostě ten konkrétní planetární stav. No, ale potom třeba já jsem se už potom konkrétně ptala na ty záležitosti, co mě vlastně provázej celý život, tak von řekl, no jo, dyť Vy tam máte prostě“

„já jsem se totiž zeptala, já jsem říkala a jako a myslíte si, že když se takhle podíváte na ten horoskop, že vlastně jsem zakotvila tam, kde jsem měla? Von říkal jako jo, jo, v podstatě jo“, „říkal jako, jo tak to je adekvátní, jo tam prostě Vás vidím docela dobře“, „já jsem se ho i jako potom ptala, jo i t jako takovýho guru, protože vo tom partnerství tam bylo strašně málo, tak já jsem se stejně jako odvážila ho zeptat ... to jsem se ho jako tak jako takovým jako prosíkem ptala, spíš aby mně to jako schválil a von jako, nevím, jestli úplně se díval na ten jako zvěrokruh nebo jestli to bylo rovna z toho momentu jako že mě litoval nebo že nebo že mně“

„jako chtěl nějak jakoby lidsky pomoci tak von mně to jakoby jako, tak řek ale ale jo, ale jo, no, v podstatě jo“, „von mně to jakoby potvrdil nebo to jakoby schválil“

„s nějakýma takovejma úzkostlivejma myšlenkama si myslíš, že von třeba řekne, dyť je to normální, jo nebo prostě to je tak dobře, že to že se to děje, jo“, „říkám, tak jsem potom vůbec dobře, tam, kde jsem jako přistála, a von říkal, ale jo, v podstatě jo, no“, „já jsem byla třeba ráda, že mně potvrdil, dobrý, tak zmatky budete mít ještě dva roky, to je správný“

Já jsem si myslela, že to je negativní rys, a on mi nabídl pěkný nový pohled

„A v tomhle to von mně podstatě jako pomoh, docela, protože já jsem si myslela, že to je vlastně takovej negativní rys a von mi řek, že to je v podstatě jako taková ta vodnářská zvědavost, jo, že to není v tom, že nejsem schopná vydržet něco dlouho dělat, ale že je to v tom, že jsem zvědavá a že musím furt neustále jakoby pronikat do dalších do dalších voblastí, tak to se mi jako vlastně mně nabídl takovej pěkný nový pohled no ... Prže já jsem to brala jako strašnou negaci, a že prostě jsem úplně labilní v práci nebo že prostě všeho se nabažím a že to je strašně špatně a von říkal jako že ne, že jsem takovej typ, kterej to potřebuje, kterej si potřebuje vyzkoušet hodně oblastí, jako ty poznat, jo, tam třeba i něco inovovat, a potom prostě jet dál, takže to mi docela, to mě docela tak jako hezky naladilo. To to mně přišlo takový pěkný“, není to zkrátka „přelétavost“.

„ale tohleto první, to von v podstatě tak jako hezky rozptýlil“

Celý to bylo hezký setkání se zajímavým člověkem, myslím, že i pro něj

Bylo to spontánní všechno, přirozený

„né že by to bylo nějak systematicky. To prostě řek ty první visibilní věci a pak třeba až v polovině mi řek jakože je to ještě rozdělený prostě na jakoby dvě polokoule nebo co tam znamenaj“, „když se na to podíval, tak co ho hnedko upoutalo. Dobrý, tak tady máte prostě už pět domů, tak tam není ani jedna planeta, ale toho se nebojte“, „prostě řek ty první visibilní věci“, „Spíš jsem měla pocit takovej spíš jako živelný, jo, to nebylo nic řízenýho“

„myslím, že to bylo takový spontánní všechno ... jako já si nemyslím, že von tam by prostě přišel a řek, tak já mám takovou úlohu, že prostě jí to všechno jako popíšu, že ji musím vyzpovídat a pak to zaklapnem a pudem, no velmi takový spontánní přirozený, takový jako free, no. Tak takhle, no, myslím, že von taky to nebral nějak jako, asi nějakou rutinu má, že se tomu věnuje nebo že prostě má ty hodiny, konzultace, ale jinak, jako necejtila, že bych byla nákej prostě syžet“

„potom ještě když jsme se domlouvali v mobilu, jo, jak se sejdeme a to, tak von už předtím na mě zapůsobil takovým mírně jako chaotickým dojmem a teď teď v tom mobilu von jako zase všechno to chtěl jako hrozně mít pojištěný, tak se mě ptal prostě, jak Vás poznám, jak vypadám, jo, tak já jsem říkala prostě vysoká, blondatý vlasy a von takový, no, já mám šedivý vlasy a neřek nic víc a já jsem si říkala, dyť každý chlápek má šedivý vlasy, že jo, ale von už neřek, že má dlouhý šedivý vlasy, že jo, tak to (jako) bylo zas něco jinýho jsem se tak jako zasmála, že von prostě dokázal ze sebe vy vyplodit jen to, že má šedivý vlasy teda, tak to byla taky sranda“, „tak máš nějakou, já nevím, jestli moc jako nevodbíháme vod tématu, tak to mě jako musíš směřovat, no“

Měl mě potom zaškatulkovanou jako někoho speciálního, vzdělaného, s kým se dobře pobaví

„Myslím si, že von už potom mě měl tak jako zaškatulkovanou prostě, no tak to je spešl, to je vzdělanej člověk, to je prostě jako tady mám někoho jako s kým se dobře pobavím, jo“, „mě spíš bral z takovýho toho, já nevím možná takovýho duchovně intelektuálního hlediska“

Nebral to jako nějakou rutinu, necejtila jsem se jako nákej syžet

„Nebral to jako nějakou rutinu, necejtila jsem se jako nákej syžet“, „myslím, že to bylo takový spontánní všechno ... jako já si nemyslím, že von tam by prostě přišel a řek, tak já mám takovou úlohu, že prostě jí to všechno jako popíšu, že ji musím vyzpovídat a pak to zaklapnem a pudem, no velmi takový spontánní přirozený, takový jako free, no. Tak takhle, no, myslím, že von taky to nebral nějak jako, asi nákou rutinu má, že se tomu věnuje nebo že prostě má ty hodiny, konzultace, ale jinak, jako necejtila, že bych byla nákej prostě syžet“

Myslím, že měl svoji rutinu – úvodní vizi

„tak dobrý, tak Martina nám tady nakázala jednu votázku musíme probrat, jo, to von to ani tak myslím jako nebral, von to prostě nákou jakoby měl jakoby nákou svoji rutinu, tadyto napasoval že jo potom, co jsem se ho já ptala, jak jako vo mně začal něco zjišťovat zajímavýho“

„V podstatě jak kdyby prostě měl nákou jako úvodní vizi a začal vysvětlovat v podstatě jako význam jednotlivých planet a trošku ty domy“

Von totiž sám říkal, že ten náš pohovor bude trvat hodinu a půl, ne dýl

„a von totiž sám říkal jako že ten náš pohovor bude trvat hodinu a půl, ne dýl, protože pak už vlastně jakoby to, co von z toho horoskopu vyčte, by už jen vopakoval pak už je to prostě jen samo se to jako (Jo, vyčerpá jako, hm) vyčerpá, no, tak jako vyčpí“

Nebyla to zaujatost, předpojatost

Že se člověk vedle něj necejtil jak prostě observer, bylo to uvolněně, příjemně

„to bylo takový docela dobrý, že to nebylo nic, že bych cejtila, že mě, že na mě vejrá, že prostě jako kontroluje nákej každej centimetr, že mě spíš bral z takovýho toho, já nevím možná takovýho duchovně intelektuálního hlediska nebo něco, že tam nebyla hnedko náká taková jako zaujatost, předpojatost, nebo že by prostě zas až moc jako na mně visel a teď ze mě prostě chtěl všechny náký symptomy jako vycucat nebo něco, to bylo jako docela dobrý, že se člověk necejtil vedle něj jako v nákým takovým kazajce nebo v náký prostě jako observer, jo to vůbec, no to bylo takový, tak jako uvolněně, příjemně“

Začátek byl takovej trochu rozpačítej

„vlastně ten začátek byla takovej trošinku rozpačítej, no“

Najednou začal mluvit o sobě, takže to bylo takový vzájemný, hrozně dobrý ... von se toho hnedko jako chytnul ... nojo, to jo mám ledviny

„a potom došlo na to, že já jsem třeba i se ho zeptala, jako jestli není lepší žít třeba na vlastní noze, že vlastně člověk není tak vztáhnutej do toho kolektivu jako vůbec v tý instituci, a tak dále, tak vo tom jsme se začli bavit, von zase přidal takový to svý ze života, že von třeba na tý vlastní noze je a že jako jak je to zas vobtěžný, člověk musí fakt dělat všechno, že ho něco třeba nebaví a to ... von z toho jako přešel už na takový to, no tak Vy byste se uživila třeba na tý volný noze, a co děláte, pak jsme se začli bavit i vo tom, že, o psaní článků, jo, zas von říkal, no tak Vy si myslíte, že se psaním užíváte, jo, to se neužíváte, pak jsme

dokonce úplně i zabředli i do toho, že já jsem říkala, že třeba ta ten proces tvorby toho textu je pro mě hrozně bolestnej, že všechno strašně jako dlouho omýlám a všechno si ověřuju, a nad vším strašně přemýšlím, že mě to hrozně jako ubíjí a to a teď von najednou začal úplně mluvit vo sobě, to byla prostě taková jako, von říkal, no já to mám taky, to si myslíte, jo prostě, já to píšu všechno hrozně dlouho, že jo, pak stejně, ale jakej to má smysl, jo vemte si jakej to má smysl, stejně musíte to zredigovat, stejně to celý zase vyškrtáte, jo prostě, najednou už von tam dal najednou jakoby, že nebyl z toho pohledu jako tak já Ti teď něco poradím, ale že to bylo takový vzájemný, tak já si taky jako postěžuju, nebo nejseš v tom sama, jo nebo prostě todlecto (to byla) taková jako najednou úplně změna atmosféry, jo, bylo hrozně dobrý, a já jsem pak říkala, že s tím psaním radši přestanu, von takový, ne, to nesmíte přestat, to Vám zakrní mozek“

„jsme probírali, jak on si muzikoterapeuticky léčil ledviny. Jak se vyléčil, že si při reopráky si přiložil na ledviny, se vyléčil“

„(Pak) jsme se samozřejmě zakecali vo tom sboru, protože jeho syn tady chodil k paní Drábkové a jeli do T, zničila mu hlas, bla bla bla, co teď dělá nedělá, jo“, „von říkal jakože dobrý, tak já mám tady výbornýho kamaráda ten mně to, tajletoho výbornýho, ten Vás naučí autogenní trénink perfektní a tak dále, takže vlastně von jakoby taky se jako že mi chtěl pomoci nebo to prostě asi mu taky nebylo jakoby zatěžko se otevřít, jo“, „von se toho hnedko jako chytnul von takový a jak, máte ekzém já mám taky ... von říkal máte ekzém, já jsem říkala, no ekzém a pak mě strašně bolí žaludek a von, no jo, to já mám ledviny“

Chtěl mi nějak lidsky pomoci

„jsem cejtla že, já nevím, mně to přišlo fakt jako kdyby se mi snažil jako pomoci, jo, nevím, jak to mám říct, no to bylo takový že ten rok nula devět bude takovej hodně nepříjemnej, takovej hodně intenzivní, dokonce že můžou přicházet i nějaký deprese, což mě teda úplně jako vyděsilo, prže von to řek tak jako vážně a soustrastně, jo ... takže to byla prostě taková starostlivost v tom zase najednou jako to bylo hezký, no“

„taková jako snaha mně tak jako pomoci, no, poradit, pomoci“, „nevím, jestli úplně se díval na ten jako zvěrokruh nebo jestli to bylo rovna z toho momentu jako že mě litoval nebo že nebo že mně jako chtěl nějak jakoby lidsky pomoci tak von mně to jakoby jako, tak řek ale jo“

Říkala jsem mu, že jsem taková všelijaká, takže mi dal čaj

„tam bylo samozřejmě to, že já jsem mu říkala, že teda nejsem úplně jako zdravá, že jsem taková jako všelijaká, takže mi dal jako čaj, tam byla taková proluka chvíli, (tak) já jsem se (trochu) jako rozkoukala po té místnosti, která jako nebyla nějak jako pěkná“

Nerada mluvím o sobě, ale tady jsem byla schopná říct i věci, který by v upjatější atmosféře neproběhly

„von říkal, no ale tady Vy prostě Vy řešíte nějaký velmi důležitý vztahový záležitosti, že jo, což byla teda jako v tu dobu pravda, normálně jako jo a mě to teda jako překvapilo, jenže já jsem jako prostě nějak vo tom nemohla vůbec jako mluvit, já jsem prostě řekla jo, to máte pravdu a (potom) to skončilo“, „vo tom partnerství tam bylo strašně málo, tak já jsem se stejně jako odvážila ho zeptat prostě ohledně těch takovejch těch důležitějch rozhodnutí“, „já ani nevím prostě jako s čím pudu potom k tomu psychologovi, jo, protože jako (já) mám z toho hrůzu, jako já třeba nerada mluvím vo sobě, jo, mně to prostě jako se musím nějak do toho nutit, jo, nebo mně to nedělá dobře. Tak mně to potom prostě jako došlo, že jsem si

říkala týjo to je ňáká jáma lvová, jo nebo prostě já vstupuju na ňákou takovou strašnou teru, ňáká tera prostě ohnivá, takže spíš tohleto, no“

„von potom se mě ptal jako, ale chtěla byste mít děti, že jo, možná taky jako tak nějak jsem to vyautovala nějak trošku“, „se mně uvolněnějc jakoby myslelo, že jsem byla jako schopná říct prostě i věci, který jakoby by vůbec jako třeba v ňáký upjatější atmosféře vůbec jako neproběhly, a i že jsem cejtla že, já nevím, mně to přišlo fakt jako kdyby se mi snažil jako pomoci, jo, nevím, jak to mám říct, no to bylo takový taková jako snaha mně tak jako pomoci, no, poradit“, „jestli mi s tím pomoh, jo hm, hm ... hm no prostě úplně nově informativně ... moc ne jako z hlediska informace moc ne, jenom prostě že jsem byla jako překvapená nebo docela ráda, že jsem mu to jako byla schopná říct, jo, že třeba kdyby to byl jinej, ňákej astrolog, nebo kdybychom si nějak nepadli do voka, tak asi asi bych to říkala úplně, jestli bych to vůbec řekla, tak by to bylo v takový takový prapodivný asi trošku atmosféře, že by mně to nešlo jakoby tak jakože že se mi potom ulevilo, jako vyložené“

Jedna konzultace je možná málo, člověk si teprve hledá vztah s astrologem, než aby vnímal obsahově; vím, že tam musím jít třeba třikrát

„možná ta jedna konzultace je málo, že, vlastně to mně pak došlo, že vlastně teprv člověk jakoby hledá vztah s tím astrologem, než (aby) by vnímal úplně vobsahově, co mu říká, jo aspoň u mě, no“, „proto i když von říkal, no tak pak přijďte eště jako kdykoliv prostě jsem otevřenej pro další konzultaci, jsem říkala, a jo, to by vlastně teprv bylo důležitý, abych já se vůbec dozvěděla, co mně jako bude říkat, takže to by bylo fakt jako dobrý, no“, „přínos to mělo to, že, vím, že tam třeba musím jít eště asi třikrát“, „já jsem mu prostě řekla, prostě fakt jak vo mým otci jsem musela mluvit“

Asi bych nechtěla chodit pravidelně k astrologovi

„ale nevím jako jestli asi bych nechtěla chodit pravidelně k astrologovi. Radši ne, radši ne, na to člověk musí jako spekuluje, a jako moc kombinuje, jako já jsem byla třeba ráda, že mně potvrdil, dobrý, tak zmatky budete mít eště dva roky, to je správný, ale jako nic konkrétnějšího, teda“

Úplně mě nespasil; v podstatě z jeho strany ten výkon moh bejt taky třeba lepší

„jiná věc je ta, ted' mě napadlo, já nevím, do jaký míry von se jakoby připravoval na mě, jo, on si třeba nemusel připravovat vůbec nic, jo takže v podstatě z jeho strany ten výkon moh bejt taky třeba lepší, že jo trošku ... nepřišlo mně, že by to měl takový jako prokoumaný nebo že nebo prostě že i začal k tomu takovej ten všeobecněj úvod vo těch Vodnářích, že jo že to třeba taky moh si říct jako, sice tohle je všeobecný, ale Vy máte specifický tohle a tohle, jo nebo tady se to u Vás vodlišuje nebo že i hned že hnedko se mě třeba sám nezeptal a Vy Vy jako hodně plánujete nebo Vy jste taková hodně pinktlich, že to, že mu to samýmu netrklo, jo, že prostě když jsem až teprve začala mluvit vo těch věcech, že říkal, no jo, dyť tady je prostě v Panně tohle a tohle“

„v podstatě asi nebylo ani jako v jeho silách, si myslím, no takže, tak“, „Ted'ko cejtím jako že, jako úplně mě nespasil, jo, to vůbec, no, to je prostě, ale spíš je to tadytím, že člověk si nad tím, jakoby přemejšť sám“, „s tou úzkostlivostí mi prostě nepomoh jako no“

„celkově musím říct, že třeba nebyla to úplná jako já nevím, bomba na osmdesát procent, že to bylo spíš tak jako na třicet, jo ňákej takovej, nevím, vzdělání, nebo prostě info přítok informace nebo něco jako zásadního“

Líbil se mi jako člověk

Na základě prvního rozhovoru na mě zapůsobil jako člověk pod stresem, mírně nahořelej

„na základě prvního rozhovoru na mě zapůsobil, asi to nebyla nějaká zrovna jeho dobrá hodinka nebo prostě dobrá chvíle, protože na mě zapůsobil jako člověk takovej hodně pod stresem, úsečnej, jo, v podstatě rutinní, takovej, jo, mírně nahořelej vyhořelej, opravdu takovej jako člověk vopravdu už jenom prostě svého řemesla a všeho“

Do telefonu na mě zapůsobil chaotickým dojmem; neřek mi, že má dlouhý šedivý vlasy, tak to byla taky sranda

„potom ještě když jsme se domlouvali v mobilu, jo, jak se sejdeme a to, tak von už předtím na mě zapůsobil takovým mírně jako chaotickým dojmem a teď teď v tom mobilu von jako zase všechno to chtěl jako hrozně mít pojištěný, tak se mě ptal prostě, jak Vás poznám, jak vypadám, jo, tak já jsem říkala prostě vysoká, blondatý vlasy a von takový, no, já mám šedivý vlasy a neřek nic víc a já jsem si říkala, dyť každý chlápek má šedivý vlasy, že jo, ale von už neřek, že má dlouhý šedivý vlasy, že jo, tak to (jako) bylo zas něco jinýho jsem se tak jako zasmála, že von prostě dokázal ze sebe vy vyplodit jen to, že má šedivý vlasy teda, tak to byla taky sranda“

I ten vzhled mě strašně zaujal

„mě i ten vzhled, jo, mě strašně zaujal, mě byl strašně sympatickej, jako se mi prostě líbil jako člověk prostě“

Takovej hezkej klidnej pohled

„ale fakt jako i takovej hezkej jako pohled jako ten, jak jako působí jako pohledově nebo očima, takovej hezkej, no, jak se dívá, no takovej klidnej pohled, no dobrý“

Sálala z něj čerstvost

„celý to bylo hezký setkání, jo, s člověkem zajímavým no, bylo to takový rozšíření obzoru“, „cejtla jsem z něj, že to je takovej neobvyklej člověk, jo, taková zvláštní jako čerstvost z něj sálala“, „mě zaujal tím, že právě taky, jo, že bylo na něm cejtít, že prostě se sebou nějak pracuje, jo, nebo že má už něco za sebou nebo z něj sálala taková jako zvláštní jakoby ta (Jo, Tys řekla čerstvost, hm) vobčerstvená síla, no no no“, „Já si myslím, že pro něj pro něj to bylo taky docela pěkný setkání, takový vobčerstvený, jako že pak mě zahrnul ještě materiálama a vším, odkazem na Rudhyara“

Pak jsem taky viděla, že se rychle unaví

„A i jsem jako pozorovala, jsem si říkala, jestli von taky už není unavenej tam bylo cejtít, jak jako se to, jak von jako von sám je strašně citlivej na ty podněty a tak, jo, že jsem jako viděla taky na něm, že jak se to všechno jako mění. Pže von jako žije jako v reálným náklým čase“

„ale pak už jsem právě na něm taky viděla, že von je i přes tu svoji takovou takovej ten dobrej základ, že už tam jsou nějaký věci, který ho jako strašně někdy musely vyčerpát, nebo že už jako s, že se rychle unaví, taky, no“, „ale na druhou stranu von i sám zmiňoval, že měl nějaký jako problémy“, „ale na druhou stranu, zase jsem si říkala, že ten člověk má něco za sebou, jo, že von vlastně i se mně právě svěřil s tím, že dělá si autogenní tréninky ... už má něco se sebou, nebo že fakt jako ty tréninky si musí dělat nebo že trošilinku třeba jakoby byl labilní nebo něco, jo tak, (takovýhle), což mně bylo ještě sympatičtější“

A tam byla taková proluka, tak jsem se rozkoukala po místnosti, která nebyla nějak pěkná

„tam bylo samozřejmě to, že já jsem mu říkala, že teda nejsem úplně jako zdravá, že jsem taková jako všelijaká, takže mi dal jako čaj, tam byla taková proluka chvíli, (tak) já jsem se (trochu) jako rozkoukala po té místnosti, která jako nebyla nějak jako pěkná“

6.1.2.2 Astrolog o konzultaci s Eliškou

Nerad se nechávám ovlivnit tím, jak klient vypadá, někdy k němu musím hledat cestu

„nerad se nechávám ovlivnit tím, jak ten člověk vypadá, jak se projevuje nebo jestli vypadá příjemně nebo nepříjemně, protože lidi když jsou v nějakých stresových situacích, tak samozřejmě podle toho taky jejich vizáž vypadá, že jo“, „někdy musíte vlastně hledat k tomu k tomu klientovi nějakou cestu, něco Vám na něm vadí, prostě, třeba jak je ustrojený nebo jak je prostě naličená ta žena, nebo jo, prostě může tam být taky nějaký takovýdle prostě hm takovýdle momenty se samozřejmě musí co nejrychleji prostě eliminovat, jo, ten rušivý vliv toho“

Nedělal jsem žádné velké přípravné práce, neměl jsem žádná předběžná očekávání

„neměl jsem žádná předběžná očekávání, dokonce jsem ... dostal jsem se k tomu, abych se podíval na ten horoskop vlastně krátce den předtím, takže jsem nedělal ani žádné velké přípravné práce“

Kdybych si dělal dopředu nějaké závěry, očekával bych ekonomku, což by byl velký omyl, i když mi řekla, že v práci dělá i účetní

„během té konzultace jsem té slečně říkal, že kdybych si dělal nějaké předběžné obrazy, tak že bych měl pocit, že bych musel mít pocit, že přišla nějaká ekonomka, jo, podle toho horoskopu. Jo, což nebyla zas tak jako úplně pravda“, „to mě napadlo během té konzultace ... kdybych si dělal nějaký předběžný obraz, tak že by se mi patrně ona zafixovala jako soba, která se živí ekonomikou, jo, což by byl samozřejmě velký omyl“ „já jsem se právě od odpíchl od toho, že kdybych si dělal dopředu nějaké jaksi závěry, tak že bych očekával ekonomku a ona mi na to řekla, že v té práci dělá dokonce i účetní“, „dělá všechno možné včetně teda shánění grantů, takže se mi tady potvrdila zase ta, jo, že ten osmý dům, který je o sdílení energií a zdrojů společných“

Byl jsem příjemně překvapený, že silně akcentovaný Vodnář určitým typem podoby odpovídá

„byl jsem příjemně překvapený, prostě že to jako je jasný, že to i podle hlasu i podle toho data narození, jsem věděl, že to bude mladá žena, ale nevěděl jsem, jak vypadá, jo nedělal jsem si žádné vobrázek, a překvapilo mě, že ten Vodnář vlastně, že jo, kterej je tam silně akcentovaný, třemi planetami, tak že může naznačovat lidi, kteří mají prostě že tam ta, že to určitým typem podoby vlastně odpovídá (Jako přímo jako v obličeji a) přímo jako fyzicky, a vlasy, obličej, že to je takovej zvláštní typ toho Vodnáře, protože voni jsou popisovaný takový ten Vodnář s těmi kudrnatými tou bohatou takovou tou hřívou, takový ty světlý kudrnatý hustý vlasy, že jo, takový to burgundi, jak se tomu říká, tohleto je vlastně že byla vlastně taky taková jako výrazná tou barvou těch, já nevím, jestli jsou to její vlasy, prostě takový ty přizrzlý, trochu“

Ta podoba mě zarazila a připomněla mi, že z horoskopu se (někdy) dá usuzovat (i) na podobu

„měl jsem takovej pocit že to je trochu jako do toho odstínu takovýho a i v obličejí, že je taková barevná, vlastně, aniž by se malovala. Takže to mě zarazilo právě na tom ta podoba, která mně vlastně připomněla, že opravdu ta, že i na tu podobu se dá někdy vlastně z toho horoskopu usuzovat“

„v mnoha případech, kdy to prostě vůbec (Vůbec nesedí) nesedí, jo, proto mě to překvapilo, že tady, že nějakým způsobem vlastně, přesto, že toho Vodnáře nemá na ascendentu, že to je, a má tam Raka, že jo, tak, že spíš vypadala na ten vodnářský typ“

Přes mé výhrady se mi potvrdilo, že používání znamení zvěrokruhu nepatří do starého železa

„pro mě zase bylo zajímavý, že se mi protože já mám určité výhrady k interpretaci a používání znamení zvěrokruhu v horoskopech, tak tady se mi to nějak jako zase potvrdilo, že to přece jenom nepatří do starého železa.“

Aby lidi nečekali nějaké věštění

„To nebude taky samozřejmě žádná astrologie, která se bude tvářit jako že všechno zná, všechno ví a všechno dokáže předpovědět“, „ono se to vyplácí v obou případech. Ať už ti lidé nemají žádné znalosti astrologie, aby nečekali tedy nějaký okultismus nebo nějaké věštění ...tady jsem potřeboval jenom připomenout, protože jsem věděl, že nákou astrologickou zkušenost má, tak abych jí prostě upřesnil v jakých dimenzích se bude ta ... pohybovat, no“

Pro interpretaci tradičním způsobem je to velmi obtížný horoskop, mohlo by to svěst na scestí

„to je ale jako velmi obtížný horoskop, jinak, kdybych ho opravdu měl zpracovávat nebo interpretovat nějakým tradičním způsobem, tak to nevím, jo, jak by to dopadlo, jo protože tady by byl akcent vopravdu na ten osmej dům, na tu ekonomiku a podobný věci, jo, ale prostě na to že to je dost obtížný horoskop, tak pro interpretaci, ne příliš snadný, i když je tam možnost se odpíchnout od toho shluku planet v osmém domě, ale to by nás mohlo svěst ne scestí, naprosto jako úplně jiným směrem než ta než ten člověk vlastně jako směřuje“

„to obsazení těch toho druhýho a osmýho domu, který v tý standardní interpretaci astrologický, je řekněme až příliš ekonomický“

Ptal jsem se jí, jestli něco ví o astrologii, abych věděl, jakým jazykem můžeme mluvit

„No já jsem se jí pak ptal samozřejmě, jestli něco ví o astrologii jestli má nějaké znalosti, to se ptám ostatně každýho, abych věděl, jakým jazykem můžeme mluvit ... Pro mě je to jenom otázka toho, jaký jazyk můžu použít, jo, protože častokrát přijde člověk, který neví naprosto nic, jo čili tomu musím tam musím použít úplně jinej způsob jaksi toho přibližování toho tématu než člověku, který o tom má nějaké ... nějaké znalosti má, protože věděla, že má mít na ascendentu znamení Raka. Jo, že teda něco že patrně nákou konzultaci s nějakým astrologem nebo měla, myslím nebo nebo že se o tom nějakým způsobem zajímala ... mám pocit, že zmiňovala Vás ...“

Rychle jsem zrekapituloval, co znamenají v horoskopu planety, znamení zvěrokruhu, domy a aspekty

„přesto jsem jí vlastně ukázal velice rychle jsem zrekapituloval významy významy planet no s tím s tím instrumentářem, jo, co znamenají planety v tom horoskopu, jejich funkce, co znamení zvěrokruhu, co domy, co aspekty, velice krátce.“

Lépe se mi pracuje s otázkou

„nejdřív jsem se jí ptal, jestli má nějaký jako s jakým tématem přišla, vlastně že jo, ona řekla že tedy něco má, jo, že to není vlastně taková jako bezobsažná, no, nebo ne jako taková obecná konzultace, jo, že přece jenom jako s určitým s určitým s určitou otázkou vlastně přišla. Což bylo samozřejmě výborný, protože protože tak se pracuje vdycky mnohem líp, jo, když je tam nějaká už náký bod, o který se vlastně můžeme můžeme opřít.“

Je pro mě důležité přiblížit si vzdělání, zaměstnání a zájmy klienta / s tím člověkem

„pro mě je dycky důležitý taky si přiblížit s tím člověkem, co je jeho povolání, případně jeho zaměstnání a nějaké jeho zájmy taky samozřejmě vzdělání.“

Byl to přirozený postup, víceméně vyplynula otázka profese

„to proběhlo, řekněme dost, snadným ale (Jo, plynulý) takovým plynulým způsobem, tak přesně tak, jo, že tam nebyly žádné, byla to taková takovej přirozenej postup, přestože nepoužil takových těch jako postupů že se probírá jeden dům za druhým, jo, prostě to z toho vyplynulo postupně jedna konstelace za druhou.“

„My jsme bloudili, no, tentokrát, no no no, no, ale vono to bylo provázaný celý v podstatě“

„a to se mi myslím podařilo nákým způsobem se nám podařilo tuhleto zakázku vlastně, která vyplynula víceméně, my jsme si neřekli na začátku, jo budeme potřeboju se prostě zaměřit na otázku profese, to tam nebylo přímo takhle explicitně řečeno, jo. Ale dostali jsme se postupně k tomu“

„to původně vypadalo že to je záležitost v podstatě jako taková běžná pracovní, ale pak se z toho vyklubalo ... bylo tam cítit“

„v té lehkosti vlastně“

Byla to rovnocenná spolupráce

„někdy má člověk jako pocit samozřejmě, že tam něco, že se tam muselo něco překonávat, že tam bylo něco nepříjemného, že by to bylo náročný třeba nějak jako, tím pádem dramaticky náročný, tak tady ne“, „řekl bych, že tady nebyla vůbec žádná taková ta direktivní, jo, já se tomu teda vyhýbám, dycky, ale někdy to prostě jako nejde, jo někdy je potřeba trochu přece jenom u některých u lidí jako třeba trochu jako zdůraznit některé věci, jo, tady to nebylo potřeba, myslím si, že tady to byla taková jako řekněme rovnocenná spolupráce“, „někdy hrozí právě ta samomluva, já se tomu, říkám, snažím vyhýbat, tomu monologu, a dycky se ptám těch lidí, jestli, jo jestli k tomu maj co říct“, „ta zpětná vazba tam byla prostě vidět, jo, nebylo potřeba to z ní vlastně páčit“

Příjemná, i když odtažitá jako Vodnář

„to byla taková příjemná osoba už na první pohled, jo i když řekněme trošku taková jako odtažitá, do určité míry, ale, prostě pracovalo se s ní od počátku velmi příjemně“, „vona taky jako ten Vodnář je takovej jako řekněme nepřístupnej, jo, takovej jako že má přece jenom ty takový prostě hranice“

Osobností a vyhraněnými zájmy velmi výjimečná klientka

„z hlediska námětu je to víceméně běžná konzultace, ovšem z hlediska prostředí, ve kterém ten člověk pracuje, výjimečná“, „jako námětově běžná konzultace, ale osobnost výjimečná, jo, no, velmi výjimečná

jako klientka“, „málokdo v sobě sdružuje vlastně ty vyhraněný zájmy“, „ty zájmy, to pracovní prostředí, to mě bylo sympatický“, „díky tomu (Těm zájmům) díky těm zájmům a díky té profesi“

Došlo tam k estetickému souznění, i pro ni možná bylo zajímavý, že potkala někoho, kdo zná Satieho

„příjemné bylo ... to její zaměření právě na tu hudbu, jo že tam je vlastně jako provázanost s tou astrologií, takže jsme se pohybovali v estetickém terénu, který je nám dobře známý, jo i v tom jako myšlenkovým proudění“, „i jsme se dostali k astrologii ... potom jsme se dostali vlastně k zakladateli toho našeho směru, s tím, že jsem zmínil, že to byl i přítel Erica Satieho a ona prostě nadšeně reagovala, že Satieho prostě miluje zbožňuje, takže tam došlo vopravdu k takovému estetickému částečně souznění“

„byla asi příjemně překvapená tím, že vůbec znám jako některý ty postavy, že jo, toho Satieho, kterýho vona taky jako voblibuje, to možná pro ni bylo nějak jako zajímavý“

„příjemný na té konzultaci bylo to, že jsem vlastně moh pracovat s člověkem, kterej má náky, kterej se pohybuje jako v řekněme v náky prostředí, který je mi blízký“

„jsem jí pak potom po konzultaci řek, že bych jí rád seznámil s tou Rudhyrovou hudbou, jo, tak že jsme si vyměnili náky imeily a, takže pro ni to možná jako ne bylo zajímavý z hlediska toho, že potkala někoho, kdo mimo hudební kruhy, kdo třeba zná toho Satieho“

Snažil jsem se to udržet v rámci poradenského setkání, aby nedošlo ke klábosení a uvědomil jsem ty nástrahy poradenství

„Tady si uvědomuju ... jak je trošku nebezpečný, když má ten astrolog nebo ten poradce a ten klient když má jako náky společný zájmy, jo. Že tam přece jenom může dojít k tomu k takovým těm přenosovým a protipřenosovým záležitostem“, „Mám pocit, že ně že by to bylo osobní, ale že by mohlo dojít k tomu, já jsem se teda jako snažil to udržet, jako v rámci normálního poradenského setkání, že by tam mohlo dojít k jakémusi rozvolnění vlastně té konzultace k jakémusi až ke klábosení“, „Trochu náběh tam by no no no, jo že tam prostě jako víte, ne často se prostě člověk setká jako astrolog jako já se setkám s člověkem, který má takovýdle řekněme i bližší zájmy, jo. Jo, čili tam jsem si uvědomil, že to je jako velmi, že to může být někdy nebezpečný, jo. Což byla pro mě taková jako řekněme novinka, jo, tohleto“, „Čili tady mám pocit, že tam to bylo vopravdu na hraně, prostě no, jo“, „kdybych neměl tolik zkušeností, s těma konzultacema, tak by to tam mohlo vopravdu dojít k nákymu úplně rozvolnění, potom“, „Spolupracovalo dobře říkám až příliš dobře ... to je právě nebezpečný, že jo, jo, že takový jakoby pak to očekávání, že by všichni měli být takoví“, „Sympatická, ale musel jsem o to být víc obezřetnější právě v tom co jsme si říkali.“

„že si člověk řekne, jo kdyby chodili jenom takoví klienti, to by bylo, jo. To je velmi nebezpečný, si myslím“

„snadnost vlastně té, jo že že to může pak být jakoby řekněme svěst k náky povrchnosti, jo, tady si myslím, že se to podařilo (Uhlídat) uhlídat a že jsme se dobrali nějakých důležitých jako věcí, že to nebylo prostě takový jako nezávazný klábosení“

„Pro mě to byla významná zkušenost právě jako důležitá zkušenost tato konzultace, protože jsem si uvědomil, jak je prostě další nástrahy vlastně toho poradenství, jo, přže tady ty společný zájmy, toho vlastně poradce“

Prahne po příjemnosti, ale pro kvalitu práce spíš musí být hledání

„velmi důležitý věci jsem se dozvěděl o své práci díky tomu právě jako, že jsem si uvědomil ta nebezpečí spojená vlastně s tou s tou konzultací, jo čili tady může vlastně to co po čem všichni prahnou nebo prahneme, aby ta práce šla jako snadno sama od sebe, jo aby to aby to bylo zajímavý, aby to bylo prostě příjemný, plynulý, takže to samo vo sobě je jako velmi nebezpečný, jo. Pro kvalitu té práce, tak jo že tam přece jenom nákej odpor nebo náký prostě jako takový jako řekněme hledání nebo toho námětu nebo ta spolupráce že tam přece jenom musí být, že by tam, jo, že je možná lepší, když to někdy nejde tak dobře, tak, jo, že se člověk musí mnohem víc do toho pono jako (Ponořit) ponořit, no no no, jo. Tady to nakonec dopadlo dobře, jo. Dostali jsme se někam hluboko, řekněme, ale mohlo to taky sklouznout“, „Bylo to fakt nanejvýš poučný.“

Myslím, že jí to připadalo zajímavé a podnětné, možná ani nečekala takové hmatatelné výsledky

„myslím si, že to uvítala, že jí to připadlo jako velmi zajímavý a velmi podnětný“

„takže to byl pro ni takový jako řekněme objev“

„myslím si, že se že se to že se úkol té konzultace kromě toho Vašeho úkolu, že jo, tak že se podařil, v podstatě, no. Přestože tam byly nástrahy toho určitýho rozmělnění právě takže si myslím, že to šlo, jo. Ona pak projevila myslím spokojenost, to Vy jste s ní ještě nemluvila, teprve s ní budete mluvit“

„pro ni bylo zajímavý, že ta astrologie vlastně že jí prostě může pomoci, jo, tímto způsobem. Možná řekněme až, řekl bych, že to možná ani nečekala. Že to bude tak jako že to bude mít takové jako výsledky, jo. A dokonce hmatatelný, v tom, že jsme vlastně došli k té ne hmatatelný, ale jako řekněme jako konkrétní až, jako že jsme našli tu jsme našli tu možnost té muzikoterapie, teď jde o to samozřejmě, jestli ona se tím směrem sama vydá nebo ne, jestli to prostě po čase zvrhne jako nákej nápad, kterej nebyl zrovna šťastnej“

„Ona o tom uvažovala do určitý míry, ale asi nečekala takovou podporu, vlastně, jo z mé strany, přže mě to opravdu dalo dohromady takovou takový vyústění těch prvních třiceti let vlastně života toho snažení se, že by to mohla všechno propojit. Čímž by samozřejmě došlo k vyřešení náěkých jejích osobních i profesionálních náěkých řekněme situací.“

Potvrdila mi citlivost na prostředí, typickou pro ascendent v Raku

„jestliže ten ascendent v Raku, tak tam, tak je tam vysoká pravděpodobnost výrazný citlivosti právě senzitivity, prostě vůči prostředí, ve kterým ten člověk se pohybuje, že na ni můžou dá můžou působit lidé, vyloženě i jako tím podprahovým mimosmyslovým jako řekněme způsobem, což mi potvrdila tím, že prostě někdy v přítomnosti náěkých lidí je jí prostě ji není dobře, nebo naopak dobře je, což je typický pro tu pro tu lunární citlivost“

„jsem jí vysvětloval s čím vším se ten osmý dům a že ten druhý dům, který je naproti vlastně vztahuje, takže mně to že mně to nijak nepřekvapuje“

Když jsme se dostali na její rodinné poměry, uvědomila si, že rodiče pro ni nebyli zvláštní autoritou

„všiml jsem si právě toho Saturna a dostali jsme se na její rodinné poměry vlastně, že jo. Ona říkala, popsala mi dětství, že vlastně jí vychovával dědeček a od dvou do šesti let, že bydleli někde v podstatě jako v myslivně, v přírodě, že pro ni jsou autoritou ne její rodiče, ale právě dědeček s babičkou, to jsou to jsme narazili právě na toho Saturna, na tu na ty autoritativní postavy v našem životě jo, a ona si najednou

uvědomila, říkala že si najednou vlastně uvědomila, díky tomu, že pro ni rodiče nebyli nikdy žádnou zvláštní autoritou“

Má dost vysoké nároky na partnery, protože je srovnává se svým dědečkem, výrazným mužským vzorem

„Jinak, taky jsme se samozřejmě dotkli nějakých jaksí citových záležitostí, takže tam měla pocit, že nedokáže upoutat nebo že nemá žádné nějaké vážné vztahy nebo něco takovýho ... tam jde vo to, že ona vlastně má na ty partnery dost vysoký nároky, protože ten její dědeček vlastně jako představitel tý mužský role v životě byl vopravdu výrazná postava. Takže pokud bude srovnávat své partnery vlastně s tím mužským vzorem, který má zakódovaný, tak jako asi (Neuspějou, hm) případní nápadníci prostě neuspějou ... Tam to je pořád ten saturnský ten saturnský (Jako ta postava saturnská, která) ta saturnská postava, no, se tam, no vona má totiž Kozoroha, že jo, kde je Saturn doma má na descendantu, takže je tam určitá tendence prostě že ty že ty vztahy jsou jsou tím Saturnem vlastně určitým způsobem víc determinovaný ... Takže ten Saturn, ten Kozoroh vlastně na druhý straně dává takovou jako řekněme obranu, jo.“

Mluvil jsem o tom, že by se neměla vydávat ze všech energií, protože to bude velmi náročný

„tam jsem mluvil o tom, že by se tam měla jaksí nevydávat ze všech energií, že to bude velmi náročný a že tam bude patrně i nějaká únava, jo ať už fyzická nebo psychická“

Mohl by pro ni být docela dobrý autogenní trénink – má bohatou představivost, když má silně postavený Neptun, a byla tu osobní zkušenost – já mám taky Saturn v Panně a během týdne mi výrazně pomohl

„eště jsme se právě dotkli, protože ona má Saturna v Panně, tak že se jí tam, protože měla potíže s hlasem ... pak jsem si všimnul právě toho že, přes toho Saturna v Panně, že ona některý ty problémy psychický a stresový se jí můžou až somatizovat, jo. A došli jsme vlastně k tomu, že by možná bylo dobrý nějakou netradiční léčbu těhletěch potíží, kdyby nastaly, a došli jsme k autogennímu tréninku, taky, jo“

„tady byla osobní zkušenost, já mám Saturna v Panně, taky a vím, že kdysi dávno to mně nějakými stresy došlo k tomu, že jsem prostě měl ekzém a autogenní trénink mi během týdne prostě výrazně pomohl, jo. Takže jsem vlastně jako navrhl, aby se o autogenní, protože ona o něm nic nevěděla, tak aby si o něm zjistila nějaký nějaký infor ... takže ten autogenní trénink si myslím, že by byl pro ni docela docela zajímavěj, protože ona má bohatou představivost, že jo, imaginaci“ ... „jsem o tom přesvědčen, protože ten Neptun je tam silně postaveněj taky, že jo. Jo, takže si myslím, že by to pro ni bylo velmi schůdný, jo. Protože je problém u řady lidí, že si postrádaj jako schopnost představivosti. Prostě nemaj vůbec schopnost si něco představovat, jo, mnohdy, takže u ní by to bylo docela dobrý, si myslím, je to taková netradiční léčba“

Její šestý a osmý dům ukazuje na muzikoterapii jako směr, kterým by se mohla ubírat

„tam jsme potom našli díky tý konstelaci Venuše v konjunkci s Neptunem v šestým domě, že ona by opravdu mohla se tímhle směrem ubírat“, „vono to souvisí v podstatě, že jo, s tím jejím vobsazeným osmým domem, to jsou ty energie, zdroje, jo, a s tím obsazeným šestým domem, který je spojen vlastně se službou ... Venuše s Neptunem tam ukazuje na tu schopnost její v podstatě jako použít tu hudbu jako léčebný prostředek ... ve spojení s tím osmým domem ... protože ten osmý dům je spojený s rituálem, ať už tedy osobním nebo společenským nebo okultním řekněme, esoterním, náboženským, tak může být spojen právě i s těmi řekněme rituálními způsoby uplatnit některé léčebné schopnosti“, „mně to dává dohromady“ ... „ta léčba a rituální práce s hudbou by tady byla docela jako zajímavá“, „právě se ukázala ta jako

nosná myšlenka, co dál, jak vlastně zhodnotit svůj dosavadní vývoj a ty zájmy, tak je ta myšlenka vlastně věnovat se aktivně muzikoterapii“

Jako Vodnářka se nenechává spoutat představami, že biologické hodiny odtikávají, a zároveň je její vnitřní svět ovlivněn hodnocením prvního třicetiletí života

„se neřídí takovým tím těmi prostě způsoby myšlení, že už jí bude, že jo za chvíli těch třicet a že ne že není vdaná, nemá dítě, nemá rodinu ... bývá to velmi často zejména v případě tedy jejích vrstevnic, tak to bývá velmi častým námětem ... mají pocit, že jim ty biologické hodiny vlastně jako odtikávají, a chtějí to prostě za každou cenu okamžitě rychle jako řešit, jo, co nejdřív se vdát, otěhotnět porodit dítě, že jo, aby a tady jsem viděl, že to je že je opravdu Vodnářka že se tím nenechává spoutávat, jako těmito představami“

„jsem jí řekl, že v současné době vlastně se blíží ke konci její prvních třicetiletí života, že jo že se tady blíží ten saturnský návrat, na jednu stranu, že jo dělíme vlastně život na tři třicetiletý cykly, podle saturnských revolucí ... Se současně s tím vlastně tady chýlí ke konci těch ten první lunační cyklus, kdy to novoluní vlastně bude na začátku příštího roku roku dvatisíceosm a že teď některé ty že ten její vnitřní svět je vlastně výrazně ovlivněn takovým hodnocením prvních třicetiletí života a rozhodováním, co tedy dál, a ona řekla že právě ano že to chápe, že to odpovídá tomu co vlastně (Co prožívá teď) co prožívá no.“

6.1.2.3 Marie o konzultaci s astrologem

V tom jejich centru mají všechno hodně duševní a duchovní – celý to bylo příjemný

„oni tam v tom jejich centru, tak to je všechno vlastně hodně duševně dělaný, duchovně a třeba i on kreslí obrazy, tam měl svůj obraz a pak tam měl vlastně obraz z tarotových karty, z rovnováhy, myslím, nebo něco takovýho, co tam je, ze spravedlnosti a tak vůbec takový to bylo celý příjemný“

Tak ten je dobřej, človíček, na svém místě

„A tak to přišel takový, že jo tahlet človíček, ty dlouhý vlasy, a já si říkám jo, tak ten je dobřej, tak tam hnedka, ano, tak to je člověk na správném místě“

To bylo fakt lidský, že jsme se pak bavili i mimo horoskop

„to už mně fakt řekl úplně mimo. Podívejte se na ty následky, co byste mohla udělat, Vy nemáte potřebu jánevím, nechat se ovlivňovat, to je jeho problém a tak, ale to už mně říkal úplně mimo, což bylo fakt takový lidský hodně, že už to bylo i mimo ten horoskop, ale to bylo jako posledních jánevím deset minut, že už jsme tohle dořešovali“

Říkal mi věci i z jeho vlastního života, ten vztah je pak otevřenější a vstřícnější

„A pak ještě jsem se vlastně ptala, že jsem říkala, že jsem třeba, že si nevěřím, někdy tak to už pak bylo vlastně víceméně asi mimo horoskop nebo i v rámci toho, ale pak mě vlastně radil spíš jako člověk, ne jako ten astrolog ... Jak do těchletěch věcí vlastně nezaklouzávat a třeba mě i i z jeho vlastního života, když pracoval někde ještě za bolševika, tak mě taky tohle říkal, jakou zkušenost měl a tak, takže byl takovej lidskej, neskutečně lidskej“, „si říkám, tak on nemá potřebu přece říkat cizímu člověku tyhle svoje věci a to mně přišlo, že se, že se i on mně ukázal takový i náký svoje něco ze soukromí. Tak mně to přišlo takový ještě otevřenější a vstřícnější, že ten vztah pak je. Že jsem neměla pocit, že on je někdo, kdo teďka teda má sedět a ale že jsem to cítila takový naplněný ten kontakt nebo tu dobu tak jako hezky vyplněnou“, „hodně

právě třeba k tomu ke konci že i on mně řekl nějaký ze své zkušenosti, že mně odkryl svůj život, víš, že když řekl, no já když jsem pracoval tady v té firmě, tak taky tohleto a že často se mu stalo, že taky se nějak rozhodoval, že to zná“

On byl ta silná osobnost, vůdce tý komunikace

„on tam byl ten hlavní“, „to on byl on byl ten vůdce toho vůdce tý komunikace mně připadalo, on byl ta silná osobnost tam Jo, a vlastně já jsem tam byla že mně něco osvětloval. Že mně to vysvětloval ... Že právě opak jako opačně jako u třeba jako u toho psychologa“

Doufala jsem, že mě rozebere, dá jasné přesné informace na základě těch hvězd

„já jsem doufala, že mně zkrátka rozebere tu moji osobnost, že asi že se tam nedá bavit jakoby tak obšírně, jako třeba u toho psychologa, ale že tady to už budou jasné informace, přesný, který vycházejí vlastně z toho výsledku toho mého horoskopu“, „jsem si spíš říkala, že tam se nebude řešit nějaká asi psychika, ale spíš to, co ten člověk v tom vínku máz hlediska těch hvězd a konstelací všech ... to jsem očekávala, to taky tak dopadlo“, „takže mně přesně a že mně může jasně interpretovat ten horoskop, takže se tam dozvim jasně věci, co mám, jak kde jaký jsou ty moje silné stránky, slabý a tak dále“, „když mně pak řekne tu povahu a všechno, tak já už si z toho můžu vyvodit prostě ty věci, jestli se na to, jestli se to hodím třeba co jsem měla tu otázku na tu práci jestli to správně využívám, to co si myslím, že mám ty silné stránky“

Jasně mi ukázal, co kde je, kde mám silný stránky, člověk si uvědomil své možnosti

„vlastně on rozebral celý ten horoskop, co kde je, takže vlastně co to značí, co mám za silné stránky a vlastně co kde vlastně, rozebral to postavení celý a z toho vycházející to moje chování“, „a tak mně to tak krásně radikálně řekl jako, já už si to nepamatuju, jak to přesně říkal, ale vyloženě mně jasně jako pomohl s tím a ukázal mně jako jak se nemám nechat ovlivnit těma lidma“, „on se hned vrátil k tomu horoskopu a tam mně to jasně vysvětlil, co a jak ... že (mně) jako jasně dycky odpovídal, no“, „prostě mně jasně říkal to, co můžu, co je dobrý a na co si zase mám dávat pozor a všechno no, jako ty veškerý aspekty a tak“, „on mně potvrdil, že ano jako teďka Vy budete mít ty změny, ale že je jasně vidět, že to mně řekl sám, Vy ale zůstáváte v tom samým“, „Takže jsem popsala obě dvě ty i práce a on mně přesně řekl, nebo potvrdil to, co jsem si myslela“, „on mně to ukazoval ano, tak to je přesně ono, protože Vy tady v té práci přesně to co Vy děláte, tak to je Vám šitý na míru a tady Vy máte schopnost využívat toho a toho, takže určitě to dělejte tak a tak“, „mně úplně ukázal, jak přesně kde ty možnosti mám, co z toho vychází“, „Že si člověk uvědomil své možnosti ... Jo, své možnosti, schopnosti, na druhou stranu i ty své slabé stránky, to co musí umět ukočírovat co se mu může vymknout z ruky a o čem je potřeba vědět. No, že prostě tu osobnost Ti tak krásně rozložil ukázal v těch čtyřech polích“, „No jo, no, tak zase, no prostě ty všechny ty možnosti, že Ti ukázal vysvětlil a jako ukázal Ti jako kde můžeš něco ještě rozvíjet a co, čeho a vlastně co čeho využít, jaký silný stránky“

Bylo dobrý, že se ptal, jestli tomu rozumím, že popisoval, když jsem nerozuměla

„a tam bylo dobrý, že se dycky ptal, jestli tomu rozumím. Protože já těm výrazům že jo jsem občas jako nechápala nebo co znamená mě říkal, no heleďte, a Vy tady máte toho Neptuna tady a tak mně vysvětlil, co vůbec znamená planeta Neptun a to, že je tady a vlastně taky tak vlastně celý popisoval, abych tomu rozuměla“, „hodně opravdu a jak pro laika to popisoval nebo když třeba něco řekl a já jsem mu nerozuměla to už mně i na začátku pověděl jako ať se klidně zeptám, tak jsem ho zarazila říkám já teda teďka tomu jsem nerozuměla, tak co a jak, no, že jako dobrý, no“

Ukázal mi, kde mám moc energie, úplně vzlítnu, ať to vyvažuju, ať se pro uzemnění obklopuju lidma a ptám se jich

„on mně ukázal třeba takový ty takový ten vykřičník, že tady pozor, tady máš ty energie až příliš moc, ale Ty to můžeš vyvažovat, tím“, „tam jsme se hodně bavili právě o tomhle kvadrantu a jako to vyvažovat“, „abych hledala i ten pól, takže třeba povídal že často že se může se mi může stát, že můžu žít v takovém tom v takovém tom pak napětí, jo, že já si stojím za něčím, co si myslím, že je úžasný, ale ta zase jiná strana mně říká, že zase takový to není, že by to mělo být jinak, že já pak mám ten napnelismus, takže měla bych, ale že tohle bych i ne měla vyhledávat přímo, ale využívat toho, že prostě já jsem jako v tomhle úplně vyhraněná hodně, takže právě hledat i tu druhou stranu, no. Na to mě upozornil“

„a pak a taky a to mě upozornil a má svatou pravdu na tu jedn ne jednostrannost, ale jak já to tam mám v tom Beranu jako toho toho Berana, a jak jedu, že jsem často úplně nadšená a a úplně takhle vz vltnu, jak tam nemám to uzemnění, takže přesně říkal, ať se obklopuju lidma, ať se ptám lidí, aby a to jsme komunikovali o tom vlastně, řešili, že bych měla se i ptát těch lidí nebo že bych dycky měla sehnat i náskou tu zpětnou vazbu od někoho jinýho, protože, a je to pravda, že já se třeba nadchnu úplně náskou svou myšlenkou a myslím si, že je úplně dokonalá a nejlepší a všechno, ale třeba někdo, kdo se na to dívá z jinýho úhlu pohledu, že může říct, že tak to není a tak že bych to měla trochu i vyvažovat, abych dycky jenom nevzlítla a nešilela ze všeho, ale právě, abych hledala“

„takže on povídal, že já ty lidi opravdu, že na to perfektně, že dokážu to cítit, ale že třeba teďka musím počítat s tím, že musím jim dát taky čas, aby se nadechli, aby mě byli schopni rozdýchat, že jako to je dobrý, že oni to přijmou, že se jim to určitě líbí, že to je ta dobrá cesta, ale na to nejsou zvyklí a že mám tak hrozně moc energie, že prostě se tam musím trochu jako hlídat“

Potvrdil mi, že to je moje přirozenost, ta energie, že to dělám správně, a uklidnil mě s rodinou

„a pak v rámu a tak najednou úplně všechno plynule, že jsem řekla, ano tak a já jsem měla tuhle otázku a do té práce a že tohle by mě zajímalo, jestli teda to, že já na to nejdu po obchodní stránce, ale že na to jdu po té své osobní vztahový citový, jestli to je správně, tak on mně to ukazoval ano, tak to je přesně ono“, „on mně potvrdil, že třeba ty lidi, že mně ukázal, že já mám ohromně moc energie, protože to jsem vůbec si nedokázala nikdy předst“, „jestli to tedy dělám správně a podobně, že to jsme tohle jsme rozebírali“, „on mně potvrdil, že ano jako teďka Vy budete mít ty změny, ale že je jasné vidět, že to mně řekl sám, Vy ale zůstáváte v tom samým, že jo, že to nebude nic tak velkého, že akorát přejdu jako plynul zůstáváte v tom samým“, „tak mě uklidnil, že já to teda nepotřebuju, že to ucítím vždycky, tak tohle neřešte“

„Nebo spíš že jsem nevěděla, jestli tak, jak se chovám nebo že tyhle ty mý schopnosti, jak bych to řekla, jestli jsou dobrý, jestli jsou správný, že jsem občas o sobě pochybovala, jestli ty schopnosti skutečně mám, takhle. A on mně potvrdil, že ano.“, „Protože on mně ukázal přesně, že jsem si říkala, že třeba tohle, co dělám nebo jak se chovám, je že se ne že jsem si říkala, jestli to je skutečně ta moje přirozenost, že vlastně ty energie a všeho a jak to valím všude, tak jestli to skutečně jestli to je moje přirozenost nebo jestli to je třeba jenom obrana proti tomu světu, jestli třeba ve skutečnosti nejsem nějaký člověk, kterej by radši seděl v koutku, a teda mi to opravdu potvrdil, že to je to normální a že toho mám využívat, pře tam to tak zkrátka je.“, „Vy potřebujete někoho, kdo jako se nenechá smýst tím davem, tím, tou většinou, Vy potřebujete stát mimo, takže mně tohleto i potvrdil a že tyhle lidi skutečně že mám vyhledávat a pak jsem jako pocítila opravdu, že takový ty průměrný, ty že mě to vyčerpává zbytečně, že opravdu potřebuju mít ten drive.“

„a uklidnil mě, že tam v tom horoskopu se počítá s rodinou. To jsem moc ráda, no“

Uklidnil mě, že ucítím, kdy nastane čas

„a tak jsem se třeba ptala, jak já ty změny dokážu rozeznat nebo že vlastně podle horoskopu že teď to ukazuje, že to je teď je ten čas, ale, a já to taky cítím a všechno ale, co když třeba někdy nastane čas a ten člověk to nepozná, že to neucítí nebo že toho nevyužije ... tak mě uklidnil, že já to teda nepotřebuju, že to ucítím vždycky, tak tohle neřešte“

„jsem mu říkala, že já nepřemýšlím o nějaký kariéře, že zkrátka nejsem kariérista že mám tohle ráda, že prostě nechci být nějaká ředitelka nějaký ty vysoký pozice a on povídal no, to chtít nemusíte, to přijde nebo něco takovýho, že za tím fakt běžet nemusím“, „pak jsme se bavili vlastně i o tom rozhodování, o tom podvědomí, jak člověk má cítit, co má poslouchat“

Nic neříkal negativně, řekl spíš, toho využijte

„neříkal nic negativně. Byť jsem třeba hnedka řekla aha, tady a na tohle bych si asi měla dát pozor, že jo, no a nebo to využijte a tak, ale neřekl tady Vy jste úplně mimo v tomhleto jo, ale prostě řekl jo a tady máte tady máte právě ta energie velká, a jenom tady potřeba, že mluvil opti“, „já jsem dokázala říct, tady, je to sice dobrý, ale by se mi to mohlo vyvrtnout, že jo, že by to mohlo být až moc, a on, no, no, no, no, no, že takhle vlastně tam nebylo nic tak nějaký jako záporný, negativní informace, nebyla vůbec“, „úplně jako kdyby četl mé myšlenky, tak říká, a to neznamená, že Vy jste tady úplně prázdná, to znamená, že tady jste neposkrvněná tím jako že tady nic mě neomezuje, takže tam můžu naopak všechno budovat. Že tam je volno, že jako člověk není omezen něčím nějakou planetou“, „pak mně třeba i říkal, že kolegové i tu mou energii že třeba ne že to špatně nesou, ale že můžou třeba i žárlit, tak i já pak jsem si vydedukovala, že spíš já bych jim měla dávat tu pomocnou ruku, aby byli schopný já nevím ustát nebo přijmout to, že třeba já tu energii mám a oni ne, takže spíš jim pomoci k tomu, aby nebyli naštvaní, že tak jako tu pomocnou ruku dát, aby se tak necítily“

Měla jsem potřebu mu říct, to je ono, a co se mi ještě stalo

„když něco řekl, tak naopak já jsem měla tu potřebu říct mu ano, vlastně a to se mně stalo anebo tohleto ještě tak, že jsem mu třeba ještě do toho skákala právě s tím svým co jó tak to je vono, protože a jsme dycky probírali přímo i ty osobní zážitky, no“, „se nemusel ptát nebo nemusel se ujišťovat nebo něco, no“, „dycky jsem to stačila říct dřív já, ty své pocity“

Ty informace, co říkal, skutečně seděly

„asi ty informace, co mně říkal, že skutečně seděly. Víš, že to, co tam vycházelo, tak říkám dyť to je opravdu na mě, to je neskutečný“

Ještě to moje očekávání předčilo, ani jsem nečekala, že se toho dozvím tolik

„jako už si to já už si to nepamatuju dopodrobna, přece to bylo takovejch informací a novejš a zajímavějch“, „šla jsem tam s tím s takovýmhle podobným očekáváním, ale ještě to moje očekávání to předčilo, že takovejch podrobností a takovejch informací, že jsem ani nečekala, že se dozvím toho tolik“, „Takže mně odkryl zkrátka všechny ty věci, jak mně to vysvětloval“

Dokázal mě do toho hodně zatáhnout, takže jsem se hodně ptala anebo do toho skákala

„A on mě do toho dokázal hodně dokázal zatáhnout, takže třeba pak jsem ho i zarazila a říkám a tak teďka co a jak co znamená tohle a co znamená tohle, že já jsem spíš byla ta, kdo se ptá, kdežto třeba u toho psychologa tam to bylo takový že mně“, „a nebo jsem třeba do toho prostě skočila a zeptala jsem se ho“,

„anebo jsem se ptala a tak a pak ještě jsme spolu komunikovali“, „pak jsem se ptala, pak tam bylo i to rozhodování, jak se člověk má rozhodnout“, „tak jsem se třeba ptala, jak já ty změny dokážu rozeznat nebo že vlastně podle horoskopu že teď to ukazuje“, „hlavně to takhle rozebíral, takže tyhle věci jsem se ptala no. A pak ještě jsem se vlastně ptala, že jsem říkala, že jsem třeba, že si nevěřím“

Nebylo dané jasné téma, mohlo se to aplikovat na víc věcí

„Že to skutečně nebylo to daný nějaký jasný téma nebo ta daná otázka, že to nebylo, že jsme se nebavili takhle to můžeš řešit v té práci. Ne všeobecně i v životě, takže to bylo vopravdu, takže se to týkalo samozřejmě i ty otázky ale dalo se to aplikovat na všechno.“, „klouzalo, ale vlastně furt se to drželo, toho širší, no, no, protože to ukazuje prostě ten horoskop jak to všechno ukazovalo, tak to se dalo pojmout různými způsoby nebo takhle, mohlo se to aplikovat na víc věcí na víc otázek, takže tak“, „já jsem to spíš řešila dycky co ta práce a pak jsme se dokonce i dostali, jo a on mně on mně i říkal, že teďka tady jsou nějaké změny v mém životě“

Měla jsem pocit, že bych tam ještě hodinu dvě vydržela

„a bylo dobrý, že proti tomu psychologovi, že když jsem si řekla, tak a teď už by to mohlo být všechno, tak tady tam já už jsem měla pocit, že tam bych klidně ještě hodinu dvě vydržela“

Bylo to tak přirozený, že jsem cítila, že to jde správným směrem

„tady to bylo opravdu spontánní, že mně úplně ukázal, jak přesně kde ty možnosti mám, co z toho vychází“, „Prostě to bylo tak přirozený, že já jsem cítila, že to jde úplně tím správným směrem, že ten že třeba s tím psychologem, že jo tam řekl, tak a budeme se bavit o tom a tom tématu takhle úzce, ano vyhovuje Vám to, budeme řešit tohle. Ale tady to nebylo potřeba. Nebo aspoň já jsem měla ten pocit, že tady není potřeba řešit, to že já se někoho nejdřív bojím jako když jsem řešila s tím psychologem“, „spíš jsem si tohle všechno nechala vysvětlit a pak v rámu a tak najednou úplně všechno plynule, že jsem řekla, ano tak a já jsem měla tuhle otázku a do té práce a že tohle by mě zajímalo“

Odpovídal mi na původní otázku, kterou jsem chtěla řešit

„tady jsem totiž mně odpovídal tu mou původní otázku, co já jsem chtěla řešit, jestli můžu se s těmi lidmi bavit v tom lidském, což jsem tomu psychologovi třeba nedokázala nějak vysvětlit, že se to pak i sklouzávalo jinam nebo že jsem pak si říkala, ano tak teďka potřebuju třeba vyřešit tohle“

Říkala jsem si, já bych ten drive chtěla mít, a on popsal mé chování podle horoskopu a říkal, vy ten ohromnej drive máte

„já jsem si někdy říkala, já, já bych taky chtěla být Beran, když vidím ty lidi kolem ty Berany, který opravdu jedou, ale na druhou stranu jsem se jich bála. Akorát jsem si říkala já bych ten drive někdy taky chtěla mít a on mně když tohle řekl, a vlastně popsal to mé chování jenom podle horoskopu teda a když mně říkal Vy taky Vy to valíte před sebou Vy jedete, Vy ten drive ohromnej máte, tak já jsem si to teprve uvědomila“

„jsem si většinou říkala tak jako ne, já ne a asi já na to nemám nebo jo, že se mi často spíš stávalo, že na něco nemám a že to nezvládnu a že já ten drive přece ne byt' mně kolegové většinou říkali, že já jsem ten blázen, kterej furt jako jede a já jsem si to vůbec nepřiznávala, spíš právě naopak ... až zpětně jsem si říkala, no dyť to je pravda, dyť jako ten drive tady je a ten Beran tam skutečně je. Je tady bylo docela zajímavý si uvědomit, no, tyhle věci“

Překvapilo mě, že mi všechno ukazoval, a jak to mám

„já jsem teda nevěděla, že to bude mít na počítači“, „mě najednou překvapilo, že jsem čekala, že tam bude mít spoustu těch papírů, a vytisknutý a najednou to bylo na počítači, takže i on pak mohl překlikávat vlastně různě a všechno mi ukazovat“, „že prostě tu osobnost Ti tak krásně rozložil ukázal v těch čtyřech polích“, „překvapilo mě to teda že (je) to takhle extrémně jenom v tom jednom poli a že prostě vím že s čím i pracovat“

Bylo vidět, že je zkušený, vyrovnaný a ochotný pomoci

„bylo vidět, že je inteligentní, že je zkušený, je vyrovnaný, vnímavý, kom velmi dobře komunikativní, že ochotně buď naslouchat a ale i hnedka reagovat a vlastně taky to hilfsbereite, prostě ochoten jako tu pomoc jo, že se třeba pochopí ty, pochopil, opravdu jsem cítila, že chce poslouchat ty moje dotazy nebo to, co jsem řešila, a že mně chce odpovídat, takovou tu příjemnou rovnováhu jsem z něho cejtla, že byl uvolněnej“

Přirozeně jsme seděli kousek od sebe a dal mi napít

„jsme tam obadva dokázali takovou tu příjemnou atmosféru, no a že si (ten) člověk na nic nehraje, že je takovej prostě přirozenej a že jsem si s ním chtěla povídat“, „úplně jako kdyby četl mé myšlenky, tak říká“, „to bylo takový, že jsme seděli takhle, kousek od sebe, tak takhle že i že třeba u toho psychologa jsem cítila, že já nemám potřebu se k němu nějak nahnout“, „A taky pohostinnej, dobrý dal mně napít jsem si ted'ka vzpomněla, ted'ka to Martě musím říct. No, tak to bylo tak to bylo dobrý“

6.1.2.4 Astrolog o konzultaci s Marií

Snažím se udělat si základní přípravu, abych se dokázal orientovat, ale bráním se dopředu někoho očekávat, je tam zvědavost

„Tomu já se bráním, dělat si dopředu dopředu nějaké závěry, kdo přijde, jak bude vypadat, jo, vždycky tam samozřejmě taková ta zvědavost je, já jsem si udělal samozřejmě nákou přípravu, ale ne zase takovou, která by mě determinovala dopředu, jo, abych očekával prostě někoho, jo přímo typ, jo, to je velmi nebezpečný, pro mě třeba, z mého hlediska. Já se snažím prostě se jako ano podívat se, udělat si základní přípravu, abych se dokázal v té nativitě orientovat a orientovat se prostě v té aktuální situaci, to znamená tranzity, revoluce, direkce, ale žádné jako, jo, abych s usuzoval na to, jak bude ten člověk vypadat, jo jestli bude příjemný nebo nepříjemný, jo v jakém bude stavu, nic z tohodletoho prostě“

Usadím je, aby se zaklimatizovali, ptám se, chcete kávu, čaj

„já vždycky dělám tak, že se ptám, jestli chtějí kávu, čaj vodu nebo co, usadím je, aby se trochu tam zaklimatizovali, ona chtěla jenom vodu, říkala.“

Jsem tady od toho, abychom se podívali na tu její situaci jinýma očima

„To co jsem říkal, právě, že jsme tady že tady by měl probíhat dialog, že jí nebudu že nebudu hodnotit, že tady nejsem od toho, abych nějak moralizoval, pod hodnotil, abych jí naváděl, abych jí prostě rozkazoval, přikazoval, co má dělat, že jsem tady od toho, abychom se podívali vlastně na tu její situaci jinýma očima, jo.“

Vysvětloval jsem jí její práva a co a jak se asi bude dít

„jo tak jsme se tam usadili a já jsem jí začal vysvětlovat vlastně jako jaksi její práva a to, co se bude dít a jak se to bude asi dít, jo“, „A že má kdykoli právo prostě se ozvat když se jí něco nebude zdát nebo když nebude rozumět.“

Snažím se přistupovat ke klientovi se sympatiemi, protože bych měl hájit jeho zájmy

„Tady já přistupuju k těm klientům snažím se prostě přistupovat s pochopením, se sympatiemi, jo protože je to nakonec jaksi můj zákazník, žejo a já mám já bych měl hájit jeho zájmy“

Ptal jsem se jí, jestli se vyzná v astrologii – bylo vidět že nějaké informace má

„ptal jsem se jí, jestli se v astrologii vyzná, vona říkala, že příliš ne, ale že jako, ale že tedy ví přibližně o co jde, tak jako povšechně, obecně, nebyl to nikdo, kdo by nebyla to osoba, která na vůbec neví nic. Jo, čili, lehce byla seznámená“, „No, no, no, ona na to reagovala tak, že bylo vidět, že tomu rozumí, protože samozřejmě nějaké informace o astrologii měla, jo. Prže se mě pak ptala dokonce, jo, třeba na svůj ascendent, že jo což je otázka, která svědčí o tom, že ví, co to je ascendent a jaký, jakou úlohu má znamení zvěrokruhu na tom ascendentu stojící.“

Ve zkratce jsem jí ukázal, co ty symboly představují

„ve zkratce jsem jí ukázal“, „jsem jí uděl takovou drobnou přednášku o tom, co tedy jako ten symbol Vah vlastně představuje“, „ted' jsem jí zase znova připomněl, že Luna představuje tu matku, biologickou i sociální Pluto, že představuje takový ty jako zrychlení toho vývoje.“

Začala opakovat klišé o významu znamení, v moderním pojetí je to spíš práce s energií, kdyby přišla k tradičnímu astrologovi, ten by jí to asi vymaloval v nejčernějších barvách

„vona ted' jako samozřejmě začala opakovat taková ta klišé, která si načetla, že to je ta harmonie, že jo, touha po harmonii a po vyváženosti, já jsem jí řík já jsem jí uděl takovou drobnou přednášku o tom, co tedy jako ten symbol Vah vlastně představuje“, „tak vlastně takový to pojetí vlastně moderní pojetí těch znamení jako práce s energií“, „Nijak jsem ji samozřejmě nestrašil, protože kdyby přišla k tradičnímu astrologovi, tak to by bylo asi docela divoká ten by jí to vymaloval v těch nejčernějších barvách, patrně tenhle tranzit.“

Potvrdilo se mi, že můj způsob práce je zvolený dobře

„se zase tady potvrdily, některý moje jaksi teze nebo praktiky, jo, který, že se mi potvrdil vlastně ten způsob práce že ta metodologie je zvolená dobře, jo.“

Lépe se mi pracuje s otázkou

„Já jsem se já jsem právě naznačil nebo řekl, že by bylo dobré, kdybychom nějaké téma měli a myslím si, ted' nevím přesně, to Vám řekne asi ona, žes že řekla jo, jakože, že naznačila, že by tady měla, že tady nějaké téma má, vpodstatě jaksi nepřiliš vážné, ale že tam (Že má něco konkrétního), že to, že něco prostě k řešení má. Jo, konkrétního, jo, což jsem přivítal, protože to se mi mnohem líp pracuje“, „já takto takhle mnohem raději pracuju, než abych dělal nějaký povšechný přehled prostě, jo.“

Jde o to dostat se z bodu řešení otázky k definování osobnostního potenciálu nativity, sáhodlouhou přednáškou bychom se nikam nedostali

„toho samozřejmě já potom využívám této situace k tomu, abych se dostával blíž vlastně k tomu potenciálu nativity jo, protože když bych tam začal dělat sáhodlouhou přednášku, jí, co znamenají, jako že má vlastně všechny planety v jedné polovičce horoskopu a tak jo, tak bychom se asi daleko nedostali“, „Obecně, jo,

dostat se právě z tohoto bodu toho řešení té otázky, dostat se vlastně k nějakému definování toho jejího osobnostního potenciálu“

„postupně došlo na řadu vlastně jaksi témat, který jsou založený v podstatě na té nativitě. Jo, i když jsme i když jsme přešli i když jsme přešli nebo řešili tuhle situaci aktuální, tak myslím, že se nám že se nám tam podařilo té nativitě se věnovat dostatečně“

„já jsem jí taky vysvětlil, že ta nativita, ten horoskop zrození, je vlastně jenom potencialita, jo, že to je jakési semeno osobnosti, které mapuje situaci, ve který se, do které se narodila, že to představuje vrozené zděděné schopnosti možnosti a že nám samozřejmě nikdo nezaručí, že ten vývoj osobní prostě bude probíhat bez potíží nebo že se ho podaří dovést do konce“

Přesvědčil jsem ji o tom, že přirozeným způsobem rozvíjí ten svůj potenciál, že to vystihla a je na správném (=pracovním) místě

„takže jsem ji uvedl vlastně do situace, že intuitivně vlastně nebo přirozeným způsobem rozvíjí ten svůj potenciál tak jak by ho vlastně rozvíjela i bez kdyby jí to neřek řekl i neřekl ten astrolog v podstatě jo, jsem ji přesvědčil o tom, že to vlastně jako jaksi funguje samo o sobě“

„ten svůj potenciál opravdu jaksi vystihla a tímhle tím směrem se vydává, jo že nějaké převratné návrhy v jejím třeba profesionálním životě bych jí asi nepodal, jo“

„No, z toho jsme se právě dostali, že jo, zase se potvrdilo, že tady je ta že tady je ta práce s ostatními lidmi, spolupráce, vztahy mezilidské, že jsou velmi důležité, tady je těch vlastně šest planet v tom sedmém domě, služby služba práce z a zdraví, řekněme, jsou spojeny s tím šestým domem, což je vlastně pod obzorem, zatímco tamto je nad obzorem, čili že je na správném místě, a dostali jsme se právě k tomu, že ona začíná ona velmi dobře jaksi komunikuje se svými zákazníky, protože komunikuje velmi netradičně. Jo, s těmi obchodními partnery.“

Upozorňoval jsem ji, že to naprosto chápu – to, co říkáte, popisuje ta astrologická situace

„tady jsme se vlastně napojili, protože já jsem říkal, ano, to odpovídá tomu, co to co říkáte, popisuje ta astrologická situace, že máte tady těch šest planet v sedmém domě, což jsou vztahy vážně jaksi vedený, a čtyři planety ve Štíru, což je znamení spojený s kolektivní energií, prostě psychickou a teď jsem jí začal vypočítávat, co všechno se vlastně s tím Štírem spojuje, dokonce i otázky života a smrti, to znamená i to pojišťovnictví vlastně že jo, takže jsem ji uvedl vlastně do situace, že intuitivně vlastně nebo přirozeným způsobem rozvíjí ten svůj potenciál tak jak by ho vlastně rozvíjela i bez kdyby jí to neřek řekl i neřekl ten astrolog v podstatě jo, jsem ji přesvědčil o tom, že to vlastně jako jaksi funguje samo o sobě“

„Já jsem jí právě upozorňoval na to, že ta že to chápu naprosto, protože tady má Lunu ve třetím domě velmi silně postavenou v Raku, což je tedy každodenní racionální každodenní život takový to všední praktický myšlení s pohyb v nejbližším prostředí ta to každodenní vlastně myšlení to řešení těch situací, je právě ovlivněnou emocemi, jo čili že (A ona je v Raku že ta Luna vlastně) ona má v Raku, no, čili jsem jí říkal, ano to odpovídá vlastně Vaší charakteristice a že se nedivím ani tomu, že zahrnuje že je vlastně přivádí do rozpaků ty jaksi pracovní návštěvy, protože tady má vlastně Urana v konjunkci s Merkurem, s Venuší a s Marsem v tom sedmém domě, čili její přístup k těm ostatním lidem může připadat těm lidem jako nečekaný, jako originální, zvláštní, jo, jedinečný jo.“

„jsem jí říkal, že to její rozhodování vlastně že mu rozumím, že ho chápu, protože zrovna ona je v situaci, kdy Uran tranzituje trinem vůči vůči Slunci, ne vůči Luně, pardon já si to tam budu, já si to jenom zrekonstruuju, jo“

„mně řekla, že vlastně v tý že v tý firmě je asi tři nebo čtyři roky, že tam nastoupila hned vlastně po studiích, já jsem jí říkal, že to odpovídá tý sekundární direkci (hledání) úplněk v se před těmi třemi nebo čtyřmi lety byl v těch sekundárních direkcích úplněk, který vlastně představoval to, že fáze přípravy je skončena a že by měla vstoupit vlastně do praktického života se svojí nabídkou prostě to, co se naučila prostě nabídnout“

„s tím jsme se taky dostali k tomu, že ona plánuje v podstatě jaksi do několika let založit rodinu, že už jako má taky takovej ten pocit, že jí ty biologické hodiny odtikávají a že tedy to místo, které by teď vzala, že ho stejně bere jako dočasně s tím, že tady má tu vizi rodiny, já jsem jí říkal, no to odpovídá právě tomu, že budete mít v těch letech, o kterých mluvíte, Vám bude probíhat tranzit Plutona vůči Luně ... že se tam může právě od roku dva tisíce devět dva tisíce deset jedenáct, že tam může dojít k nějakým situacím, které jí třeba budou otevírat úplně nové stránky její psychiky jejího života ... já jsem ji připravoval na to, že tam prostě vyplavou na povrch nějaký hluboký obsahy z jejího nevědomí, budou se otevírat nové stránky její osobnosti, že ten vývoj se výrazně zrychlí. A že to bude právě spojený třeba s tou situací nejspíš, jejího mateřství.“

„Podepřel jsem to tím, že ona má vlastně tady toho Marse jo, v sedmém domě s Venuší, že to chápu, že třeba se ona do že ona se dostává do konfliktů se svými spolupracovníky, přže je velmi aktivní, jo a ne všichni prostě tomu jejímu tempu mohou stačit.“

Ubezpečil jsem ji, že se nemá bát mluvit důrazně a ať se nenechá manipulovat představami druhých
„Já jsem ji ubezpečil o tom, že někdy opravdu ta situace může být taková, že člověk musí prostě zvýšit hlas, jo že to neznamená na ty lidi křičet, prostě, ale mluvit důrazně, že by se toho neměla bát“, „já jsem jí taky myslím ubezpečil, ať se nenechá zmanipulovat takovými těmi představami o tom, že žena by měla mít tehdy a tehdy prostě to ty děti, přže to záleží vyloženě na ní, a při na jejím případném partnerovi“

Upozornil jsem ji, že v základu nativity chybí schopnost objektivnějšího nazírání, že si ve vztazích neuchová sebe samu

„má přže jenom naprostou většinu těch planet devět z deseti že má na východě, jo. A že si není tak úplně jistá jo, v těch v tý své pozici, že vlastně jsem jí upozornil na to, že ta její nativita má jednu zvláštnost vlastně další, že nemá opozici, jo. To znamená, že tam chybí že tam v tom základu chybí schopnost jaksi toho bipolárního objektivnějšího způsobu nazírání, jo. Že ona se může vlastně, tím že má všechny ty planety v sedmém domě a tedy na východě že ona samozřejmě může nějakým způsobem se vcítit do situace těch ostatních lidí, ale řekl bych že se tam pak vlastně jakoby ztrácí v tom, jo, že si neuchová sebe sama“

„Tam jsme narazili právě na to taky, že ten styk s těmi ostatními lidmi je pro ni jaksi velmi významný, jo že možná někdy až ztrácí sebe sama, v těch vztazích, jo, že ty vztahy jsou pro ni důležité. Má tam těch šest planet, jo, to znamená, že to představuje určitý ohniskový pozornosti a životních zkušeností, na které se vy spotřebuje co nejvíc, v podstatě nejvíc energie psychický (Určitá i nerovnováha pak z toho). Je tam nerovnováha samozřejmě.“

Přesto, že jsme se partnerských vztahů příliš nedotkli, říkal jsem jí, třebaže (...) naznačuje, že by se mohla vrhnout do vztahů dobrodružným způsobem, je výhoda, že (...) tomu zabraňuje, je tam určitý korektiv

„partnerských vztahů, že jsme se tady příliš toho nedotkli alespoň na to nepřišla žádná řeč, spíš jsme tady řešili, že ona má tedy velice vášnivou vlastně tu konjunkci Venuše s Marsem, že je to Večernice, která vlastně vyvažuje jakoby tu i ten Merkur je vlastně taky Epimétheus, že zapadají jak Merkur, tak Venuše ... jsem jí říkal, že právě s tím, že to je výhoda že s tím Ascendentem v Beranu, že jo a s tou těsnou konjunkcí Venuše Mars ... to zabraňuje tomu, aby se vrhla do vztahů prostě nebo do těch nějakým dobrodružným způsobem, že jo, že je tady určitý korektiv, prostě, no“

Neměla by se stydět za to, že se dostane do konfliktu, když je to s tou situací přirozený a ti lidé jí prostě nestačí

„Jo, že k sobě přitahuje spoustu lidí nejrůznějšího druhu, charakteru, zaměření, že to je všechno obrovská výhoda, ale že by se neměla prostě stydět za to, že se dostane do nějakého konfliktu, je to prostě naprosto přirozený s tou situací, s tím Marsem v sedmém domě a ti lidé prostě jí nestačí v tempu a nasazení,

Měl jsem pocit, že si někdy příliš nevěří, přestože je velmi úspěšná

mi připadalo, že ona tam prostě má nákej jakože z tohletoho pocit, jsem měl pocit, že si někdy sama nevěří příliš, jo, že není příliš sebejistá, přestože je velmi úspěšná, podle mého názoru, jo a tam je ta nejistota spojená s tím podle mého názoru, že tam není ta opozice a že tam nejsou planety vlastně na východě, ale přesto je tam vlastně ascendent v Beranu, na který ona se mě právě ptala, že jo,

Říkal jsem, že to je velká výhoda, že se má schopnost vrhnout se do situací a vést lidi, tam je přítomná určitá bezohlednost, ale že to vyvažuje

vona věděla, že má ascendent v Beranu, něco si o tom četla, a já jsem říkal, že to je velká výhoda, protože ona má ascendent v Beranu, descendent ve Vahách, že ve Vahách i když na konci, má Slunce, prže tam jakoby sebe sama doplňovala jo a ukazoval jsem jí právě že ten ascendent v Beranu vlastně představuje tu schopnost impulzivně intuitivně pudově se vrhnout do situací, vést ty lidi, že jo, pro jaksi prorazit cestu, ale že tam je určitá bezohlednost vlastně přítomná, což tedy ona vyvažuje tím, že má Slunce ve Vahách“

Upozornil jsem ji, že se bude s metodou muset poprat, což pochopila, protože prošla osobním školením

„jsem ji právě upozornil na to, že tady má kvadraturu Saturna s tím Neptunem, to znamená, že ona se s tou technikou nebo metodou bude muset určitým způsobem poprat, jo. Že jí že si bude muset vyvinout nějaký jako systém, způsob, což jsem viděl, že pochopila, protože ten tarot že si četla nějaké knížky, ale že prošla nějakým vlastním osobním školením a že se s tím nějak sama v podstatě si vyvinula nějakou používá nějakou standartní metodu“

Studovali jsme pracovní nabídky v kontextu její astrologické situace (a domluvili jsme se, že by to měla být změna přirozená)

„od této pracovní nabídky se ten od řešení té situace a hledání toho rozhodnutí nebo, to samozřejmě bude záležet na ní, to rozhodnutí, ale pohled na to, co skýtají ty které nabídky v kontextu její aktuální situace astrologické, prostě jak to vypadá“

„návrhy v jejím třeba profesijním životě“

„no a teď jsme s teď jsme právě studovali, jestli je to teda změna jestli by to měla být změna radikální nebo jestli by to měla být změna spíš vývojová a z těch dalších aspektů, to znamená Pluto v sextilu na Slunce i z těch i z toho (Stále z těch aktualizacích) z těch aktualizacích, to jsme postupovali už potom těmi aktualizacemi jsme se domluvili na tom, že by to měla být změna spíš přirozená, která vyplývá z nějakého postupného procesu, čímž se nám odkrylo to, že by jí taky vlastně víc vyhovovalo zůstat víceméně v té vlastní firmě a tam postoupit nějak, jo (Na jinou pozici tam) na jinou pozici.“

Ona je člověk stavěný na začátky, na probíjování

„jednu věc jsem zapomněl, tady jak se dívám na tu tabulku, ona je člověk stavěný právě na to na ty začátky, na to probíjování, že má šest planet v aktivních domech, jo pak jí ta rutina nudí ... K tomu jsme se dostali právě, když, jo, když jsme probírali různé převahy“

„ten ascendent v Beranu vlastně představuje tu schopnost impulzivně intuitivně pudově se vrhnout do situací, vést ty lidi, že jo, pro jaksi prorazit cestu, ale že tam je určitá bezohlednost vlastně přítomná“

Klientka byla velmi vstřícná, přesto, že došlo k nedomluvě, brala to s humorem

„V tom telefonátu mně přišla jako ta klientka jako velmi vstřícná, byla to domluva velmi jednoduchá, hm, takže jsem ne neočekával žádné komplikace“, „to je jako velmi příjemná osoba v podstatě, jo nereagovala tak, jo jako by člověk si řekl, (Pobouřeně na to) že bude popuzená nebo pobouřená, ale brala to s humorem prostě. Jo, čili to bylo velmi příjemné zjištění, jo že přestože došlo k takový jaksi nedomluvě, tak že to brala že to brala jako něco naprosto.“

Bylo příjemný s ní pracovat, přišla si jen doladit názor, její situace nebyla komplikovaná, mám rád hledání a nalezení řešení, tady to nebylo třeba

„tady se stává, že ty lidé se prostě dostanou do nějaký krizový situace, přijdou o práci, jo nebo hledají práci nemohou si vybrat, jo že tam je vopravdu nutno jako je tam ta situace kom komplikovanější, tady ta situace tak komplikovaná nebyla“, „bylo příjemný s ní pracovat, protože ona v podstatě vlastně jakoby jenom si přišla tady doladit ten svůj názor, který měla, nebylo nutný tady vlastně za ní, jako hledat nějaké úplně nečekané řešení“, „já třeba mám rád jako hledání a nalezení zcela nečekaného řešení, ale tady to nebylo vůbec potřeba. Jo, tady to bylo takový jako řekl bych, že je v takový tý fázi osobního vývoje, který to nepře nepožaduje, nevyžaduje“

Práce byla velmi příjemná, nebyla to námaha ani emocionálně, ani energeticky

„to byla práce jaksi velmi příjemná, jo taková jako myslím příjemná z toho hlediska, že to nebyla žádná velká námaha nedošla nedošlo k žádnému vyčerpání ani jedné ani druhé strany, což se někdy tává, že potom že zejména po nějaký konflikt si, jo když se řeší nějaká konflikt situace, tak bývám třeba jako vyčerpán, jo takže proto se třeba proto se třeba snažím nemít víc než jednoho klienta denně, jo a tady se stalo to, že se nečekaně ohlásila jedna klientka z ciziny, takže odpoledne jsem potom měl druhou konzultaci, takže tu jsem takže jsem neměl pocit, že bych jednu nebo druhou konzultaci ošidil, protože ta dopolední konzultace byla v podstatě velmi jako nebyla náročná jaksi emocionálně ani energeticky, vlastně“

Občas jsme přeskočili z tématu na téma, ale bylo to organický a plynulý

„bylo to takový plynulý, možná že jsme vobčas někde přeskočili z tématu na téma, ale bylo to takový prostě organický“

Převaha byla na mé straně, ona měla ostych, ale se nenechala manipulovat, nevlákala mě do pozice invaze

„mám pocit, že tam byla spíš jako převaha z mé strany, že jsem musel víc mluvit, že ona nebyla zase tak úplně, měla takový určitý ostych, jo jako ano bavili jsme komunikovali rozmlouvali ale, víc poslouchala než abych já naslouchal jí“, „se nenechala do ničeho jakoby mnou kdybych i kdybych náhodou se nějak dostal do nějaký situace, že bych jí manipuloval nebo jí nějakým způsobem do něčeho nutil, tak to se nestalo, někdy se totiž bohužel stane jedna taková věc, že ten člověk Vám vlastně jakoby podlehně sám o sobě ... takže tady se to nestalo, že bych že bych s měl pocit, že jsem až příliš nějak manipulativní nebo invazivní že někdy, když ten člověk vlastně jakoby nereaguje, tak se do toho dostane, tak Vás jakoby vláká do té pozice, jo, takže tady se to nestalo“

Práce byla opravdu příjemná, nedocházelo k žádným nesplněným očekáváním

„to byla práce taková jako vopravdu příjemná v tom, že nebyla nijak zvlášť konfliktní, že tam nedocházelo k žádným přenosům, k žádným projekcím, v podstatě z obou dvou stran, si myslím, k žádným ne nesplněným očekáváním“, „tady mám pocit, že se to nestalo, že by došlo k něčemu, k nějakému obcházení něčeho, jo, že by jsme se museli něčemu vyhnout, nebo. Ne“

Rámec setkání

„samozřejmě to dochází ve většině konzultací dochází k nějakému bodu, kdy se něco takového stane, ale tady mám pocit, že se to nestalo“, „někdy se stane, že Vám je ten třeba člověk nepříjemný, jo nebo naopak až příliš jako příjemný“, „já jsem právě říkal, že většinou tedy pracujeme v nějaké vlastně jakoby krizové situaci a ona říkala, že ona sice jako žádnou, že v takové situaci se nenachází, ale přesto se nachází na určitém rozcestí“, „někdy se stává, že prostě se ten termín se stěhuje, tady se prostě, přesouvá, tady bylo nutno vlastně zohlednit to, že jeden den bude konzultace s ní a druhý den vlastně byste měla nebo v nejbližší době byste měla dorazit Vy“, „Byla tam ještě větší při zodpovědnost ... i kdyby přišla osoba nepříjemná, jo, tak bych prostě musel mnohem rychleji prostě se s tím srovnat a nějak s tím nějak s tím prostě se s tím pracovat“, „byla vedena uvolněně, přestože mám pocit, že tam byla určitá trošku sevřenost, jo že jí ten úkol vlastně, před kterým stojí, to znamená, že Vám posloužit, že jí zas tak úplně třeba nesvázal.“

6.2 Porozumění (v) psychologické konzultaci ¹

6.2.1 Jak lze porozumět setkání psychologa a Elišky

Vstupní témata:

Eliška o konzultaci s psychologem:

Myslela jsem, že mu to jako člověku, který se věnuje psychologii, bude jasný na první pohled a hnedko bouchne hřebíček na hlavičku

Došlo mi ale, že pomoci si musíš dycky sám, takže celkově pochybuju v tu psychologii, v to poslání psychologa

Překvapilo mě, že je docela bystřej – že z jeho strany vzešlo pár pomocných postřehů i za tu první hodinu, vyřknul, co jsem měla podvědomě, i něco překvapivého, a něco mi secvaklo i po té konzultaci

Jak on furt mlčel, tak jsem nevěděla, co mám dělat

Já jsem si myslela, že ta hodina vždycky má nějakou strukturu, tady jsem měla nejistotu, kde se nacházím, co je správně

Upozornila jsem ho, že nevím, jak to probíhá a co mám vlastně dělat, myslela jsem, že mi to řekne

Ta iniciační energie tam nebyla daná, jiskra tam nepřeskočila

Nevím, jestli to byla standardní hodina, nemám srovnání

Bylo docela dobrý, že nedělal ukvapený závěry, on třeba sám se na rodinu nezeptal, von to spíš postavil jako zrcadlo

Měla jsem strach, že budu muset popisovat něco, co mi není příjemný, obava z neznámého, a to uhodil hřebíček na hlavičku

On se totiž ptal konkrétně, v čem ten strach vězí, všechno konkretizoval

Já jsem strašně chtěla, aby mi pomohl s těma fóbiema

Pro mě nebylo příjemný se nad tím doopravdy zamyslet, ale on cejtil, že prostě má před sebou úzkostlivýho chudáka – nevyšlo to super trapně

No, ale celkem jsem to zahrála, když mi bylo něco nepříjemný říkat, tak jsem to převedla do srandy, pro něj ale už to byla asi rutinka, že se takhle lidi chovaj, že se to snaží takhle vodlehčit

Myslela jsem, že si třeba přihřeje nějakou svoji polívčičku, ale on byl úplně neutrální – ale ne vyhořelej

To bylo milý, taková ta starostlivost, chtěl mi pomoci

¹V této kapitole, v částech „Vyprávění o setkání“, uvádím k citacím odkazy na příslušná místa v rozhovorech (viz přílohu č. 6, resp. i č. 7). Údaj značí stránku a řádek/ řádky na ní (10:7 – strana 10, řádek 7).

Bylo to docela příjemný setkání lidsky i prostředím, taková kostelní zpověď, klid; kdyby byl přitažlivej, tak by mě to rozptylovalo

Tydlety kluky znám, co se cejtěj v kramflecích jen na určitý ploše

Bylo docela sympatický, že není tak suverénní, aspoň jsem si nepřipadala tak moc odhaleně; přišlo mi vhod, že najednou byl v nevýhodě vůči mně

Napadlo mě, že to bude asi takovej obětavej vzácnej člověk, nebo taky úplně střelenej

Napadlo mě, jestli on taky něco neřeší – kdo má čas v pátek večer?

Psycholog o konzultaci s Eliškou:

Sympatická, přiměřeně jistá, aktivně třídila moje nabídky

V podtextu jako by měla pochybnosti, jestli jsou její potíže zvládnutelné, jestli je normální, že má strach

Už uvažovala, že by zašla /za psychologem/, ale neví, co od toho čekat

Držela to povídání na obecné úrovni, nicméně emoce byly autentické

Možná měla obavu v jednorázové situaci sdělovat něco víc

Víceméně jsem nechal konzultaci jí, ona byla ten aktivní (člověk), hledala si souvislosti sama

Přišla mi aktivní, odhodlaná nebo schopná problémy řešit

A možná díky tomu to mělo energii i pro mě

Tak po 10-15 minutách jsem zvolil strategii facilitace, naslouchání, pojmenování, a potvrdil jsem si možná takové ty poučky rodžeriánské, staré – myslím, že to docela stačilo

Dobře by se s ní pracovalo, byla konstruktivní

Je to můj zisk z konzultací, když vidím někoho, kdo se s něčím porve a třeba se nevzdává

Měl jsem pocit splavnosti, potkali jsme se v tom rozhovoru

Asi mě ovlivňují motivovaní klienti, že se pro ně angažuju

Odpovídalo to jednorázovému hovoru, tak jak ho znám z krizové intervence nebo z telefonického hovoru s klientem, byla si jednorázovosti vědoma

Vyprávění o setkání:

Eliška přišla na psychologickou konzultaci s problémem strachu, který prožívá v nejrůznějších životních situacích („já mám strach jako většinou úplně ze všeho“ 4: 9-10). Strach se tedy stal tématem, o kterém s psychologem mluvila („já jsem strašně chtěla, aby mně pomoh jako co s těma fobiema mám jako dělat“ 10: 7), ovšem současně i tuto situaci provázel. Eliška řekla psychologovi, že měla strach i z jejich setkání („začla jsem tím, že jsem vlastně měla strach i tajdle, já mám strach jako většinou úplně ze všeho, a že jsem měla strach i tady z toho setkání“ 4: 9-10) a zřejmě doufala, že

když mu řekne, že ještě nikdy u psychologa nebyla, on jí vysvětlí, co se bude dít. Rovněž ho tedy (nepřímo) žádala o pomoc při překonání tohoto strachu. Nerada totiž riskuje ztrátu v sebehodnocení (*„třeba pokud' nemám jednu voblast úplně jako vošéřovanou, tak že se do ni vůbec nepouštím“* 10: 34-35, *„se prostě toho děším, že to musí být perfektní a že to nezvládnou takhle perfektně“* 4: 30). Také proto „žádala“ nepřímo – aby neprojevila svůj strach a neukázala svoji slabost. Souvislosti se sebehodnocením si povšiml také psycholog, který v podtextu vnímal *„sebehodnocení té emoce“* (14: 24) a Eliščinu pochybnost *„jestli to je vlastně normální, že takové třeba problémy mám“* (14:17), *„protože mám strach, tak jsem nějak míň hodnotnej“* (14:24). Ostatně lehce byla tato souvislost přímo tematizována v konzultaci, ve které byla řeč o tom, že *„vlastně to je asi daný mírou nějakýho malýho sebevědomí, jako takový malý suver[e]nity“* (9: 37-38). Eliška pravděpodobně doufala, že se jí podaří dostat situaci pod kontrolu. Vadilo jí proto, že neví, jak bude setkání probíhat, měla strach ze sebeodhalení (*„jsem měla strach jako vo čem vlastně budu muset všem mluvit, že jo, tak já kdybych měla nákou strukturu, taky bych tak přibližně věděla, kde se nacházím a nebylo by takový to jako nejisto, vágno, jako tak co se bude dít“* (5: 21-23). V tomto ohledu byla její naděje zklamávána, jelikož psycholog nereagoval tak, že by ji s průběhem seznámil. Spíše to zaregistroval: *„chvilíčku jenom jsme o tom mluvili“* (12: 44) a více se k tomu vyjádřil na konci: *„Potom vlastně na konci ještě tak, protože ona na začátku taky říkala, že neví, jak vlastně ta terapie vypadá“* (14: 38-39), že *„je na to zvědavá, že už o tom uvažovala, že by třeba k nějakému psychologovi zašla, že neví co od toho čekat“* (14: 49-50), *„tak jenom jsem potom vlastně eště taky jsme to shrnuli, tak jenom jsem si potřeboval ověřit, jaký to pro ni bylo“* (14: 39-40). Eliška pak pociťovala silnou nejistotu také proto, že v situaci, kterou nezná, jí psycholog přenechal iniciativu (*„to vlastně jakoby nějak tak bylo na mně“* (14: 54-55), *„a potom von tak jako furt mlčel, no tak teďka jsem, teďka jsem říkala, tak co mám dělat jako“* (4: 3-4). Myslela si, že psycholog, jako znalec, její problém s jeho důsledky sám domyslí a pochopí příčinu (*„že by si mě hnedko nějak jako rychle zdiagnostikoval ... a hnedko prostě jako bouchnout hřebíček na hlavičku, jo prostě v čem to tak jako vězí, no“* (1: 20...22).

Konzultace ale probíhala velmi odlišně (*„von se tam vlastně jenom takhle vkládal ... to připomínkování nebo to povídání“* 5: 31-32, *„on se samozřejmě ptal, ale až na to ... co já jsem řekla“* (3: 17-18). Souladně s tím definoval svou roli při konzultaci psycholog: *„jsem skutečně jako nechal ji povídat, poslouchal jsem, občas jsem komentoval, třeba nějakou možnou souvislost jsem jí nabídl, taky jsem si trochu reflektoval ty emoce nebo vlastně jsem se doptával“* (12: 27-29), *„ta moje role byla možná skutečně nějaký facilitátor nebo okomentátor než že bych že bych tam asi nějak vkládal úplně ... nákou strukturu, kudy by se mělo jít“* (14: 36-38). Strukturu, kudy jít, určovala Eliška: *„spíš jakoby asi nechal na mně, jak se to jako abych to nějak vedla, no, to tématický zabočování“* (5: 35-36). Mělo to tedy být rozhodnutí psychologa. Ten ale viděl důvod v povaze problému: *„Takže možná i díky tomu, že to téma bylo příliš široké na to, aby se dalo jako dokončit, tak jsem vlastně ji nechal prostě“*

prostor, aby si s ním nakládala tak, jako jak uzná za vhodný. Kolik vlastně kolik toho bude chtít otevřít.“ (15: 22-24) Spatřoval ho ale také v Eliščině schopnosti pracovat s problémem: „ona povídala docela tak jako sama si šla po nákyých tématech a tak si je spojovala, takže vlastně jsem to pak nakonec omezil na to, že jsem skutečně jako nechal ji povídat“ (12: 26-27. V konzultaci totiž „ona byla ten aktivní člověk“ (12: 37), přišla mu „aktivní, taková prostě odhodlaná nebo schopná prostě ty svoje problémy nějak řešit“ (13:59), vnímal ji jako „poměrně jistou osobu“ (12:20), která „docela jasně si řekla jo tohleto to by mohlo sedět, tohleto to asi takhle není úplně“ (12-13: 60-1), a u které byla znát „taková náká energie možná“ (17: 7). Navíc měla „samostatnou schopnost přemýšlet o těch věcech“ (12:34), takže psychologa napadlo, že „že by se s ní dobře pracovalo“ (17: 3), protože „byla taková jako konstruktivní“ (17: 5-6). Měl také dojem, „že si vytáhla téma, které neměla nepromyšlený. Zkrátka něco, na čem asi pracuje delší dobu a v té chvíli to jako vlastně tak jako vyslovovala nahlas a hledala si mezi tím souvislosti“ (12: 35-36). Eliška to skutečně brala tak, že „spíš jsem říkala to, co nad čím přemejšlím třeba už jako delší dobu nebo rok nebo tak, to jsou prostě takový sebe sebereflexní úvahy, tak jsem to prostě jakoby nějak tak jako bez ladu a skladu nebo co co co jakoby jsem byla schopná vyplodit za nějakou jakoby souvislou řeč v tu dobu“ (4: 41-43). Ovšem pro ni to byl spíše způsob, jak uniknout z prázdnoty, plynoucí z mlčení psychologa, který „málokdy jako se nějak rozpovídal na dýl“ (4: 55) a „třeba sám se na rodinu vůbec nezeptal, jo, to já jsem prostě až jako sama začla říkat“ (5: 45-46). Psycholog to ovšem považoval za její volbu míry otevírání témat, která nebyla příliš vysoká: „celé to povídání držela na hodně obecné úrovni, to znamená, že vlastně kdybych teď měl o ní něco říct, co dělá, kolik má sourozenců, a tak podobně, tak vím jenom velmi málo“ (12: 45-46). Také to ho vedlo ke zvolení strategie „facilitace nebo skutečně aktivního naslouchání a pojmenování těch věcí“ (14: 34-35), čímž „si připomněl spíš jako možná takové ty poučky rodžeriánské staré, že člověk o klientovi nemusí vědět až úplně moc a přesto s ním může jako udělat nákou práci právě když pracuje s tím prožíváním, s tím tady a teď a s emocema“ (17: 46-48). A vzhledem k tomu, že Eliška „sama si šla po nákyých tématech a tak si je spojovala“ (12: 26), „nechal v podstatě celou tu konzultaci jí“ (12: 29-30) a viděl, že „pro tu jednu konzultaci ... to docela stačilo a já vím, že vlastně to jako to funguje, no, tenhle princip“ (17: 50-52). Respektoval přitom její ochotu (ne)prohlubovat hovor nad tématem, když na její poměrně obecné povídání nereagoval tak, že by „zjišťoval víc fakt“ (15: 36) a „vybral z toho zjišťování spíš toho prožívání než těch technických věcí“ (15: 38), protože vnímal popisované prožívání jako „autentické“ (12: 55).

Zprvu Eliška vnímala tento průběh tedy negativně, ovšem později spíše pozitivně („mi nechal jakoby prostor, kam se to bude jakoby ubírat“ (1: 46), až tento postup ocenila i proti původně očekávanému („nedělal hnedko asi spíš náký ukvapený závěry, že vlastně jako čekal teprv jak, až jak se budu projevovat, což je vlastně asi taky dobrý, no“ 1: 59-60, „von to vlastně postavil jako zrcadlo, no, bylo docela dobrý že jsem najednou slyš jako že vlastně byl to zrcadlo toho, co já jsem jakoby

řekla, no, že bylo docela dobrý“ 8: 19-21). Přistoupila na „jeho hru“ a uměla ji ocenit. Psycholog totiž nakonec dokázal „uhodit hřebíček na hlavičku“ (4: 12-13), i když mezitím již v posunutém významu, jelikož „to konkretizoval všechno“ (4: 49) a ptal se, „v čem to vězí ten strach“ (4: 47-48). Eliška „měla strach“, že bude „mluvit jako vo něčem, co mně není příjemný“ (4: 14-15) a pro ni „to třeba nebylo úplně příjemný se jako nad tím doopravdy teda zam jako mu vodpovědět zrovna na co se ptal“ (6: 44-45), a „pohrbat“ (6: 46) se v tom. Sahala k úhybnému manévru, když „něco jako je nepříjemný nějak říkat ... tak jakoby to převedeš do toho smíchu ... já jsem tam třeba něco tak jako říkala trošku nadsazeně nebo prostě jsem to pak převedla do někýho jako srandoidního toho, aby to pro mě bylo taky jednodušší“ (6: 51-54). Psycholog toto bránění pohybu do hloubky zaznamenal především jako odbíhání k dalším tématům a uvědomoval si, že „to prostředí možná nebylo úplně tak jako bezpečný napoprvý“ (13: 14-15). Jenže na druhou stranu Eliška sama uznala, že to „vopravdu bylo přínosný“ (6: 46), také proto, že psycholog citlivě reagoval („ta forma, že jo, jak se třeba ptal ... tak jako pro mě to nevyšlo nějak tak úplně jako super trapně“ 6: 47-49 a i díky tomu, že jí nepřišel tak suverénní, „si nepřipadala tak jako odhaleně“ 8: 51) a „v podstatě musím říct, že i za tu první hodinu s jako i docela pár takovejch postřehů pomocnejch z jeho strany vzešlo“ (1: 47-48). Psycholog sám měl pocit, že „skutečně jako že jako možná ty souvislosti, o kterých mluvím, jsou takové jako nějak pro ni třeba některé významnější“ (16: 51-52), což přičetl tomu že „někdy ten základní pocit třeba bezpečí nebo atmosféry k tomu, k tomu povídání se podařilo jako vytvořit“ (18: 10-11). Eliška ostatně měla pocit, že „to setkání v podstatě bylo docela jako příjemný i jako lidsky i prostředí“ (1: 37-38). Přesto v souhrnném pohledu došla k naprosté skepsi o psychologovi, který jí „nepřišel prostě jako nákej špičkovej ... i celkově pochybuju v tu psychologii, jo. Pochybuju vůbec jako v to poslání jako psychologa“ (10: 58-59), „psychologů je strašná spousta, ale jakoby pomoci si stejně dycky jako musíš sám“ (10: 51-52). Ve vztahu s psychologem bylo zřejmě tolik osamění, že to převýšilo význam všech těch „postřehů pomocnejch z jeho strany“ (1: 48), „spojů, který jako by mě samotnou nenapadly“ (10: 26-27), věcí, které jí „dojžděly“ „i ještě po tý konzultaci“ (10: 30) i překvapení, „že je bystřej docela“ (1: 49).

Bylo to dané tím, že se psycholog tak nevýrazně projevoval („mluvil takovým jako tichým přidušeným hlásem, hláskem“ 3: 31-32, „mě strašně potěšilo, že von už vod tý poloviny tý konzultace se chvílema jako i smál, jo, jsem viděla zuby, bylo takový uvolňující“ 2: 36-38) a s tím související nízkou vzájemností („tam nebylo takový to terapeutický přátelství ... ta alternativní jiskra tam nepřeskočila“ 7: 26-28, „já jsem myslela, že si prostě jako třeba přidá nákou svoji polívčičku ... a von byl úplně neutrální“ 6: 12-13, „konzervativní nebo oficiální“, „vodměřený“ 7: 50). Podílela se na ní velkou měrou také počáteční nezodpovězená otázka, co se bude dít, což znamenalo, že „iniciační ta energie jako že tam nebyla daná“ (9: 54). Jak bylo rozpojité Eliščino hodnocení dění konzultace a celkového dojmu z ní, tak zůstalo ambivalentní hodnocení i psychologa samotného: „bylo na něm

vidět taková jako takovej klid, jako taková milost“ (3: 29-30), „jsem si říkala, že to by mohl bejt jako někdo vzácněj, jo, nebo prostě někdo takovej jako už na úrovni, že jo nebo taky úplně střeleněj“ (2: 16-17), „i když mě taky napadlo, jestli von taky něco neřeší“ (8: 31), „on měl trošičku jako větší rozpaky než já“ (3: 30-31). Ona sama, s nízkou mírou „suvere[nity]“ (9: 38), která má „malý sebevědomí“ (9: 41), „pokud' nemám jednu voblast úplně jako vošéfovanou, tak že se do ni vůbec nepouštím“ (10: 34-35), viděla psychologa jako člověka, který není „moc suverénní“ (8: 45), je „s menším sebevědomím“ a „v kramflecích jenom jakoby na určitý ploše“ (8: 46). Zatímco u psychologa převážil jednotný dojem z konzultace, který se opíral o to, že „to byla taková práce, jako která spíš odsejpala“ (17: 43) a proto „to byla taková konzultace, která byla spíš jako spíš jako energetizující“ (17: 41), navíc „motivovaní klienti“ ho ovlivňují v tom, že „se pro ně víc angažuju nebo nějak jako s nima víc pro pracuju“ (17: 24). Také v tom pro něj spočívá „zisk z těch konzultací když vidím jako někoho, kdo se jako s něčím porve a třeba se nevzdává, nebo daří se mu to“ (17: 60 - 18: 1). Celkově měl psycholog pocit, že „vlastně jako jsme se v tom rozhovoru nějak potkali, mám dojem“ (18: 8-9). V popisu práce s problémem a jejího přínosu se psycholog a Eliška převážně shodovali, v celkovém hodnocení konzultace se ovšem značně rozešli.

Shrnutí:

Eliška se s psychologem shodla především v porozumění **poradenskému procesu**, ovšem tak to bylo až později. Nejprve očekávala, že to bude psycholog, kdo hned pozná, v čem (problém) vězí a ťukne hřebíček na hlavičku. V tom se s psychologem neshodovala. Hodně mlčel, takže to bylo na ní – psycholog vědomě nechal celou konzultaci jí – a ona nevěděla, co má dělat, bylo tam pro ni nejisto a vágno, byla udivená, že se psycholog neptal a čekal až na to, co ona řekne.

Později ocenila psychologovu **rolí**. Psycholog se tam nesnažil vkládat strukturu a nechal jí prostor, aby si s ním sama nakládala. Eliška zase viděla, že se tam psycholog vkládal jen připomínkováním a nechal jí prostor, kam se to bude ubírat. Ocenila, že nedělal ukvapené názory a počkal, jak se ona projeví. Psycholog viděl, že Eliška přišla s tématem, o kterém delší dobu přemýšlí a v danou chvíli ho jen nahlas vyslovuje; Eliška si byla vědoma, že říkála to, o čem přemýšlí delší dobu, co ze sebe byla schopná v tu chvíli vyprodukovat. Psycholog si povšiml, že Eliška drží povídání na obecné úrovni a o prožitcích mluví hodně abstraktně a technicky – připomněl si rodžeriánské poučky a viděl, že pro jednu konzultaci funguje práce jen s **prožíváním**. Eliška chápala jeho přístup jako konkretizování – psycholog se ptal, v čem to vězí, a tím (nakonec přece jen) dokázal uhodit hřebíček na hlavičku. Psycholog svou roli charakterizoval slovy facilitátor a komentátor, protože Eliška mu přišla aktivní, samostatná a schopná řešit problém, takže práce „odsejpala“. Eliška měla strach ze **setkání**, z toho, o čem bude muset mluvit, a bylo jí nepříjemné se v tom pohrbat, proto to někdy převáděla do smíchu, aby to pro ni bylo jednodušší. Psycholog měl dojem, že prostředí nebylo

napoprvé úplně bezpečné, protože mluvila obecně a přecházela mezi tématy; na druhou stranu se domníval, že základní pocit bezpečí nebo atmosféry k povídání se podařilo vytvořit. Také Eliška uznala, že si nepřipadala odhaleně, že to nevyšlo super trapně a že to bylo lidsky i prostředím příjemné setkání.

Psycholog vnímal, že některé souvislosti, o kterých mluví, jsou pro Elišku významnější; Eliška ocenila, že psycholog je bystrý a že z jeho strany vzešlo **pár pomocných postřehů**; něco jí „dojždělo“ ještě po konzultaci. V

V **celkovém dojmu** se u Elišky prosadila pochybnost o poslání psychologie i o tomto psychologovi. Zjistila, že člověk si vždycky musí pomoci sám, že psycholog asi moc člověku pomoci nemůže. Nebyla tam totiž daná „iniciační energie“ – Eliška zůstala v nejistotě, co se bude dít. Psycholog ji sice zaregistroval, jenomže se k ní vrátil až na konci konzultace. Psychologa potom hodnotila ambivalentně stejně jako celou konzultaci a jeho menší sebevědomí popisovala podobně jako svoje. Vníkala psychologa jako oficiálního, odměřeného a neutrálního, takže pro ni byl uvolňující, když se později chvílemi smál. Psycholog měl pocit, že se pro ni víc angažoval, a díky jejímu odhodlání pro něj byla konzultace energetizující a přinesla mu zisk v tom, že viděl člověka, který se s něčím porve a nevzdává. Měl dojem, že se v tom rozhovoru potkali, takže u něj převážil jednotný dojem z konzultace, protože pro něj bylo důležité, že práce „odsejpala“.

6.2.2 Jak lze porozumět setkání psychologa a Marie

Vstupní témata:

Marie o konzultaci s psychologem:

Kontext pro konzultaci s psychologem:

Duchovně založená žena, prostě úžasná

Je mamka, kterou poslouchám a která mě chválí

Dala mi dar člověčenství, my dvě si máme co dát

Vlastní rozhovor o konzultaci s psychologem:

Cítím se bezpečně s lidma, kteří mají to charisma, z Květy to srší a všechno tam na Tebe dejchne, jsem na to zvyklá

Čekala jsem, že už to bude vidět, ano, to já jsem ten, kdo pomáhá lidem, že mi přesně odpoví a řekne ze své praxe i své názory

Hledání člověčenství v obchodním jednání

Musíš něco předvést, zaujmout

Byl chladný, neprostřel stůl k příjemnému jednání
Ke konci se to otevřelo, když řekl jednu strašně krásnou větu, protože to je přesně ta myšlenka, se kterou budu potřebovat jít
Když se bavím s muži v ředitelských pozicích, přestanu si věřit
Nejistota, obava, odpor
Není to extra osobní problém
Možná to je asi taky dobře, že on byl jenom našeptávač a že jsem si dokázala odpovědět sama
Uvědomila jsem si tu základní otázku, která mě trápí a která je skutečně problém
Působil klidným dojmem, tak jsem se nebála něco říct, plynulo to, jak mělo
Navedl mě k tomu, že jsem si řekla, že tu komunikaci už mám na takový úrovni, podpořil mě, když říkal, že to ze mě taky cítí
Hlavně jsem měla pocit, že to dělám správně, že to nemusí být moje chyba
Společně

Psycholog o konzultaci s Marií:

Poprosil jsem ji, aby přizpůsobila téma omezenému času a postavil jsem svůj přístup na konkrétní zakázku, abych to dodržel
Přišla s pracovní věcí – až agresivní reakcí mužů ve vedoucích pozicích, která ji sundává z její role; téma mužů bylo významné
Drželi jsme se profesní úrovně, ale mapoval jsem souvislosti zejména s její osobností
Nabídnul jsem téma agresivity, konfliktu, sebedůvěry, kam půjdeme dál, jsem nechával na ní
Poslouchal jsem a pojmenovával, co se tam dělo a emoce, shrnoval jsem
Hledali jsme souvislosti a možné vysvětlení, proč to tak je a že se s tím může něco dělat
Předefinovali jsme problém a jeho příčiny ze selhání k tomu, že si buduje pozici, že lidé nemusí být přístupní jejímu stylu
Snažil jsem se nacházet věci, které dělá dobře
Aktivita, energie a iniciativa klientky usnadňovaly práci
Potkali jsme se ve stejném tempu
Partnerský rozhovor posunutý k podřízenosti, hranice si umí ohlídat
Snažila se vyjít vstříc, zavděčit se, styl spíš zahlazovací, možná jí to někdy překáží
Působila na mě sympaticky, bylo to docela výrazné
Sympatie je zajímavý zdroj informací, ale za hodinu se s tím nedá moc udělat
Bylo to podobný krizový intervenci, ale je to člověk, který funguje dobře, jen potřebuje něco vylepšit a ujistit se, nebyly krkolomné zvraty
Utvrđilo mě to v tom, že lidi v sobě většinou mají potenciál, i když něco řeší

Vyprávění o setkání:

Psycholog si byl vědom omezeného času pro jednu konzultaci, a proto „poprosil jsem tu paní, aby vlastně tomu přizpůsobila to téma“ (27: 16), „abychom to uzavřeli tak, aby ona něco z toho měla“ (27: 22). Marie také v souladu s tím neměla pro konzultaci „extra osobní problém, který by mě trápil“ (19: 50-51), nýbrž téma týkající se obchodní komunikace, ve které se pohybuje – „já jsem totiž chtěla původně mít jakoby jak se starat o nebo jak využít v tomhle komerčním světě tu lidskost. Tu jakoby i v obchodním jednání tu lásku a to člověčenství.“ (21: 13-15) Psycholog to vnímal tak, že „přišla s věcí jakoby pracovní“ (28: 13) a to mu umožnilo, že „postavil jsem vlastně ten přístup nebo tu práci na tu konkrétní nějakou zakázku“ (27: 20), jak to měl s ohledem na časové možnosti naplánované: „jsem se spíš připravoval na to, že to musím udržet abychom uzavřeli za tu hodinu“ (27: 21). Určení tématu konzultace z pohledu Marie ale nebylo tak jednoznačné, jelikož „chvilku trvalo, než jsme si něco specifikovali“ (19: 57), což chápala jako projev snahy „uchopit to, s čím, budeme pracovat, přesně to pojmenovat. Aby to nebylo jako nějak extra široký“ (19: 58-59). Dohodli se tedy, že se zastaví u toho, že „když se začnu bavit s někým, kdo, jako s klientem, kdo je se od něho se očekává a je v té pozici jakoby tý ředitelský a vyšší, že se prostě toho člověka hned začnu bát a že si přestanu věřit“ (21: 19-20) a že se budou snažit otázku, jak „nastavit tu naši komunikaci vlastně na stejný úrovni“ (21: 21-22). Zatímco pro psychologa bylo téma konzultace jasně dané, Marie vnímala těžkosti při jeho formulování: „to se nám pořád nějak nedařilo uchopit“ (21: 15). Představovala si i něco trochu jiného: „já jsem teda trošičku chtěla zabrousit do trošku jako jiný roviny, nakonec jsme teda skončili taky trošku někde jinde, ale zase jako taky to bylo zajímavý, taky dobrý“ (19: 53-54). „To co jsem si říkala, že by tak jako mohlo probíhat, tak víceméně to tak probíhalo“, ale současně „já jsem si představovala trošku něco jinýho“ (19: 33). „Čekala [jsem]... že mně pak přesně řekne odpo, že získám opravdu ty odpovědi na tu mou otázku ... a přesně mi řekne tak tady by bylo dobrý tohle, tady tohle a prostě z mé praxe, si myslím, že mi řekne i své názory a postupy“ (19: 26-29). Marie tedy očekávala aktivní a autoritativní projev psychologa, který by měl vložit do svých zřetelných rad kus sebe, své zkušenosti – „někdy přímo tak jako věci, jako ty zkušenosti“ (19: 40-41). Psycholog se přitom držel jejich zkušeností, ve kterých se aktualizuje problém, přičemž ale dospěl k poznání, že „To nějak souvisí samozřejmě s nějakou její osobností nebo s jejím způsobem reagování“ (28: 19). To se totiž ukazovalo v tom, že „se snažila vyjít vstříc, snažila se zavděčit, takže vlastně spíš jsem se ptal i jestli třeba skutečně toto má tak, že k těm konfliktům přichází tak, že se snaží jako třeba nějak zjemnit, urovnat, jo, myslím, že má takový styl skutečně jako zahlazovací“ (29: 58-30: 2). Mariina vstřícnost psychologa upoutala a dal si ji do souvislosti i s jejím zaměstnáním: „Vzhledem k tomu, jak potom mluvila o svojí práci a o tom, jak jí pojímá, tak mi to dávalo smysl, že prostě to je nákej její styl komunikace, jak dává najevo zájem o lidi.“ (28: 4-5) Byla také zdrojem výrazné sympatie, kterou

k Marii pociťoval a ze které by se mohl o ní také něco dozvědět, protože „*třeba určitej typ lidí je mi sympatickej*“ (30: 18) a potom si lze všimnout „*jak znám já jiné lidi, kteří na mě působí podobně, jaký ti lidi mají vztah, jaký mají třeba vztah ke konfliktům, k sebehodnocení*“ (30: 34-35). Psycholog to považoval za možný námět pro případná další setkání s Marií: „*kdybych řekl něco, s čím ona by nesouhlasila, tak by mě zajímalo, jak bych se to dozvěděl*“ (31: 1). V dané chvíli se držel odkazů ke zmíněným souvislostem, takže si „*všiml těch emocí, které kolem toho měla*“ (28: 37) a snažil se „*pojmenovávat nějak obecně to, co se tam dělo*“ (29: 49-50), „*pojmenovávat jako silné a slabé stránky, které kolem toho má, vycházelo mi z toho postř, že těch silných stránek tam je víc, že převažujou*“ (28: 38-39), „*kromě toho shrnování ... pojmenovat ty souvislosti nebo nějaký ten celek*“ (29: 52-53). Jenže to Marii velmi zklamalo, že „*jsem si vlastně jakoby k tomu došla sama...že tam nebylo tak hele tady je dobrý udělat to, a co já vím, tak tadyten člověk jako takhle, se máš zachovat tak a tak. To mě, to tak nebylo*“ (19: 31-33). Nepramenilo to ale pouze ze samotné interakce, nýbrž z přístupu psychologa. Konzultace se totiž nepřímou účastnila třetí osoba, a sice Mariina odborná školitelka a životní rádkyně Květa. Marie se stala její soukromou studentkou (v dramatickém kroužku), ovšem ona ji už „*nebere jako klasickou studentku, hodně přátelský vztah...ona mě bere jako svou asistentku*“ (71: 1), třebaže jí dává rady do života: „*ona byla ta, která Ti ukáže, jaká je Tvoje cesta*“ (71: 2). Marie ji obdivuje, protože je „*duchovně zralý hluboký člověk*“ (71: 3) a protože „*to bere všechno přes to ženství*“ (71: 4), spatřuje v ní mateřskou osobu: „*je pro mě i tou mámou*“ (71: 5), „*prostě ona mě hrozně chválí*“ (71: 6), která jí umožňuje identifikovat se s ní ve vztahu umožňujícím pocit vzájemnosti. Zdá se, že i díky Květě se Marie tolik zajímá o mistrovství v komunikaci: „*ona mi dala dar člověčenství*“ (71: 7), (Květa) říká, že „*komunikace je krásně prostřený stůl, musíš vytvořit atmosféru*“ (71: 8), Marie si díky ní uvědomuje, že „*když chceš komunikovat s lidma, je hrozně důležitý vážit si toho člověka – mít ho rád a vážit si ho*“ (71: 9). Navíc Květa patří k lidem, kteří „*mají to charisma a já se cítím s těma lidma bezpečně a věřím, že mi opravdu pomůžou*“ (20: 6-7) a „*z ní to srší*“. Čekala proto, že u psychologa „*už to bude vidět, ano, to já jsem ten, kdo pomáhá lidem*“ (20: 23), jenže skutečnost byla taková, že „*jsem nevěděla, co si o tom člověku mám myslet*“ (20: 24), „*tady v týhle úloze jsem si představovala úplně jinýho člověka*“ (20: 37-38), a proto „*nevzbudil ve mně takovou tu důvěru, že tenhle člověk ... by mně byl schopnej pomoci*“ (20: 25-26). Neměl přístup jako Květa – Marii chyběla z jeho strany „*objímavost*“ (20: 47), byl „*chladný*“ (23: 3), „*cejtla, že je odměřený*“ (20-29), a zaskočilo ji, že psycholog „*mi nenabídnul nic k pití*“ (20: 13), ani prostředí se jí nelíbilo: „*necejtla jsem se tam nějak prostě mile*“ (20: 42), psycholog „*neprostřel ten stůl k příjemnému jednání*“ (20: 52-53), zatímco Květa „*komunikaci považuje za krásně prostřený stůl, musíš vytvořit atmosféru*“ (71: 8) a u ní „*to tam na tebe dejchne*“ (20: 08). Tak jako na divadle, tak v obchodní komunikaci „*musíš předvést něco, musíš je zaujmout, to je sou*“ (71: 10). Marie čekala, že jí psycholog také něco „*předvede*“. Ale psycholog byl spíše jakoby v pozadí:

„Takovej tichej, klid, no klidnej, tak jako, taky si ke mně sed jakoby dozadu“ (20: 28), „leklá ryba“ (23: 1) a jeho přístup ji zklamával, jelikož na otázky si musela odpovídat sama: „měla jsem pocit, že si říkám, nevím tak on bude se mnou výst ten rozhovor nebo jak to bude, tak jsem byla hrozně nejistá“ (20:19-20). Pocit z konzultace se ovšem vyvíjel: „ale pak zase v průběhu jsem už trošičku i ten názor změnila ... myslím, že trošku asi bylo dobře, že jsem si i na ty otázky dokázala odpovědět sama“ (21: 1-2), „on mi jenom tím, jak mě poslouchal nebo tak doplnil, tak že vlastně, že jsem se fakt jako řešila ten problém a prostě nechal mě týct ty myšlenkový pochody, kam jsem potřebovala“ (21: 2-4), „v tu chvíli možná to bylo takhle ta nejlepší cesta“ (23: 50-51). Marie tedy přistoupila na základě upravené formulace svého problému také na jiné výsledky, jelikož „ta hodina byla hodně, že jsem si z ní odnesla opravdu hodně“ (22: 44). A navíc v jistém smyslu psycholog vytvořil příznivou atmosféru, jelikož „působil takovým tím klidným dojmem, tak jsem se nebála něco říct a prostě na rovinu mu povědět třeba ty pocity a co si myslím a tak, takže jako prostě dobře naváděl“ (24: 4-6). Psycholog tedy „poslouchal“ a „pojmenovával“ (14: 36) a „jsme pro to hledali možné souvislosti, možné vysvětlení“. „Takže jsme došli asi ke třem možným vlastně tématům, které by k tomu mohly být“ (29: 17-18), přičemž „nechával jsem ji tak jako ty výhybky na ni, jako kam pudem“ (29: 3-4)– „když tam přišla ta agresivita třeba nebo to téma toho konfliktu, té sebedůvěry, tak jsem to dycky nabídnul“ (28: 55-56), „téma těch mužů je nějak jako významné“ (29: 28). Takže „vždycky jsme skončili u toho, že pokud by to s tím chtěla něco dělat, tak může, že s tímhle tím tématem se dá dělat tohle“ (29: 20-21). Marie v těchto nabídkách souvisejících témat vlastně spatřovala řízení konzultace: „Třeba něco jsme ustoupili, ale že hnedka mně pak k tomu vrátil. Takže vlastně dobře to reguloval“ (24: 33-34), „pak třeba když už jsme šli jakoby do jiných témat jenom jakoby nakousli já nevím řešení nějakých krizových situací nebo, a jo třeba zabloudili jsme na agresi... ale to mně na rovinu pak řekl, že to už je zase na další povídání“ (24: 29-30). Strategii poslouchání a pojmenovávání souvislostí (Eliščinými slovy doplňování) psychologovi umožňovala Mariina „energie, kterou do toho vkládá“ (30: 52), „aktivita, samostatnost, iniciativa, z její strany byla něco, co samozřejmě tu práci usnadňovalo nebo to dávalo dynamiku“ (30: 53-55). Pro psychologa to také bylo „utvrzení o tom, že lidi jsou docela jako, i když něco řeší, tak ještě většinou mají v zásobě nějaký svůj potenciál, který jim jako tu situaci docela jsou schopni třeba zvládnout“ (31: 26-28). Nemyslel pouze přístup k řešení problému, ale vůbec jeho povahu, jelikož si pomyslel, že „to je taky známka asi nějakého jejího potenciálu, že vybrala téma, prostě takové, které tak fakt odpovídá tomu, té hodině“ (31: 29-30). Spojoval si to i s tím, že Marie je podle něj „člověk, kterej poměrně funguje jako dobře“ (32: 4) a který spíše „potřebuje nákou věc jako zlepšit“ (32: 4-5). Ve výsledku měl psycholog „dojem, že to tak jako nějak plynulo“ (31: 41). A proto se mu zdálo, že se „víceméně nějak potkali nebo to, co jsem jí řekl, tak jako sedělo“ (31: 4), „myslím, že se podařilo se naladit na nákou vlnu, že vlastně teda, mám dojem ... že jsme si rozuměli“ (31: 22). Měl „dojem skutečně jako partnerského rozhovoru ...

posunutý víc k takové té podřízenosti nebo v tom smyslu poradte mi, ale nepřesáhlo to nákou, nepřesáhlo ty hranice, které tak jako jsou obvyklé“ (30: 43-46). To možná souviselo s její vstřícností, s tím, že se vyhýbala projevit nesouhlas. Možná se psycholog právě tak nedozvěděl, že z hlediska Marie „skončili taky trošku někde jinde“ (19: 54). Výsledkem pro něj bylo, že „jsme předefinovali nebo pře přehodnotili vlastně možné příčiny toho, proč to tak dopadá, že to nemusí být její jako chyba, nebo její selhání, ale prostě to že někdo jako taky občas je třeba nepřístupný tomu stylu“ (29: 36-38). Psycholog totiž Marii „naváděl na to, že vlastně já nemám důvod se bát až takovýdlech krizových věcí, protože jsem schopná to a to a to“ (22: 11-12) a podobně „si uvědomila, tak vlastně já to umím tady, tak proč bych to neuměla umět i v třídletých příležitostech“ (22: 53-54). Marii moc zajímalo, „jestli to je ta správná cesta, nebo není“ (21: 12) a konzultace pak pro ni znamenala, že „hlavně jsem měla pocit, že to dělám správně, že třeba mě uklidnil v tom, jak jsem se bála, že třeba ty lidi z toho můžou být vyšokovaný nebo proč nejsou tak příjemný hnedka na prvních schůzkách“ (25: 4-6). Ostatně psycholog vůbec Marii poskytoval potvrzení: „dycky to potvrdil, že si to taky myslí, že to tak bude“ (24: 52), „že mě v tom utvrdil a podpořil“ (24: 56). Marie navíc nejen že dokázala ocenit odlišný průběh konzultace, ale také pro ni „ty poslední jako ty okamžiky byly takový příjemný“ (24: 57) zejména díky tomu, že psycholog ji okouznil a nadechl metaforou o kráse komunikace, kterou si zapsala a kterou vnímala jako ten podnět, pro který si přišla, a „tenhleten obrat a všechno pak jako mně tohleto hodně pomohlo“ (24: 4). Nicméně třebaže postupně „to začalo se uklidňovat“, tak Marii „to dalo docela dost práce“ (20: 30). Celkový pocit z konzultace tudíž vyjádřila tudíž slovy „Já bych kdybych k tomu člověku chodila, tak bych k němu nikdy nešla, teda. Asi bych se tam nechtěla vrátit“ (20: 9-10).

Shrnutí:

Také Marie se s psychologem shodla především v porozumění **poradenskému procesu**, tj. v porozumění formálnímu zacházení s problémem (úvod, dohoda o tom, co se bude řešit, čas atp.). **Téma** samo nevnímala jako velký problém a také psycholog ho vnímal jako vhodné pro jednorázovou konzultaci. Psycholog chtěl, aby téma mohli uzavřít a snažil se to tak udržet, a když Marie měla pocit, že už je to vše, hodina skončila – měla pocit, že to dobře reguloval.

Shodli se také v tom, jakou měl psycholog **roli** při práci s problémem, kterou on vnímal jako nabízení souvislostí, a Marie v něm spatřovala naštěpávače, který ji umožnil, aby si vnitřně odpověděla tím, že ji nerušil, jenom „jemně podporoval“. Výhybky, kam půjdou, nechával psycholog na ní a také Marie vnímala, že ji „nechal týct myšlenkový pochody“, „kam potřebovala“. Hodnotila, že ji psycholog dobře naváděl, a on zase měl dojem, že co říkal, tak sedělo. Nenápadné chování psychologa ocenila Marie v tom, že se dokázala soustředit na sebe, a tak našla svůj problém, její původní téma se stalo až „nadstandardem“ (nadstavbou).

Psycholog při **setkání** viděl Marii jako vstřícnou a ona své vystupování jako otevřené. Nebála se něco říct díky tomu, že psycholog působil klidným dojmem. Oba měli pocit, že to dobře plynulo – tak, jak mělo (Marie), šli stejným směrem (psycholog). Měli také dojem, že se podařilo dospět k hodnotným výsledkům, když Marie řekla, že ta hodina byla pro ni hodně. Svůj komunikační styl označila Marie za rázný a psycholog u ní viděl energii a iniciativu, sama si věci říkala. Oba si uvědomovali Mariinu nejistotu a bylo pro ně důležité, že si Marie uvědomila své silné stránky. Psycholog vnímal rozhovor jako partnerský, Marie často o dění v konzultaci mluvila plurálem, tedy jako o společném počínání. Zároveň psycholog vnímal rozhovor jako posunutý k podřízenosti a pro Marii byly důležité podpora, potvrzení a uklidnění, že to dělá správně.

Oba považovali za významný **výsledek**, že Marie své komunikační nezdary nepovažovala za svou chybu, nýbrž za specifický styl, kterému ostatní nemusí být přístupní, proto si odnesla, že by měla být v komunikaci trpělivější.

Psycholog a Marie si moc neporozuměli v **celkovém dojmu** ze situace, značně se lišili v sympatiích pro druhého, v tom, jaká to pro ně byla **zkušenost**. Psycholog měl pocit, že se potkali a naladili na společnou vlnu (podle toho, jak šla práce s problémem), Marie už by se tam nechtěla vrátit, protože psycholog nebyl charismatická osobnost, ze které to srší, byl spíše chladný a odměřený, leklá ryba. Celkový dojem z konzultace se pro Marii odvozoval spíše z dojmu z psychologa. Téma konzultace – „hledání člověčenství“ – se stalo také (nenaplněným) děním v konzultaci.

6.3 Porozumění (v) astrologické konzultaci

6.3.1 Jak lze porozumět setkání astrologa a Elišky

Vstupní témata:

Eliška o konzultaci s astrologem:

Byla jsem ovlivněná tím, co jsem zažila s tebou, ale myslela jsem, že to bude erudovanější

Já jsem myslela, že mu to bude jasnější než mně

Ze začátku mluvil hrozně všeobecně

Šel přímo k jádru konkrétního stavu

Šoknul mě v předpovědi dalších dvou let

Překvapilo mě, že se vyptával a odhlídl od horoskopu

Začal mi vyloženě radit, co mám dělat

Trošku mě to naštvalo, ale jak to kategoricky řekl, tak já to беру jako autoritu

Myslela jsem si, že mi řekne něco, co mě uklidní, a ptala jsem se ho s prosíkem jako guru, asi mě litoval

Já jsem si myslela, že to je negativní rys, a on mi nabídl pěkný nový pohled

Celý to bylo hezký setkání se zajímavým člověkem, myslím, že i pro něj
Bylo to spontánní všechno, přirozený
Měl mě potom zaškatulkovanou jako někoho speciálního, vzdělaného, s kým se dobře pobaví
Nebral to jako nějakou rutinu, necejtla jsem se jako nákej syžet
Myslím, že měl svoji rutinu – úvodní vizi
Von totiž sám říkal, že ten náš pohovor bude trvat hodinu a půl, ne dýl
Nebyla to zaujatost, předpojatost
Že se člověk vedle něj necejtla jak prostě observer, bylo to uvolněně, příjemně
Začátek byl takovej trochu rozpačitej
Najednou začal mluvit o sobě, takže to bylo takový vzájemný, hrozně dobrý ... von se toho hnedko
jako chytnul ... nojo, to jo mám ledviny
Chtěl mi nějak lidsky pomoci
Říkala jsem mu, že jsem taková všelijaká, takže mi dal čaj
Nerada mluvím o sobě, ale tady jsem byla schopná říct i věci, který by v upjatější atmosféře
neproběhly
Jedna konzultace je možná málo, člověk si teprve hledá vztah s astrologem, než aby vnímal
obsahově; vím, že tam musím jít třeba třikrát
Asi bych nechtěla chodit pravidelně k astrologovi
Úplně mě nespasil; v podstatě z jeho strany ten výkon moh bejt taky třeba lepší
Líbil se mi jako člověk
Na základě prvního rozhovoru na mě zapůsobil jako člověk pod stresem, mírně nahořelej
Do telefonu na mě zapůsobil chaotickým dojmem; neřek mi, že má dlouhý šedivý vlasy, tak to byla
taky sranda
I ten vzhled mě strašně zaujal
Takovej hezkej klidnej pohled
Sálala z něj čerstvost
Pak jsem taky viděla, že se rychle unaví
A tam byla taková proluka, tak jsem se rozkoukala po místnosti, která nebyla nějak pěkná

Astrolog o konzultaci s Eliškou:

Nerad se nechávám ovlivnit tím, jak klient vypadá, někdy k němu musím hledat cestu

Nedělal jsem žádné velké přípravné práce, neměl jsem žádná předběžná očekávání

Kdybych si dělal dopředu nějaké závěry, očekával bych ekonomku, což by byl velký omyl, i když mi řekla, že v práci dělá i účetní

Byl jsem příjemně překvapený, že silně akcentovaný Vodnář určitým typem podoby odpovídá

Ta podoba mě zarazila a připomněla mi, že z horoskopu se (někdy) dá usuzovat (i) na podobu

Přes mé výhrady se mi potvrdilo, že používání znamení zvěrokruhu nepatří do starého železa

Aby lidi nečekali nějaké věštění

Pro interpretaci tradičním způsobem je to velmi obtížný horoskop, mohlo by to svěst na scestí

Ptal jsem se jí, jestli něco ví o astrologii, abych věděl, jakým jazykem můžeme mluvit

Rychle jsem zrekapituloval, co znamenají v horoskopu planety, znamení zvěrokruhu, domy a aspekty

Lépe se mi pracuje s otázkou

Je pro mě důležité přiblížit si vzdělání, zaměstnání a zájmy klienta / s tím člověkem

Byl to přirozený postup, víceméně vyplynula otázka profese

Byla to rovnocenná spolupráce

Příjemná, i když odtazitá jako Vodnář

Osobností a vyhraněnými zájmy velmi výjimečná klientka

Došlo tam k estetickému souznění, i pro ni možná bylo zajímavý, že potkala někoho, kdo zná Satieho

Snažil jsem se to udržet v rámci poradenského setkání, aby nedošlo ke klábosení a uvědomil jsem ty nástrahy poradenství

Prahne po příjemnosti, ale pro kvalitu práce spíš musí být hledání

Myslím, že jí to připadalo zajímavé a podnětné, možná ani nečekala takové hmatatelné výsledky

Potvrdila mi citlivost na prostředí, typickou pro ascendent v Raku

Když jsme se dostali na její rodinný poměry, uvědomila si, že rodiče pro ni nebyli zvláštní autoritou

Má dost vysoké nároky na partnery, protože je srovnává se svým dědečkem, výrazným mužským vzorem

Mluvil jsem o tom, že by se neměla vydávat ze všech energií, protože to bude velmi náročný

Mohl by pro ni být docela dobrý autogenní trénink – má bohatou představivost, když má silně postavený Neptun, a byla tu osobní zkušenost – já mám taky Saturn v Panně a během týdne mi výrazně pomohl

Její šestý a osmý dům ukazuje na muzikoterapii jako směr, kterým by se mohla ubírat

Jako Vodnářka se nenechává spoutat představami, že biologické hodiny odtikávají, a zároveň je její vnitřní svět ovlivněn hodnocením prvního třicetiletí života

Vyprávění o setkání:

V prvním telefonickém kontaktu zapůsobil astrolog na Elišku jako „člověk takovej hodně pod stresem, úsečnej, jo, v podstatě rutinní“, „mírně nahořejej vyhořejej“, „že by mě třeba v životě nenapadlo, že to může bejt astrolog nebo nákej ezoterik“ (34: 10-11) a tak byla ráda, že první kontakt mimo místnost konzultace navodil jinou atmosféru: „už prostě vod tohohle prvního momentu, jak jsme prostě jako zvedly ty ruce, tak to jsem věděla, že to prostě bude všechno hrozně dobrý, jo, hrozně v pohodě“ (34: 25-27). Astrolog zapůsobil jako „takovej šamánek“ (34: 22). Eliška na úvod konzultace začala mluvit o problému, kterému se chtěla věnovat, a říkala astrologovi: „no víte, tak jako já sice nemám teda jednu otázku jenom, já mám prostě tak jako dvě otázky“ (35: 3-4). Překvapilo ji ale, že na to astrolog nenavázal, jelikož „von v podstatě, my jsme nezačli téma votázkama, jo, von prostě říkal, no tak tady máme prostě todleto seskupení planet“. Měla spíš pocit, „jak kdyby prostě měl nákou jako úvodní vizi a začal vysvětlovat v podstatě jako význam jednotlivých planet a trochu ty domy“, třebaže „já jsem si to jako nepamatovala. Pro mě prostě tenhleten enumerační princip, já jsem to prostě nestíhala“. (35: 9-11) Astrolog skutečně v tu chvíli uplatnil svůj ustálený postup a Elišky se „pak ptal samozřejmě, jestli něco ví o astrologii jestli má nějaké znalosti, to se ptám ostatně každýho, abych věděl, jakým jazykem můžeme mluvit“. (4445: 20-21) Zjistil, že „nějaké znalosti má“ (45: 25), ale „přesto jsem jí vlastně ukázal velice rychle jsem zrekapituloval významy ... co znamenají planety v tom horoskopu, jejich funkce, co znamená zvěrokruhu, co domy, co aspekty, velice krátce“, jelikož „ono se to vyplácí v obou případech“ (45: 36-39) (kdy lidé ty znalosti mají anebo nemají). Jednak proto, aby sám věděl, jaký má zvolit „způsob jaksi toho přibližování toho tématu“ (45: 33-34), a jednak proto, „abych jí prostě upřesnil v jakých dimenzích se bude ta ... pohybovat“, že „to nebude taky samozřejmě žádná astrologie, která se bude tvářit jako že všechno zná, všechno ví a všechno dokáže předpovědět“ (45: 43-46). O otázku se však zajímal: „nejdřív jsem se jí ptal, jestli má nějaký pros jako s jakým s jakým tématem přišla“ a „bylo samozřejmě výborný“, že „přece jenom jako s určitou otázkou vlastně přišla“, protože konzultace potom není taková „obecná“ a „protože tak se pracuje vdycky mnohem líp, jo, když je tam nějaká už nějaký bod, o který se vlastně můžeme opřít“. (45: 13-17) Pro něho „cílem tý konzultace bylo, aby ona si ujasnila, co chce dělat dál, v podstatě ... spíš teda pracovně to bylo a studijně“ (46: 49-50), přičemž ale „my jsme si neřekli na začátku, jo budeme potřeboju se prostě zaměřit na otázku profese, to tam nebylo přímo takhle explicitně řečeno, jo. Ale dostali jsme se postupně k tomu“ (49: 34-36). „Pro mě je dycky důležitý taky si přiblížit s tím člověkem, co je jeho povolání, případně jeho zaměstnání a nějaké jeho zájmy taky samozřejmě vzdělání“. (45: 51-53) „Kdybych si dělal dopředu nějaké jaksi závěry, tak že bych očekával ekonomku a ona mi na to řekla, že v té práci dělá dokonce i účetní. Jo a pak jsme se dostali vlastně k tý práci“. (45: 49-50) Eliška to považovala za jeho iniciativní vykročení do konzultace: „to bylo prostě takový

jako všeobecně úvodový, dyž von vlastně sám začal jakoby s tou prací, vo tom mluvit“ (39: 41-42) Měla pro sebe formulované otázky „takový jakoby dvě všeobecný nebo dvě jako zastřešující“ (33: 11-12) a spíše očekávala že se budou „bavit jakoby o mojí mým osobnostním profilu než o tom jako, co ted' prožívám nebo co budu prožívat a jak se určitý věci dějou, co se děje“ (33: 15-16) a „nakonec to tam bylo z toho oboje“ (33: 18). Pomyslela si, že „tak Martina nám tady nakázala jednu votázku musíme probrat, jo, to von to ani tak myslím jako nebral, von to prostě ňákou jakoby měl jakoby ňákou svoji rutinu, tadyto napasoval že jo potom, co jsem se ho já ptala, jak vo mně začal něco zjišťovat“ (43: 2-5) Až zabývání se těmi „všeobecnými“ dotazy „ho donutilo teprv mluvit k tomu mýmu osobnostnímu profilu“ (33: 25-26). Astrolog ji ovšem překvapil v tom, že „přímo šel k jádru jakoby toho konkrétního stavu nebo toho tý reality dneška, jo než aby to zastínil nákým osobnostním prostě jako vývojem“ (33: 54-5). Takže vyšel sice od „postavení planet při momentu mýho narození“, ale „potom se to prokliklo okamžitě do současnosti prostě ukázal, jak se ty planety samozřejmě posunuly a tak dále“ (33: 26-28). V návaznosti na to ji pak překvapilo, že „von mně začal vyložene radit, co mám dělat“ (38: 57), „já jsem si ani neodvážila pomyslet na to, že von by tam by mně moh říkat, co se mně stane za dva roky nebo za rok“, přičemž „to bylo docela dobrý, akorát jako fakt ... úplně bez mýho“ (39: 6-7). Astrolog mělo pocit, že pro Elišku „bylo zajímavý, že ta astrologie vlastně že jí prostě může pomoct, jo, tímto způsobem. Možná řekněme až ... to možná ani nečekala. Že to bude mít takové jako výsledky“, které jsou „ne hmatatelný, ale jako řekněme konkrétní“ (50: 24-27). Pro Elišku bylo důležité potvrzení o správnosti jejího počínání: „myslela jsem si, že ty dotazy, na který se zeptám, že mi řekne něco, co mně třeba jako uklidní nebo potvrdí anebo takhle. Že von mi to jakoby osvětlí, jakože řekne jako proč to tak je, že to tak jako jinak nemůže bejt“ (33:33-34), že se dozví, že to je „normální“ a že „to je tak dobře, že se to děje“ (42: 19:20). A tak byla „ráda, že mně potvrdil, dobrý, tak zmatky budete mít eště dva roky, to je správný“ (42: 55-56), že na otázku po důvěře ve vlastní intuici, na kterou se ho ptala s „takovým jako prosíkem“, „spíš aby mně to jako schválil“ (41:3), „jako takovýho guru“ (40: 57), jí řekl „ale jo, ale jo, no, v podstatě jo“ (41: 6), že na otázku, jestli „jsem zakotvila tam, kde jsem měla“, jí „říkal jako jo, jo, jako jo, v podstatě jo“ (38: 36-37) a že na to, o čem mluvila, s oporou horoskopu „říkal jako jo, tak to chápu“ (40: 37). Ptala se také na to, jestli „ten můj konkrétní pocit, celoživotní ... jestli třeba vymizí do do mejch do mýho věku padesáti let“ (36: 23-24), jestli „se to teda může nějak jako eště vyvíjet dál“ (36: 21) a on „říkal jako že ne“, „to máte prostě tak jako daný, tak to prostě to musíte nějak přijmout“ (42: 27-28), což Eliška vnímala tak, že „trošku mě to našťvalo, že jo ... ale jako jak von to tak prostě kategoricky řek, tak já to беру prostě taky, že jo, ňákou autoritu takovou“ (42: 32-33). Astrolog jí ale pomohl v tom, že do pozitivní formulace převedl Eliščinu vlastnosti, které chápala jako „přelétavost“ (4:5) a že „všeho se nabažím“ (37: 47), jelikož „si myslela, že to je vlastně takovej negativní rys a von mi řek, že to je v podstatě jako taková ta vodnářská zvědavost, jo, že to není v tom, že nejsem schopná vydržet něco

dlouho dělat, ale že je to v tom, že jsem zvědavá a že musím furt neustále jakoby pronikat do dalších voblastí“. Tím jí „*nabíd takovej pěknej novej pohled*“ (37:42-46), takže to jí „*přišlo takový pěkný*“ (37: 50). Astrologa zaujal Eliščin kulturní rozhled, který z oblasti hudby mohl dosáhnout až k postavě jím uznávaného astrologa. Pro astrologa tím „*příjemný na tý konzultaci bylo to, že jsem vlastně moh pracovat s člověkem, kterej se pohybuje jako v řekněme v nějakým prostředí, který je mi blízký*“ (52: 8-9), když „*tam došlo vopravdu k takovýmu estetickému částečně souznění*“ (46: 3-4). Konzultace potom pro něho „*z hlediska námětu*“ byla „*víceméně běžná*“, „*ovšem z hlediska prostředí, ve kterém ten člověk pracuje, výjimečná*“, Eliška byla „*velmi výjimečná jako klientka*“ (50: 60-51: 1). Pro astrologa byla v tu chvíli důležitá i vzájemnost tohoto příjemného překvapení: „*byla asi příjemně překvapená tím, že vůbec znám jako některý ty postavy, že jo, toho Satieho, kterýho vona taky jako voblibuje, to možná pro ni bylo nějak jako zajímavý*“ (52: 46-47): Eliška si sama povšimla, že „*von už potom mě měl tak jako zaškatulkovanou prostě, no tak to je spešl, to je vzdělanej člověk, to je prostě jako tady mám někoho jako s kým se dobře pobavím*“ (34: 41-42) a pomyslela si, že „*pro něj to bylo taky docela pěkný setkání, takový vobčerstvený*“ (41: 52). Toto astrologovo zaujetí „*bylo fajn, protože já jsem v podstatě trošku měla strach z toho prvního telefonátu*“ (34: 44). Astrolog si ale uvědomil, že souznění se stalo úskalím: „*Tady si uvědomuju ... jak je trošku nebezpečný, když má ten astrolog nebo ten poradce a ten klient když má jako náky společný zájmy, jo. Že tam přece jenom může dojít k tomu k takovým těm přenosovým a protipřenosovým záležitostem*“ (48: 11-13), že „*by mohlo dojít k tomu, já jsem se teda jako snažil to udržet, jako v rámci normálního poradenského setkání, že by tam mohlo dojít k jakémusi rozvolnění vlastně tý konzultace k jakémusi až ke klábosení*“ (48: 16-17). Elišku pak překvapilo, že „*von najednou začal úplně mluvit vo sobě*“, „*najednou už von tam dal najednou jakoby, že nebyl z toho pohledu jako tak já Ti teď něco poradím, ale že to bylo takový vzájemný, tak já si taky jako postěžuju, nebo nejseš v tom sama*“, což byla „*taková jako najednou úplně změna atmosféry, jo, bylo hrozně dobrý*“ (38: 48-53) a bylo vidět, že astrologovi asi „*taky nebylo jakoby zatěžko se otevřít*“ (41: 29). Možná skutečně došlo na klábosení, když Eliška říkala, že „*jsme se samozřejmě zakecali vo tom sboru*“, ale hned dodala, že „*von byl natolik vosvícenej, že řek ne, končíme, vraťme se k tématu*“ (39: 19-21). Také astrolog to viděl jako pohyb na hraně, ale ustátý: „*Dostali jsme se někam hluboko, řekněme, ale mohlo to taky sklouznout*“ (52: 29-30). Uvědomil si, že „*pro kvalitu tý práce, tak jo že tam přece jenom nákej odpor nebo náky prostě jako takový jako řekněme hledání nebo toho námětu nebo ta spolupráce že tam přece jenom musí být*“ (52: 25-27), jelikož v této konzultaci se mu s klientkou „*spolupracovalo dobře říkám až příliš dobře*“ (51: 24), „*po čem všichni prahneme, aby ta práce šla jako snadno sama od sebe, jo aby to aby to bylo zajímavý, aby to bylo prostě příjemný, plynulý, takže to samo vo sobě je jako velmi nebezpečný*“ (52: 23-25) Takže „*bylo to fakt nanejvýš poučný*“ (53: 7) Dobrá spolupráce se také odrazila v tom, že „*ta zpětná vazba tam byla prostě vidět, jo, nebylo potřeba to z ní vlastně páčit*“ (50: 39-40), „*tady nebyla*

vůbec žádná taková ta direktivní, jo, já se tomu teda vyhýbám“ (50: 21-22) a průběh vnímal jako „přirozenej postup“ (50: 53), během kterého se dotkli řady témat, ale díky tomu, že „vono to bylo provázaný celý v podstatě“. (47: 47) Eliška z průběhu měla pocit „živelnej, jo, to nebylo nic řízenýho“ (43: 2), „velmi takový spontánní přirozený, takový jako free“ (43: 19, 20), jelikož to nebylo „nějak systematicky“ (35: 27), astrolog třeba říkal, „co ho hnedko upoutalo“ (35: 24). Navíc ji napadlo, „do jaký míry von se jakoby připravoval na mě, jo, on si třeba nemusel připravovat vůbec nic, jo takže v podstatě z jeho strany ten výkon moh bejt taky třeba lepší“ (42: 34-35). Ostatně astrolog uvedl, že „dostal jsem se k tomu, abych se podíval na ten horoskop vlastně krátce den předtím, takže jsem nedělal ani žádné velké přípravné práce“ (44: 9-10). Ke spontánnímu průběhu se přidala změna atmosféry: „pak se to prostě, říkám, přelilo do takovýho toho poradenství, chvílema sranda, prostě kamarádství“ (43: 17-18). Díky tomu se Elišce „uvolněnějc jakoby myslelo, že jsem byla jako schopná říct prostě i věci, který jakoby by vůbec jako třeba v nějaký upjatější atmosféře vůbec jako neproběhly“ (41: 59-60). Jinak byla citlivá na sdělování osobních dat: „prostě fakt jak vo mým otci jsem musela mluvit“ (37:7-8) a jen polehoučku vysunovala na světlo svá témata: „já jsem se stejně jako odvážila ho zeptat prostě ohledně těch takovejch těch důležitějch rozhodnutí“. (40: 58-60) Ovšem „necejtila, že bych byla nákej prostě syžet“ (43: 22), „že by prostě zas až moc jako na mně visel a ted' ze mě prostě chtěl všechny nějaký symptomy jako vycucat nebo něco, to bylo jako docela dobrý, že se člověk necejtil vedle něj jako v nějakým takovým kazajce nebo v nějaký prostě jako observer“. (41: 43-46) A právě kolem v otevřenosti pro ni spočíval přínos konzultace, takže měla pocit, „že se mi potom ulevilo, jako vyloženě“. (37: 36) Astrolog jí sice moc nepomohl „z hlediska informace“ (37: 32), ale v tom, že „byla jako překvapená nebo docela ráda, že jsem mu to jako byla schopná říct“ (37: 32-33), třebaže měla pocit, že „možná ta jedna konzultace je málo, že, vlastně to mně pak došlo, že vlastně teprv člověk jakoby hledá vztah s tím astrologem, než by vnímal úplně vobsahově, co mu říká“ (35: 46-47). Eliška nicméně hodnotila i ony informační výsledky – „ted'ko cejtím jako že, jako úplně mě nespasil, jo, to vůbec“, (42: 5) „ale spíš je to tadytím, že člověk si nad tím, jakoby přemejšlí sám“. (42: 5-6) Vlastně i u astrologa vyzdvihla tuto pro ni sympatickou vlastnost: „mě zaujal tím, že právě taky, jo, že bylo na něm cejtit, že prostě se sebou nějak pracuje, jo, nebo že má už něco za sebou nebo z něj sálala taková jako zvláštní jakoby ta vobčerstvená síla“. (41: 22-24) Že se sebou pracuje, také ukazuje na bohaté zpracování zkušenosti, které ale může znamenat, že „von sám je strašně citlivej na ty podněty“ (40: 50-51), „jsem si říkala, že ten člověk má něco za sebou“ (41: 24-25), „už tam jsou nějaký věci, který ho jako strašně někdy musely vyčerpat“ (41: 40-31), „von i sám zmiňoval, že měl nějaký jako problémy“ (40: 56). V tom, jak na ni astrolog zapůsobil, se nakonec ukázal i moment z prvotního telefonického rozhovoru, ve kterém se jí zdál „vyhořelej“ a „rutinní“, ovšem nyní jako „neobvyklej člověk“ (40: 55), z něhož sálala „taková zvláštní jako čerstvost“, kterou také prozrazoval jeho „takovej hezkej jako pohled“ (41: 35). Přesto jí konzultace

v tomto směru nabídla něco potenciálně hodnotného: „mělo to přínos, že máš jako nákej takovej reflexní pozadí, jo, nebo nákej kontext“ (44: 17-18), takže pro Elišku, která byla pro astrologa „trošku taková jako odtažitá“ (44: 59-60) „jako ten Vodnář“ „nepřístupnej“ (52: 58-59) a jen tak nějakou nabídku nepřijme, „to bylo prostě zpestření“ (42: 21), zpestření jejího přemýšlení o sobě. Nelíbilo se jí, že astrolog „když jsem až teprve začala mluvit vo těch věcech, že říkal, no jo, dyť tady je prostě v Panně todle a todle“ (42: 43-44) a „začal mluvit ze začátku hrozně všeobecně von mně v podstatě řek to, co jako já se dočtu vo Vodnářích všude“ (37: 22-23), takže „asi bych nechtěla chodit pravidelně k astrologovi. Radši ne, radši ne“, „spekuluje, a jako moc kombinuje“. (42: 54-55)

Shrnutí:

Eliška si s astrologem rozuměla více **v rovině vztahové**, v procesu práce s problémem méně. Její zájem o hudbu astrologa zaujal; měl pocit estetického souznění. Myslel si, že pro ni mohla být zajímavá jeho znalost některých jmen. Eliška měla dojem, že ji astrolog zaškatulkoval jako někoho „spešl“, s kým se dobře pobaví, a napadlo ji, že pro astrologa to asi také bylo příjemné občerstvené setkání. Když potom astrolog začal mluvit o sobě, cítila Eliška, že tam je prvek kamarádství, že je to **vzájemné**. Astrolog si uvědomoval, že by tam mohlo dojít k rozvolnění až ke klábosení. Když i Eliška viděla, že se zakecali, ocenila, že astrolog byl natolik osvětlený, že to utnul a že se vrátili k tématu. Astrolog se kontakt snažil udržet o v rámci normálního poradenského setkání a měl pocit, že se dostali hluboko.

Eliška při konzultaci nevnímala moc obsahově proto, že v první konzultaci člověk teprve **hledá vztah** s tím astrologem. Vzhledem k tomu, že vztah byl občas kamarádský, se jí uvolněněji myslelo a říkala i věci, které by neproběhly v upjatější atmosféře. Astrolog na ní nevisel a nechtěl z ní vycucat symptomy. Díky tomu se jí po konzultaci vyloženě ulevilo, protože byla ráda, že mu to byla schopná říct. Možná tomu napomohl i **průběh konzultace**, který byl podle astrologa přirozený a podle Elišky až živelný. Překvapilo ji, že se jí neptal na otázku, kterou přišla řešit, nýbrž začal vysvětlovat horoskopické prvky a mluvil o práci. Přišlo jí, že má svoji rutinu, že měl úvodní vizi. Ostatně astrolog uvedl, že si vždy přibližuje s klientem jeho povolání a zájmy. Bylo pro něj výborné, že Eliška přišla s určitou otázkou, protože tak se mu mnohem lépe pracuje.

Elišce připadalo, že z jeho strany ten **výkon mohl být lepší**. Astrolog měl dojem, že pro Elišku konzultace byla zajímavá, že možná ani nečekala takové hmatatelné a konkrétní výsledky. Naproti tomu Eliška, ač astrologem příznivě zaujatá, říkala, že ji nespasil, že z hlediska informace jí moc nepomohl. To mohlo souviset s tím, že neporozuměla astrologovu úvodnímu zrekapitulování horoskopických prvků, nebo s tím, že byl příliš „kamarádsky“ blízko. Ona si nad věcmi přemýšlí sama; konzultace pro ni představovala přínos, protože jí dala **kontext pro reflexi**. Významným podnětem pro ni bylo, že jí astrolog nabídl nový pohled na to, co vnímala u sebe jako negativní rys.

Také si myslela, že ji astrolog uklidní a že jí potvrdí, že to, co prožívá, jinak být nemůže, že je to normální a správné. Byla ráda, že jí to potvrdil a řekl, že v podstatě to tak je, že to chápe. Trochu ji ale naštvalo, že jí kategoricky řekl, že to musí přijmout, že to je daný. Bere ho jako autoritu.

V **prvním** (telefonickém) kontaktu se astrolog Elišce zdál úsečný a vyhořelý, ovšem později viděla, že je to **neobvyklý člověk**, který má takový hezký pohled, i když vnímala i to, že je strašně citlivý na podněty a rychle se unaví. Nakonec ale neměla dojem, že by chtěla pravidelně chodit k astrologovi, když tolik spekuluje a kombinuje. Mohlo to souviset s tím, že atmosféra na ni byla až příliš kamarádká; astrolog vnímal, že je Eliška jako Vodnář **odtažitá** a nepřístupná; možná se příliš přiblížil.

6.3.2 Jak lze porozumět setkání astrologa a Marie

Vstupní témata:

Marie o konzultaci s astrologem:

V tom jejich centru mají všechno hodně duševní a duchovní – celý to bylo příjemný

Tak ten je dobřej, človíček, na svém místě

To bylo fakt lidský, že jsme se pak bavili i mimo horoskop

Říkal mi věci i z jeho vlastního života, ten vztah je pak otevřenější a vstřícnější

On byl ta silná osobnost, vůdce tý komunikace /ne jako psycholog

Doufala jsem, že mě rozebere, dá jasné přesné informace na základě těch hvězd /ne jako psycholog

Jasně mi ukázal, co kde je, kde mám silný stránky, člověk si uvědomil své možnosti (nutný rozvoj ?)

Bylo dobrý, že se ptal, jestli tomu rozumím, že popisoval, když jsem nerozuměla

Ukázal mi, kde mám moc energie, úplně vzlítnu, ať to vyvažuju, ať se pro uzemnění obklopuju lidma a ptám se jich

Potvrdil mi, že to je moje přirozenost, ta energie, že to dělám správně, a uklidnil mě s rodinou

Uklidnil mě, že ucítím, kdy nastane čas

Nic neříkal negativně, řekl spíš, toho využijte

Měla jsem potřebu mu říct, to je ono, a co se mi ještě stalo

Ty informace, co říkal, skutečně seděly

Ještě to moje očekávání předčilo, ani jsem nečekala, že se toho dozvím tolik

Dokázal mě do toho hodně zatahnout, takže jsem se hodně ptala anebo do toho skákala /ne jako psy

Nebylo dané jasné téma, mohlo se to aplikovat na víc věcí

Měla jsem pocit, že bych tam ještě hodinu dvě vydržela / ne jako psycholog

Bylo to tak přirozený, že jsem cítila, že to jde správným směrem /ne jako psycholog – částečně !

Odpovídal mi na původní otázku, kterou jsem chtěla řešit /ne jako psycholog

Říkala jsem si, já bych ten drive chtěla mít, a on popsal mé chování podle horoskopu a říkal, vy ten ohromnej drive máte
Překvapilo mě, že mi všechno ukazoval, a jak to mám
Bylo vidět, že je zkušený, vyrovnaný a ochotný pomoci
Přirozeně jsme seděli kousek od sebe a dal mi napít

Astrolog o konzultaci s Marií:

Snažím se udělat si základní přípravu, abych se dokázal orientovat, ale bráním se dopředu někoho očekávat, je tam zvědavost
Usadím je, aby se zaklimatizovali, ptám se, chcete kávu, čaj
Jsem tady od toho, abychom se podívali na tu její situaci jinýma očima
Vysvětloval jsem jí její práva a co a jak se asi bude dít
Snažím se přistupovat ke klientovi se sympatiemi, protože bych měl hájit jeho zájmy
Ptal jsem se jí, jestli se vyzná v astrologii – bylo vidět, že nějaké informace má
Ve zkratce jsem jí ukázal, co ty symboly představují
Začala opakovat klišé o významu znamení, v moderním pojetí je to spíš práce s energií, kdyby přišla k tradičnímu astrologovi, ten by jí to asi vymaloval v nejčernějších barvách
Potvrdilo se mi, že můj způsob práce je zvolený dobře
Lépe se mi pracuje s otázkou
Jde o to dostat se z bodu řešení otázky k definování osobnostního potenciálu nativity, sáhodlouhou přednáškou bychom se nikam nedostali
Přesvědčil jsem ji o tom, že přirozeným způsobem rozvíjí ten svůj potenciál, že to vystihla a je na správném (=pracovním) místě
Upozorňoval jsem ji, že to naprosto chápu – to, co říkáte, popisuje ta astrologická situace
Ubezpečil jsem ji, že se nemá bát mluvit důrazně a ať se nenechá manipulovat představami druhých
Upozornil jsem ji, že v základu nativity chybí schopnost objektivnějšího nazírání, že si ve vztazích neuchová sebe samu
Přesto, že jsme se partnerských vztahů příliš nedotkli, říkal jsem jí, třebaže (...) naznačuje, že by se mohla vrhnout do vztahů dobrodružným způsobem, je výhoda, že (...) tomu zabraňuje, je tam určitý korektiv
Neměla by se stydět za to, že se dostane do konfliktu, když je to s tou situací přirozený a ti lidé jí prostě nestačí

Měl jsem pocit, že si někdy příliš nevěří, přestože je velmi úspěšná

Říkal jsem, že to je velká výhoda, že se má schopnost vrhnout se do situací a vést lidi, tam je přítomná určitá bezohlednost, ale že to vyvažuje

Upozornil jsem ji, že se bude s metodou muset poprat, což pochopila, protože prošla osobním školením

Studovali jsme pracovní nabídky v kontextu její astrologické situace (a domluvili jsme se, že by to měla být změna přirozená)

Ona je člověk stavěný na začátky, na probíjování

Klientka byla velmi vstřícná, přesto, že došlo k nedomluvě, brala to s humorem

Bylo příjemný s ní pracovat, přišla si jen doladit názor, její situace nebyla komplikovaná, mám rád hledání a nalezení řešení, tady to nebylo třeba

Práce byla velmi příjemná, nebyla to námaha ani emocionálně, ani energeticky

Občas jsme přeskočili z tématu na téma, ale bylo to organický a plynulý

Převaha byla na mé straně, ona měla ostych, ale se nenechala manipulovat, nevlákala mě do pozice invaze

Práce byla opravdu příjemná, nedocházelo k žádným nesplněným očekáváním

Rámec setkání

Vyprávění o setkání:

Konzultace s astrologem byla pro Marii příjemná od prvních okamžiků díky příznivému dojmu z osoby astrologa: „*přišel takový, že jo tahlet človíček, ty dlouhý vlasy, a já si říkám jo, tak ten je dobrej, tak tam hnedka, ano, tak to je člověk na správném místě*“ (54: 52-53) a také z prostředí, ve kterém se s ním setkala a které bylo zabarvené vyjádřením nějakého postoje, odkazem na sféru ducha: „*v tom jejich centru, tak to je všechno vlastně hodně duševně dělaný, duchovně*“ (54: 54-55). Konzultace neměla „*nebylo to to daný náky jasný téma*“ (55: 39), třeba jak řešit problémy „*v tý práci*“ (56: 19), spíše se to dotýkalo věci „*všeobecně i v životě*“ (55: 40) a „*mohlo se to aplikovat na víc věcí*“ (M 61: 5-6). Také astrolog chápal průběh tak, že „*občas jsme přeskočili z tématu na téma, ale bylo to organický a plynulý*“ (68: 60-1). Marie přitom sama byla trochu udivena, že to tak je, když na otázku po domluvě na tématu řekla „*Viš že ani ne, ne neučinili*“ (55: 28). Nevadilo jí to, naopak průběh konzultace pro ni měl tu pozitivní kvalitu, že „*tady to bylo opravdu spontánní*“ (55: 35), přičemž současně měl logický vývoj: „*prostě to bylo tak přirozený, že já jsem cítila, že to jde úplně tím správným směrem*“ (55: 28-29), jelikož „*pak v rám a tak najednou úplně všechno plynule, že jsem řekla, ano tak a já jsem měla tuhle otázku*“ (55: 16-17), této otázce se nakonec konzultace věnovala. A to ne ledajak. Pro Marii bylo totiž důležité, že astrolog „*mně odpovídal tu mou původní otázku, co já jsem chtěla řešit, jestli můžu se s těmi lidmi bavit vo tom lidským*“ (55: 32-33). Astrolog považoval

za téma, které „bude předmětem“ konzultace, „pohled na to, co skýtají ty které nabídky v kontextu její aktuální situace astrologické“ (63: 48-49), který se z Mariina hlediska uplatnil tak, že „pak jsme se dokonce i dostali, jo a on mně i říkal, že teďka tady jsou nějaký změny v mém životě, tak jsem přesně řekla no ale to je to že chci změnit práci“ (55: 54-55). Astrolog Marii „naznačil nebo řekl, že by bylo dobré, kdybychom nějaké téma měli... já takhle mnohem raději pracuju, než abych dělal nějaký povšechný přehled prostě, jo“ (62: 42-43, 63: 56-57). Snaží se postupovat tak, aby mohl „dostat se právě z tohoto bodu toho řešení té otázky ... k nějakému definování toho jejího osobnostního potenciálu“ (64: 1-2). A Marie ocenila, že astrolog jí ukázal „všechny ty možnosti“ (60: 25), „kde můžeš něco ještě rozvíjet a co, čeho a vlastně co čeho využít, jaký silný stránky“ (59: 25-26), přičemž ji také přesvědčil o tom, že „intuitivně vlastně nebo přirozeným způsobem rozvíjí ten svůj potenciál“ (A, 64: 34-35). Astrologovo soustředění na Mariin potenciál se setkal s její otázkou, „jestli to je správně“ (55: 18), jak přistupuje k lidem ve své pracovní roli. A astrolog jí potvrdil, že „tady v tý práci přesně to co Vy děláte, tak to je Vám šitý na míru“ (55: 19-20), pomyslel si, že „ten svůj potenciál opravdu jaksi vystihla a tímhle tím směrem“ (64: 38). Astrolog si totiž povšiml, že Marie není moc sebejistá: „mi připadalo, že ona tam prostě má nějak jakože z todletoho pocit, jsem měl pocit, že si někdy sama nevěří příliš, jo, že není příliš sebejistá, přestože je velmi úspěšná, podle mého názoru“ (66: 43-45) a sebejistotu se v ní snažil podpořit, když jí vysvětlil, že svou životní cestu směřuje správně a že se nemá bát konfliktů a projevit své stanovisko důrazně – nejen, že jí to sdělil, ale „ubezpečil ji“: „Já jsem ji ubezpečil o tom, že někdy opravdu ta situace může být taková, že člověk musí prostě zvýšit hlas, jo že to neznamena na ty lidi křičet, prostě, ale mluvit důrazně, že by se toho neměla bát“ (66: 34-36), „jsem jí taky myslím ubezpečil, ať se nenechá zmanipulovat takovými těmi představami o tom, že žena by měla mít tehdy a tehdy prostě to ty děti“ (67: 43-44). Marie sama měla pochybnosti o „správnosti“ a „normalitě“ svého počínání. Astrolog jí dal potvrzení: „A teda mi to opravdu potvrdil, že to je to normální a že toho mám využívat, pře tam to tak zkrátka je“ (59: 40-41), „jestli teda to, že já na to nejdu po obchodní stránce, ale že na to jdu po tý své osobní vztahový citový, jestli to je správně“ (55: 17-18), „jsem nevěděla, jestli tak, jak se chovám nebo že tyhle ty my schopnosti, jak bych to řekla, jestli jsou dobrý, jestli jsou správný, že jsem občas o sobě pochybovala, jestli ty schopnosti skutečně mám, takhle. A on mně potvrdil, že ano.“ (59: 44-46) Svou roli v síle těchto potvrzení a uklidnění („mě uklidnil, že já to teda nepotřebuju, že to ucítím vždycky“ 57: 29-30) sehrála astrologie, jejíž horoskopická reprezentace člověka pochází z vnějšku tohoto světa, a nikoli z libovůle astrologa. Astrolog se navíc v konzultaci opíral o horoskopický náčrt, který problém člověka objektivuje a neponechává v moci subjektu: „toho mám využívat, pře tam to tak zkrátka je“ (59: 40-41), „on mně to ukazoval ano, tak to je přesně ono“ (55: 18-19), „prostě tu osobnost Ti tak krásně rozložil ukázal v těch čtyřech polích“ (60: 41). Podporu sebejistoty umožnilo také to, že „neříkal nic negativně“ (59: 6), „vlastně tam nebylo nic tak nějak jako záporný, negativní informace“

(59: 12-13). Astrolog chápal problém tak, že například „dostali jsme se právě k tomu, že ona začíná ona velmi dobře jaksi komunikuje se svými zákazníky, protože komunikuje velmi netradičně. Jo, s těmi obchodními partnery“ (65: 7-9). Ve svých interpretacích totiž sleduje naplnění potenciálu, zatímco „kdyby přišla k tradičnímu astrologovi, tak ... ten by jí to vymaloval v těch nejčernějších barvách“ (67: 32-33). A proto i Marie začala oblast, ve které se necítila jistá, chápat jako svoji doménu: „takže on povídal, že já ty lidi opravdu, že na to perfektně, že dokážu to cítit“ (56: 35-36). Astrolog přitom v jejím přístupu ke komunikaci a k mezilidským vztahům spatřoval úskalí: „jsem jí upozornil na to, že ta její nativita má jednu zvláštnost vlastně další, že nemá opozici, jo. To znamená, že tam chybí že tam v tom základu chybí schopnost jaksi toho bipolárního objektivnějšího způsobu nazírání ... ona samozřejmě může nějakým způsobem se vcítit do situace těch ostatních lidí, ale řekl bych že se tam pak vlastně jakoby ztrácí v tom, jo, že si neuchová sebe sama“ (66: 16-21). Na toto úskalí astrolog upozornil takovým způsobem, že se stalo pro Marii doplněním jejích komunikačních schopností: „Musím počítat s tím, že musím jim dát taky čas, aby se nadechli, aby mě byli schopni rozdýchat, že jako to je dobrý, že oni to přijmou, že se jim to určitě líbí, že to je ta dobrá cesta, ale na to nejsou zvyklí a že mám tak hrozně moc energie, že prostě se tam musím trochu jako hlídat“ (56: 36-39). Možná v tu chvíli astrolog upozorňoval na negativum a Marie to slyšela tak, že zvýšila kontrolu nad situací: „pak mně třeba i říkal, že kolegové i tu mou energii že třeba ne že to špatně nesou, ale že můžou třeba i žárlit, tak i já pak jsem si vydedukovala, že spíš já bych jim měla dávat tu pomocnou ruku, aby byli schopný ustát nebo přijmout to, že třeba já tu energii mám a oni ne“ (57: 31-34). Přestože pro Marii bylo významné pozitivní pojmenovávání, začala si sama uvědomovat svoji nejistotu a pochybnosti o sobě a nabízela je astrologovi: „Já jsem dokázala říct, tady, je to sice dobrý, ale by se mi to mohlo vyvrtnout, že jo, že by to mohlo být až moc, a on, no, no, no“ (59: 11-12), možná o to více pro ni byla významná astrologova potvrzení, že to je správné, normální a přirozené, že (určité prvky horoskopu) jsou výhodné, o to lépe snad přijímala astrologova upozornění na jednostrannost, nevyváženost, která je z horoskopu patrná, čemuž napomohlo i zobrazení horoskopu na počítači: „překvapilo mě to teda že je to takhle extrémně jenom v tom jednom poli a že prostě vím že s čím i pracovat.“ (59: 18-19) Astrologovo stanovisko působilo pevně, když: „prostě mně jasné říkal to, co můžu, co je dobrý a na co si zase mám dávat pozor“ (56: 44-45), „a tak mně to tak krásně radikálně ... jak se nemám nechat ovlivnit těma lidma“ (56: 10-11) a pro Marii to bylo i díky tomu velice věrohodné, jelikož „doufala ... že tady to už budou jasné informace, přesné“ (M, 54: 28-29). Marie pocítovala svoji otázku, jestli k (obchodní) komunikaci může přistupovat po stránce „tý svý osobní vztahový citový“ (55: 18), i aktuálně ve vztahu k astrologovi, a proto nejen jeho přímá ubezpečení, že taková komunikace je správná, ale především to, že jí umožnil, aby se s ním Marie ztotožnila, pro ni znamenalo přijetí její osoby. Pokud se tedy Marie ptala, jestli lidi přijmou tu její angažovanou komunikaci, a on jí vysvětlil, že ji přijmou, pak Marie ve ztotožnění s astrologem

zažívala přijetí své osoby: „ale to už mně říkal úplně mimo, což bylo fakt takový lidský hodně“ (56: 14-15), „jsme tam obadva dokázali na sebe takovou tu příjemnou atmosféru, no a že si ten člověk na nic nehraje, že je takovej prostě přirozenej a že jsem si s ním chtěla povídat“ (58: 55-57), „třeba mě i z jeho vlastního života ... tak mě taky tohle říkal, jakou zkušenost měl a tak, takže byl takovej lidskej, neskutečně lidskej“ (57: 58-60), „on mně ukázal takový i náký svoje něco ze soukromí. Tak mně to přišlo takový eště otevřenější a vstřícnější, že ten vztah pak je“ (58: 43-44). Na astrologa působila klientka jako „velmi příjemná osoba“ (63: 7) a „velmi vstřícná“ (62: 12). Astrolog se cítil být v pozici silnějšího, když „tam byla spíš jako převaha z mé strany“ (68: 21-22) a když Marii „ubezpečoval“. Ovšem podle astrologa „nedocházelo k žádným přenosům, k žádným projekcím, v podstatě z obou dvou stran, si myslím, k žádným nesplněným očekáváním“ (69: 26-27), spíše to vnímal tak, že „to byla práce taková vopravdu příjemná v tom, že nebyla nijak zvlášť konfliktní“ (69: 25), což mohlo souviset i s tím, že „měl jsem pocit, že příliš mluvím já, jo, že jsem musel občas jako vyzvat k nějakému projevu“ (68: 28-29) a snad proto jí také řekl, že „by se neměla prostě stydět za to, že se dostane do nějakého konfliktu“ (66: 41-42), když na to téma přišla v konzultaci řeč (Mariin ostych). Astrolog totiž má rád „hledání a nalezení zcela nečekaného řešení, ale tady to nebylo vůbec potřeba“ (68: 47-48), jelikož Marie „jenom si přišla tady doladit ten svůj názor, který měla“ (68: 43-44). Také podle Marie „on tam byl ten hlavní“ (57: 3), „vůdce tý komunikace“, „ta silná osobnost tam“, „já jsem tam byla že mně něco osvětloval“ (56: 57-59), přitom to ale „celý popisoval, abych tomu rozuměla“ (55: 10-11). To pak znamenalo, že „mě do toho dokázal hodně dokázat zatáhnout“ (56: 53), že „jsem mu třeba do toho eště skákala“ (58: 6), což bylo zřejmě dané také tím, že „ty informace, co mně říkal, že skutečně seděly“ (59: 4). Marie pak „měla tu potřebu říct mu ano, vlastně a to se mně stalo anebo tohleto ještě“ (58: 5-6). To astrologovi umožnilo, že „se mi potvrdil vlastně ten způsob práce že ta metodologie je zvolená dobře, jo“ (68: 33-34), „zase se potvrdilo, že tady je ta práce s ostatními lidmi, spolupráce, vztahy mezilidské, že jsou velmi důležité, tady je těch vlastně šest planet v tom sedmém domě“ (65: 4-6), takže „myslím si, že ta spolupráce byla velmi užitečná pro obě dvě strany, samozřejmě pro mě taky“ (68: 29-30).

Shrnutí:

Marie si s astrologem porozuměla v rovině práce s problémem i ve vzájemném vztahu. Při **práci s problémem** byla Marie zpočátku byla udivená, že neučinili dohodu o tom, čemu se budou věnovat. Astrolog jí říkal, že by bylo dobré, aby nějaké téma měli, protože toho využívá k tomu, aby definoval osobnostní potenciál osobnosti. V souladu s tím si Marie při konzultaci uvědomila své možnosti i to, co může rozvíjet. Astrolog vnímal jako centrální téma její pracovní nabídky, které dostala v zaměstnání, Marie toto téma zaznamenala tak, že se k tomu dokonce dostali. Pomyslela si, že nebylo dané jasné téma, ale že o čem se bavili, se dalo aplikovat na víc věcí. Že nebylo dané jasné

téma, jí vůbec nevadilo, protože témata, která řešili, přicházela opravdu spontánně, a proto to šlo správným směrem a plynule se dostali k její původní otázce, jestli je správně, že (v zaměstnání) komunikuje s lidmi po stránce osobní, citové, vztahové. Byla ráda, že astrolog jí na to řekl, že na to jde perfektně, jak přistupuje k lidem, že to dokáže cítit.

Někdy totiž pochybovala o tom, jestli se chová dobře, když je tak energická, ovšem astrolog ji ujistil, že to, co v zaměstnání dělá, je jí šité na míru. Pomyslel si, vystihla a rozvíjí svůj potenciál. Pro Marii bylo astrologovo potvrzení velmi důležité, navíc ji uklidnil v tom, že pozná čas na změnu a že horoskop počítá s rodinou. Též ji upozornil, že v horoskopu chybí schopnost objektivnějšího nazírání. Připadalo mu, že Marie velmi dobře a netradičně komunikuje se zákazníky, dokáže se vcítit do druhých, ale může se v tom ztratit. Marie velmi ocenila, že nic neříkal negativně. Ona sama si uvědomila, že by se jí ta energie mohla vyvrtnout a že se musí trochu hlídat. Astrolog vnímal, že si někdy nevěří, i když je zřejmě úspěšná, a ubezpečil ji, že by se neměla bát mluvit důrazně.

Výsledek pro Marii spočíval v potvrzení, že ke komunikaci přistupuje správně, i když se musí trochu hlídat. Astrolog si pomyslel, že Marie je člověk stavěný na probojování, a ona si uvědomila ten „drajv“. Informace seděly, bylo jich tolik, že to předčilo její očekávání, a on věci osvětloval tak, aby rozuměla.

Astrologova **role** spočívala v tom, že Marii podle svých slov ubezpečoval; ona oceňovala, že jí vše ukazuje, že jí poskytuje potvrzení, uklidňuje ji a říká jí to krásně radikálně. Astrologa vnímala jako vůdce komunikace, toho hlavního. Astrolog měl ze sebe dojem, že mluví příliš, že na jeho straně je převaha a někdy ji musí vyzvat k nějakému projevu, ale měl pocit, že nedošlo k nesplněným očekáváním.

V jejich **setkání** bylo důležité, že oba vnímali vstřícnost druhého: Marii zaujalo, že astrolog říkal i věci ze svého života, protože vztah je potom otevřenější a vstřícnější. Astrolog ocenil její vstřícnost při telefonickém rozhovoru a potom s ohledem na nedomluvu, když se měli sejít ke konzultaci. Marie připadala astrologovi velmi příjemná, a Marie si hned, jak ho uviděla, pomyslela, že je dobřej, človíček, člověk na správném místě.

Marii také příznivě zaujalo **prostředí** - že v tom jejich centru je vše dělané duševně a duchovně. Astrolog sám mluvil o tom, že vždy klienty usadí, aby se zaklimatizovali, a nabídne jim něco k pití; Marie ocenila, že jí dal napít a bylo jí příjemné, že seděli kousek od sebe.

6.4 Stálé (osobnostní) projevy zúčastněných napříč setkáními

6.4.1 Kdo je Eliška

Přemýšlí si sama

Eliška sbírá různé podněty a pak nad nimi přemítá: „já si třeba fakt jako hodně dobře pamatuju, cos mně řekla Ty, nebo ještě co mně řekla jedna kámoška, ale ta mně řekla v podstatě jako to samý skoro, jo, takže to je jedno, a takže jsem nad tím tak jako uvažuju“. „Člověk si nad tím, jakoby přemýšlí sám, jo, že prostě jako sama“. Konzultace s astrologem byla přínosná, protože „máš jako nákej takovej reflexní pozadí, jo, nebo nákej kontext“. Stejně tak pro ni bylo „hodně zajímavý“ po setkání s psychologem, že jí „jakoby potom dojížděly ještě některý věci“ a že jí „sečvaklo ještě něco jinýho, ale díky tomu, že proběhla tadlecta konzultace“. I v očích psychologa se ukazovalo Eliščino samostatné přemýšlení o sobě: „skutečně to bylo takové jako (měla tu) jako samostatnou schopnost přemýšlet o těch věcech“, měl proto dojem, že „si vytáhla téma, které neměla nepromyšlený. Zkrátka něco, na čem asi pracuje delší dobu a v té chvíli to vlastně tak jako vyslovovala nahlas a hledala si mezi tím souvislosti, víceméně sama“. „Myslím, že docela jasně si řekla jo tohleto to by mohlo sedět, tohleto to asi takhle není úplně, dovysvětlila si to, takže si vlastně třídila ty moje nabídky poměrně taky jako aktivně a iniciativně“. „Docela i bych řekl, že jako ví co chce nebo kdyby byl čas na to zeptat se jí, jak ten život chce mít zařízený, tak by si představuju si, to je fantazie, že by docela jasně mohla říct chci to tak a tak“. Pro astrologa znamenala tato Eliščina samostatnost, že konzultace „tady nebyla vůbec žádná taková ta direktivní“, jelikož „ta zpětná vazba tam byla prostě vidět, jo, nebylo potřeba to z ní vlastně páčit“. Jako nespoutanou a svobodomyšlnou ji chápal ve spojení s horoskopickými významy: „tady jsem viděl, že je opravdu Vodnářka že se tím nenechává spoutávat, jako těmito představami“.

Nerada mluví o sobě, trapas

„Já třeba nerada mluvím vo sobě, jo, mně to prostě jako se musím nějak do toho nutit, jo, nebo mně to nedělá dobře“. Měla proto před konzultací z psychologa „strach, že budu mluvit jako vo něčem, co mně není příjemný, jo že prostě jako se dostanu někde tam, kde prostě jako najednou budu muset něco jako popisovat, co jakoby nechci, jo nebo co mně není příjemný, no tak jsem říkala, no prostě ten trapas“. Při setkání to pro ni skutečně „třeba nebylo úplně příjemný se jako nad tím doopravdy teda zam jako mu vodpovědět zrovna na co se ptal“. Někdy proto reagovala smíchem: když „něco jako je nepříjemný nějak říkat, jo, nebo že to je prostě nejsi ve vlastní kůži, tak jakoby to převedeš do toho smíchu, jo, tak já jsem tam třeba něco tak jako říkala trošku nadsazeně nebo prostě jsem to pak převedla do nákýho jako srandois srandoidního toho, aby to pro mě bylo taky jednodušší“. Podle psychologa Eliška „celé to povídání držela na hodně obecné úrovni“, své „emoce a vlastně nějaké požívání v těch situacích ... popisovala technicky abstraktně“, i když pro něho bylo důležité, že „ty

emoce nebo ten vztah nebo to jako se cítí ve vztazích, jsem měl dojem, že je prostě autentické“. Vysvětloval si to tak, že „věnovat se tomu problému do větší hloubky, by asi znamenalo možná o něm vyprávět víc, ale tomu se vyhla“, protože „jednak to prostředí možná nebylo úplně tak jako bezpečný napoprvý, a ta jednorázovost v tom asi hrála roli“. Astrologovi se Eliška jevila jako příjemná osoba, ovšem „trošku taková jako odtazitá“, což se mu spojovalo s jejím horoskopem: „vona taky jako *ten Vodnář je takovej jako řekněme nepřístupnej, jo, takovej jako že má přece jenom ty takový prostě hranice*“. Reakce psychologa i astrologa na její uzavřenost byly pro Elišku důležité: u psychologa „*vlastně ta forma, že jo, jak se třeba ptal, jo, nebo že prostě taky cejtíl, že prostě má před sebou takovýho prostě nákýho úzkostlivýho chudáka, tak jako pro mě to nevyšlo nějak tak úplně jako super trapně, jo*“ a u astrologa v tomto rámci zažila pro ni největší přínos konzultace: „*byla jako překvapená nebo docela ráda, že jsem mu to jako byla schopná říct*“, „*jsem byla jako schopná říct prostě i věci, který jakoby by vůbec jako třeba v náký upjatější atmosféře vůbec jako neproběhly*“, „*že se mi potom ulevilo, jako vyloženě*“.

Má strach, aby perfektně zvládla

„*Já mám strach jako většinou úplně ze všeho*“. „*Třeba pokud' nemám jednu voblast úplně jako vošéfovanou, tak že se do ni vůbec nepouštím*“, „*se prostě toho děším, že to musí bejt perfektní a že to nezvládnou takhle perfektně*“. Souvislosti se sebehodnocením si povšiml také psycholog, který v podtextu vnímal „*sebehodnocení té emoce*“ a Eliščinu pochybnost „*jestli to je vlastně normální, že takové třeba problémy mám*“ a postoj „*protože mám strach, tak jsem nějak míň hodnotnej*“. O této souvislosti spolu mluvili v konzultaci, kde si Eliška uvědomila, že „*vlastně to je asi daný mírou nákýho malýho sebevědomí, jako takový malý suver[nity]*“. Vadilo jí, že neví, jak bude setkání probíhat: „*jsem měla strach jako vo čem vlastně budu muset všem mluvit, že jo, tak já kdybych měla nákou strukturu, taky bych tak přibližně věděla, kde se nacházím a nebylo by takový to jako nejisto, vágno, jako tak co se bude dít*“. Psycholog ji však s průběhem neseznámil. Nejistota se stala zřejmě důvodem, proč Eliška, která u sebe viděla nízkou míru „*suver[nity]*“, „*malý sebevědomí*“ a „*pokud' nemám jednu voblast úplně jako vošéfovanou, tak že se do ni vůbec nepouštím*“, viděla podobně psychologa jako člověka, který není „*moc suverénní*“, je „*s menším sebevědomím*“ a „*v kramflecích jenom jakoby na určitý ploše*“.

6. 4. 2 Kdo je Marie

Je vstřícná a otevřená

Marie oceňuje u druhých lidí ochotu, otevřenost a vstřícnost: „*popsal mně to velmi ochotně a tak jsem se tam moc těšila teda*“, „*mně to přišlo takový eště otevřenější a vstřícnější, že ten vztah pak je*“. V konzultacích se sama chovala vstřícně a byla si toho vědoma: „*já jsem tam dycky jako kladně jako*

vstřícně odpovídala hnedka ze začátku jsem tam všechno pochválila, že se mně to líbilo, hned jsem se ho na něco ptala a tak“, „já jsem tam byla úplně otevřená“. Za vstřícnost a „komunikativnost“ je ráda oceňována: „jsem třeba řekla jo, že prostě že jsem hodně komunikativní a že ty lidi mám fakt ráda a, tak jsem povídala, jak se k nim chovám a jaký jsou ty jejich reakce, že to často nedělaj kvůli jako firmě, ale kvůli mně“, „on mě v tom prostě podpořil, když říkal, že to ze mě taky cítí, že prostě to je vidět, ten jako že tadyty schopnosti fakt mám, tak že jsme s tím pracovali, že prostě dycky to potvrdil, že si to taky myslí“. Vstřícnost zaujala též oba její protějšky. Na psychologa „působila hodně sympaticky a tak jako vstřícně“, „kultivovaná, taková sympatická, vstřícná“, „docela to bylo vidět na té neverbalitě, že skutečně seděla tak jako hodně jako dávala najevo prostě zájem“. Pro astrologa byla rovněž „velmi příjemná osoba“ a „velmi vstřícná“, „velmi vstřícná, byla to domluva velmi jednoduchá, takže jsem ne neočekával žádné komplikace“. Oba také viděli spojitost jejího zájmu o lidi v jejím zaměstnání: „vzhledem k tomu, jak potom mluvila o svojí práci, žejo, a o tom, jak jí pojímá, tak mi to dávalo smysl, že prostě to je nákej její styl komunikace, jak dává najevo zájem o lidi“ (psycholog), „jsem se dozvěděl, že pracuje jako v podstatě manažerka ... že je ve styku prostě s velkým s množstvím lidí, no a tady jsme se vlastně napojili, protože já jsem říkal, ano, to odpovídá tomu, co to co říkáte, popisuje ta astrologická situace“ (astrolog). „Ona mi říkala právě, že jí to hrozně, že jí to baví, prostě ten styk přímo s těmi zákazníky“ (astrolog), podobně si psycholog povšiml, že „v tom má nákou osobní aspiraci nebo ambici tu práci dělat eště s jako nákým způsobem“.

Vkládá do toho ohromnej draiv a energii

Marie si uvědomovala, že její styl komunikace je „osobní“ a „různý“. Zejména při setkání s astrologem si potvrdila, že je to její přirozená vlastnost. Kolegové jí sice „většinou říkali, že já jsem ten blázen, kterej furt jako jede“, ale teprve až když astrolog „mně říkal Vy taky Vy to valíte před sebou Vy jedete, Vy ten drive ohromnej máte, tak já jsem si to teprve uvědomila“, „jsem si říkala, no dyť to je pravda, dyť jako ten drive tady je“. Také psychologa zaujala „aktivita té paní, energie, kterou do toho vkládá“, což jejich setkání „dávalo dynamiku“, že „docela si ty věci tak jako říkala, byla aktivní, hledala si v tom“. Astrolog ji viděl jako člověka, který je „stavěný právě na ty začátky, na to probojovávání“, jelikož „ascendent v Beranu vlastně představuje tu schopnost impulzivně intuitivně pudově se vrhnout do situací, vést ty lidi, že jo, pro jaksi prorazit cestu“, dokonce „tam je určitá bezohlednost vlastně přítomná“, kterou ovšem podle něho Marie „vyvažuje tím, že má Slunce ve Vahách“. Marie ostatně v mezilidském kontaktu chce na druhé lidi „ne zapůsobit, ale prostě ovlivnit je nebo komunikovat s nima, navazovat vztahy“, chce „své současné schopnosti, tu energii a všechno dát tak, a využít to i při komunikaci s naprosto novými lidmi“, o komunikaci chce „se starat“.

a současně ji „využít“. Při komunikaci (s novými lidmi, zákazníky) „musíš předvést něco, musíš je zaujmout, to je šou“, „navázat si toho člověka tou lidskostí“ a také ho „ovlivnit“.

Někdy se začne bát (autority, mužů, v zaměstnání, konfliktu) a přestane si věřit

„Když se začnu bavit s někým, kdo, jako s klientem, kdo je se od něho se očekává a je v té pozici jakoby tý ředitelský a vyšší, že se prostě toho člověka hned začnu bát a že si přestanu věřit. Že prostě jakým způsobem udělat to, že hnedka při tom prvním setkání nastavit tu naši komunikaci vlastně na stejný úrovni. Abych já se necítila jako nějak jako jenom taková asistentka, ale aby hnedka on mě cítil jako toho rovnocenného partnera.“ Psycholog si v té souvislosti povšiml, že Marie má snahu „ty vztahy mezi lidma prostě spíš jako urovnávat, ty spory tak jako taky, jo, možná za cenu toho, že teda občas že i někde jako ustoupí třeba ... zdálo se že z těch situací to je někdy tak, že jí to překáží, že to je víc než by třeba chtěla“. Také v jejich vzájemné komunikaci, kde psycholog měl „dojem skutečně jako partnerského rozhovoru“, tak se mu současně kontakt s Marií zdál „posunutý víc k takové té podřízenosti nebo v tom smyslu poradte mi, ale nepřesáhlo to nákou, nepřesáhlo ty hranice, které tak jako jsou obvyklé“. V případných dalších setkáních „kdybych řekl něco, s čím ona by nesouhlasila, tak by mě zajímalo, jak bych se to dozvěděl“, v psychologovi „vzbudilo prostě zvědavost, jak by to asi vypadalo, jo nebo jak ona to dělá“. Astrolog to vnímal tak, že Marie „si není tak úplně jistá jo, v té své pozici“, že „samozřejmě může nákým způsobem se vcítit do situace těch ostatních lidí, ale řekl bych že se tam pak vlastně jakoby ztrácí v tom, jo, že si neuchová sebe sama“, a proto si myslel, že „by se neměla prostě stydět za to, že se dostane do nákýho konfliktu“. V jejich vzájemném vztahu měl astrolog pocit, že „tam byla spíš jako převaha z mé strany“, že „příliš mluvím já“. Byl proto rád, že „dokázala se ozvat“, přesto ji „musel občas jako vyzvat k nákýmu projevu“.

6. 4. 3 Kdo je psycholog

Leklá ryba, odměřený, rodžeriánský

Psycholog byl pro Marii „takový spíš chladný, chladný, víš, nic že bych si řekla, jéžíš, ten je příje sympatickej nebo jako to je člověk, který [má] náký charisma“, chyběla jí v jeho chování „objímavost“, ostatně projevoval málo zájmu, když „ani mi nenabídnul nic k pít“. Kromě toho, že pro ni zůstal lidsky vzdálený, ji zarazilo, že byl pasivní, jelikož byl „takovej tichej, klidnej, tak jako, taky si ke mně sed jakoby dozadu a tak jako tak víte, že tu diplomovou práci, máme na to teda tu hodinu, a tak jsem cejtila, že je odměřený“. Jeho pasivita ji vedla k nejistotě o průběhu konzultace: „že si říkám, nevím tak on bude se mnou výst ten rozhovor nebo jak to bude“, „jsem se začala bát, že tu hodinu budu organizovat já, že jsem najednou měla strach“. Také z Eliščina pohledu byl psychologův projev málo emočně zabarvený, jelikož podle ní psycholog „byl takovej jako velmi jako, možná, konzervativní nebo oficiální, nebo takový jako prostě vodměřený, vodměřenost“, „nějak

hrozně neprůstřelné, takovej neutrální úplně bylo takový zajímavý, ... ale zase ne, aby člověk z toho cejtil, že je nákej vyhořelý“. Také ona ho vnímala jako pasivního, protože „byl spíš takovej jako očekávající nebo ten tišší“, „von tak jako furt mlčel“, což znamenalo, že „na moji povahu to bylo jako strašně málo řízený“, jelikož „já jsem nevěděla jako, co mám dělat, mám jako já sama furt jako něco mluvit“. Psycholog si tento svůj přístup vysvětloval jako reakci na přístup klientek, ve kterém identifikoval aktivitu a samostatnost. Zvolil tedy přístup, ve kterém „moje role byla možná skutečně nějaký facilitátor nebo okomentátor než že bych že bych tam asi nějak vkládal úplně ...nějakou strukturu, kudy by se mělo jít“, „možná facilitace nebo skutečně aktivního naslouchání a pojmenování těch věcí“, „přenechal jsem jí víc jako tu iniciativu“, resp. v případě Marie se jednalo o „doprovázení ve smyslu podporování aktivity“. V konzultaci s Eliškou „vlastně jsem si připomněl spíš jako možná takové ty poučky rodžeriánské staré ... myslím, že to docela stačilo a já vím, že vlastně to jako to funguje, no, tenhle princip“.

Je pro mě zisk, když vidím někoho, kdo se s něčím porve a nevzdává se

Zejména aktivní přístup klientek psychologovi připomněl „možná zase takové utvrzení o tom, že lidi jsou docela jako, i když něco řeší, tak ještě většinou mají v zásobě nějaký svůj potenciál, který jim jako tu situaci docela jsou schopni třeba zvládnout“, že tedy „pro mě je i jako přínosný, vždycky když potkám někýho člověka, kterej jako má třeba nějaký potíže nebo má něco nelehkýho v životě a zároveň s tím něco dělá a daří se mu to, no. Což mám dojem, že u téhle klientky, že tak když jsme o tom mluvili, tak tam jako ten proces byl znát, ona o něm taky mluvila, takže to je pro mě dycky jako to jsou pro mě jako můj přínos, jako takový můj zisk z těch, z těch konzultací když vidím jako někoho, kdo se jako s něčím porve a třeba se nevzdává, nebo daří se mu to, no tak“. Psycholog oceňuje aktivní přístup člověka k problému.

Přišla tam ta agresivita

Psycholog sice o žádné své agresivitě nemluvil a ani klientky ji u psychologa nespatořovaly, přesto ji přinesl jako téma. Zajímavé je rozpětí mezi tím, jak o agresivitě v Mariině problému mluvil psycholog a jak to vzala Marie sama. Psycholog si tedy všiml, že „to nějak souvisí samozřejmě s její nějakou její osobností nebo s jejím způsobem reagování, s tím, jaký má vztah k agresivitě, ke konfliktům a k dalším věcem“, „když tam přišla ta agresivita třeba nebo to téma toho konfliktu, té sebedůvěry, tak jsem to dycky nabídnul“. Marie ovšem tuto souvislost pojala spíše okrajově: „pak třeba když už jsme šli jakoby do jiných témat jenom jakoby nakousli já nevím řešení nějakých krizových situací nebo, a jo třeba zabloudili jsme na agresi, že někdo takhle může bejt agresivní, že se já se toho pak můžu zaleknout“.

6. 4. 4 Kdo je astrolog

Autorita

Astrolog je nerad direktivní: „*tady nebyla vůbec žádná taková ta direktivní, jo, já se tomu teda vyhýbám, dycky*“. V konzultaci s Marií měl pocit, že „*byla spíš jako převaha z mé strany, že jsem musel víc mluvit*“, „*víc poslouchala než abych já naslouchal jí*“, takže to pro něho byla „*dobrá spolupráce, i když nezapomínám na to, že jsem mluvil moc*“. Také Marii přišlo, že astrolog byl „*ta silná osobnost*“, „*vůdce tý komunikace*“, že „*tam byl ten hlavní*“. Bylo to tak pro ni příhodnější, protože jí astrolog jasně potvrdil, co dělá správně a jak se má zachovat: „*a tak mně to tak krásně radikálně řekl jako, já už si to nepamatuju, jak to přesně říkal, ale vyloženě mně jasně jako pomohl s tím a ukázal mně jako jak se nemám nechat ovlivnit téma lidma*“. Eliška byla spíše zaskočená tím, že astrolog „*začal mi vyloženě radit, co mám dělat*“, dokonce v určité situaci „*trošku mě to naštvalo, ale jak to kategoricky řekl, tak já to беру jako autoritu*“.

Nerad se nechává ovlivnit, ke klientům hledá cestu

„*Nerad se nechávám ovlivnit tím, jak ten člověk vypadá, jak se projevuje nebo jestli vypadá příjemně nebo nepříjemně*“, „*někdy musíte vlastně hledat k tomu klientovi nějakou cestu, něco Vám na něm vadí ... takovýdle momenty se samozřejmě musí co nejrychleji prostě eliminovat, jo, ten rušivý vliv toho*“, „*vždycky tam samozřejmě taková ta zvědavost je, já jsem si udělal samozřejmě nějakou přípravu, ale ne zase takovou, která by mě determinovala*“. Eliška proto byla ráda, „*že tam nebyla hnedko nějaká taková jako zaujatost, předpojatost*“, ostatně „*von i kdyby třeba někdy ty antipatie měl, tak si myslím, že by je dokázal strašně dobře zpracovat anebo by prostě tak profesně se snažně jako úplně s tím vyrovnal*“.

Astrolog si také všiml, že Eliška „*se neřídí takovým tím těmi prostě způsoby myšlení, že už jí bude, že jo za chvíli těch třicet a že ne že není vdaná, nemá dítě, nemá rodinu*“, „*tady jsem viděl, že je opravdu Vodnářka že se tím nenechává spoutávat, jako těmito představami*“. U Marie to bylo naopak, že „*jako má taky takovej ten pocit, že jí ty biologické hodiny odtikávají*“, a proto „*jsem ji taky myslím ubezpečil, ať se nenechá zmanipulovat takovými těmi představami o tom, že žena by měla mít tehdy a tehdy prostě to ty děti*“. Marii shledal také ovlivněnou v jejích představách o astrologii, když „*vona teď jako samozřejmě začala opakovat taková ta klišé, která si načetla*“, „*patrně byla v zajetí těch predsudků, která se píší o znamení Vah*“. Proto „*jsem jí uděl takovou drobnou přednášku o tom, co tedy jako ten symbol Vah vlastně představuje*“, „*takže jsem ten její pohled vlastně na to její znamení prostě ... jaks jako obohatil*“.

Znamení pojmá moderně – jako práci s energií

Astrolog Marii představil „*takový to pojetí vlastně moderní pojetí těch znamení jako práce s energií*“. Na několika místech z rozhovorů se vyrovnával kriticky s tzv. tradiční astrologií, jejíž interpretace brzdí rozvoj a kterou považuje za předsudečnou: „*Nijak jsem ji samozřejmě nestrašil, protože kdyby přišla k tradičnímu astrologovi, tak to by bylo asi docela divoká ten by jí to vymaloval v těch nejčernějších barvách, patrně tenhle tranzit.*“ „*Jsem jí taky vysvětlil, že ten sedmý dům není spojen pouze s manželstvím, jak se v té tradiční astrologii mluví, ale se všemi vážnými vztahy.*“ „*To je ale jako velmi obtížný horoskop, jinak, kdybych ho opravdu měl zpracovávat nebo interpretovat nějakým tradičním způsobem, tak to nevím, jo, jak by to dopadlo ... i když je tam možnost se odpíchnout od toho od toho shluku planet v osmém domě, ale to by nás mohlo svést ne sčestí.*“

Snaží se přistupovat ke klientům s pochopením, hned reaguje

„*Já přistupuji k těm klientům snažím se prostě přistupovat s pochopením, se sympatiemi, jo protože je to nakonec jaksi můj zákazník, žejo a já bych měl hájit jeho zájmy*“, a proto také „*Já jsem ji ubezpečil o tom, že někdy opravdu ta situace může být taková, že člověk musí prostě zvýšit hlas*“, „*já jsem ji taky myslím ubezpečil, ať se nenechá zmanipulovat takovými těmi představami o tom, že žena by měla mít tehdy a tehdy prostě to ty děti*“. Eliška astrologovy projevy pochopení zaznamenala: „*von říkal jako jo, tak to chápu*“, „*von potom říkal, že on to teda, že to co jsem mu říkala, že von to chápe, na základě toho, když se podívá na ten horoskop, jakože to jsou, že to je prostě jako ta daná věc*“. Za ochotu projevit pochopení byla ráda především Marie: „*uklidnil mě, že tam v tom horoskopu se počítá s rodinou. To jsem moc ráda*“, „*mě uklidnil, že já to teda nepotřebuju, že to ucítím vždycky*“, „*jsem občas o sobě pochybovala, jestli ty schopnosti skutečně mám, takhle. A on mně potvrdil, že ano*“. Ocenila také, že je „*velmi dobře komunikativní, že ochotně buď naslouchat a ale i hnedka reagovat*“, a „*cítila, že chce poslouchat ty moje dotazy nebo to, co jsem řešila, a že mně chce odpovídat*“. Elišce zas dodal sílu a sebedůvěru, když „*já jsem byla třeba ráda, že mně potvrdil, dobrý, tak zmatky budete mít ještě dva roky*“, „*von mně to jakoby potvrdil nebo to jakoby schválil*“.

Říká i věci z vlastního života

Marie byla ráda, že „*říkal mi věci i z jeho vlastního života, ten vztah je pak otevřenější a vstřícnější*“, „*pak mě vlastně radil spíš jako člověk, ne jako ten astrolog*“, „*on mně řekl nějaký ze své zkušenosti, že mně odkryl svůj život*“. Díky tomu jí astrolog přišel „*neskutečně lidskej*“. Elišku překvapilo, že „*najednou začal mluvit o sobě*“, ale přišlo jí to „*takový vzájemný*“, takže „*hrozně dobrý*“. Řekla si, že „*asi mu taky nebylo jakoby zatěžko se otevřít*“. Pro ni to znamenalo, že se jí „*uvolněnějc jakoby myslelo, že jsem byla jako schopná říct prostě i věci, který jakoby by vůbec jako třeba v nějaký upjatější atmosféře vůbec jako neproběhly*“.

Sálá z něj vobčerstvená síla, čerstvost, a rychle se unaví

„Bylo na něm cejtít, že že prostě se sebou nějak pracuje, jo, nebo že má už něco za sebou nebo z něj sálala taková jako zvláštní jakoby ta vobčerstvená síla“, takže „celý to bylo hezký setkání, jo, s člověkem zajímavým no, bylo to takový rozšíření obzorů“, „taková zvláštní jako čerstvost z něj sálala“. Na druhou stranu „přes takovej ten dobrej základ, že už tam jsou náky věci, který ho jako strašně někdy musely vyčerpat, nebo že už jako s, že se rychle unaví“.

7. Diskuse

Konzultace klientek s astrologem a psychologem se ukázaly být především setkáním konkrétních osob, jejichž zvláštnosti se projevíly v závislosti na dialogu, který společně utvářely. Výzkumný design umožnil zachytit jak to podobné – například u konzultace s psychologem způsob, jakým se on podílel na podobě dialogu a charakteru setkání, tak to odlišné, které tam vnášely klientky. Toto zjištění je v souladu s často potvrzovanou skutečností, že důležitější proměnnou v psychoterapii je osoba terapeuta a méně jeho teoretické zázemí.¹

Jednorázovost poradenského procesu, jak byl v práci zkoumán, má svá negativa – problém je v životě člověka vpletený do souvislostí, ke kterým nelze proniknout (nelze je odhalit anebo není vhodné je odhalit), a je třeba ho sdílet s osobou, se kterou člověk mluví poprvé v životě. Na druhou stranu poradenský proces ani běžně do hlubokých souvislostí a vztahu nedospívá. Podle některých zjištění i terapie často trvá krátce (s mediánem od čtyř do třinácti sezení)² a je řada klientů, kteří přijdou pouze na jedno sezení, přičemž většina pacientů končí terapii do deseti sezení.³ Přesto je zřejmé, že jednorázová konzultace má svá specifika, což se projevilo také v tom, že psychologovi připomněla krizovou intervenci (mohl využít své zkušenosti, které v ní má), a také astrolog uvedl, že většinou pracuje v situaci krize a je zvyklý pracovat v kontextu jednorázové konzultace. Aktuální výzkum spadá do rámce výzkumů zaměřených na dění v jednotlivém setkání s psychologem, ovšem uzavřenost této zkušenosti i role formování vztahu s astrologem či psychologem ho posouvají ke zkoumání celkového charakteru setkání a jeho přínosu. Tomu také odpovídá volba následného rozhovoru, ve kterém klientky mají značnou svobodu pro vytyčení důležitých námětů, oproti metodě vzpomínání na interpersonální proces, ve kterém si klient „přehrává“ konzultaci a soustředí se na průběh hovoru.⁴ V některých kvalitativně vedených a na obsah terapeutových reakcí zaměřených výzkumech⁵ bylo zjištěno, že reakce terapeuta klienta zúzkostňují či ho odvádějí od linie, které přisuzuje větší význam. V našem výzkumu se ovšem ukazoval spíše soulad. To může souviset s tím, že v jednorázové konzultaci nemá terapeut tak hlubokou znalost klienta a jeho poznámky

¹ Srov.: Timuřák, L.: *Současný výzkum psychoterapie*. Triton, Praha 2005; Messer, S. B., Wampold, B. E.: Let's Face Facts: Common Factors Are More Potent Than Specific Therapy Ingredients. In: *Clinical Psychology: Science nad Practice*, 9, 2002, č. 1, s. 21-25;

² Jak uvádí Timuřák, 2005, podle Garfielda (1994).

³ Srov.: Norcross (1999) in: Baštecká, B.: *Klinická psychologie v praxi*. Portál, Praha 2001.

⁴ Rennie, D. L.: Toward a representation of the client's experience of the psychotherapy hour. In: Lietaer, G., Rombauts, J. a Balen R. Van (eds.): *Client-centered and Experiential Therapy in the Nineties*. Leuven: University of Leuven Press, 1990, s. 155–168.

⁵ Rennie, 1990; Howe, D.: Client experiences of counselling and treatment interventions: A qualitative study of family views on family therapy. In: *British Journal of Guidance & Counselling* 24, 1996, č. 3, s. 367-376.

se patrně více přidržují sdílené linie hovoru. Samozřejmě to může být dáno vyšší kompetentností poradců, poskytujících pomoc v rámci našeho výzkumu. Zajímavější byl poměr mezi hodnocením práce s problémem a celkovým charakterem zkušenosti, kterou konzultace znamenala.

V konzultaci s psychologem byly obě klientky zaskočeny rozdělením rolí, které psycholog svým chováním nastolil – jeho mlčením a nevýrazným projevem, což souviselo s rogersovským přístupem naslouchání, komentování a občasného podpoření aktivity, který zvolil, a možná i s jeho introverzí, protože podle obou klientek byl tichý. Skutečnost, že obě klientky byly nepříjemně překvapené a nejisté kvůli psychologovu mlčení, je ve shodě se zjištěním, že klienti mají často nejasnou představu o rolích v terapii a že v experienciálních terapiích mohou být zaskočeni pasivitou terapeuta.⁶ Klientky i psycholog vnímali atmosféru jako bezpečnou k hovoru, ovšem celkovou zkušenost s psychologem hodnotily klientky spíše negativně, třebaže „klientka“ Marie nakonec to, co pro ni bylo nejdůležitější z obou konzultací, formulovala naprosto stejně.

V rozhovorech s klientkami se poměrně intenzivně projevíly nepříjemné prožitky, které se objevily v konzultaci s psychologem. Výsledky podporují McLeodovo tvrzení o větší citlivosti kvalitativní metodologie k negativním efektům psychoterapie⁷ a také Rennieho zjištění,⁸ že pacienti se často podrobují terapeutům i v situacích a činnostech, které jim jsou nepříjemné. Terapeuti jeho výzkumu měli blízko k perspektivě na osobu zaměřené terapie. Psycholog našeho výzkumu se skutečně od klientek nedozvěděl, jakým způsobem situaci prožívají, měl pocit, že se potkali a rozuměli si. Zajímavé je, že negativní hodnocení se u nich objevovalo na začátku a během konzultace sláblo, projevilo se diferencované prožívání, nicméně v celkovém dojmu převážilo rozladění. Zajímavé bylo také, že v rozhovorech o konzultacích, především v rozhovoru s Marií, se také negativní hodnocení objevovalo na začátku (resp. rozhovor rámovalo) a postupně zazněla řada ocenění psychologa. Zde je namístě připomenout teoretickou část práce: „když používáme pojem *zážitek*, klademe důraz především na jeho obsah (jako určitého úseku prožívání), mluvíme-li o *jednotlivé zkušenosti*, je důraz přesunut na její smysl v kontextu zkušenosti jako celku“.⁹ Na počátku rozhovoru Marie prohlásila, že „*opravdu ta hodina je hrozně málo, když člověk chce něco řešit*“. Pohybovala se na úrovni celkové zkušenosti, k jejíž podstatné charakteristice patřilo zklamání a rozladění – tato její slova se totiž přimykají k orámování

⁶ Timulák, L.: Základy vedení psychoterapeutického rozhovoru. Portál 2006.

⁷ Srov.: McLeod, J.: Qualitative Research in Counselling and Psychotherapy. London: Sage Publications, 2001.

⁸ Srov.: Rennie, 1990.

⁹ In: Hudlička, P.: Prožívání – Zkušenost – Životní svět. Triton, Praha 2003, s. 75.

rozhovoru povšechným povzdechem nad konzultací. Ovšem v průběhu rozhovoru Marie znovuprožívala vlastní konzultaci (její významové dění), a tak dospívala k opačnému hodnocení: „*ta hodina byla hodně, že jsem si z ní odnesla opravdu hodně*“. Zde se ovšem pohybovala na úrovni zážitku, jehož osudem bude na rozdíl od zkušenosti vyhasnutí. V závěru rozhovoru (opět orámování) připomněla jediný okamžik, ve kterém psycholog projevil takový přístup ke komunikaci, se kterým se ztotožňovala. Celkový dojem byl velmi odlišný od diferencovaného prožívání v konzultaci, jelikož to, co bylo pro klientky nejdůležitější („objímavost“ u Marie a u Elišky povědomí o tom, co se bude dít), nebylo naplněno.

Psycholog tedy pomohl svou účastí v rozvíjení problému, ovšem celkový přínos konzultací zeslabil poměrně nepříjemný zážitek vztahu. Psycholog měl jednotný dojem z konzultací proto, že práce s klientem se dařila – ve smyslu, že klientky samy postupovaly v práci s problémem, na kterou se soustředil. Usiloval o to, aby jim i ta jednorázová konzultace něco přinesla a aby mohli nějak téma uzavřít. Pravděpodobně zodpovědnost, kterou zažíval s ohledem na jednorázovost konzultace, vedla k tomu, že se příliš soustředil na téma a jeho řešení. Mohla k tomu přispět i skutečnost, že byl pro účast ve výzkumu osloven dr. Bašteckou, což pro něj mohlo být zavazující výzvou autority a kolegyně v oboru.

Protipólem na osobu zaměřené terapie je průběh KBT, která je jasně strukturována.¹⁰ Setkání s astrologem určitý prvek kognitivně behaviorální terapie ve svém průběhu obsahuje, totiž edukaci. Astrolog se opíral o terminologii, která není obecně známá a také chtěl kontrolovat správnost jejího použití, proto na začátku konzultace i v jejím průběhu vysvětloval koncepty, jejichž prostřednictvím rozumí klientčiným situacím. Sám hovořil o tom, že určité postupy (otázka na zaměstnání, vysvětlení konceptů, prostor pro zaklimatizování klienta, vysvětlení, co se bude dít) užívá vždy; jedna klientka mluvila o tom, že má asi nějakou svoji rutinu. Ta je jistě strukturací situace. Ze slov obou klientek také plyne, že astrolog měl autoritativnější přístup.

Kontakt s astrologem vnímaly obě klientky jako uvolněnější a proces jako spontánní. Nemusely tolik o sobě mluvit, protože už na počátku jejich setkání to byl astrolog, který je seznámil s tím, co se bude dít, a ujal se slova, když vysvětloval astrologickou terminologii. Navíc to byl spíše tento jazyk, kterým se mluvilo, a méně vlastní slova klientek. Osobnost klientek tam byla méně dotčena také proto, že se s ní pracovalo zprostředkovaně přes obrázek (horoskop), na který se dívaly. Přesto byla atmosféra otevřená i osobnějším pohledům; zejména Elišce se ulevilo tím, že nahlas vyslovila otázky, které ji trápily. Právě v tom pro ni spočíval největší přínos konzultace s astrologem. Pro obě klientky bylo důležité, že astrolog nemluvil negativně, případně

¹⁰ Srov.: Timulák, L.: Základy vedení psychoterapeutického rozhovoru. Portál 2006.

mluvil pozitivně o tom, co vnímaly jako negativní rys. Oběma poskytl potvrzení toho, že jejich životní cesta odpovídá jejich potenciálu, patrného z horoskopu (příznačně silněji si toto potvrzení vyžádala i ho obdržela Marie).

V tématech klientek, v jejich reakcích, a v tom, jak obojí vnímali astrolog s psychologem, se ukazuje vývojová krize, kterou klientky (v době realizace výzkumu osmadvacetileté) procházely (v pohledu Eriksonovy teorie především intimita versus osamělost). V konkrétní podobě vyrovnání se s tímto vývojovým úkolem se projevuje jejich osobnost. Marie hledá lásku a člověčenství ve svém zaměstnání, pro láskyplný přístup k lidem si váží své učitelky a životní rádčyně a objímavost chtěla zažít také v konzultacích. Někdy se k druhému dostává tak blízko, že ustoupí ze svého stanoviska. Při konzultaci s psychologem bylo blízkosti málo, s astrologem byla významná. Eliška zase má z blízkosti strach – bylo pro ni nepříjemné, že v konzultaci s psychologem nevěděla, co se bude dít, měla strach z toho, jaká situace by mohla nastat. V konzultaci s astrologem tuto nejistotu přemáhala astrologova iniciativa, Eliška se dokázala otevřít.

Vztah s astrologem či psychologem, nesený také rozdělením rolí, byl velmi důležitý, jelikož v něm ožíval problém, který klientky přišly řešit. Význam konzultací pro klientky mohla snížit dostupnost jiné formy pomoci.¹¹ V případě Elišky se jedná o skutečnost, že je zvyklá přemýšlet o problémech sama, Marie zase má svoji učitelku a rádčyni. Mariino nahlížení mohlo zvýraznit pořadí konzultací (nejprve zklamání u psychologa, potvrzení svých očekávání u astrologa), ovšem i v takovém případě by zřejmě Eliščin názor charakterizovala větší ambivalence k oběma konzultacím a až protikladné hodnocení ze strany Marie. Délky rozhovorů s jednotlivými účastníky kopírovaly, jak dlouho se dotazovaní účastníci výzkumu znají s tazatelkou, autorkou práce, což mohlo trochu ovlivnit výsledky. Proto nejdelší rozhovory byly s Eliškou, poté s astrologem (jeho popisy horoskopů), poté s Marií (tazatelka jako kamarádka její kamarádky) a nejkratší byly s psychologem. Na druhou stranu Eliščina ambivalence mohla být příčinou délky rozhovorů, stejně jako skromný projev psychologa, jemu zřejmě vlastní. Rovnoměrnější objem rozhovorů by ovšem zřejmě byl vítanější.

Výzkum ve shodě s předpokladem McLeoda¹² ukázal, jakým způsobem se uplatnily a proč byly důležité různé aspekty poradenského setkání. Poukázal například na povahu problému a jeho vztah k osobnostem klientek v kontextu jejich vývojové krize, s tím související očekávání vztahu a role v něm; na vlastnosti terapeuta a klientek v celkovém hodnocení konzultace,

¹¹ Srov.: Timulák, 2006.

¹² Srov.: McLeod, J.: *Qualitative Research Methods in Counselling Psychology*. Los Angeles: Sage Publications, 2003, s. 74-92

například to, že nízká podobnost mezi Marií a terapeutem (ona rázná, energická, on leklá ryba a odměřený) sice mohla zajistit vysoký přínos ve vztahu k problému, ovšem přijetí tohoto přínosu bylo sníženo jeho příliš bolestným dosažením. Výsledky výzkumu povzbuzují k dalším kvalitativním počínům v oblasti terapie a poradenství, konkrétně k pohledům využívajícím perspektivy obou aktérů situace, a ukazují, že je vhodné kontrolovat určité parametry, jako věk či pohlaví klientů (pokud by se klientky setkaly s ženami, mohla by pro ně situace být snazší, možná ale méně přínosná).

8. Závěr

Studie ukázala význam osobnostních charakteristik astrologa i psychologa v jejich strategii přístupu ke klientovi, rozdělení rolí a práce s problémem. Tyto vlastnosti se uplatnily také ve vztahu k osobnostním charakteristikám klientek jako větší či menší podobnost pracovníka a klientky (psychologa a Marie) a souvisejí s tím, jak klientky celkově hodnotily konzultaci. V tom, co klientky očekávaly od konzultace – s jakou otázkou přišly a jaký způsob hovoru o tématu si přály, se mj. pravděpodobně projevila i shodná vývojová krize ve smyslu Eriksonově (ve věku dvaceti osmi let jde u nich zhruba o úkol intimity vs. izolace, s počátkem otázek generativity vs. stagnace). Více kritická Eliška posuzovala obě konzultace ve větších ambivalencích, Marie měla na obě konzultace značně vyhraněné a kontrastní pohledy.

Oběma klientkám pomohly konzultace s psychologem v tom, že jim přinesly nový náhled (aspektů, dílčích momentů) jejich problému. To umožnilo přijetí určité role v jejich vzájemném vztahu, o které svým typem uplatnění v konzultaci rozhodl psycholog: samostatná sebeexplorace, jemně podporovaná psychologem. Klientky si s psychologem rozuměly v poznávání souvislostí problému a porozuměly také tomu, že posun v řešení problému je spjatý s tím, jakým způsobem se na něm podílí pracovník a jakým klientka. Takto nastavená komunikace ovšem nebyla pro klientky příjemná a podílela se na celkovém poměrně nepříjemném zážitku z konzultace: obě klientky byly velmi nejisté, nevěděly, co se bude dít a jestli s nimi psycholog vůbec bude komunikovat, už by konzultaci s psychologem nechtěly. Ve vnímání vzájemného vztahu a jeho podílu na celkovém hodnocení konzultace si s psychologem nerozuměly. Ve vztahu k problému a rozhovoru o něm vytvořil ovšem psycholog bezpečné prostředí. Pomoc v rozvoji mohlo klientkám přinést nahlédnutí zvláštností vlastního komunikačního stylu a reakcí, které dostává od druhých lidí (Marie), či uvědomění si, že druzí lidé nemusí být vůči člověku odmítaví, pokud si to onen člověk jen myslí (Eliška). Celkový přínos konzultací ale zeslabil poměrně nepříjemný zážitek vztahu.

Astrolog si s klientkami rozuměl svou účastí v rozvíjení problému, o kterém hovořili (u Marie více než u Elišky), a povahou jejich vztahu, ve kterém se uplatnila vyšší vzájemnost. Jedné klientce pomohla konzultace s astrologem v tom, že jí přinesla mnoho srozumitelných nových informací, což jí pomohlo v rozvoji, když si uvědomila své vlastnosti a potenciál, pomohla jí také vzájemností a ochraňujícím rámcem pro hlubší nahlédnutí jejího problému. Druhé klientce pomohla konzultace s astrologem vzájemností, díky které se dokázala otevřít a tím posunout v řešení problému. Astrolog i psycholog si zejména u Marie všímali jejích silných stránek a

pomáhali jí v tom, aby si je uvědomila a přijala je jako své. Také Eliška u astrologa ocenila pozitivní pojmenování toho, co bylo pocíťované jako negativní.

Astrolog i psycholog pracovali s informacemi, specifickými pro jejich obory (osobnostní souvislosti a vztahy u psychologa, ukazování v horoskopu jako mapě osobních i mezilidských zkušeností u astrologa) a dokázali jimi pomoci, o něco větší vyrovnanosti z tohoto hlediska dosáhl psycholog. Oba dokázali být citliví na charakteristiky či rysy klientek projevované ve vztahu a svým vztahem ke klientkám jim pomohli v bezpečném hovoru o problému či v zážitku, který řešení problému posunoval dál. Celkový pocit z konzultace s astrologem či psychologem se podílel na jejím přínosu. Otázkou zůstává, nakolik je fungování psychologie například v poradenské praxi v principu odlišné od uplatnění astrologie, případně od dalších alternativních přístupů. Náš výzkum ukázal spíše podobnosti, rozdíly byly nesené zejména rozdílnými osobnostmi.

9. Souhrn

Tato práce představuje astrologii a psychologii jako obory, které usilují o porozumění individuálnímu lidskému životu a poznatky, získané touto snahou, nabízejí člověku jako základ pomoci při překonávání nepříznivé situace a v rozvoji osobnostních možností.

Prapočátky psychologického i astrologického nazírání na svět sahají velmi hluboko do historie (ty astrologické zřejmě více), ovšem co se týče samostatné vyhraněné existence, astrologie je mnohem starší. Do systematické podoby byla přivedena na počátku našeho letopočtu Ptolemaiem a zásadního se v ní později již nic nestalo, jelikož astrologie staví na principech, které jsou nadčasové. Psychologie naproti tomu žila dlouho v úvahách filozofů, teprve v devatenáctém století se stala samostatnou, dále se rozvíjela v mnohovrstevnatý systém, který leckdy postrádá oporu o věcnou spojitost konceptů. Nepřestává tedy proměňovat svoji identitu, což také souvisí s tím, že se rychle mění konkrétní podmínky života a v hojně zalidněném světě jsou kladeny vysoké nároky na kontrolu prožívání a chování (svého i druhých). Navíc psychologie zachází z přirozeným jazykem, což umožňuje jejím představitelům přicházet stále s novými (anebo staronovými) koncepty.

Astrologie interpretuje pozemské životní formy jejich vztažením k pozorovaným dějům na obloze. Přesvědčením o zrcadlení nadpozemských dějů v životě (člověka) zachovává kontinuitu se starověkým a středověkým viděním světa. Vychází vstříc potřebě pohlížet na sebe pomocí přesahu samotného lidstva, k němuž člověk náleží. Skladbu organismu, jak ji podává astrologie, tvoří struktura existenciálních zážitků (domy), základní životní procesy (planety) a kvality projevu životních funkcí (znamení zvěrokruhu). Astrologie předpokládá organizaci a integraci prožívání v sepětí s chováním, jedinečnost každého člověka a stabilitu zmíněné individuální organizace v průběhu života. V konceptualizaci jednotlivého člověka se tedy nejvíce blíží psychologickému pojmu osobnost.

Psychologie se zabývá životními ději, na jejichž průběhu se podílí prožívání, byť se někdy tomuto předpokladu některými svými teoriemi či metodami vzdaluje, stejně jako se praktikovaná astrologie vzdaluje vlastním východiskům. Psychické jevy jsou chápány jako životní funkce, které umožňují růst živého organismu a jeho interakci s okolím. Celek té stránky života, kterou se zabývá psychologie, je psychika. Psychologie v porozumění jednotlivému člověku, jeho osobnosti, bere v úvahu jeho osobní mapu světa či subjektivního univerza. Ta se utváří vždy při zakoušení poměru ke světu, tedy v konkrétních situacích, prožívaných jako přítomnost. Tento přístup vyjadřují některé osobnostně psychologické koncepce (Goldsteinovo pojetí člověka jako

organismu, teorie Kurta Lewina či George Kellyho) či také sociálně fenomenologická koncepce Alfreda Schütze.

Interpretace horoskopu nachází v psychologii obdobu v projektivních technikách, které jsou založeny na hledání osobnostního smyslu různých skutečností. Pro práci s horoskopem i s projektivní technikou je charakteristické vyhodnocování jednotlivého znaku s ohledem na celek a validizace dalšími daty (kvůli charakteristické víceznačnosti). U Testu stromu se dokonce můžeme setkat s východiskem v archetypálním symbolu. Od projektivních technik se podobně jako od astrologie očekává odhalení potenciálů. Jejich validita je nižší, otevřená a selektivní a sleduje tak výpověďové možnosti astrologie.

V praxi žije astrologie především v podobě poradenství, které je také v psychologii jednou z hlavních aplikačních oblastí. Astrologie představuje jeden z nejstarších poradenských systémů, psychologické poradenství se začalo prosazovat koncem devatenáctého století v návaznosti na zvědečtění psychologie. Psychologické poradenství se dnes opírá o závazný rámec vyhraněných přístupů, astrologie si teprve začíná utvářet oficiální platformy, které zajišťují vzdělávání a další rozvoj oboru (časopisy, konference). Ovlivnění mezi astrologií a psychologií v této oblasti nejsou příliš vzájemná, převážně se jedná o užití psychologie v astrologii, ojediněle je to naopak a zde spíše ne zcela specificky z rámce astrologie (viz metafora živlů).

Výzkumy porozumění v poradenské či terapeutické situaci se realizují pouze v oblasti psychologie. Jedná se například o výzkumy opírající se o odpovědi klientů na otázky typu, zda jim terapie (poradenství) pomohla, co jim pomohlo či co pomoc brzdilo. Zkoumá se také dění v jednotlivé hodině, prožívání poradcových či terapeutových intervencí, zážitková hodnota poskytnuté pomoci v kontextu života klienta.

Výzkumná část této práce je kvalitativní studií jednorázové konzultace s astrologem a psychologem, která má přiblížit, jakým způsobem aktéři poradenské situace rozumí, co jejich pohledy spojuje a co spíše vzdaluje, zda v poradenském užití astrologie a psychologie jsou přítomné nějaké společné prvky anebo specifika poradenské situace psychologické a astrologické. Výzkumu se zúčastnily čtyři osoby: psycholog, astrolog a dvě ženy v roli klientek, které kladně odpověděly na otázku, zda mají nějakou otázku nebo problém, o kterém by si chtěly popovídat s astrologem a psychologem. Obě klientky absolvovaly konzultaci s psychologem i astrologem (pořadí konzultací se u klientek lišilo). O každé uskutečněné konzultaci jsem vedla polostrukturovaný rozhovor s klientkou a pomáhajícím pracovníkem, zaměřený na očekávání, dohodnutí cílů, práci s problémem, přínos a vztahové momenty. Teoretickým východiskem výzkumu byl především fenomenologický přístup, který zachycuje významy, prisouzené

poradenské situaci jejími aktéry. Témata, vyjadřující tyto významy, mají narativní podobu, aby v další fázi analýzy zůstala otevřená pro kontextualizaci pohledem protějšku. Nejprve byly tedy analyticky vypracovány pohledy jednotlivých účastníků na proběhlé konzultace, které k sobě byly v další fázi vztaženy – témata byla uplatněna ve vyprávění o setkání klientky a pracovníka. Analýzu doplnil ještě pohled na osobnostní momenty, které se stabilně vyjevovaly napříč setkáními.

Konzultace klientek s astrologem a psychologem se ukázaly být především setkáním konkrétních osob, jejichž zvláštnosti se projevíly v závislosti na dialogu, který společně utvářely. Výzkum ukázal význam osobnostních charakteristik astrologa i psychologa v jejich strategii přístupu ke klientovi, rozdělení rolí a práce s problémem. Tyto vlastnosti se uplatnily také ve vztahu k osobnostním charakteristikám klientek i k povaze jejich problému a souvisejí s tím, jak klientky celkově hodnotily konzultaci.

V tématech klientek, v jejich reakcích, a v tom, jak obojí vnímali astrolog s psychologem, se ukazuje vývojová krize, kterou klientky (v době realizace výzkumu osmadvacetileté) procházely (v pohledu Eriksonovy teorie především intimita versus osamělost). V konkrétní podobě vyrovnání se s tímto vývojovým úkolem se projevuje jejich osobnost. Marie hledá lásku a člověčenství ve svém zaměstnání, pro láskyplný přístup k lidem si váží své učitelky a životní rádkyně a objímavost chtěla zažít také v konzultacích. Někdy se k druhému dostává tak blízko, že ustoupí ze svého stanoviska. Při konzultaci s psychologem bylo blízkosti málo, s astrologem byla významná. Eliška zase má z blízkosti strach – bylo pro ni nepříjemné, že v konzultaci s psychologem nevěděla, co se bude dít, měla strach z toho, jaká situace by mohla nastat. V konzultaci s astrologem tuto nejistotu přemáhala astrologova iniciativa, Eliška se dokázala otevřít.

Astrolog i psycholog pracovali s informacemi, specifickými pro jejich obory (osobnostní souvislosti a vztahy u psychologa, ukazování v horoskopu jako mapě osobních i mezilidských zkušeností u astrologa) a dokázali jimi pomoci, o něco větší vyrovnanosti z tohoto hlediska dosáhl psycholog. Oba dokázali být citliví na charakteristiky či rysy klientek projevované ve vztahu a svým vztahem ke klientkám jim pomohli v bezpečném hovoru o problému či v zážitku, který řešení problému posunoval dál. Celkový pocit z konzultace s astrologem či psychologem se podílel na jejím přínosu. Otázkou zůstává, nakolik je fungování psychologie například v poradenské praxi v principu odlišné od uplatnění astrologie, případně od dalších alternativních přístupů. Náš výzkum ukázal spíše podobnosti, rozdíly byly nesené zejména rozdílnými osobnostmi.

10. Použitá literatura

- Altman, Z.: Test stromu. Pražská pedagogicko-psychologická poradna s. r. o., Ohradní 20, Praha 4, Praha 1998.
- Bahboud, R. a kol.: Jak živly (psychometricky) ožívají. In: Psychologie dnes 2006, roč. 12, č. 5, s. 34-37.
- Balcar, K.: Úvod do studia psychologie osobnosti. Nakladatelství MACH, Chrudim, 1991.
- Baštecká, B. a kol.: Klinická psychologie v praxi. Portál, Praha 2003.
- Baštecká, B. (ed.): Psychologická encyklopedie. Aplikovaná psychologie. Praha, Portál 2009.
- Brugger, W.: Filosofický slovník. Naše vojsko, Praha 1994.
- Eysenck, H. J., Nias, D. K. B.: Astrology. Science or Superstition? Penguin Books, Harmondsworth 1984.
- Fagan, C.: Kořeny astrologie. Dobra, Praha 2002.
- Filosofický slovník (kolektiv autorů). Nakladatelství Olomouc, Olomouc, 1998.
- Flanagan, O.: Vedomie. Archa, Bratislava 1995.
- Gabura, J., Pružinská, J.: Poradenský proces. SLON, Praha 1995.
- Gadamer, H.-G.: The Hermeneutics of Suspicion. In: Mohanty, J. N. (ed.): Phenomenology and the Human Sciences. Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht 1985, s. 73-83.
- Giorgi, A. P., Giorgi, B.: The descriptive phenomenological psychological method. In: Camic, P. M., Rhodes, J. E., Yardley, L. (eds.): Qualitative Research in Psychology. Expanding Perspectives in Methodology and Design. APA, Washington 2003, s. 243-273.
- Goldstein, K.: The Organism. Zone Books, New York 2000
- Goesová, T.: Astrologie a sebepoznání. Argo, Praha 2005.
- Greeneová, L.: Duše a vesmír. Sagittarius, Praha 1995.
- Hall, C. S., Lindzey, G.: Úvod do teorií osobnosti. Slovenské pedagogické nakladatelstvo, Bratislava 1999.
- Hamakerová-Zondagová, K.: Psychologická astrologie. Pantype, Liberec 1999.
- Hand, R.: The History of Astrology: Another View.
In: http://www.astro.com/people/hand_his_e.htm. 1996. Stav k 30. 3. 2010.
- Hartl, P., Hartlová, H.: Psychologický slovník. Portál, Praha, 2000.
- Heinl, E.: Stručné dějiny astrologie. In: Turnovský, P.: Rozloučení s tradiční astrologií. Půdorys, Praha 2003, s. 321-348.
- Hendl, J.: Kvalitativní výzkum. Portál, Praha 2008.

- Henley, T. B., Thorne, B. M.: *Lost Millennium: Psychology during the middle ages*. Psychological Record 55, 2005, č. 1, s. 103-113.
- Herman, S. M.: *The Relationship Between Therapist-Client Modality Similarity and Psychotherapy Outcome*. In: *Journal of Psychotherapy Practice and Research*, 7, 1998, č. 1, s. 56-65.
- Holzman, P. S.: *Personality*. In: *Encyclopædia Britannica*.
In: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/452993/personality>. Stav k 30. 3. 2010.
- Honzák, R. a kol.: *Základy psychologie*. Karolinum, Praha 2006.
- Howe, D.: *Client experiences of counselling and treatment interventions: A qualitative study of family views on family therapy*. In: *British Journal of Guidance & Counselling* 24, 1996, č. 3, s. s. 367-376.
- Hudlička, P.: *Prožívání – Zkušenost – Životní svět*. Triton, Praha 2003.
- Hunt, M.: *Dějiny psychologie*. Portál, Praha 2000.
- Husserl, E.: *Ideje k čisté fenomenologii a fenomenologické filozofii*. Oikúmené, Praha 2004.
- Jehle, M.: *Astrologie v poradenské praxi*. Sagittarius, Dolní Břežany 2002.
- Jung, C. G.: *O synchronicitě*. In: *Archetypy a nevědomí*. Výbor z díla, sv. 2, Nakladatelství Tomáše Janečka, Brno, s. 357-372.
- Kelly, G.: *The Psychology of Personal Constructs*. Norton, New York 1955.
- Kohoutek, R.: *Základy užité psychologie*. Akademické nakladatelství CERM, Brno 2002.
- Kolaříková, O.: *Téma osobnostních rysů v psychologii dvacátého století*. Academia, Praha 2005.
- Konopásek, Z.: *Co znamená interpretovat text?* In: Miovský, M., Čermák, I., Chrz, V. (eds.): *Kvalitativní přístup a metody ve vědách o člověku IV*, 2005, Olomouc, s. 85-94.
- Koščo, J. a kol.: *Poradenská psychológia*. Slovenské pedagogické nakladateľstvo, Bratislava 1987.
- Kratochvíl, S.: *Základy psychoterapie*. Portál, Praha 2006.
- Lewin, K.: *The Psychological Life Space*. In: Schirmacher, W., Nebelung, S. (eds.): *German Essays on Psychology*. Continuum, New York – London 2001, s. 206-214.
- Lewin, K.: *On the Structure of the Mind*. In: *A Dynamic Theory of Personality: Selected Papers*. McGraw-Hill, New York and London 1932.
- McLeod, J.: *Qualitative Research in Counselling and Psychotherapy*. London: Sage Publications, 2001.

- McLeod, J.: Qualitative Research Methods in Counselling Psychology. In: Handbook of Counselling Psychology. Los Angeles: Sage Publications, 2003, s. 74-92.
- Meyer, H.: Astrologie a Psychologie. Sagittarius, Praha 1995.
- Meyer, M.: A Handbook for the Humanistic Astrologer. Anchor Books, New York 1974.
- Messer, S. B., Wampold, B. E.: Let's Face Facts: Common Factors Are More Potent Than Specific Therapy Ingredients. In: Clinical Psychology: Sciences and Practice, 9, 2002, č. 1, s. 21-25
- Millard, M.: Casenotes of a Medical Astrologer. Samuel Weiser, New York 1980.
- Miovský, M.: Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Grada, Praha 2006.
- Morávek, M.: Vědomí, jeho struktura a organizace. Avicenum, Praha 1974.
- Nakonečný, M.: Průvodce dějinami psychologie. SPN, Praha 1995.
- Nakonečný, M.: Úvod do psychologie. Academia, Praha 2003.
- Neubauer, Z.: Kosmologický rámec astrologie. In: Kritický sborník XV, 1995, č. 3, s. 42-48.
- Nohejl, M.: Lebenswelt a každodennost v sociologii Alfreda Schütze. SLON, Praha 2001.
- Novosad, L.: Základy speciálního poradenství. Portál, Praha 2000.
- Pingree, D. E., Gilbert, R. A.: Astrology. In: Encyclopædia Britannica.
In: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/39971/astrology>. Stav k 30. 3. 2010.
- Plháková, A.: Přehled dějin psychologie. Vydavatelství Univerzity Palackého, Olomouc 2000.
- Plháková, A.: Učebnice obecné psychologie. Academia, Praha 2004.
- Příruční slovník jazyka českého. Díl III, N-O. Školní nakladatelství, Praha 1938-1940.
- Rennie, D. L.: Toward a representation of the client's experience of the psychotherapy hour.
In: Lietaer, G., Rombauts, J. a Balen R. Van (eds.): Client-centered and Experiential Therapy in the Nineties. Leuven: University of Leuven Press, 1990, s. 155–168.
- Riemann, F.: Astrologie. Portál, Praha 2004.
- Rudhyar, D.: Astrologická mandala. Půdorys, Praha 2003.
- Rudhyar, D.: Astrologie transformace. Půdorys, Praha 1997.
- Rudhyar, D.: Person-Centered Astrology. Aurora Press, New York, 1980.
- Říčan, P.: Psychologie. Portál, Praha 2005.
- Říčan, P.: Psychologie osobnosti. Psychodiagnostické a didaktické testy, n.p. Bratislava 1982.
- Říčan, P., Ženatý, J.: K teorii a praxi projektivních technik. Psychodiagnostické a didaktické testy, n.p., Bratislava 1988.
- Sartre, J.-P.: Bytí a nicota. Oikúmené, Praha 2006
- Sartre, J.-P.: Vědomí a existence. Oikúmené, Praha 2006.

- Sasportas, H.: Astrologické domy a ascendent. Sagittarius, Praha 1997.
- Schulman, M.: Lunární uzly a reinkarnace. Eugenika, Bratislava 2000.
- Slovník spisovného jazyka českého, sv. III M-O. Academia, Praha 1989.
- Smékal, V.: Pozvání do psychologie osobnosti: člověk v zrcadle vědomí a jednání.
Brno, Barrister & Principal 2002.
- Smith, J. A.: Reflecting on the development of interpretative phenomenological analysis and its contribution to qualitative research in psychology. In: Qualitative Research in Psychology 1, 2004, s. 39-54.
- Smith, J. A.: Validity and qualitative psychology. In: Qualitative Psychology: A Practical Guide to Research Methods (ed. Smith, J. A.). London, Sage, 2003, s. 232-235.
- Sokol, J.: Filosofická antropologie. Portál, Praha 2002.
- Stavěl, J.: Antická psychologie. Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1972.
- Störig, H. J.: Malé dějiny filozofie. Zvon, české katolické nakladatelství a vydavatelství, spol. s r. o., Praha 1996.
- Schütz, A.: On multiple realities. In: Collected Papers, vol. I: The Problem of Social Reality (ed. M. Natanson), Martinus Nijhoff, The Hague 1962, s. 208-259.
- Svoboda, M.: Psychologická diagnostika dospělých. Portál, Praha 1999.
- Špůrek, M.: Encyklopedie západní astrologie. Vodnář, Praha 1997.
- Šípek, J.: Projektivní metody. ISV nakladatelství, Praha 2000.
- The Concise Encyclopedia of Psychology. (Ed. R. J. Corsini, A. J. Auerbach)
John Wiley and Sons, New York, 1998.
- Timulák, L.: Současný výzkum psychoterapie. Triton, Praha 2005.
- Timulák, L.: Základy vedení psychoterapeutického rozhovoru. Portál, Praha 2006.
- Turnovský, P.: Cyklus znamení zvěrokruhu – dvanáct kroků na cestě k univerzalitě.
In: <http://www.astrologie.cz/texty/znameni/znameni.htm> Stav k 30. 3. 2010.
- Turnovský, P.: Úvod do humanistické astrologie.
In: <http://www.astrologie.cz/texty/uvod-ha/uvod-ha.htm> Stav k 30. 3. 2010.
- Turnovský, P.: Tranzity.
In: <http://www.astrologie.cz/texty/tranzity/tranzity.htm>. Stav k 30. 3. 2010.
- Urbánek, T.: Psychosémantika. Nakladatelství Pavel Křepela, Brno 2003.
- Všeobecná encyklopedie ve čtyřech svazcích. Díl 1, A-F. Nakladatelský dům OP, Praha 1996.
- Zandl, P.: Dějiny astrologie od starověku po osvícení - zlatý věk.
In: <http://www.inext.cz/astrologician/astrologie>. Stav k 30. 3. 2010.

Zandl, P.: Návrat zatracence - astrologie 20. století.

In: <http://www.inext.cz/astrologician/astrologie>. Stav k 30. 3. 2010.

Zandl, P.: Nebeský genotyp. Horoskop: symbolický obraz potenciálů.

In: <http://www.inext.cz/astrologician/astrologie>. Stav k 30. 3. 2010.

Zandl, P.: Zrod skepticismu a úpadek astrologie.

In: <http://www.inext.cz/astrologician/astrologie>. Stav k 30. 3. 2010.

Příloha č. 1

Informovaný souhlas klientek

Astrologický a psychologický rámec pro porozumění člověku

Diplomová práce Martiny Stratilkové

Vedoucí práce: PhDr. Bohumila Baštecká, Ph.D.

Katedra psychologie, Filozofická fakulta UP Olomouc

Kontaktní adresa:

Žerotínova 433/III

56601 Vysoké Mýto

tel. 775936910

Jméno a příjmení:.....

Datum narození:.....

Adresa pro kontakt:.....

.....
telefon:.....

Byla jsem seznámena s cílem a postupy diplomové práce Martiny Stratilkové a porozuměla jsem jim, souhlasím s nimi a projektu se účastním dobrovolně. Byly mi zodpovězeny všechny mé dotazy.

Souhlasím, aby výsledky a obsahy výzkumných rozhovorů byly konzultovány s odborníky z oblasti psychologie a astrologie, byly publikovány v diplomové práci Martiny Stratilkové, popřípadě v jiném odborném tisku při záruce zachování mé anonymity. Souhlasím s využitím údajů o mém narození pro účely sestavení a interpretace horoskopu.

Mám právo odstoupit od diplomové práce Martiny Stratilkové bez udání důvodů a bez jakékoli újmy a mohu požadovat zničení materiálu, který jsem poskytla.

Další požadavky:

V:.....

Dne:.....

Podpisy:.....

.....

Příloha č. 2

Informovaný souhlas astrologa

Astrologický a psychologický rámec pro porozumění člověku

Diplomová práce Martiny Stratilkové

Vedoucí práce: PhDr. Bohumila Baštecká, Ph.D.

Katedra psychologie, Filozofická fakulta UP Olomouc

Kontaktní adresa:

Žerotínova 433/III

56601 Vysoké Mýto

tel. 775936910

Jméno a příjmení:.....

Datum narození:.....

Adresa pro kontakt:.....

.....
telefon:.....

Byl jsem seznámen s cílem a postupy diplomové práce Martiny Stratilkové a porozuměl jsem jim, souhlasím s nimi a projektu se účastním dobrovolně. Byly mi zodpovězeny všechny mé dotazy.

Souhlasím, aby výsledky a obsahy výzkumných rozhovorů byly konzultovány s odborníky z oblasti psychologie a byly publikovány v diplomové práci Martiny Stratilkové, popřípadě v jiném odborném tisku.

Mám právo odstoupit od diplomové práce Martiny Stratilkové bez udání důvodů a bez jakékoli újmy a mohu požadovat zničení materiálu, který jsem poskytl.

Další požadavky:

V:.....

Dne:.....

Podpisy:.....

.....

Příloha č. 3

Informovaný souhlas psychologa

Astrologický a psychologický rámec pro porozumění člověku

Diplomová práce Martiny Stratilkové

Vedoucí práce: PhDr. Bohumila Baštecká, Ph.D.

Katedra psychologie, Filozofická fakulta UP Olomouc

Kontaktní adresa:

Žerotínova 433/III

56601 Vysoké Mýto

tel. 775936910

Jméno a příjmení:.....

Datum narození:.....

Adresa pro kontakt:.....

.....
telefon:.....

Byl jsem seznámen s cílem a postupy diplomové práce Martiny Stratilkové a porozuměl jsem jim, souhlasím s nimi a projektu se účastním dobrovolně. Byly mi zodpovězeny všechny mé dotazy.

Souhlasím, aby výsledky a obsahy výzkumných rozhovorů byly konzultovány s odborníky z oblasti psychologie a byly publikovány v diplomové práci Martiny Stratilkové, popřípadě v jiném odborném tisku při záruce zachování mé anonymity.

Mám právo odstoupit od diplomové práce Martiny Stratilkové bez udání důvodů a bez jakékoli újmy a mohu požadovat zničení materiálu, který jsem poskytl.

Další požadavky:

V:.....

Dne:.....

Podpisy:.....

.....

Příloha č. 4

Soubor otázek k rozhovorům

Otázky kladené ženám v roli „klientek“:

Představovala sis nějak, jaká ta konzultace bude, jak bude probíhat?

Měla jsi nějaké očekávání od této konzultace, jaké to očekávání bylo? (třeba i ve smyslu přání)

Jaké byly první okamžiky, co sis pomyslela, když jsi poprvé uviděla astrologa/psychologa, když jsi vstoupila do jeho pracovny?

Jak jsi astrologa/psychologa uváděla do svého problému?

Když jsi astrologa/psychologa uváděla do svého problému, jak jsi vnímala jeho odezvu?

Mohla bys, v míře, kterou uznáš za vhodnou, přiblížit problém (otázku), se kterým jsi přišla za astrologem/psychologem?

Učinili jste s astrologem/psychologem nějakou dohodu o tom, co se s problémem/otázkou pokusíte udělat během konzultace?

Jakým způsobem jste potom o problému (otázce) mluvili?

Jak bys charakterizovala úlohu astrologa/psychologa při konzultaci?

Uvědomovala sis své sympatie či antipatie k astrologovi/psychologovi?

Jsi si vědoma toho, že Tě nějak ovlivňovaly?

Vnímala jsi sympatie/antipatie astrologa/psychologa vůči Tobě?

Jak bys hodnotila spolupráci s astrologem/psychologem při poradenském uchopení svého problému (otázky)?

Bylo něco, co jsi vnímala jako nepříjemné? A něco, co bylo příjemné?

Jaké to pro Tebe celé bylo?

Dozvěděla ses o sobě něco nového?

Byla pro Tebe konzultace v něčem přínosná? V čem

Otázky kladené astrologovi/psychologovi:

Měl jste nějaké očekávání toho, jaká bude konzultace s klientkou, jak bude konzultace probíhat?

Jaké byly první okamžiky, co jste si pomyslel, když jste poprvé uviděl klientku, když vstoupila do Vaší pracovny?

Jak Vás klientka uváděla do svého problému?

Když Vás klientka uváděla do svého problému, jak jste na ni reagoval?

Učinili jste s klientkou nějakou dohodu o tom, co se s problémem/otázkou pokusíte udělat během konzultace?

Čeho jste chtěl konzultací docílit? Lišilo se to nějak od cíle, který jste si určili společně?

Jakým způsobem jste potom o problému (otázce) mluvili?

Jak byste charakterizoval svoji úlohu při konzultaci?

Uvědomoval jste si své sympatie či antipatie ke klientce?

Jste si vědom toho, že Vás nějak ovlivňovaly?

Vnímal jste sympatie/antipatie klientky vůči Vám?

Jak byste hodnotil spolupráci s klientkou při poradenském uchopení jejího problému (otázky)?

Bylo něco, co jste vnímal jako nepříjemné? A něco, co bylo příjemné?

Jaké to pro Vás celé bylo?

Dozvěděl jste se něco nového o své práci s klientem či o astrologii/psychologii?

Byla pro Vás konzultace v něčem přínosná či zajímavá? V čem?

Příloha č. 5

Vysvětlivky k přepisu rozhovorů s příklady:

- 1) Otazník v kulaté závorce – nesrozumitelný text (?)
- 2) Text v kulaté závorce začínající malým písmenem – předpokládané znění obtížně srozumitelného úseku
Př. co se vlastně ještě (nestalo) nebo co by se mohlo stát
- 3) Text v kulaté závorce začínající velkým písmenem – krátké vložení se druhého účastníka rozhovoru (při textu označeném **U**: se jedná o promluvu, kterou vložil druhý účastník rozhovoru – tazatel)
Př. **U**: Hm, no (V tomhle případě) no jako, jako úplně konkrétně
- 4) Kurzívní text v hranaté závorce – komentář výzkumníka / přepisovatele
Př. <směje se> (v první osobě se jedná o tazatele T, třetí osoba značí účastníka U)
- 5) Text v kurzívě – současnost promluvy s jiným textem
- 6) Kurzívní text v kulaté závorce začínající velkým písmenem – vložení se druhého účastníka rozhovoru, probíhající současně s kurzívně značenou promluvou
Př. pro obojí: *z meich von červenal z meich rozpaků* (Vzal to na sebe jako ty Tvoje rozpaky)
- 7) ... značí delší pauzu v hovoru mluvčího:
Př. tak ... ten první dojem
- 8) přepis „hezitačních“ zvuků zpravidla uvádím ve sjednocené podobě jako „eh“ ve funkci váhání či zamyšlení, „Hm“ pak více v komunikační funkci (přítakání)